

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Disertační práce

**Rozhodování statutárního orgánu ve vnitřních
záležitostech kapitálové společnosti**

Mgr. Petr Tomášek

Školitel: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Studijní program: Teoretické právní vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 17. července 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 348 845 znaků včetně mezer.

V Pardubicích dne 17. července 2018

.....
Mgr. Petr Tomášek

Děkuji tímto své školitelce prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc., za odborné vedení, cenné rady a za všeobecnou vstřícnost při vedení mé disertační práce, jakož i celé Katedře obchodního práva za podporu a velice přátelský přístup.

Poděkování rovněž patří babičce Haně, mé rodině, přítelkyni a mým přátelům, kteří mi byli vždy oporou a v průběhu mého studia museli nejednou vynaložit značnou míru trpělivosti a shovívavosti.

Obsah

1. ÚVOD	1
1.1. Organizační struktura a působnost orgánů kapitálové společnosti	1
1.2. Téma práce a její metodologie	4
2. VNITŘNÍ PŮSOBNOST STATUTÁRNÍHO ORGÁNU	8
2.1. Obchodní vedení	8
2.1.1. Obecně.....	8
2.1.2. Obchodní vedení – obecné vymezení.....	9
2.1.3. Obchodní vedení – konkrétní projevy.....	11
2.1.4. Obchodní vedení – změna po rekodifikaci?.....	14
2.1.5. Dílčí závěry.....	16
2.2. Činnosti, které se týkají postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby	18
2.2.1. Obecně.....	18
2.2.2. Doktrinální a judikaturní vymezení.....	19
2.2.3. Sporné otázky – vedení účetnictví.....	22
2.2.4. Sporné otázky – určení a změna sídla nebo provozovny.....	24
2.2.5. Dílčí závěry.....	27
2.3. Právní jednání za společnost (zastupování společnosti)	28
2.3.1. Obecně.....	28
2.3.2. Judikaturní odlišení obchodního vedení a zastupování společnosti.....	29
2.3.3. Vztah obchodního vedení (vnitřní působnosti) a zastupování společnosti.....	31
2.4. Vnitřní působnost statutárního orgánu – fikce, nebo realita?	35
2.4.1. Vnitřní působnost – projevy vně kapitálovou společnost, resp. právní účinky na straně třetích osob.....	35
2.4.2. Právní jednání jako „přeshraniční“ pojem.....	38
2.4.3. Dílčí závěry.....	39
2.5. Shrnutí	41
3. HRANICE OBCHODNÍHO VEDENÍ S OHLEDEM NA PŮSOBNOST NEJVYŠŠÍHO ORGÁNU	44
3.1. Obecně	44
3.2. Působnost valné hromady – převod závodu nebo jeho části	47
3.2.1. Účel a konstrukce právní úpravy.....	47

3.2.2.	Minulá právní úprava – formální pojetí	50
3.2.3.	Stávající právní úprava – materiální pojetí?.....	51
3.2.4.	Dílčí závěry	53
3.3.	Působnost valné hromady – předmět podnikání a jeho povaha	55
3.3.1.	Předmět podnikání.....	55
3.3.2.	Určení a změna předmětu podnikání.....	57
3.3.3.	Faktická změna předmětu podnikání?	60
3.3.4.	Změna převažující povahy podnikání	63
3.3.5.	Dílčí závěry	66
3.4.	Působnost valné hromady – základní zaměření obchodního vedení	67
3.4.1.	Obecně.....	67
3.4.2.	Stávající úprava a dílčí závěry	68
3.5.	Působnost valné hromady – výhrada působnosti ve společnosti s ručením omezeným.....	70
3.5.1.	Doktrinální prameny	70
3.5.2.	Judikatura	72
3.5.3.	Dílčí závěry <i>de lege ferenda</i>	73
3.6.	Působnost valné hromady v německém právu.....	75
3.6.1.	Nepsaná působnost valné hromady – rozhodnutí <i>Holz Müller</i>	75
3.6.2.	Zužující pojetí – rozhodnutí <i>Macroton, Gelatine I, II</i>	77
3.6.3.	Dílčí závěry	79
3.7.	Shrnutí.....	80
4.	HRANICE OBCHODNÍHO VEDENÍ – BĚŽNÉ, NEOBVMYKLÉ A MIMOŘÁDNÉ OBCHODY	82
4.1.	Obecně	82
4.2.	Doktrinální prameny	82
4.3.	Judikatura	84
4.4.	Argumentační východiska a dílčí závěry	86
4.4.1.	Historický a systematický výklad	86
4.4.2.	Logický a teleologický výklad	87
4.5.	Shrnutí.....	91
5.	ROZHODOVÁNÍ O OBCHODNÍM VEDENÍ.....	93
5.1.	Obecně	93
5.2.	Kolektivní statutární orgán	94
5.2.1.	Zasedání orgánu a účast na něm.....	94

5.2.2.	Usnášeníschopnost a potřebná většina hlasů.....	96
5.2.3.	Předseda kolektivního orgánu a počet hlasů	98
5.2.4.	Faktická rovina obchodního vedení	100
5.3.	Jednatelé jako individuální statutární orgány	101
5.4.	Akiová společnost s monistickým systémem vnitřní struktury	103
5.4.1.	Obecně.....	103
5.4.2.	Působnost správní rady v oblasti obchodního vedení – doktrinální prameny..	105
5.4.3.	Působnost správní rady v oblasti obchodního vedení – další argumentace a dílčí závěry.....	106
5.5.	Shrnutí.....	108
6.	DELIMITACE A DELEGACE OBCHODNÍHO VEDENÍ.....	110
6.1.	Obecně	110
6.2.	Delimitace obchodního vedení.....	111
6.2.1.	Obecně.....	111
6.2.2.	Rozhodnutí o delimitaci – statutární orgán	113
6.2.3.	Rozhodnutí o delimitaci – valná hromada (společníci).....	114
6.2.4.	Odpovědnost při delimitaci	118
6.3.	Delegace obchodního vedení.....	119
6.3.1.	Obecně.....	119
6.3.2.	Rozhodnutí o delegaci.....	121
6.3.3.	Odpovědnost při delegaci.....	122
6.4.	Shrnutí.....	124
7.	POKYNY DO OBLASTI OBCHODNÍHO VEDENÍ	125
7.1.	Obecně	125
7.2.	Vyžádané pokyny do oblasti obchodního vedení.....	126
7.2.1.	Úvodní otázky	126
7.2.2.	Kdo může o pokyn požádat.....	128
7.2.3.	Formulace a odůvodnění žádosti o pokyn.....	132
7.2.4.	Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.....	133
7.2.5.	Realizace pokynu a možnost odchýlení se od něj	135
7.3.	Koncernové pokyny	136
7.3.1.	Úvodní otázky	136
7.3.2.	Oblast, v níž může být pokyn udělen	139
7.3.3.	Kdo uděluje pokyn a komu může být udělen.....	140
7.3.4.	Předpoklad vyrovnání újmy	141

7.4. Shrnutí.....	143
8. PODNIKATELSKÉ ROZHODOVÁNÍ VE VELKÉ BRITÁNII	146
8.1. Úvod do britského práva obchodních společností	146
8.1.1. Prameny práva a formy obchodních společností.....	146
8.1.2. <i>Private company limited by shares a public limited company</i>	148
8.2. Organizační struktura a působnost orgánů <i>Ltd a Plc</i>	150
8.3. Působnost při podnikatelském rozhodování	152
8.3.1. <i>Companies Act 2006</i>	152
8.3.2. Vzorové stanovy.....	153
8.3.3. <i>Listing Rules a UK Corporate Governance Code</i>	156
8.4. Správní rada – svolání a rozhodování	157
8.4.1. Obecně.....	157
8.4.2. Svolání jednání	158
8.4.3. Rozhodování.....	160
8.4.4. Delegace a delimitace působnosti	162
8.5. Pokyny valné hromady	164
8.5.1. Do konce 19. století.....	164
8.5.2. Do roku 1985.....	165
8.5.3. Od roku 1985 po současnost	167
8.6. Shrnutí a komparace s tuzemskou úpravou.....	168
9. ZÁVĚR.....	172
Seznam literatury.....	176
Seznam internetových zdrojů	189
Seznam judikatury.....	190
Seznam právních předpisů	198
Seznam zkratk	200
Abstrakt	201
Abstract	203

1. ÚVOD

1.1. Organizační struktura a působnost orgánů kapitálové společnosti

Právo obchodních korporací nabízí takřka nekonečnou množinu okruhů vhodných pro teoretické i praktické zkoumání. V jeho středu stojí obchodní korporace, která představuje společenství osob sdružených za specifickým účelem. Oproti podnikání fyzických osob skýtá obchodní korporace řadu odlišností a výhod, díky nimž zaujímá nepostradatelné místo napříč takřka všemi právními řády.

Od ostatních forem právnických osob se obchodní korporace odlišuje účelem svého založení. Přestože podle zákona o obchodních korporacích¹ může být v závislosti na své konkrétní formě založena v podstatě za libovolným účelem,² dominantní roli hraje účel výdělečný (podnikatelský), který obchodní korporace naplňuje zpravidla prostřednictvím provozování svého závodu.³ Jakkoli pak můžeme obchodní korporace členit na obchodní společnosti a družstva, a obchodní společnosti dále na osobní a kapitálové, jednotlivé formy obchodních korporací, alespoň co do počtu a hospodářského významu, si zdaleka rovny nejsou.

¹ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jako „zákon o obchodních korporacích“, „z. o. k.“ či v kontextu jen „zákon“).

² Kapitálová společnost může být založena za libovolným účelem, který zákon nezakazuje, tedy i za účelem veřejně prospěšným a primárně neziskovým. Účelem osobní společnosti naproti tomu mohou být pouze podnikání nebo správa vlastního majetku (§ 2 odst. 1 z. o. k.). V případě družstva je pak primárně charakteristická vzájemná podpora jeho členů, dovolený je též účel podnikatelský (§ 552 odst. 1 z. o. k.).

³ Srov. *Pelikánová, I., Černá, S. a kol.* Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. 2. díl. Praha: ASPI, 2006, s. 38 a 58. Není však vyloučeno, aby podnikatelský záměr společnosti spočíval také v nákupu závodů jiných podnikatelů a jejich následném propachtování třetím osobám, stejně tak může činnost společnosti spočívat i v provozování závodu jiného vlastníka.

Hojného a širokého uplatnění nalézají především společnosti kapitálové,⁴ které v sobě spojují atraktivní prvky v podobě omezeného ručení⁵ svých společníků⁶ a relativně volné převoditelnosti jejich podílů.⁷ Společníci tak jako investoři nejenže účastí v kapitálové společnosti zásadně neriskují více, než činí jejich vklad,⁸ současně navíc mohou se svojí investicí relativně nezávisle nakládat.⁹ Z tohoto důvodu právě kapitálové společnosti představují nástroj vhodný jak pro akumulaci většího kapitálu, tak pro realizaci potenciálně lukrativních, leč více rizikových podnikatelských záměrů.¹⁰

⁴ Podle údajů Českého statistického úřadu bylo k 31. 3. 2018 v České republice registrováno celkem 487 279 obchodních společností, z toho 451 963 společností s ručením omezeným a 26 249 akciových společností. Družstev bylo ke stejnému datu evidováno 14 003. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/organizacni-statistika>.

⁵ Ve společnosti s ručením omezeným je ručení společníků omezeno celkovou výší nesplněné vkladové povinnosti podle zápisu v obchodním rejstříku (§ 132 odst. 1 z. o. k.), v akciové společnosti neručí akcionáři po dobu trvání společnosti za její dluhy vůbec.

⁶ Společníkem se v této práci rozumí společník v obou formách kapitálové společnosti, neplyne-li z kontextu, že jde pouze o společníka ve společnosti s ručením omezeným.

⁷ Dle dispozitivní zákonné úpravy může společník převést svůj podíl ve společnosti s ručením omezeným na jiného společníka bez dalšího (§ 207 odst. 1 z. o. k.) a je-li podíl představován kmenovým listem, pak (kogentně) i na třetí osobu (§ 137 odst. 2 z. o. k.). V případě akciové společnosti lze převoditelnost akcií pouze omezit, a to výlučně ve vztahu k akciím na jméno. Akcie na majitele jsou naopak vždy neomezeně převoditelné (§ 270 a § 274 odst. 1 z. o. k.).

⁸ Srov. *Easterbrook, F. H., Fischel, D. R. The Economic Structure of Corporate Law. 1st ed. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1996, s. 40.*

⁹ Hovoříme o tzv. likviditě investice, která v ekonomickém pojetí bude zpravidla spočívat v prodeji podílu společníka a v následném stažení získaných aktiv, popř. jejich přesunutím na jinou investiční příležitost.

¹⁰ Při existenci neomezeného ručení za dluhy společnosti naopak pro společníka každá další účast ve společnosti představuje zvýšení pravděpodobnosti, že bude zasažen i jeho „osobní“ majetek.

Aby přitom vidina dosažení zisku byla reálná, musí se činnost kapitálové společnosti¹¹ vyznačovat vnitřním řádem a jistou mírou stability. Tu společnost zajišťuje zákonná úprava její organizační struktury,¹² v jejímž středu stojí specializované orgány nadané rozličnou škálou kompetencí, vždy pak orgán nejvyšší – valná hromada,¹³ a orgán statutární.¹⁴

Valná hromada představuje zákonem organizované a formalizované shromáždění, na němž společníci vykonávají svá práva podílet se na řízení společnosti.¹⁵ Do její působnosti zákon svěřuje základní otázky týkající se existence společnosti, jejího směřování, rozhodování o naložení s dosaženým hospodářským výsledkem či schválení transakcí s významným nebo potenciálně rizikovým dopadem na činnost společnosti.¹⁶ Z pohledu společnosti jde o rozhodnutí, která lze považovat za klíčová a z hlediska své četnosti za spíše mimořádná než běžná.

Do kompetence statutárního orgánu naproti tomu náleží běžná správa záležitostí společnosti, tj. pravidelná a opakovaná činnost spočívající v naplňování účelu, za nímž byla společnost založena, a to prostřednictvím převážně každodenní realizace jejích podnikatelských aktivit.¹⁷

¹¹ Ze stylistických důvodů jsou v této práci se shodným významem užívány také pojmy „společnost“ a „obchodní společnost“.

¹² Srov. *Pelikánová, I., Černá, S. a kol.* Společnosti obchodního práva a družstva (op. cit.), s. 58.

¹³ Ustanovení § 44 odst. 1 z. o. k.

¹⁴ Ve společnosti s ručením omezeným jde o jednoho nebo několik jednatelů jako individuální statutární orgány, či nejméně o dva jednatele společně jako kolektivní statutární orgán (§ 44 odst. 5 a § 194 z. o. k.). V akciové společnosti s dualistickým systémem vnitřní struktury je statutární orgán reprezentován představenstvem společnosti (§ 435 odst. 1 z. o. k.), v monistické akciové společnosti funkci statutárního orgánu vykonává statutární ředitel (§ 463 odst. 1 z. o. k.).

¹⁵ *Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T.* Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 222.

¹⁶ O působnosti valné hromady blíže pojednává kapitola 3.

¹⁷ *Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol.* Právo obchodních korporací. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 157.

1.2. Téma práce a její metodologie

Okruh konkrétních úkolů, jejichž zabezpečení statutárnímu orgánu náleží, je tradičně¹⁸ členěn na působnost¹⁹ vnitřní (interní) a vnější (externí).²⁰ Zatímco vnější působnost bývá ztotožňována s generálním zástupčím oprávněním členů statutárního orgánu (§ 164 obč. zák.²¹), tedy se zastupováním společnosti navenek vůči třetím osobám, výkonem vnitřní působnosti statutární orgán zasahuje do vnitřních poměrů společnosti,²² podle některých autorů²³ tedy nepřekračuje její „právní meze“.²⁴

S ohledem na svoji značně různorodou skladbu se vnitřní působnost statutárního orgánu dále člení na obchodní vedení a na činnosti, které se týkají

¹⁸ Ze starší československé literatury např. *Rouček, F.* Česko-Slovenské právo obchodní. Svazek 2. Praha: V. Linhart, 1939, s. 528.

¹⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2776/99, podle něž se působností orgánu rozumí „vymezení okruhu otázek, které je tento orgán oprávněn projednávat a rozhodovat o nich“.

²⁰ Viz judikatura uvedená v subkapitole 2.1.2, dále také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 32 Odo 1419/2004. Z literatury pak např. *Eliáš, K.* Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektrum, 1997, s. 163; *Ševčík, D.* Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektrum, 2001, s. 155; *Dvořák, T.* In *Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol.* Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 539; či *Rozehnal, A. a kol.* Obchodní právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 287.

²¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jako „občanský zákoník“, „obč. zák.“ či v kontextu jen „zákon“).

²² *Eliáš, K.* Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 163; *Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T.* Obchodní společnosti (op. cit.), s. 230.

²³ *Černá, S.* Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, s. 234.

²⁴ Není bez zajímavosti, že shodné členění působnosti statutárního orgánu, ať již přímo či s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu, můžeme nalézt také v četné rozhodovací praxi správních soudů. Srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. 2 As 77/2003, ze dne 20. 1. 2005, sp. zn. 4 Ads 13/2004, ze dne 16. 9. 2005, sp. zn. 4 Ads 29/2004, ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 3 Ads 119/2010, či ze dne 13. 11. 2012, sp. zn. 6 Ads 136/2012.

postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby.²⁵ Přestože pak doktrína označuje obchodní vedení za základ interní složky působnosti statutárního orgánu,²⁶ zákon jeho obsah blíže nespecifikuje.

Prvním cílem této disertační práce je proto analyzovat dosavadní judikaturu vztahující se k pojmu obchodního vedení a srovnat ji s definicemi, s nimiž pracuje odborná literatura. V této souvislosti je nezbytné obchodní vedení odlišit od jiných kompetencí statutárního orgánu, které rovněž spadají do oblasti jeho vnitřní působnosti. V návaznosti na to bude posouzeno, do jaké míry označení obchodního vedení jako *vnitřní* složky působnosti statutárního orgánu o obsahu tohoto pojmu skutečně vypovídá.

Dále je třeba připustit, že ani obecné vymezení obchodního vedení nemusí být dostatečné, když typologicky obdobný charakter mohou mít i rozhodnutí jiných orgánů společnosti, především orgánu nejvyššího.²⁷ Druhým záměrem je proto pokusit se nastínit hranice obchodního vedení, a to především s ohledem na působnost valné hromady. Zřetel bude brán také k případným limitům vyplývajícím ze samotného pojmu obchodního vedení, jejichž existenci doktrína místy dovozuje.

Třetí cíl disertační práce spočívá v rozboru způsobů, jakými statutární orgán o obchodním vedení rozhoduje, včetně případů delimitace a delegace obchodního vedení, s nimiž stávající text zákona pracuje pramálo. Vzhledem k významným rozdílům, které v oblasti rozhodování o obchodním vedení panují mezi společnostmi s ručením omezeným a dualistickou akciovou společností na straně jedné a akciovou

²⁵ Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T. Obchodní společnosti (op. cit.), s. 230; Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Společnosti obchodního práva a družstva (op. cit.), s. 421.

²⁶ Např. Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní). Praha: BOVA POLYGON, 2016, s. 184; Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: BOVA POLYGON, 2002, s. 1198.

²⁷ Ze stylistických důvodů se v této práci souběžně a se shodným významem užívá pojmů *valná hromada* a *nejvyšší orgán*, přičemž oběma se rozumí taktéž výkon působnosti ze strany jediného společníka (§ 12 odst. 1 z. o. k.).

společností s monistickým systémem řízení na straně druhé, bude o specifikách posledně jmenované pojednáno samostatně. Není-li přitom výslovně řečeno jinak, vztahují se závěry učiněné v této disertační práci na poměry společnosti s ručením omezeným a dualisticky řízené společnosti akciové.

V pořadí čtvrtý záměr lze spatřovat v analýze způsobů, jakými může nejvyšší orgán přímo zasahovat do kompetencí statutárního orgánu v oblasti obchodního vedení, především pak způsobů zákonem výslovně předvídaných, tedy vyžádaných pokynů, jakož i pokynů udílených v rámci koncernového seskupení. Poukázáno bude rovněž na možnost nejvyššího orgánu ovlivňovat obchodní vedení prostřednictvím stanovení strategických cílů a zásad.

Konečně závěr disertační práce si klade za cíl srovnat tuzemskou regulaci s právní úpravou Velké Británie,²⁸ která v kontrastu ke kontinentálním právním řádům bývá tradičně považována za jurisdikci značně liberální,²⁹ přičemž s ohledem na blízkost českého a německého obchodního práva bude místy začleněna taktéž komparace s úpravou německou.

Z metodologického hlediska postupuji od obecného k zvláštnímu, kdy nejprve nalézám obsah stěžejních pojmů (zejména obchodního vedení), abych s nimi v navazujících částech disertační práce dále pracoval. Těžiště spočívá v metodě analytické, již je podrobena dosavadní rozhodovací praxe soudů, jakož i v postupné syntéze jednotlivých dílčích poznatků. V disertační práci rovněž užívám metodu deskriptivní, logickou a komparativní.

²⁸ S ohledem na vzájemnou blízkost zemí *common law* jsou v minimální míře užity také prameny z jiných jurisdikcí.

²⁹ Např. *Davies, P. Introduction to Company Law. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 12 a násl.*

Mimo sledovaný záměr této práce naopak leží role kontrolního orgánu společnosti³⁰ stejně jako rozbor dispozitivnosti a kogentnosti těch ustanovení zákona, která obchodní vedení regulují. Přestože nelze rozporovat důležitost poslední zmíněné otázky, soudím, že jen pojednání o dispozitivních a kogentních normách v právu obchodních korporací je hodno samostatné disertační práce.

Disertační práce vychází ze stavu právní úpravy (vč. dostupné judikatury a odborné literatury) ke dni 30. 6. 2018.

³⁰ Je tak činěno z důvodu jeho fakultativní povahy ve společnosti s ručením omezeným (§ 201 odst. 1 z. o. k.), stejně jako proto, že s ohledem na specifickou revizní funkci kontrolního orgánu mezi ním a jinými orgány ke vzniku kompetenčních konfliktů zásadně nedochází [In *Eliáš, K.* Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 161]. Výjimkou je v tomto směru pojednání o působnosti správní rady, jíž zákon určité kompetence v oblasti obchodního vedení výslovně svěřuje.

2. VNITŘNÍ PŮSOBNOST STATUTÁRNÍHO ORGÁNU

2.1. Obchodní vedení

2.1.1. Obecně

Obchodní vedení má v právu obchodních korporací kompetenční význam, neboť vymezuje okruh záležitostí svěřených do působnosti statutárního orgánu.³¹ Současně však patří do kategorie neostrých právních pojmů, jež teorii i soudní praxi poskytují široký prostor pro interpretaci svého významu.

S ohledem na již zmíněné významné postavení obchodního vedení v rámci vnitřních kompetencí statutárního orgánu není překvapivé, že se můžeme setkat se snahou jej definovat v celé řadě soudních rozhodnutí, ať již jde např. o posuzování povinností členů statutárního orgánu nebo o řešení problematiky tzv. souběhů. Soudy se přitom zabývají obchodním vedením jak po stránce obecné, tak z hlediska jeho konkrétních projevů.

Cílem následující pasáže je proto nastínit pojem obchodního vedení a určit jeho základní obrysy. Za tímto účelem je využita především dostupná judikatura Nejvyššího soudu, která je oproti doktrinálním pramenům více detailní, díky čemuž uživatelům právní úpravy poskytuje konkrétnější představu o obchodním vedení a jeho projevech.³² Práce s doktrinálními prameny je ponechána závěru této kapitoly,

³¹ Srov. Černá, S., Čech, P. Kde jsou hranice obchodního vedení? *Právní fórum*, 5/2008, 453.

³² Jelikož nenevidujeme žádné rozhodnutí dovolacího soudu, které by se významem obchodního vedení zabývalo i ve vztahu ke stávající úpravě, jsou užitá rozhodnutí z předrekodifikačního období, přičemž posouzení, zda jde o závěry stále aktuální, je učiněno v subkapitole 2.1.4.

v němž je činěno posouzení, zda a do jaké míry se pojetí obchodního vedení v judikatuře a právní teorii shodují.³³

2.1.2. Obchodní vedení – obecné vymezení

Bylo již řečeno, že obchodní vedení představuje vnitřní část působnosti statutárního orgánu, jinými slovy činnost směřující *dovnitř* společnosti.³⁴ V nejobecnějším pojetí se proto nabízí jej charakterizovat jako rozhodování o vnitřních poměrech (záležitostech) společnosti.³⁵ Příliš jasné kontury obchodního vedení ale z takového konstatování neplynou.

Již více návodná jsou ta rozhodnutí, v nichž Nejvyšší soud charakterizoval obchodní vedení jako „*rozhodování o podnikatelské činnosti obchodní společnosti*“,³⁶ resp. ještě detailněji jako „*řízení společnosti, tj. zejména organizování*

³³ Obecně je citace doktrinálních pramenů ponechána těm částem práce, které pojednávají o otázkách, jež nebyly dosud v rozhodovací praxi řešeny vůbec, anebo jen částečně, či o otázkách s řešením dosud sporným.

³⁴ Jako vnitřní složku působnosti charakterizoval Nejvyšší soud obchodní vedení již ve svém rozsudku ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97. Dále viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1116/2014, ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015, ze dne 12. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 2525/2015, ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1355/2017, nebo usnesení téhož soudu ze dne 15. 1. 2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002, ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. 7 Tdo 543/2009, ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. 5 Tdo 956/2006, ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 959/2008, ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009, ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 5 Tdo 361/2011-II., ze dne 7. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3910/2012, ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 931/2013, ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3471/2013, ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 164/2014.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 5 Tdo 875/2009, ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 5 Tdo 665/2010, ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 5 Tdo 149/2011, ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 5 Tdo 585/2012.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. 7 Tdo 543/2009, ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. 5 Tdo 956/2006, ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 959/2008, ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 5 Tdo 361/2011-II.

a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech (plánech).³⁷

Vedle dovolacího soudu nezůstala otázka stěžejního kompetenčního pojmu stranou ani rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu,³⁸ který obchodní vedení vymezil jako „průběžnou pravidelnou správu záležitostí společnosti a jejího podniku, tzn. rozhodování o organizačních, technických, obchodních, personálních, finančních aj. otázkách běžného života.“³⁹ Ve shodě s ním pak i Nejvyšší soud následně uzavřel, že pojem obchodního vedení zpravidla zahrnuje „organizaci a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbyt, reklama, vedení účetnictví“,⁴⁰ když v jiném rozhodnutí zase

³⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003, usnesení téhož soudu ze dne 5. 10. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005, ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 5 Tdo 1620/2008, či z nedávné doby rozsudky ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 632/2013, ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 496/2014, ze dne 10. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3772/2014, ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015, ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3839/2015, ze dne 5. 4. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2310/2015, ze dne 12. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 2525/2015, ze dne 19. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3613/2015, ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1355/2017, ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1876/2017.

³⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003, a s odkazem na něj shodně i rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1355/2017, a ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1876/2017.

³⁹ V citovaném rozhodnutí se Nejvyšší správní soud zabýval případem, kdy společnost uplatnila vůči finančnímu úřadu nadměrný odpočet DPH. V rámci odpočtu daně přitom jako přijaté zdanitelné plnění uvedla i služby poskytnuté členem jejího statutárního orgánu (a současně společníkem) na základě mandátní smlouvy. Jelikož výkon funkce člena statutárního orgánu nepodléhá dani z přidané hodnoty, nýbrž je zdaňován jako příjem ze závislé činnosti, byl Nejvyšší správní soud nucen posoudit, zda činnosti vykonávané jednatelem na základě mandátní smlouvy spadají do působnosti statutárního orgánu, nebo nikoliv. Bližší viz Tomášek, P. In Hurychová, K., Tomášek, P., Zvára, M. Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů. Praha: Karolinum, 2016, s. 269 a násl.

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009, či ze dne 25. 8. 2016, sp. zn. 6 Tdo 738/2016.

doplnil, že pod obchodní vedení spadá rovněž „zavádění marketingu, řešení závazků společnosti či řešení optimálního způsobu řízení“.⁴¹

Hlavní význam posledně citovaného rozhodnutí však nespočívá ani tak v přiblížení obsahové náplně obchodního vedení jako spíše v charakteru jejího posuzování. Nejvyšší soud se v posuzovaném případě zabýval zákonností odměn vyplácených členům statutárního orgánu (představenstva), kteří, vedle smluv o výkonu funkce, měli se společností rovněž uzavřeny mandátní smlouvy⁴² na poskytování „konzultačních služeb“.⁴³ Aby mohl dovolací soud posoudit, zda došlo k vyplacení odměn v souladu se zákonem, musel mj. vyřešit otázku, zda činnost vykonávaná na základě mandátních smluv není součástí obchodního vedení společnosti a nemá proto být zahrnuta již v odměně sjednané ve smlouvě o výkonu funkce. V této souvislosti Nejvyšší soud u činností označených jako „řízení a controlling, informační systém a systém manažerských informací“ judikoval, že z obsahu spisu není zřejmé, „co konkrétně mělo být jejich náplní, a proto nelze za tohoto stavu věci ani učinit závěr, zda spadají do náplně funkce člena představenstva či nikoli.“ Tím se zřetelně přiklonil k materiálnímu posuzování obchodního vedení, pro jehož uchopení tedy není rozhodující způsob označení konkrétní činnosti ve společenské smlouvě⁴⁴ nebo v jiném právním jednání, nýbrž její reálná náplň.

2.1.3. Obchodní vedení – konkrétní projevy

Vedle obecné charakteristiky nalezneme v judikatuře Nejvyššího soudu nezdědka také rozhodnutí popisující obchodní vedení z hlediska jeho konkrétních projevů. V návaznosti na generální vymezení obchodního vedení, kterým se rozumí

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

⁴² Příkazní smlouva dle stávající právní úpravy (§ 2430 obč. zák.).

⁴³ Žalovaný člen představenstva se ve smlouvě zavázal vykonávat „konzultační, koncepční a asistenční práce“ v oblastech vymezených jako „řízení a controlling, informační systém, systém manažerských informací a zavádění marketingu“.

⁴⁴ Společenskou smlouvou se v této práci souhrnně rozumí všechna zakladatelská právní jednání v obou formách kapitálové společnosti.

mj. rozhodování o podnikatelských záměrech společnosti, nepřekvapí, že do jeho rámce spadá i „*zpracování podnikatelského záměru, ekonomické analýzy a podkladů pro akreditaci jako dokumentů potřebných též pro sjednání úvěru*“,⁴⁵ neboť bez alespoň některé z těchto činností lze významný podnikatelský záměr uskutečnit jen stěží.

Pro jeho realizaci bude mnohdy nezbytná i interakce s celou řadou jiných osob a institucí. Nejvyšší soud tak správně dovodil, že obchodní vedení může spočívat rovněž v „*navázání a udržování efektivních dobrých vztahů se zákazníky, auditory, právníky, daňovými poradci a finančními a vládními institucemi*“,⁴⁶ čímž se dovolací soud nepřímo přihlásil ke svému dřívějšímu závěru, podle nějž obchodní vedení zahrnuje i „*technicko-administrativní práce spočívající v jednání s úřady a soudy*“.⁴⁷

Samotná podnikatelská činnost společnosti pak bude zpravidla spočívat především v nákupu a prodeji zboží či služeb. Obchodním vedením tak je i „*poskytování poradenských služeb klientům společnosti v oblasti daňové, účetní, společenstevní a manažerské*“, přestože může svojí povahou jít o odbornou činnost spočívající v plnění jednorázových úkolů.⁴⁸

K majetkovým záležitostem zase dovolací soud v obecné rovině uvedl,⁴⁹ že i rozhodování o tom, „*zda a jaký majetek akciová společnost nabude či naopak převede*

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 5 Tdo 1044/2016.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015. Ve stejném rozhodnutí Nejvyšší soud rovněž dovodil, že ani „*poskytování poradenských služeb klientům společnosti v oblasti daňové, účetní, společenstevní a manažerské, vyjednání s novými klienty o uzavření smluv a zpracovávání cenové nabídky, dozírání na každodenní chod společnosti včetně administrativních činností není možné oddělovat od řízení činnosti společnosti a rozhodování o jejich záležitostech, v nichž spočívala podstata funkce jednatele společnosti...*“

⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011.

⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010.

na třetí osobu“, představuje součást obchodního vedení.⁵⁰ Vedle nákupu a prodeje zboží a služeb půjde rovněž o „*nakládání s prostředky uloženými na bankovních účtech společnosti*“,⁵¹ které se může projevit (terminologií dřívější úpravy) i prostřednictvím poskytování půjček,⁵² a to jak třetím osobám, tak zaměstnancům společnosti.⁵³

S péčí o majetek společnosti úzce souvisí i vymáhání jejích pohledávek, neboť pohledávka jako právo věřitele představuje z pohledu platného práva nehmotnou věc ve vlastnictví společnosti.⁵⁴ Proto i „*rozhodnutí o postupu při vymáhání pohledávek společnosti*“ tvoří součást obchodního vedení,⁵⁵ přičemž statutární orgán musí takové rozhodnutí učinit s ohledem na všechny okolnosti. Zejména je povinen posoudit úspěšnost prokázání existence pohledávky a reálnou šanci na její vymožení.⁵⁶ Z opačné strany by obchodním vedením mohlo být také „*rozhodnutí o tom, zda*

⁵⁰ Může jít např. o odebrání zboží a služeb od obchodních partnerů, nákup automobilu pro společnost, prodej bytu zaměstnanci společnosti či o „*úplatný převod části aktiv společnosti a jejích dceřiných společností*“. K tomu viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 250/2015, či usnesení téhož soudu ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 4 Tdo 430/2014, ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 5 Tdo 653/2014, ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 29 Cdo 396/2016.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008.

⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.

⁵⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 8. 10. 1924, sp. zn. Rv I 1352/24 (Vážný 4235). Viz též i vymezení věci v § 489 obč. zák.

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007.

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

společnost uhradí určitý dluh“,⁵⁷ a to i zda uhradit dluh již promlčený,⁵⁸ nebo naopak vůči věřiteli uplatnit námitku promlčení.⁵⁹

Z organizačních záležitostí lze jako příklad obchodního vedení společnosti uvést reorganizaci jejího obchodního úseku,⁶⁰ ze zaměstnaneckých otázek zase součástí obchodního vedení představují *„činnosti spočívající v náboru zaměstnanců, ve vytváření pracovních úkolů pro zaměstnance, ve vzdělávání a rozvoji zaměstnanců a v jejich hodnocení a odměňování“*.⁶¹ Za obchodní vedení pak bude zřejmě považováno i rozhodnutí o organizačních změnách spočívajících v rušení pracovních pozic.⁶²

2.1.4. Obchodní vedení – změna po rekodifikaci?

S ohledem na skutečnost, že se výše uvedená rozhodnutí vztahují výhradně k dřívější právní úpravě, vzniká otázka, zda i po rekodifikaci soukromého práva

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005, ze dne 7. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 204/2007, ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5291/2015, ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2791/2016, či usnesení téhož soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3122/2016.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2791/2016, či usnesení téhož soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3949/2010, ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2974/2012.

⁵⁹ Úhrada promlčeného dluhu musí být vždy odůvodněna existujícím zájmem společnosti. O něj může jít např. při zaplacení promlčeného dluhu vůči významnému obchodnímu partnerovi, na němž je činnost společnosti do značné míry závislá. Z druhé strany je třeba mít na zřeteli, že i uplatnění námitky promlčení představuje právní jednání, které může být za konkrétních okolností shledáno jako rozporné s dobrými mravy (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3319/2013, či rozsudek téhož soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 27 Cdo 2826/2017).

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014. V usnesení ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 781/2005, zase Nejvyšší soud do působnosti statutárního orgánu obecně zařadil činnosti jako *„organizace práce, zajišťování zákazníkům, materiálu na opravy, starost o ekonomiku provozovny“*.

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 250/2015.

⁶² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2003, sp. zn. 21 Cdo 138/2003.

zůstává predestinované judikaturní vymezení obchodního vedení relevantní, anebo došlo jeho obsahovým změnám.

Z gramatického pohledu žádné změny patrné nejsou. Zákon o obchodních korporacích, stejně jako dříve obchodní zákoník,⁶³ užívá totožného pojmu obchodního vedení, přičemž tak činí se stejným záměrem, a sice s cílem normovat působnost náležití statutárnímu orgánu.

Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích navíc obecně konstatuje, že cílem zákona není změna dřívější právní úpravy, pokud to nebylo nezbytně nutné. K problematice zákonem užívaného pojmosloví dokonce výslovně uvádí, že „většina relevantních pojmů a institutů přejde ze současného obchodního zákoníku do budoucího zákona.“⁶⁴ Jednu z výjimek představuje termín *závod*,⁶⁵ který nahradil dosavadní pojem *podnik* právě s cílem změnit jeho obsahový význam.⁶⁶ Ačkoli sice důvodová zpráva nemá v českém právním prostředí povahu pramene práva, je vodítkem ke zjištění vůle zákonodárce a soudy k ní v tomto směru přihlížejí.⁶⁷

Z uvedených důvodů mám za to, že rekodifikací soukromého práva k významové změně pojmu obchodního vedení nedochází a dosavadní judikatura je nadále použitelná v celé své šíři. Chtěl-li by zákonodárce zasáhnout do obsahové stránky stěžejního kompetenčního pojmu, pravděpodobně by zvolil jeho jiné jazykové

⁶³ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jako „obchodní zákoník“ či „ObchZ“).

⁶⁴ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>, s. 6.

⁶⁵ Srov. § 502 obč. zák.

⁶⁶ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, s. 125 a násl.

⁶⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 77/06 (zákon č. 37/2007 Sb.), či ze dne 19. 11. 2013, sp. zn. II. ÚS 4754/12.

vyjádření, případně svůj úmysl v důvodové zprávě jinak ozřejmil. S totožným významem obchodního vedení navíc i nadále pracují doktrinální prameny,⁶⁸ stejně tak s ním zřejmě počítá i první relevantní rozhodnutí Nejvyššího soudu vztahující se k platné právní úpravě alespoň nepřímo.⁶⁹

2.1.5. Dílčí závěry

Na základě analýzy dosavadní judikatury Nejvyššího soudu týkající se jednotlivých složek obchodního vedení lze učinit první dílčí závěry spočívající ve srovnání obecného vymezení obchodního vedení s jeho konkrétními projevy.

Je zřejmé, že značná část obchodního vedení spočívá v podnikatelském rozhodování,⁷⁰ tj. v oprávnění statutárního orgánu určit, co se při podnikání společnosti má stát, resp. jakým směrem se její podnikatelské aktivity mají ubírat.⁷¹ Taktéž ovšem byla nastíněna rozlišná škála činností, jejichž povaha rozhodovací není. Jde např. o zmíněné zpracování ekonomické analýzy, ale i o navazování vztahů se zákazníky, jednání s úřady či poskytování odborných rad klientům. Tyto činnosti nejsou podnikatelskými rozhodnutími, nýbrž představují spíše faktickou či realizační složku podnikatelské činnosti společnosti.

Černá a Čech v této souvislosti hovoří o „*čistě věcných opatřeních*“, pod něž sami řadí např. rozhovory a korespondenci.⁷² Obdobně i Lochmanová obecně

⁶⁸ Např. *Hampel, P.* In *Bělohlávek, A. J. a kol.* Komentář k zákonu o obchodních korporacích. II. díl. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1827 a násl.

⁶⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 5 Tdo 710/2015.

⁷⁰ Rozhodnutím může být např. usnesení představenstva akciové společnosti o zahájení výroby nové sériové řady automobilů, ale i neformální příkaz jediného jednatele zaměstnankyni společnosti, aby zůstala v práci o půl hodiny déle.

⁷¹ S akcentem na vztah k podnikatelské činnosti společnosti se můžeme setkat již v rozsudku dne 30. 4. 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že „*obchodní vedení směřuje dovnitř společnosti a jde při něm o řízení společnosti, zejména o realizaci její podnikatelské činnosti*“. Z literatury pak např. *Filip, V., Fyrbach, D.* Společnost s ručením omezeným. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 344.

⁷² *Černá, S., Čech, P.* Kde jsou hranice (op. cit.), s. 455.

připouští, že vnitřní složka působnosti statutárního orgánu nezahrnuje pouze aktivity rozhodovací.⁷³ A jak ostatně ve zjevné návaznosti na věcnou rovinu (složku) obchodního vedení doplnil i Nejvyšší soud, obchodní vedení může spočívat také v administrativních a jiných podobných úkonech, neboť „*bez takových činností se do určité míry neobejde žádná organizační a řídicí činnost*“.⁷⁴

Soudím přitom, že tato faktická⁷⁵ (věcná, realizační) rovina obchodního vedení samotnému podnikatelskému rozhodování nejen předchází (např. zpracování podnikatelského záměru) a doplňuje jej (např. zajištění vzdělávání zaměstnanců), nýbrž na podnikatelská rozhodnutí i navazuje, a to zejména v podobě jejich uskutečnění (např. poskytování odborných rad klientům). Právě touto optikou je nutno vnímat vyjádření Pihery, který správně usuzuje, že obchodní vedení může představovat „*v podstatě jakoukoli činnost či funkci*“, ač následně své tvrzení relativizuje dovětkem, že s takovou činností či funkcí musí být „*spojeno právo činit rozhodnutí v oblasti řízení závodu obchodní korporace*“.⁷⁶

Ke srovnání judikатурních a literárních pramenů lze potom uvést, že v nich obsažené generální vymezení obchodního vedení se vzájemně prolíná, když doktrína bez větších výhrad vychází z dosud přijatých soudních rozhodnutí,⁷⁷ z nichž je zase zjevná inspirace právní teorií.⁷⁸ Přesto můžeme mírně vytknout, že obecné definice obchodního vedení jako „*řízení společnosti, které spočívá zejména v organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech*“,

⁷³ Lochmanová, L. In Rozehnal, A. a kol. Obchodní právo (op. cit.), s. 402.

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015.

⁷⁵ O *faktickém jednání* hovoří např. Havel, B. Obchodní korporace ve světle proměn. Praha: Auditorium, 2010, s. 81.

⁷⁶ Pihera, V. Glosa k problematice tzv. souběhů. Obchodněprávní revue, 6/2014, s. 173.

⁷⁷ Viz Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 461; Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 184.

⁷⁸ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003, či usnesení téhož soudu ze dne 25. 8. 2016, sp. zn. 6 Tdo 738/2016.

resp. jako „*organizace a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech*“, s nimiž vedle judikatury obdobně pracuje i doktrína,⁷⁹ akcentují více rozhodovací rovinu obchodního vedení, jelikož význam pojmů *řízení* a *organizování* spočívá spíše v rozhodování o směřování podnikatelské činnosti než v její samotné realizaci.⁸⁰

Není přitom pochyb, že obzvláště v menších společnostech s omezenými možnostmi delegace jednotlivých úkolů⁸¹ budou členové statutárních orgánů nejen těmi, kteří rozhodují, nýbrž také osobami, na jejichž úsilí mnohdy závisí i samotný výkon podnikatelské činnosti. Z tohoto důvodu mám za to, že by bylo přesnější obchodní vedení charakterizovat jako *řízení společnosti a jejího závodu, které spočívá v organizování a výkonu podnikatelské činnosti společnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech*.⁸²

2.2. Činnosti, které se týkají postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby

2.2.1. Obecně

Druhou složkou vnitřní působnosti statutárního orgánu tvoří vedle obchodního vedení kompetence, které teorie souhrnně označuje za vykonávané ve vztahu ke

⁷⁹ Srov. např. *Eliáš, K.* Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 163; *Bartošíková, M., Štenglová, I.* Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 227; *Dvořák, T.* Akciová společnost. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 661.

⁸⁰ Ztotožnění obchodního vedení s přijímáním rozhodnutí je místy patrné i v právní teorii. Např. *Filip, V., Fyrbach, D.* Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 344.

⁸¹ Na zřeteli se má personální omezení vyplývající z celkově nižšího počtu zaměstnanců a jiných osob podílejících se na činnosti společnosti.

⁸² Dovětek *rozhodování o podnikatelských záměrech* se může jevit jako částečně nadbytečný, neboť představuje pouze bližší zpřesnění významu slov *organizování podnikatelské činnosti*. Na straně druhé nelze upřít, že při jeho začlenění jsou kontury obchodního vedení více zřetelné.

společníkům a ostatním orgánům společnosti, resp. jako působnost týkající se právního postavení kapitálové společnosti (jako právnické osoby).⁸³

Můžeme-li přitom judikaturu k obchodnímu vedení označit za relativně bohatou, pro zbývající množinu vnitřní působnosti statutárního orgánu stejné tvrzení neplatí, alespoň co se stratifikace a obecné charakteristiky těchto kompetencí týče.

Jakákoli podobná snaha se omezuje na několik málo rozhodnutí Nejvyššího soudu, navíc převážně z trestněprávní oblasti. Z velké části jde nicméně o stav logický, neboť na rozdíl od obchodního vedení, které je pojmem zákonným, druhou složku vnitřní působnosti statutárního orgánu tvoří vícero kompetencí dílčích, pro něž zákonná úprava žádného souhrnného označení nemá. Pozornost proto bude zaměřena na judikaturu i doktrinální vymezení zároveň.

2.2.2. Doktrinální a judikaturní vymezení

Doktrína mezi vnitřní kompetence statutárního orgánu odlišné od obchodního vedení radí širokou škálu činností, jako je svolávání valné hromady,⁸⁴ předkládání návrhů usnesení k rozhodnutí mimo valnou hromadu či vedení seznamu společníků.⁸⁵ Dědič obecně za realizaci vnitřních vztahů ve společnosti považuje organizaci voleb a odvolávání členů dozorčí rady zaměstnanci společnosti (v rámci tzv. kodeterminace⁸⁶), ale i další oprávnění a povinnosti členů statutárního orgánu

⁸³ Mimo literatury uvedené v první kapitole dále např. Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. Právo obchodních korporací (op. cit.), s. 158; Filip, V., Fyrbach, D. Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 344; Havel, B. Obchodní korporace (op. cit.), s. 78.

⁸⁴ S opačným názorem dříve Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 164.

⁸⁵ Např. Bartošíková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 227; Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T. Obchodní společnosti (op. cit.), s. 230; Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. Právo obchodních korporací (op. cit.), s. 158.

⁸⁶ K úkolům statutárního orgánu při kodeterminaci viz Tomášek, P. Obnovení povinné kodeterminace – návrat nejistoty. *Obchodněprávní revue*, 2/2017, s. 41; Dědič, J., Šuk, P. Nad novelou zákona o obchodních korporacích (aneb sporné otázky nové úpravy zaměstnanecké participace). *Obchodněprávní revue*, 4/2017, s. 97 a násl.

stanovené právní úpravou.⁸⁷ Mezi ně lze řadit např. informování společníků o činnosti společnosti,⁸⁸ vyhotovení úplného znění společenské smlouvy,⁸⁹ výzvu společníkům k odevzdání kmenového listu⁹⁰ či vybrání znalce k ocenění nepeněžitěho vkladu.⁹¹

Postavení společnosti se rovněž přímo dotýkají také rozhodnutí statutárního orgánu o udělení souhlasu s převodem podílu společníka,⁹² neboť v takovém případě dochází ke změně vlastnické struktury společnosti, s níž mohou být spojeny rozličné navazující právní následky spočívající např. ve vzniku či zániku práv kvalifikovaných společníků nebo povinnosti svolávat valnou hromadu.⁹³

Jiní autoři ovšem bližší členění vnitřní působnosti statutárního orgánu odmítají. Lochmanová ztotožňuje vnitřní působnost statutárního orgánu pouze s obchodním vedením, pod které řadí mj. kompetence uvedené v § 196 z. o. k., tedy vedení předepsané evidence a účetnictví, vedení seznamu společníků, jakož i informování společníků o záležitostech společnosti.⁹⁴ Přestože se s obdobným závěrem můžeme již dříve setkat i u Eliáše,⁹⁵ nejde o názory v doktríně převažující.

Koneckonců, ani z judikatury dovolacího soudu se nepodává, že by vnitřní působnost statutárního orgánu byla totožná s množinou obchodního vedení. Jak obecně uvedl Nejvyšší soud, do obchodního vedení nenáleží „*ty činnosti, které jednatel provádí ve vztahu ke společníkům či orgánům společnosti [.....] neboť tyto činnosti se nedotýkají každodenní podnikatelské činnosti společnosti a směřují k*

⁸⁷ Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl III. Praha: BOVA POLYGON, 2002, s. 2379 a násl.

⁸⁸ Srov. ustanovení § 155 a násl., § 196 a § 357 a násl. z. o. k.

⁸⁹ Ustanovení § 147 odst. 3, § 197 a § 431 a násl. z. o. k. K tomu srov. Čech, P. Není změna společenské smlouvy jako změna společenské smlouvy. *Právní rádce*, 4/2015, s. 34 a násl.

⁹⁰ Ustanovení § 152 odst. 2 z. o. k.

⁹¹ Ustanovení § 143 odst. 2, resp. § 251 odst. 1 z. o. k.

⁹² Srov. § 207 odst. 2 a § 271 z. o. k.

⁹³ Srov. např. § 12 odst. 1, § 187 či § 365 a násl. z. o. k.

⁹⁴ Lochmanová, L. In Rozehnal, A. a kol. Obchodní právo (op. cit.), s. 287, 386 a 401.

⁹⁵ Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 164.

výkonu práv společníků.“⁹⁶ Již v rozsudku ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97, přitom tentýž soud odmítl za součást obchodního vedení považovat svolání valné hromady, neboť „*obchodní vedení směřuje dovnitř společnosti a jde při něm o řízení společnosti, zejména o realizaci její podnikatelské činnosti.*“

V této souvislosti mám za to, že doktrinální vymezení je oproti judikatuře přesnější. Oblast vnitřních záležitostí společnosti vedle obchodního vedení tvoří pouze činnosti vykonávané statutárním orgánem ve vztahu ke společníkům nebo ke členům jiných orgánů společnosti, nýbrž i ke společnosti jako takové. Takovým jednáním je např. vyhotovení úplného znění společenské smlouvy, neboť společenská smlouva představuje nejen smlouvu mezi společníky, nýbrž také právní základ fungování a samotné existence společnosti.⁹⁷

Můžeme proto dílčím způsobem shrnout, že druhou část vnitřní působnosti statutárního orgánu tvoří *činnosti, které statutární orgán provádí ve vztahu ke kapitálové společnosti a jejím orgánům (vč. jejich členů)*, jinými slovy *činnosti, které se týkají postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby*. Od obchodního vedení odlišuje tuto složku působnosti především skutečnost, že nejde o činnosti *per se* zaměřené na organizování a výkon podnikatelské činnosti,⁹⁸ nýbrž na vlastní fungování kapitálové společnosti.⁹⁹

V konkrétním případě nicméně mohou vznikat spory, zda určitá působnost spadá do obchodního vedení, anebo pod rozličnou škálu ostatních vnitřních kompetencí statutárního orgánu. Zdaleka přitom nejde o záležitost pouze teoretickou, nýbrž o otázku s ryzími praktickými dopady. Zatímco totiž zákon zakazuje komukoli, tedy i společníkům, aby uděloval statutárnímu orgánu pokyny týkající se obchodního

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, či ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.

⁹⁷ Viz § 8 odst. 1 a § 92 odst. 1 písm. a) a c) z. o. k.

⁹⁸ Srov. výše citovanou pasáž „...*neboť tyto činnosti se nedotýkají každodenní podnikatelské činnosti společnosti*“.

⁹⁹ Byť jejich nepřímý dopad taktéž na podnikatelskou činnost společnosti nelze vyloučit.

vedení,¹⁰⁰ pro zbylou škálu kompetencí právní předpisy žádný obdobný zákaz nestanovují. Rozlišení obou částí vnitřní působnosti statutárního orgánu je tak současně určením hranice možných zásahů ze strany jiných orgánů společnosti, zejména orgánu nejvyššího.

2.2.3. Sporné otázky – vedení účetnictví

První spornou oblast představuje povinnost statutárního orgánu zajistit řádné vedení účetnictví, s níž úzce souvisí povinnost předkládat valné hromadě ke schválení účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty.¹⁰¹

Někteří autoři zajištění řádného vedení účetnictví považují za součást obchodního vedení,¹⁰² podle jiných je jeho povaha spíše sporná.¹⁰³ Jednotné interpretaci příliš nepomáhala ani dikce dřívější právní úpravy, která, alespoň co do gramatického výkladu, poněkud nelogicky v prostředí akciové společnosti považovala vedení účetnictví výslovně za součást obchodního vedení,¹⁰⁴ zatímco úprava společnosti s ručením omezeným řešení této otázky spíše zatemnila.¹⁰⁵

¹⁰⁰ Ustanovení § 195 odst. 2 a § 435 odst. 3 z. o. k. O výjimkách v podobě § 51 odst. 2 a § 81 odst. 1 z. o. k. je pojednáno v kapitole 7.

¹⁰¹ Ustanovení § 196 a § 435 odst. 4 z. o. k.

¹⁰² Např. Němečková, O. Obchodní vedení a vnitřní vztahy kapitálových společností v ČR a v Německu. Právní rozhledy, 22/2004, s. 825; Černá, S., Čech, P. Kde jsou hranice (op. cit.), s. 455; Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. Komplexní pohled na s.r.o. Praha: ASPI, 2002, s. 269; obdobně pak stejný autor v případě akciové společnosti Dvořák, T. Akciová společnost (op. cit.), s. 661. Dále zřejmě také Raban, P. a kol. Obchodní zákoník. 5. vydání. Praha: EUROUNION, 2007, s. 173.

¹⁰³ Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Díl III. (op. cit.), s. 2384.

¹⁰⁴ Srov. znění § 192 odst. 1 ObchZ, podle něž „Představenstvo zabezpečuje obchodní vedení včetně řádného vedení účetnictví společnosti...“, jehož dikci Nejvyšší soud výslovně potvrdil např. v rozsudku ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 632/2013, ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 496/2014, ze dne 5. 4. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2310/2015, ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3839/2015.

¹⁰⁵ Srov. § 134 a § 135 odst. 1 ObchZ, jejichž systematický výklad svědčí spíše odlišnosti obou kompetencí, ačkoli i zde by bylo možné zvažovat, že § 135 odst. 1 ObchZ představuje pouze rozvinutí pojmu obchodního vedení, s nímž pracuje ustanovení předcházející.

Judikatura se sice i v případě společnosti s ručením omezeným nakonec většinově přiklonila spíše k zařazení vedení účetnictví jako součásti obchodního vedení,¹⁰⁶ objevily se nicméně i náznaky opačné.¹⁰⁷

Především však mám za to, že závěr o postavení povinnosti zajistit vedení účetnictví by nebylo správné vystavět na prostých (byť většinových) konstatováních obsažených v odůvodněných jednotlivých rozhodnutích, neboť bližší právní argumentace svědčící pro jeden či druhý výklad se z judikatury nepodává.

Že ani Nejvyšší soud se zařazením vedení účetnictví jako součástí obchodního vedení funkčně příliš nepracuje, dokládá i jeho usnesení ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 535/2014, kdy v replice na obranu obviněné jednatelky, že se při vedení účetnictví řídila pokyny jiné osoby, soud nikterak nezmiňuje obecný zákaz udělovat pokyny týkající se obchodního vedení. Domnívám se proto, že pro posouzení povinnosti zajistit řádné vedení účetnictví je třeba charakterizovat vedení účetnictví a porovnat jej s oběma složkami vnitřní působnosti statutárního orgánu.

V obecné rovině můžeme vedení účetnictví vymezit jako činnost, jejímž obsahem je zobrazování hodnotové stránky hospodářské činnosti společnosti.¹⁰⁸ Povinnost k vedení účetnictví zákon ukládá každé právnické osobě,¹⁰⁹ přičemž

¹⁰⁶ Mimo již uvedená rozhodnutí lze z nedávné doby odkázat např. na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 5 Tdo 780/2013, ze dne 21. 11. 2013, sp. zn. 5 Tdo 1177/2013, ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 5 Tdo 298/2014, ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 535/2014, ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 5 Tdo 833/2014, ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 3 Tdo 750/2016, ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 4393/2016, či ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 5 Tdo 1044/2016.

¹⁰⁷ Např. v usnesení ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. 1226/2015, dovolací soud uvedl, že „*jednateli mimo jiné náleželo obchodní vedení obchodní společnosti (§ 134 obch. zák.), byl také povinen zajistit řádné vedení předepsané evidence a účetnictví (§ 135 odst. 1 obch. zák.)*“.

¹⁰⁸ Srov. Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I., Dědič, J. a kol. Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 167; Müllerová, L., Šindelář, M. Účetnictví, daně a audit v obchodních korporacích. Praha: GRADA Publishing, 2016, s. 16.

¹⁰⁹ Ustanovení § 1 odst. 2 písm. a) zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

situace, kdy by právnická osoba založená podle českého práva nebyla povinna své účetnictví vést, zásadně nenastává.¹¹⁰

Již z této letmé charakteristiky je zřejmé, že vedení účetnictví není organizováním ani výkonem podnikatelské činnosti, natož aby představovalo rozhodování o podnikatelských záměrech. Vedení účetnictví představuje zákonem uloženou povinnost spočívající v „pouhé“ ekonomické evidenci činnosti společnosti, která na kapitálovou společnost dopadá bez ohledu na skutečnost, zda nějakou podnikatelskou aktivitu vyvíjí, nýbrž proto, že je právnickou osobou. Od obchodního vedení ji tak z pohledu společnosti odlišuje rovněž absentující prvek dobrovolnosti.

Přikláním se proto k závěru, že vedení účetnictví netvoří součást obchodního vedení (jakkoli s ním úzce souvisí), nýbrž představuje činnost spadající do kompetencí statutárního orgánu, které se týkají postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby.¹¹¹ Tomu nasvědčuje i stávající regulace, která, na rozdíl od úpravy akciové společnosti v obchodním zákoníku, již s povinností vést účetnictví pracuje v případě obou forem kapitálové společnosti v samostatném kompetenčním ustanovení (odlišném od obchodního vedení),¹¹² u společnosti s ručením omezeným navíc ve společném výčtu s kompetencemi, jež byly i za dřívější právní úpravy judikaturou dovozeny jako týkající se postavení společnosti jako právnické osoby.

2.2.4. Sporné otázky – určení a změna sídla nebo provozovny

Zajímavé posouzení skýtá i otázka míst spojených s podnikáním kapitálové společnosti, zejména pak s jejím sídlem a provozovnou.

Sídlem rozumíme prostor, v němž společnost vykonává svoji podnikatelskou činnost nebo z něhož ji řídí, případně jakýkoli jiný prostor, který za své sídlo

¹¹⁰ Srov. Dvořák, T. In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník (op. cit.), s. 438.

¹¹¹ Se shodným závěrem Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Společnosti obchodního práva a družstva (op. cit.), s. 421.

¹¹² Ustanovení § 196 a § 435 odst. 4 z. o. k.

označí.¹¹³ Tuzemský zákonodárce přitom již za účinnosti obchodního zákoníku opustil koncepci skutečného sídla, když umožnil, aby podnikatel jako své sídlo zvolil i sídlo ryze formální.¹¹⁴ Současně přitom platí, že kapitálová společnost může mít pouze jedno sídlo,¹¹⁵ přičemž každý se může dovolat jak sídla zapsaného,¹¹⁶ tak případně jiného sídla skutečného.¹¹⁷

Význam sídla, které představuje jeden z identifikačních znaků společnosti, je značný. Pro právnické osoby obecně je adresa sídla rozhodující pro posouzení, zda jde o tuzemskou či zahraniční osobu, stejně tak hraje roli při určení příslušnosti soudů a správních orgánů.¹¹⁸ V praktickém životě pak důležitost sídla spočívá zejména v určení adresy, kde může být se společností jednáno a vstupováno do právních poměrů.¹¹⁹

Nejen pro kapitálové společnosti přitom platí, že určení sídla je součástí společenské smlouvy,¹²⁰ která představuje smlouvu *sui generis* uzavíranou mezi společníky.¹²¹ Taktéž její změna podle zákona náleží do rukou společníků, kteří se změnou společenské smlouvy musí souhlasit jednomyslně, ledaže sama společenská

¹¹³ Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I., Dědič, J. a kol. Obchodní právo (op. cit.), s. 76.

¹¹⁴ Čech, P., Dědič, J., Štenglová, I. Právní důsledky změny koncepce sídla. *Obchodněprávní revue*, 4/2010, s. 100 a násl.

¹¹⁵ Pokorná, J. In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník (op. cit.), s. 993. S ohledem na § 136 odst. 1 a § 137 odst. 1 obč. zák. se *sídlem* v zákoně rozumí sídlo zapsané.

¹¹⁶ Adresa sídla se povinně zapisuje do obchodního rejstříku. Srov. § 120 odst. 1 obč. zák., jakož i § 25 odst. 1 písm. a) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejných rejstřících“ či „ZVR“).

¹¹⁷ Ustanovení § 137 a § 429 obč. zák.

¹¹⁸ Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I., Dědič, J. a kol. Obchodní právo (op. cit.), s. 75.

¹¹⁹ Srov. Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo. 1. díl. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 285 a násl.

¹²⁰ Ustanovení § 123 odst. 1 obč. zák.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2230/99, či ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. 26 Cdo 472/2004.

smlouva tuto působnost svěří k většinovému rozhodování společníků na valné hromadě.¹²²

Za této situace nelze než přijmout závěr, že změna sídla společnosti není záležitostí obchodního vedení, neboť jde o identifikační údaj vlastní každé právnické osobě bez rozdílu, přičemž rozhodování o něm zákon nesvěřuje do působnosti statutárního, nýbrž nejvyššího orgánu.

Uvedené nepochybně platí pro případy, kdy společenská smlouva určí sídlo společnosti celou jeho adresou. Rekodifikace soukromého práva nicméně požadavek na určení sídla zvolnila, když nově postačí, aby společenská smlouva určila pouze název obce, v níž se sídlo nachází (§ 136 odst. 1 obč. zák.). Mám za to, že v takovém případě nezbyvá než statutárnímu orgánu kompetenci k přemístění sídla v rámci stanovené obce přisoudit, a to na základě jeho zbytkové působnosti podle § 163 obč. zák.

Od sídla společnosti je nicméně zapotřebí odlišit její provozovnu.¹²³ S pojmem provozovny pracuje právo soukromé i veřejné, když první jej užívá zejména v souvislosti se zastoupením podnikatele a s požadavky na místo plnění dluhu.¹²⁴ Ačkoli rekodifikace opustila legální definici provozovny obsaženou v § 7 odst. 3 ObchZ, i nadále se bude provozovnou zpravidla rozumět vymezený a ohraničený prostor,¹²⁵ v němž společnost uskutečňuje svoji podnikatelskou činnost.¹²⁶ Z logiky

¹²² Ustanovení § 147 odst. 1, § 190 odst. 2 písm. a) a § 421 odst. 2 písm. a) z. o. k.

¹²³ Od sídla odlišuje provozovnu mj. skutečnost, že se její adresa nezapisuje povinně do obchodního rejstříku. Je však možné uvažovat o fakultativním zápisu v rámci ostatních skutečností podle § 25 odst. 1 písm. j) ZVR. K odlišné dřívější praxi viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 9. 2001, sp. zn. 7 Cmo 384/2000.

¹²⁴ Ustanovení § 430 odst. 2, § 1955 odst. 2 a § 1956 obč. zák.

¹²⁵ Srov. *Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol.* Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 30.

¹²⁶ K důrazu na skutečný výkon podnikatelské činnosti srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 1026/2004.

věci potom plyne, že podnikatel může mít provozoven více, ale nemusí mít ani žádnou. Typicky půjde o podnikatele, který svoji podnikatelskou činnost vykonává střídavě na různých místech a bez pevného zázemí.

Spočívá-li potom obchodní vedení mj. v organizování podnikatelské činnosti společnosti, není větších pochyb, že i rozhodnutí o tom, zda společnost vytvoří, zavře nebo přemístí provozovnu, do jeho rámce spadá. Stejně ostatně judikoval i Nejvyšší soud, jenž v usnesení ze dne 28. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 1104/2014, potvrdil názor odvolacího soudu, že jednatel společnosti byl v rámci obchodního vedení oprávněn rozhodnout o přemístění provozovny společnosti do nových prostor, přestože valná hromada dříve odmítla jeho návrh na přemístění sídla.¹²⁷

2.2.5. Dílčí závěry

Vedle obchodního vedení přísluší statutárnímu orgánu vykonávat řadu činností, jimiž přímo neorganizuje ani nevykonává své podnikání, nýbrž které se týkají postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby a jež statutární orgán činí ve vztahu ke společnosti, jejím orgánům, potažmo jimi plní povinnosti společnosti vůči státu. Mezi tyto činnosti můžeme zařadit např. svolávání valné hromady, vedení seznamu společníků, informování společníků o záležitostech společnosti, vyhotovení úplného znění společenské smlouvy, ale také zajištění řádného vedení účetnictví.

Právě na vedení účetnictví bylo vysvětleno, že evidenční činnost spočívající v zákonem uložené povinnosti nelze považovat za obchodní vedení, neboť jejím primárním zaměřením není podpora podnikání společnosti, nýbrž splnění zákonných požadavků.

Obdobný závěr ale platí i pro další, svým charakterem obdobné činnosti. Podle § 82 a násl. z. o. k. je statutární orgán ovládané společnosti povinen vypracovat zprávu

¹²⁷ Jednatel tak učinil z důvodu, že se dosavadní prostory staly z celé řady důvodů již naprosto nevyhovujícími (např. výskyt hlodavců, vlhkost, výpadky elektrické energie, hluk, nevyhovující nábytek, nedostatek parkovacích míst).

o vztazích, v níž mj. popíše strukturu a fungování podnikatelského seskupení. Ani v tomto případě nejde o záležitost obchodního vedení, když zpráva o vztazích pouze zpětně popisuje určitou výseč činnosti společnosti, aniž by sama představovala nástroj organizace či výkonu podnikatelských aktivit.¹²⁸

Stejně je nezbytné nahlížet i na tvorbu dokumentů ukládaných do sbírky listin. I zde půjde o kompetence týkající se postavení společnosti a bez přímého úmyslu organizovat a vykonávat podnikatelskou činnost. Proto se nejeví jako správný ani ten závěr Nejvyššího soudu, podle nějž neukládání účetních závěrek do sbírky listin svědčí o chybném obchodním vedení společnosti,¹²⁹ jakkoli je jinak možné souhlasit s tím, že ze strany členů statutárního orgánu půjde o porušení jejich povinností.

2.3. Právní jednání za společnost (zastupování společnosti)

2.3.1. Obecně

V úvodu bylo konstatováno, že vedle vnitřní složky působnosti náleží statutárnímu orgánu také působnost vnější, jež bývá ztotožňována s jeho generálním zástupčím oprávněním, tj. s oprávněním za společnost právně jednat ve všech jejích záležitostech (§ 164 odst. 1 obč. zák.). Přestože je tématem této disertační práce pouze působnost statutárního orgánu ve vnitřních záležitostech kapitálové společnosti, je nezbytné pojednat rovněž o jeho působnosti vnější, a to v míře, která je pro charakteristiku vnitřních kompetencí statutárního orgánu nezbytná.

Doktrína ve vztahu obchodního vedení a zastupování společnosti správně uvádí, že obě roviny působnosti statutárního orgánu tvoří nedílný celek.¹³⁰ Bylo by však chybou domnívat se, že splývají v totéž. Již jen proto, že pro obě zvolil zákonodárce odlišné jazykové označení.

¹²⁸ Totéž platí i pro vyhotovení výroční zprávy podle § 21 ÚčZ.

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3158/2013.

¹³⁰ *Rozehnal, A. a kol.* Obchodní právo (op. cit.), s. 401; *Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T.* Obchodní společnosti (op. cit.), s. 301.

Je tudíž nezbytné věnovat bližší pozornost těm rozhodnutím, která se vztahem obchodního vedení a zastupování společnosti zabývají detailněji, jakkoli ovšem jejich počet, natož rozmanitost užívané argumentace nejsou příliš bohaté.

2.3.2. Judikurní odlišení obchodního vedení a zastupování společnosti

Již v rozsudku ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003, Nejvyšší soud posuzoval situaci, kdy jeden z jednatelů, který byl oprávněný společností samostatně zastupovat, prodal nemovitosti ve vlastnictví společnosti třetí osobě, aniž by svůj postup jakkoli konzultoval s ostatními jednatelemi. Prvoinstanční, odvolací a konečně i dovolací soud postupně nepřisvědčily argumentaci žalující společnosti, která považovala uzavřenou smlouvu za neplatnou z důvodu, že o prodeji nemovitostí jako o záležitosti spadající do obchodního vedení nebylo rozhodnuto většinou jednatelů, jak v § 134 vyžadoval obchodní zákoník a jak obdobně normuje i § 195 odst. 1 z. o. k.

Nejvyšší soud k tomu ozřejmil, že rozhodování o obchodním vedení představuje „*tvorbu společné vůle několika osob, které jsou jednatelemi společnosti*“,¹³¹ a přestože se tato rozhodnutí „*mohou následně realizovat formou právních úkonů (tj. i uzavíráním smluv, včetně smluv kupních), nelze tyto právní úkony pod rozhodnutí o obchodním vedení společnosti subsumovat. Představují totiž jednání jménem společnosti, k němuž je oprávněn každý z jednatelů samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy jinak.*“¹³²

¹³¹ Srov. také usnesení ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 959/2008, v němž dovolací soud uvedl, že „*v obecné rovině lze především konstatovat, že právnické osoby – včetně obchodních společností – mohou jednat mimo jiné prostřednictvím statutárního orgánu [...], a uvedené jednání právnické osoby je pak výsledkem individuální nebo kolektivní vůle osob, které představují takový orgán*“.

¹³² Obdobně i v usnesení ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, Nejvyšší soud uzavřel že „*pod pojem obchodního vedení nelze zahrnout právní úkony uzavírané společností s třetími osobami. V některých případech však na rozhodnutí učiněné v rámci obchodního vedení společnosti navazuje jednání*

Závěr, že nedodržení zákonem stanoveného způsobu rozhodování o obchodním vedení nemá vliv na platnost navazujícího právního jednání, Nejvyšší soud zopakoval v řadě svých pozdějších rozhodnutí, přičemž judikturní rozlišování obchodního vedení a zastupování společnosti lze názorně ilustrovat na rozhodnutí, v němž se Nejvyšší soud opětovně zabýval zneužitím jednatelského oprávnění ze strany jednatele.¹³³ Ten zadal příkaz, aby banka zaslala peníze z bankovního účtu společnosti na soukromý účet jednatele, čímž mělo dojít k úhradě jím tvrzené pohledávky za společností, jejíž povaha však byla nanejvýš sporná a údajný dluh navíc promlčen. Svůj postup jednatel s ostatními jednatelemi nikterak nekonzultoval, ačkoli šlo o otázku spadající do obchodního vedení, a tudíž vyžadující rozhodnutí většiny jednatelů.

Nejvyšší soud k tomu v duchu již citovaných rozhodnutí uzavřel, že nedodržení postupu stanoveného zákonem či společenskou smlouvou pro rozhodování o obchodním vedení nemá za následek neplatnost právního jednání, jímž dal jednatel bance pokyn, aby platební převod provedla. Takový pokyn totiž „*není součástí obchodního vedení, ale je jednáním společnosti, pro které ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák. [§ 164 odst. 1 a 2 obč. zák. v nové právní úpravě - pozn. aut.] určuje, že je-li jednatelů více, je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy jinak.*“¹³⁴

To ovšem neznamená, že by porušení pravidel stanovených pro rozhodování o obchodním vedení nemělo pro členy statutárního orgánu žádné důsledky. Jak totiž dovolací soud doplnil, „*to, že důsledkem úkonu jednatele, který nebyl podložen potřebným rozhodnutím v rámci obchodního vedení, není jeho neplatnost, však neznamená, že by jednatel neodpovídal společnosti za škodu, kterou jí případně*

jménem společnosti, a to tam, kde k realizaci takového rozhodnutí je nutné právní jednání ve vztahu k třetím osobám“.

¹³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005.

¹³⁴ Se shodným závěrem dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2007, sp. zn. 32 Odo 302/2004, či usnesení téhož soudu ze dne 24. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 1120/2005.

způsobil jednáním v rozporu se zákonem.“ Nedodržení vyžadovaného postupu tudíž na straně člena statutárního orgánu zakládá porušení povinnosti, a může tak vést k jeho odpovědnosti za způsobenou škodu.¹³⁵

Připomeňme v této souvislosti, že nedodrží-li členové statutárního orgánu způsob jednání stanovený pro samotné zastupování společnosti (např. tzv. pravidlo čtyř očí), důsledky pro učiněné právní jednání jsou významným způsobem odlišné. Judikatura se postupně přiklonila k názoru,¹³⁶ že není-li vůle za společnost projevena v souladu s určeným způsobem, jde o právní jednání zdánlivé (nicotné), k němuž se ze zákona nepřihlíží (§ 554 obč. zák.), a tudíž jím ani společnost nemůže být vázána.

2.3.3. Vztah obchodního vedení (vnitřní působnosti) a zastupování společnosti

Z uvedených rozhodnutí se v mezích dřívější právní úpravy podává relativně jednoznačné rozlišení obchodního vedení a zastupování společnosti, jakož i důsledků vyplývajících z porušení pravidel s nimi spojených. Zatímco obchodní vedení podle Nejvyššího soudu představuje proces tvorby vůle uvnitř společnosti,¹³⁷ zastupováním společnosti se rozumí projevení (realizace) utvořené vůle navenek vůči třetím osobám.¹³⁸

¹³⁵ Vyloučena není ani odpovědnost trestní – srov. např. usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 747/2008, ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006, ze dne 1. 3. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1194/2005, či k vzájemnému vztahu civilní a trestněprávní odpovědnosti rozsudek téhož soudu ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008.

¹³⁶ V prostředí minulé právní úpravy viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 265/2007, či ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2636/2009.

¹³⁷ Z literatury shodně např. Řeháček, O. Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti. *Bulletin advokacie*, 5/2008, s. 23.

¹³⁸ Viz také rozsudek ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3552/2009, v němž Nejvyšší soud uzavřel, že „rozhodování podnikatele je proces vytváření jeho vůle v určité otázce, jež se odehrává uvnitř podnikatelského subjektu. Oproti tomu jednáním podnikatele ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 obch. zák. se má na mysli projevení vytvořené vůle (přijátého rozhodnutí) navenek, s cílem přivodit vznik, změnu nebo zánik těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují“.

Tomu konečně odpovídá i struktura stávající právní úpravy, která nejprve stanoví, jakým způsobem se vůle právnické osoby vytváří,¹³⁹ přičemž až po vymezení pravidel pro rozhodování orgánu právnické osoby následují předpisy o právním jednání za ni. Taková systematika se ve světle uvedené judikatury jeví jako logická. Má-li zastoupením společnosti býti projevena její vůle, musí nejprve vzniknout.¹⁴⁰

Z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je dále patrné, že obchodní vedení a zastupování společnosti budou mnohdy tvořit dvě navazující fáze téhož procesu. Přesto však nedodržení pravidel stanovených pro rozhodování o obchodním vedení neplatnost navazujícího zastoupení společnosti nezakládá. Současná úprava dokonce výslovně stanoví, že na platnost zastoupení právnické osoby nemá vliv, že nebylo přijato potřebné usnesení, popř. že bylo stíženo vadou, anebo jej člen orgánu porušil (§ 162 obč. zák.).

Byť se žádá, alespoň stručnější argumentace z předestřené judikatury nepodává, soudím, že důvody pro tento závěr jsou veskrze praktické a mají svůj původ v samotné povaze rozhodování o obchodním vedení. K němu dochází v rámci zasedání statutárního orgánu, tj. při fyzické či jiné přítomnosti členů statutárního orgánu, anebo mimo něj s využitím technických prostředků (např. formou písemného hlasování).¹⁴¹ Jiné osoby (např. obchodní partneři) se rozhodování statutárního orgánu zásadně neúčastní, a proto zřídka budou o procesu přijetí rozhodnutí jakkoli informovány. Nemohou proto zpravidla ani vědět, zda statutární orgán při svém rozhodování zákonem či společenskou smlouvou stanovený postup dodržel, či zda vůbec k rozhodnutí došlo.¹⁴²

¹³⁹ Z § 151 odst. 1 obč. zák. plyne, že vůle vzniklá rozhodnutím členů orgánu nahrazuje vůli právnické osoby.

¹⁴⁰ K projevu vůle jako součásti právního jednání např. *Sommer, O.* Učebnice soukromého práva římského. I. díl. Praha: 1933, s. 72 a násl.

¹⁴¹ Obecně viz ustanovení § 156 odst. 1 a § 158 odst. 1 a 2 obč. zák.

¹⁴² Srov. také odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 32 Odo 1419/2004: „Funkcí právní úpravy (§ 20 odst. 1 ObčZ) je zde ochrana právní jistoty třetích osob, které nemohou

Z těchto příčin ani není možné, aby s pochybením při rozhodování o obchodním vedení byl spojen negativní důsledek v podobě neplatnosti navazujícího právního jednání, neboť by tak bylo činěno na základě skutečností, které adresát právního jednání nemohl nejen ovlivnit, nýbrž mnohdy ani rozeznat. Podobné stanovisko zjevně zastává i Havel, když dovozuje, že „*zatímco jednání navenek může jevit vysoký stupeň věcné rozlišitelnosti, přeci jen totiž nalézá možnou kvantifikaci v právním úkonu, obchodní vedení tuto vlastnost již nemá.*“¹⁴³

Mohlo by se tedy zdát, že máme jasno. Obchodním vedením rozumíme rozličnou škálu činností spočívající v organizování a výkonu podnikatelské činnosti společnosti, přičemž pouze v některých případech následně také dojde k realizaci obchodního vedení vůči třetím osobám prostřednictvím právního jednání za společnost.

Cožpak ale zastoupení společnosti, typicky reprezentované uzavřením smlouvy, nemůže být rovněž vnímáno jako výkon podnikatelské činnosti? Samozřejmě může.

To samé platí i v případě, kdy člen statutárního orgánu poté, co je mu doručena smlouva o převodu podílu na nového společníka, podá rejstříkovému soudu návrh na zápis změny údajů zapsaných v obchodním rejstříku. I tehdy dojde k zastoupení společnosti v rejstříkovém řízení, stěží bychom však argumentovali, že takové jednání není kompetencí, kterou statutární orgán vykonává s ohledem na postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby.

Dovozuji proto, že s pozitivní definicí obchodního vedení, resp. vnitřní působnosti obecně, si nevystačíme. Koneckonců, již Malovský-Wenig tvrdil, že

mít žádné informace o tom, zda a jak proběhly rozhodovací procesy ve vnitřní sféře společnosti (nemají přístup na valnou hromadu a nejsou oprávněny vyžadovat zápis z této valné hromady) a které musí oprávněně předpokládat, že představenstvo žádné povinnosti neporušilo a uzavřením smlouvy realizovalo předchozí rozhodnutí valné hromady...“

¹⁴³ Havel, B. Quo vadis obchodní vedení. *Obchodněprávní revue*, 3/2010, s. 71.

vedením závodu (správou obchodů) se rozumí „*vše, co zbývá z činnosti principálovy, odečteme-li uzavírání právních jednání*“.¹⁴⁴

Na platnosti tohoto konstatování se doposud nic nezměnilo. Vnitřní působností je tak třeba rozumět tu část působnosti statutárního orgánu, která není zastupováním společnosti, přičemž až poté lze provést její stratifikaci prostřednictvím shora dovozených kritérií.

To ovšem neznamená, že by zastupování společnosti bylo vnitřní působností statutárního orgánu cizí. Konečně představuje formu její realizace, bez níž se vnitřní působnost dlouhodobě stěží obejde. Z tohoto pohledu je tedy správný Havlův úsudek, podle něhož obchodní vedení a zastupování společnosti můžeme společně podřadit pod jednatelské oprávnění statutárního orgánu.¹⁴⁵

Havel však zašel ve své úvaze ještě dál, když tvrdí, že „*každé jednání navenek, které je v rámci jednatelského oprávnění uvnitř provozu podniku činěno, je současně projevem obchodního vedení*“.¹⁴⁶ Na první pohled se totiž takové konstatování může zdát rozporné se shora dovozeným pojetím vnitřní působnosti. Mám nicméně za to, že jde o rozpor do značné míry iluzorní. Obdobně jako Pelikán dovozuje v případě pomyslného střetu reálné a fikční teorie právnických osob,¹⁴⁷ mám za to, že i v tomto případě je rozhodující úhel pohledu, jímž se na předmětný spor díváme.

Pokud budeme podnikání společnosti vnímat jako komplexní činnost spočívající v interakci v sociální realitě, pak i uzavření smlouvy bude projevem obchodního vedení, neboť i jím nepochybně dochází k výkonu podnikatelské činnosti. Ta se bez právního jednání za společnost těžko obejde.

¹⁴⁴ Malovský-Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas v Praze, 1947, s. 200; v návaznosti na něj pak i Eliáš, K. Obchodní společnosti. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 99.

¹⁴⁵ Havel, B. Obchodní korporace (op. cit.), s. 78. O mnoho let dříve s obdobným závěrem i Eliáš, K. Obchodní společnosti (op. cit.), s. 98 a 100.

¹⁴⁶ Havel, B. Obchodní korporace (op. cit.), s. 82.

¹⁴⁷ Pelikán, R. Právní subjektivita. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 47 a násl.

Bude-li naopak náš pohled spočívat v rovině právní reality, stěží obojí zcela ztotožníme, neboť v takovém případě by postrádalo jakéhokoli racionálního smyslu, aby pro obě kompetence zákonodárce nejen vymezil různé legální výrazy, nýbrž zejména aby pro jejich výkon stanovil odlišná pravidla.

To ovšem nikterak nebrání závěru, aby i zastupování společnosti (týká-li se záležitostí spadajících do obchodního vedení) bylo vnímáno jako zvláštní projev obchodního vedení, pro nějž však zákonodárce v určitých aspektech zvolil odlišný právní režim. Konečně ani judikatura netvrdí opak, když z ní vyplývá, že prostřednictvím zastoupení společnosti mohou být realizována právě rozhodnutí o obchodním vedení.

Ať již tedy budeme vnímat obě kompetence kterýmkoli způsobem, je zřejmé, že vnitřní a vnější působnost spolu úzce souvisí. Obchodní vedení bude zpravidla stát na počátku podnikatelského záměru a promítat se i do průběhu jeho realizace. V zastoupení společnosti pak obchodní vedení vyústí tehdy, bude-li zapotřebí vyvolat právní následky, k nimž samotné obchodní vedení není způsobilé.

2.4. Vnitřní působnost statutárního orgánu – fikce, nebo realita?

2.4.1. Vnitřní působnost – projevy vně kapitálovou společností, resp. právní účinky na straně třetích osob

Po vymezení jednotlivých kompetencí statutárního orgánu a jejich vztahu zbývá posoudit, do jaké míry je označení obchodního vedení a působnosti v oblasti postavení kapitálové společnosti jako *vnitřních* kompetencí statutárního orgánu pro tyto činnosti skutečně charakteristické. Určující přitom je samotný hraniční faktor členící působnost statutárního orgánu na vnitřní a vnější.

Vyjdeme-li z nejvíce generálního pojetí, a sice z potenciální existence projevů výkonu vnitřní působnosti vně kapitálovou společností (a její orgány), zejména označení obchodního vedení za vnitřní složku působnosti statutárního orgánu příliš

přiléhavé není. Spočívá-li totiž realizační složka obchodního vedení mj. v jednání s obchodními partnery či úřady, nepochybně může mít své projevy i navenek, vně hranice kapitálové společnosti, přičemž s přihlédnutím k nutnosti takové interakce nepůjde o jev zdaleka ojedinělý. Souhlasím proto s Pelikánovou, že nelze přisvědčit názoru, že obchodní vedení představuje (pouze) „*rozhodování o vnitřních poměrech společnosti*“,¹⁴⁸ neboť jeho významový rozsah je znatelně širší.

Z tohoto pohledu je označení jako *vnitřní* působnosti vhodné spíše pro kompetence v oblasti postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby, neboť v jejich případě je omezenost vnějších projevů zřejmá již z jejich souhrnného označení, přičemž vnější charakter nezakládá ani výkon působnosti vůči společníkům, jelikož ti nejsou ve vztahu ke společnosti třetími osobami.¹⁴⁹

Za určitou výjimku by bylo možné zvažovat souhlas statutárního orgánu s převodem podílu, neboť jeho přímým důsledkem zpravidla bude (obecná) účinnost smlouvy o převodu podílu vůči nabyvateli, jenž do té doby byl *stricto sensu* osobou ke společnosti cizí. Ani tento úsudek nicméně nemusí obstát, když udělení souhlasu lze z pohledu společnosti vnímat pouze jako jednání směřující ke změně struktury společníků, a tedy jej stále považovat za záležitost týkající se výlučně postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby, v tomto případě za projev jejího korporálního rysu.

Nemůže-li tedy rozlišování vnitřní a vnější složky působnosti statutárního orgánu (zejména s ohledem na realizační složku obchodního vedení) být založeno pouze na skutečnosti, zda se výkon kompetence statutárního orgánu projevuje i vně kapitálovou společnost, je nezbytné si dále položit otázku, zda by pomyslným

¹⁴⁸ Pelikánová, I. Komentář k obchodnímu zákoníku. 2. díl (§ 56-260). 2. vydání. Praha: Linde, 1998, s. 524.

¹⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97.

rozdělovníkem mohlo být potenciální působení právních účinků (následků)¹⁵⁰ vůči třetím osobám.

Mám však za to, že ani takové tvrzení by nebylo zcela přesné, když právní účinky vůči třetím osobám může vyvolat již jen samotné jednání s obchodním partnerem. Dospějí-li totiž strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se její uzavření jeví jako vysoce pravděpodobné, nesmí společnost jednání o uzavření smlouvy ukončit, aniž pro to má spravedlivý důvod.¹⁵¹ Stejně tak z pohledu společnosti právní účinky vůči třetím osobám v předmluvní fázi vyjednávání vyvolá i zpřístupnění důvěrných údajů ze strany člena statutárního orgánu, neboť jeho důsledkem bude vznik povinnosti druhé strany dbát, aby tyto údaje nebyly zneužity ani prozrazeny (§ 1730 odst. 2 obč. zák.).

Tato jednání nebudou zastoupením společnosti, k němuž vinou neuzavření smlouvy vůbec nedošlo, ve světle uvedené judikatury však půjde o součást obchodního vedení, jehož výkon navíc vyvolá právní účinky vůči třetím osobám. Z toho důvodu nemá obecnou platnost ani závěr, že při obchodním vedení nejsou překročeny „*právní meze společnosti*“,¹⁵² neboť jimi je nepochybně zamýšlen právě vznik právních následků na straně třetích osob.

Můžeme proto dílčím způsobem uzavřít, že i z výkonu té složky působnosti statutárního orgánu, jež bývá označována jako *vnitřní*, mohou vznikat právní účinky vůči třetím osobám. Jakkoli pak ne každý vně kapitálovou společnost zřejmý projev obchodního vedení právní následky na straně třetích osob způsobí,¹⁵³ není možné jejich existenci pominout.

¹⁵⁰ Jimi doktrína zpravidla rozumí vznik, změnu nebo zánik subjektivních práv a povinnosti. Viz *Lasák, J. In Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1940 a násl.*

¹⁵¹ Ustanovení § 1729 obč. zák.

¹⁵² *Černá, S., Akciová společnost (op. cit.), s. 234.*

¹⁵³ Např. úvodní schůzka s potenciálním obchodním partnerem za účelem zjištění portfolia jím nabízených služeb sama o sobě právní následky nevyvolá.

2.4.2. Právní jednání jako „přeshraniční“ pojem

Nelze-li za charakteristický ukazatel dělicí vnitřní a vnější působnost statutárního orgánu považovat nejen projevy této působnosti navenek společnosti, nýbrž ani vyvolání právních následků na straně třetích osob, zbývá posoudit, zda by hraniční kritérium mohl představovat pojem právního jednání.

Na první pohled se zdá být záporná odpověď imanentní již v pasáži předchozí kapitoly. Za právní jednání totiž doktrína mírně extenzivním výkladem¹⁵⁴ považuje projev, který je způsobilý vyvolat právní následky v podobě vzniku, změny či zániku práv nebo povinností,¹⁵⁵ přičemž jejich přítomnost byla shora dovozena i v rámci některých kompetencí statutárního orgánu spadajících do vnitřní složky jeho působnosti.

K tomu je navíc třeba připočíst, že zatímco dřívější právní úprava obecně nepovažovala rozhodnutí orgánu společnosti za právní jednání,¹⁵⁶ rekodifikace dosavadní pojetí mění. Podle převažujícího doktrinárního názoru,¹⁵⁷ jakož i zřejmého

¹⁵⁴ Výklad považuji za mírně extenzivní s ohledem na nejasný vztah § 15 odst. 2 a § 545 obč. zák., z něhož není zřejmé, zda nezbytným předpokladem právního jednání je vznik jakéhokoli právního následku, anebo pouze nabytí práva nebo zavázání se k povinnosti. Byť se civilní doktrína (viz níže) přiklání spíše k prvnímu názoru, druhé stanovisko by více odpovídalo právní teorii, jež právní jednání charakterizuje jako projev vůle, který v souladu se zákonem směřuje ke vzniku, změně nebo zániku právních vztahů. In *Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A.* Teorie práva. Praha: ASPI, 2004, s. 117; *Gerloch, A.* Teorie práva. 6. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 147; *Tichý, L.* Obecná část občanského práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 138.

¹⁵⁵ *Zuklínová, M.* Právní jednání podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. – Komentář, srovnání se zahraničním a vybraná platná judikatura. 2. vydání. Praha: Linde, 2013, s. 19 a násl. Z literatury k minulé právní úpravě např. *Švestka, J., Dvořák, J. a kol.* Občanské právo hmotné. 1. díl. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 118 a násl.

¹⁵⁶ Byť tak bylo činěno zejména v prostředí valné hromady kapitálové společnosti – viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. 1 Odon 88/97.

¹⁵⁷ *Dvořák, T.* In *Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol.* Občanský zákoník (op. cit.), s. 497; *Lasák, J.* In *Lavický, P. a kol.* Občanský zákoník (op. cit.), s. 778; *Dědič, J.* K právní povaze usnesení valné hromady v rekodifikaci soukromého práva. *Obchodněprávní revue*, 11/2011, s. 327.

úmyslu zákonodárce,¹⁵⁸ je třeba rozhodnutí orgánu společnosti za právní jednání zásadně považovat.¹⁵⁹ Tak například právním následkem rozhodnutí statutárního orgánu o nákupu nezbytných surovin bude vznik povinnosti jeho členů příslušnou smlouvu uzavřít, kdežto rozhodnutím o delimitaci působnosti podle jednotlivých oborů bude členům statutárního orgánu současně uloženo kontrolovat, jak je tato delimitovaná působnost vykonávána (§ 156 odst. 2 obč. zák.).

Výjimku z právního jednání budou v rozhodovací rovině obchodního vedení představovat ta rozhodnutí, která právní následky nepůsobí. Typicky půjde o usnesení, jímž statutární orgán vezme určitou informaci pouze na vědomí.¹⁶⁰ Byť i zde dojde k projevení vůle členů statutárního orgánu, právní účinky takové usnesení nezaloží.

Pokud jde o faktickou rovinu obchodního vedení, některé potenciální právní následky na straně třetích osob již byly nastíněny výše. Uvnitř kapitálové společnosti pak bude častým právním účinkem zánik samotné plněné povinnosti. Půjde např. o situaci, kdy člen statutárního orgánu vypracuje a předloží ekonomickou analýzu, jejíž vyhotovení mu na zasedání statutárního orgánu bylo uloženo. Bez právních účinků naopak zpravidla zůstanou opatření typu vedení běžných rozhovorů či korespondence.

Z uvedeného tedy vyplývá, že ani pojem právního jednání není sám o sobě pro dělení působnosti na vnitřní a vnější dostačující, neboť se prolíná nejen *ipso facto* působností vnější,¹⁶¹ ale taktéž kompetencemi interními.

2.4.3. Dílčí závěry

Na základě dosavadního rozboru můžeme přijmout závěr, že rozlišování vnitřních a vnějších kompetencí statutárního orgánu nelze bez dalšího vystavět nejen

¹⁵⁸ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích (op. cit.), s. 24.

¹⁵⁹ V opačném případě by navíc postrádalo opodstatnění, aby zákon explicitně vylučoval aplikaci některých ustanovení občanského zákoníku na rozhodnutí obchodní korporace (§ 45 odst. 3 z. o. k.).

¹⁶⁰ Lasák, J. In Lavický, P. a kol. Občanský zákoník (op. cit.), s. 778.

¹⁶¹ Viz i marginální rubrika „Jednání za právnickou osobu“ zahrnující § 161 až 167 obč. zák., tedy mj. i úpravu generálního zástupčího oprávnění statutárního orgánu.

na jejich projevech vně kapitálovou společnost, nýbrž ani na potenciálním vzniku právních následků na straně třetích osob (coby kritéria užšího). Příliš nápomocen není ani pojem právního jednání, jehož kontury nejsou ostré a jenž se může s ohledem na své vymezení prolínat oběma složkami působnosti statutárního orgánu.

Pomyslným viníkem tohoto stavu je zejména obchodní vedení, které svými dopady boří možné definiční znaky vnitřní působnosti, jež tak v praktické rovině postrádá zřetelné dělicí kritérium, které bychom s ohledem na její jazykové označení mohli důvodně očekávat.¹⁶² Z tohoto pohledu tedy můžeme označení jako *vnitřní působnosti* považovat za činěné *ex post*, a proto i za dílčím způsobem umělé.

Zdůrazňuji však adjektivum *dílčí*. Přes zřejmý, nevýlučně interní charakter vnitřní působnosti statutárního orgánu totiž nelze popřít, že v řadě případů o nesprávné označení nepůjde.

O vnitřním charakteru kompetencí v oblasti postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby již bylo pojednáno shora. U rozhodovací roviny obchodního vedení je pak zjevné, že sama o sobě k projevům vně společnosti zpravidla dostačující nebude.¹⁶³ Stejně tak nebude mít vnější projevy ta část faktické roviny obchodního vedení spočívající např. v tvorbě nejrůznějších vnitřních dokumentů (analýz, plánů apod.), podobně jako běžná komunikace na úrovni statutárního orgánu.

Jsem však dalek závěru reprezentovaného Havlem, že nejen obecné rozdělení působnosti na vnitřní a vnější, nýbrž i samotné rozlišování obchodního vedení a zastupování společnosti, je umělou stratifikací.¹⁶⁴ Jakkoli totiž spolu obchodní vedení

¹⁶² Uvedené přitom částečně platí i opačným směrem. Jen s obtížemi bychom se snažili popřít, že např. změna pracovní smlouvy (spadající pod režim zastoupení společnosti), která spočívá v povýšení stávajícího zaměstnance, a tudíž i ve změně jeho pracovní náplně, nebude mít žádný efekt dovnitř společnosti.

¹⁶³ Za správný lze proto mít názor Hurychové, že „rozhodování o obchodním vedení se děje interně, samo o sobě nevyvolává právní účinky navenek“. In Hurychová, K. Obchodní vedení veřejné obchodní společnosti po rekodifikaci. *Rekodifikace & praxe*, 7-8/2015, s. 3.

¹⁶⁴ Havel, B. Quo vadis (op. cit.), s. 73.

a zastupování společnosti úzce souvisí, nejde o totéž. Pokud bychom snad měli obojí vnímat jako jediný proces, postrádá jakýkoli racionální úsudek, aby pro označení obou kompetencí zákonodárce zvolil jiná sousloví, tím spíše aby pro ně stanovil odlišný režim jejich výkonu.

I pakliže bychom *de lege ferenda* normovali jediné jednatelské oprávnění statutárního orgánu, problému se nezbavíme, když první úskalí vznikne již při zvažování, zda se přiklonit k přístupu individualistickému, nebo kolektivnímu. Vyšleli by zákonodárce z individualistického přístupu, mohl by každý člen statutárního orgánu, ať ji při pomyslné činnosti dovnitř nebo navenek, jednat vždy samostatně a bez ohledu na ostatní členy. Vytváření kolektivních orgánů by tím ovšem ztratilo svůj smysl. Naopak zachoval-li by zákonodárce princip kolektivní, i k prostému uzavření smlouvy by byla vyžadována interakce většinového počtu členů statutárního orgánu. Zde však vyvstávají komplikace praktického a efektivního rázu.

Jakkoli tedy nerozporuji, že se stávající rozlišování obchodního vedení a zastupování společnosti s ohledem na neurčité hranice obou pojmů může v konkrétním případě jevit jako obtížné, mám za to, že jde o jev nevyhnutelný a do značné míry vyvolaný povahou kompetencí statutárního orgánu, které jsou z pohledu mimoprávní reality nekonečně rozličné. Jelikož pak úlohou práva je efektivní regulace společenských vztahů,¹⁶⁵ mám za to, že jde o daň přijatelnou, neboť regulovat kompetence statutárního orgánu společným režimem jediného jednatelského oprávnění by bylo krajně nepřínosné.¹⁶⁶

2.5. Shrnutí

Vnitřní působností rozumíme veškeré kompetence statutárního orgánu odlišné od jeho generálního zástupčího oprávnění. Podle své povahy můžeme vnitřní

¹⁶⁵ Srov. Knapp, V. Teorie práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 35 a 40.

¹⁶⁶ Ledaže bychom i v jeho rámci dále stratifikovali jednotlivé úseky, čímž by ovšem byla popřena jeho „jednotnost“.

působnost blíže členit na obchodní vedení a na činnosti, které se týkají postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby.

Obchodní vedení lze charakterizovat jako *řízení společnosti a jejího závodu, které spočívá v organizování a výkonu podnikatelské činnosti společnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech*. Skládá se z roviny rozhodovací a faktické (věcné, realizační). Zatímco rozhodovací rovina předpokládá rozhodování členů statutárního orgánu (ať již na jeho zasedání, nebo mimo něj), faktickou rovinu obchodního vedení tvoří rozličná škála činností, jako je zpracování nejrůznějších dokumentů (analýzy, plány apod.), běžná komunikace uvnitř společnosti, ale také jednání se zákazníky či úřady. Mezi oběma rovinami obchodního vedení nepanuje ostrá hranice. Naopak, vzájemně se prolínají a ovlivňují. S ohledem na téma disertační práce však bude dále s obchodním vedením pracováno především se zřetelem k rovině rozhodovací.¹⁶⁷

Druhá složka vnitřní působnosti nespočívá v přímé organizaci ani výkonu podnikatelské činnosti, nýbrž představuje kompetence, které se týkají postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby a jež statutární orgán vykonává ve vztahu ke společnosti a jejím orgánům, potažmo jimi plní povinnosti společnosti vůči státu. Mezi tyto činnosti můžeme zařadit např. svolávání valné hromady, vedení seznamu společníků, informování společníků o záležitostech společnosti, ale také zajištění řádného vedení účetnictví.

Samotné označení jako *vnitřní* působnosti však je, alespoň co se obchodního vedení týče, částečně sporné, neboť i výkon této působnosti se může projevat vně společnost, v některých případech dokonce i působit právní účinky na straně třetích osob. Na druhé straně nelze pominout, že v řadě situací ani jedna z těchto vlastností vnitřním kompetencím vlastní nebude, a proto půjde o označení přiléhavé. Rozdělení působnosti na vnitřní a vnější tak nelze brát dogmaticky, nýbrž spíše jako rámcové a

¹⁶⁷ K některým odlišnostem faktické roviny viz subkapitola 5.2.4.

s určitými nepřesnostmi poskytující základní vhled do problematiky kompetencí statutárního orgánu.

3. HRANICE OBCHODNÍHO VEDENÍ S OHLEDEM NA PŮSOBNOST NEJVYŠŠÍHO ORGÁNU

3.1. Obecně

Obchodní vedení bylo pozitivně vymezeno jako *řízení společnosti a jejího závodu, které spočívá v organizování a výkonu podnikatelské činnosti společnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech*. Takto izolované konstatování však neznačí, zda je statutární orgán oprávněn činit jakákoli jednání, která uvedenou charakteristiku naplňují, anebo existují limity, které jej ve výkonu své působnosti omezují.

Obecně platí, že každý orgán je oprávněn zabývat se pouze těmi záležitostmi, které spadají do jeho působnosti.¹⁶⁸ Jinými slovy kompetence jednoho orgánu vylučuje působnost druhého, neplyne-li ze zákona něco jiného.¹⁶⁹ Aby tedy bylo pojednání o významu obchodního vedení úplné, je třeba se dále zabývat také kompetencemi orgánu nejvyššího.

Elementárně vzato, do působnosti valné hromady zákon svěřuje rozhodnutí, která se týkající existence společnosti a její právní podstaty, dispozice se závodem (či jeho částí) a jiná rozhodnutí, která jsou z pohledu kapitálové společnosti vnímána jako klíčová.¹⁷⁰ Tu část působnosti valné hromady, která se stejně jako obchodní vedení týká podnikání společnosti a provozování jejího závodu, pak doktrína označuje za „*rozhodování o mimořádných záležitostech*“.¹⁷¹ Mám nicméně za to, že s ohledem na

¹⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2776/99.

¹⁶⁹ Shodně Eliáš, K. Obchodní společnosti (op. cit.), s. 99; Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 161.

¹⁷⁰ Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. Právo obchodních korporací (op. cit.), s. 157.

¹⁷¹ Eichlerová, K. Kde končí působnost představenstva a začíná působnost valné hromady? In Pauknerová, M., Tomášek, M. a kol. Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva. Praha: Karolinum, 2009, s. 70.

vymezení obchodního vedení nebude chybou ani dále v případě nejvyššího i statutárního orgánu obecně hovořit o *rozhodnutích o podnikatelské činnosti společnosti*, resp. o oblasti *podnikatelského rozhodování*.¹⁷² Zvláště s přihlédnutím k pravidlům o výkonu působnosti valné hromady,¹⁷³ stejně jako ke skutečnosti, že je valná hromada orgánem zasedajícím nikoliv trvale, nýbrž svolávaným *ad hoc*, totiž není pochyb, že je v případě valné hromady prakticky vyloučena jakákoli faktická (věcná, realizační) rovina její působnosti.¹⁷⁴

Hranice mezi kompetencemi, které můžeme považovat za rozhodnutí o podnikatelské činnosti společnosti a jaké již nikoli, není ostrá. Větší či menší dopad na podnikání společnosti může v konkrétním případě mít řada rozhodnutí. Tak na základě rozhodnutí o uložení příplatkové povinnosti společnost v budoucnu získá další prostředky pro svůj rozvoj, přičemž co do principu podobné je i rozhodnutí valné hromady o způsobu naložení se ziskem,¹⁷⁵ jakož i schválení smlouvy o tichém společenství.¹⁷⁶

Nepochybně význačná jsou také rozhodnutí personální povahy, neboť složení statutárního orgánu má na podnikání společnosti s ohledem na jeho kompetenci k obchodnímu vedení zásadní dopad.¹⁷⁷ Ještě zásadnějšími se jeví být rozhodnutí o

¹⁷² Viz také § 51 odst. 1 z. o. k., jenž pojmu podnikatelského rozhodování užívá v souvislosti s pravidlem podnikatelského úsudku. Ze zahraniční literatury např. *Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles of Modern Company Law*. 10th ed. London, UK: Sweet & Maxwell, 2016, s. 366; k německému právu zase *Pokorná, A. Pravidlo podnikatelského úsudku. Časopis pro právní vědu a praxi*, 2/2015, s. 86.

¹⁷³ Z právní úpravy (zejména § 167 a násl., a § 412 a násl.) plyne jednoznačný závěr, že k výkonu působnosti valné hromady dochází na základě přijímání rozhodnutí (usnesení), čemuž odpovídá i výčet jejích kompetencí.

¹⁷⁴ K pojetí valné hromady srov. *Rada, I. Povaha valné hromady a povinnosti uložené statutárnímu orgánu v souvislosti s jejím konáním. Právní rozhledy*, 8/2003, s. 379 a násl.

¹⁷⁵ Ustanovení § 162 a násl., § 190 odst. 2 písm. g) a § 421 odst. 2 písm. h) z. o. k.

¹⁷⁶ Ustanovení § 190 odst. 2 písm. j) či § 421 odst. 2 písm. o) z. o. k.

¹⁷⁷ Zejména § 190 odst. 2 písm. c) a § 421 odst. 2 písm. e) z. o. k.

přeměně společnosti, jakož i o jejím zrušení s likvidací,¹⁷⁸ když v druhém případě dochází k postupnému ukončení činnosti společnosti a následně k jejímu zániku. Pominout pak nelze ani oprávnění valné hromady (resp. společníků) ke změnám společenské smlouvy,¹⁷⁹ jejichž prostřednictvím lze např. měnit organizační strukturu společnosti.

Mnoho světla do obsahu obchodního vedení ovšem takto předestřené kompetence z důvodu své obecnosti nevnašejí. Jakkoli jejich dopad na podnikání společnosti je nepopiratelný, samy o sobě obchodní vedení příliš neohraničují. Mám proto za to, že pro zasazení obchodního vedení do odpovídajícího kontextu je nezbytné začít s oprávněním valné hromady schvalovat převod nebo zastavení závodu či jeho podstatné části.¹⁸⁰ Jde o rozhodnutí spočívající v dispozici s majetkem společnosti, které judikatura obecně označila za součást obchodního vedení,¹⁸¹ přičemž z právní úpravy lze rovněž dovodit kvantitativní rozsah takové dispozice.

¹⁷⁸ Ustanovení § 190 odst. 2 písm. f), h) a § 420 odst. 2 písm. j) z. o. k., přičemž ve společnosti s ručením omezeným je předpokladem kompetence valné hromady ke zrušení společnosti existence příslušné úpravy ve společenské smlouvě.

¹⁷⁹ Oproti dřívější právní úpravě svěřuje zákon o obchodních korporacích valné hromadě oprávnění měnit společenskou smlouvu pouze tehdy, pokud tak sama společenská smlouva stanoví [§ 190 odst. 2 písm. a) § 421 odst. 2 písm. a) z. o. k.]. Nestanoví-li tak, lze společenskou smlouvu změnit pouze dohodou všech společníků (§ 147 odst. 1 z. o. k.). Přestože právní úprava akciové společnosti výslovně ustanovení postrádá, s ohledem na smluvní povahu stanov se tento závěr uplatní obdobně. Ke smluvní povaze stanov srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2230/99, ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003 či ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. 26 Cdo 472/2004.

¹⁸⁰ Ustanovení § 190 odst. 2 písm. i) a § 421 odst. 2 písm. m) z. o. k.

¹⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010.

3.2. Působnost valné hromady – převod závodu nebo jeho části

3.2.1. Účel a konstrukce právní úpravy

Shodně pro obě formy kapitálové společnosti zákon stanoví, že do působnosti valné hromady náleží „*schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti*“.

Zákonodárce tedy rozlišuje dvě základní situace – převod (zastavení¹⁸²) závodu a převod jeho vymezené části, když následná specifikace obsažená v druhé části ustanovení zjevně stylisticky navazuje na pojem *části závodu*, nikoliv na převod *závodu* jako takového.¹⁸³ Na převod celého závodu se tak obligatorní souhlas valné hromady vztahuje vždy, přičemž převod bude z povahy věci zcela zásadní, pakliže společnost vlastní závod pouze jeden. I tehdy ale, má-li závodů více,¹⁸⁴ bude souhlasu valné hromady podléhat převod každého, ať již jeho dopad na předmět podnikání nebo činnosti společnosti bude jakýkoli.

Obecným účelem právní úpravy je nicméně nepochybně ochrana společníků před těmi zásahy statutárního orgánu do majetkové struktury společnosti, jimiž by mělo dojít ke změně podstaty společnosti, do které společníci investovali, ať již

¹⁸² Pro stylistické zjednodušení je nadále většinou užíváno pouze spojení *převod závodu*, ačkoli se předmětné ustanovení vztahuje i na jeho *zastavení*, a to v obojím případě i na vymezenou část závodu.

¹⁸³ Konečně užití první části specifikace části závodu („...*kteřá by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu...*“) by ve spojení se závodem nedávalo žádného smyslu.

¹⁸⁴ S vlastnictvím více závodů výslovně počítá § 450 odst. 2 obč. zák., implicitně pak i § 429 odst. 1 obč. zák., jenž hovoří o *hlavním* obchodním závodu podnikatele, který tak může mít i další, vedlejší závody. Z literatury pak např. *Havel, B.* Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekonstrukce. *Obchodněprávní revue*, 12/2011, s. 354.

bychom posuzovali dopad takové dispozice z pohledu složení majetku společnosti, anebo druhu její podnikatelské činnosti.¹⁸⁵

Zákon o obchodních korporacích přitom důsledně dbá funkčnosti uvedeného pravidla. Ustanovení § 48 z. o. k. normuje relativní neplatnost smlouvy, již by statutární orgán závod nebo jeho část převedl, aniž by si nezbytný souhlas valné hromady vyžádal. Jde o značný rozdíl oproti prvotní úpravě obsažené v obchodním zákoníku, která sice počítala se založením odpovědnosti členů statutárního orgánu, postavení třetích osob jako stran převodní smlouvy nicméně zůstávalo nedotčeno,¹⁸⁶ čímž byla ochrana společníků značně relativizována.

Oproti dřívější úpravě zároveň dochází k posunu v otázce vázanosti souhlasu valné hromady. Na rozdíl od § 67a ObchZ, který vyžadoval souhlas valné hromady s převodní smlouvou,¹⁸⁷ současná úprava si vystačí se *schválením převodu*. Valné hromadě tedy zásadně nemusí být předložena konkrétní převodní smlouva, ledaže by tak určila společenská smlouva. Postačí, vysloví-li valná hromada obecný souhlas s navrhovanou dispozicí a dostatečně určitě vymezí její předmět. Jen na valné

¹⁸⁵ Filip, V., Lasák, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1923.

¹⁸⁶ Srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 32 Odo 1419/2004: „*Při posuzování otázky, zda mohla úprava vnitřních vztahů ovlivnit vztahy vnější, je nutno vycházet z funkce této úpravy. V dané době jí byla nepochybně snaha posílit postavení akcionářů, nikoliv ale zasáhnout právní postavení společnosti a jejich závazkových partnerů. Pokud tedy představenstvo uzavřelo smlouvu o převodu části podniku bez rozhodnutí valné hromady, má takový postup důsledky ve vnitřních vztazích společnosti. Představenstvo porušilo svou povinnost postupovat při zařizování záležitostí společnosti s náležitou péčí (§ 194 odst. 5 ObchZ, ve znění zákona č. 142/1996 Sb.) a v úvahu přichází povinnost členů představenstva k náhradě škody způsobené tímto postupem, popř. mohou být jeho členové odvoláni z funkce, na jeho jednatelskou působnost ve vnějších vztazích však porušení vnitřní dělby rozhodovacích působností nemá žádný vliv.*“

¹⁸⁷ K potvrzení dikce minulé právní úpravy viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2006, sp. zn. 29 Odo 1246/2005.

hromadě bude, jaké další informace si k rozhodnutí vyžádá, zda je zahrne do svého souhlasu či jak bude konstruovat případnou možnost odchýlení se od nich.¹⁸⁸

S tím úzce souvisí i posouzení, zda se role valné hromady omezuje na odsouhlasení záměru statutárního orgánu, anebo valná hromada může převod závodu (nebo jeho části) rovněž sama iniciovat. Dikce zákona není jasná. Jakkoli můžeme spatřovat významovou odlišnost mezi pojmy *rozhodnutí* a *schválení*, zákonodárce s nimi nepracuje důsledně. Nepřesný je odkaz v § 421 odst. 2 písm. p) z. o. k., když do působnosti valné hromady mimo záležitostí uvedených v druhém odstavci terminologicky náleží nejen rozhodovací, nýbrž i schvalovací kompetence.¹⁸⁹ Jazykový výklad tak ke zcela uspokojivému řešení nevede.

Černá a Čech se tímto terminologickým rozdílem nijak nezabývají. Teleologickým výkladem však dovozují, že valné hromadě nelze rozhodovací působnost upřít.¹⁹⁰ Konkrétně s odkazem na judikaturu argumentují postavením valné hromady jako nejvýznamnějšího orgánu společnosti, „*jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí, zásadním způsobem ovlivňujícím další existenci a činnost společnosti.*“¹⁹¹

K této interpretaci se s dílčí výhradou¹⁹² přikláním. Dodejme navíc, že by postrádalo logické opodstatnění, aby valné hromadě byla svěřena rozhodovací

¹⁸⁸ Čech, P., Flídr, J. Nové nejasnosti u dispozic s částí závodu, jež musí schválit valná hromada s. r. o. a a. s. *Rekodifikace & praxe*, 5/2015, s. 10.

¹⁸⁹ Např. ustanovení § 59 odst. 2 a § 255 z. o. k.

¹⁹⁰ Černá, S., Čech, P. Kde jsou hranice (op. cit.), s. 456.

¹⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004.

¹⁹² Závěr o oprávnění iniciovat rozhodnutí v situacích, kdy zákon vyžaduje *schválení* určitého právního jednání ze strany valné hromady, nelze přijmout absolutně, neboť v některých případech je schvalovací působnost valné hromady dána i v záležitostech, které obecně spadají do působnosti statutárního orgánu, nicméně výhradně z důvodu potenciálních rizik (zejména možného střetu zájmů) normuje zákon rovněž podmínku souhlasu orgánu nejvyššího. Mám za to, že v těchto případech nelze iniciační působnost valné hromady dovést. Typicky půjde o schválení finanční asistence [§ 190 odst. 2 písm.

působnost např. v otázkách přeměn společnosti, zatímco u převodu závodu by zákon valnou hromadu limitoval předchozím návrhem orgánu statutárního. Praktické dopady obojího totiž mohou být velice podobné. Zájem společníků na prodeji závodu nebo jeho části navíc může být součástí zcela legitimní realizace vlastní investice.

O hranicích obchodního vedení však dosavadní závěry stále nepovídají. Pro jejich formulaci je významný pojem *závodu* a jeho vymezené *části*. Závod výslovně definuje § 502 obč. zák. jako „*organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.*“ Větší pozornost však byla v doktríně doposud věnována vymezení jeho *části*.

3.2.2. Minulá právní úprava – formální pojetí

Již za účinnosti obchodního zákoníku se právní teorie i praxe zabývaly otázkou zda pojem *část závodu* (podniku)¹⁹³ vykládat formálně ve smyslu uceleného souboru věcí (jednotky), anebo materiálně jako jakoukoli významnou část majetku ve vlastnictví společnosti.¹⁹⁴ Zatímco formální pojetí zvyšuje právní jistotu na straně třetích osob, pro něž ucelená jednotka představuje vyšší stupeň rozlišitelnosti, materiální pojetí lépe sleduje účel, aby společníkům byla ke schválení předložena rozhodnutí, která jsou z pohledu dalšího fungování společnosti zásadní.

Nejvyšší soud se ve svém usnesení ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2009, nakonec přiklonil k pojetí formálnímu. Přestože účelem předmětného ustanovení je „*chránit akcionáře před zásahy statutárního orgánu do majetkové struktury společnosti, jimiž může dojít k takovým dispozicím s majetkem společnosti, které podstatným způsobem ovlivní další působení společnosti*“ a ačkoli se v něm

k) a § 311 písm. c)], tedy o specifický případ poskytnutí finanční pomoci, která obecně tvoří součást obchodního vedení společnosti. Opačně ale *Eliáš, K.* Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 162.

¹⁹³ Ustanovení § 67a pojem *část podniku* na rozdíl od stávající úpravy nikterak blíže nespecifikovalo.

¹⁹⁴ Z odborné literatury např. *Alexander, J.* Prodej podniku, souhlas akcionářů a výklad § 67a ObchZ. *Právní rozhledy*, 21/2006, s. 787 a násl.; *Pihera, V.* Poznámka k „výkladu“ § 67a ObchZ. *Právní rozhledy*, 2/2007, s. 66 a násl.; *Pihera, V.* Opět k § 67a ObchZ. *Právní rozhledy*, 12/2007, s. 444 a násl. Dále také literatura uvedená v subkapitole 3.6.2.

„odráží se v něm jedna ze základních zásad práva společností, podle které o zásadních otázkách týkajících se kapitálové, majetkové, ale i organizační struktury akciové společnosti rozhodují akcionáři prostřednictvím valné hromady“, z důvodu ochrany právní jistoty osob dotčených aplikací § 67a ObchZ (tj. zejména kupujících) dovolací soud omezil zákonnou ochranu společníků pouze na takovou část závodu, která tvoří jeho samostatnou organizační složku.

Tu pak Nejvyšší soud v jiných rozhodnutích blíže vymezil jako ucelenou, samostatně hospodařící část závodu, která vyvíjí relativně samostatnou činnost, jíž se podílí na činnosti závodu samotného, přičemž má zpravidla k provozování své činnosti vyčleněny určité prostředky (stroje, náradí apod.) a prostory.¹⁹⁵ Dalším a poněkud nelogickým se stal požadavek,¹⁹⁶ aby ohledně části závodu bylo vedeno samostatné účetnictví, z něhož vyplývá, které věci a která práva k provozování části závodu slouží.¹⁹⁷

3.2.3. Stávající právní úprava – materiální pojetí?

Stávající právní úprava pojem *část závodu* blíže zpřesňuje, když působnost valné hromady dopadá na převod takové části, která by „*znamenal podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti*“. Doslovným nepřevzetím dikce obchodního zákoníku zákonodárce znovu otevřel prostor pro úvahy, zda je i nadále pojem části závodu vystavěn na formálním pojetí.

Čech a Flídr se domnívají, že zpřesnění má nepochybně normativní význam, když by dle jejich názoru působnost valné hromady neměla být vystavěna na formálním hledisku, zda je předmětem dispozice ucelená organizační složka, nýbrž

¹⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003.

¹⁹⁶ K výhradám srov. Čech, P. Epilog k výkladu pojmu "část podniku" v § 67a obchodního zákoníku. *Právní rádce*, 3/2009, s. 23.

¹⁹⁷ Srov. závěry z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005, potvrzené dále např. v rozsudku téhož soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3019/2009.

„na míře zásahu do majetkové struktury společnosti, a tím potažmo zájmu společníků, přesně jak odpovídá pojetí materiálnímu.“¹⁹⁸ Argumentují, že v případě úmyslu zákonodárce i nadále zachovat formální pojetí nebylo nic snazšího, než užít nového pojmu pobočky, jenž vymezuje právě tu část závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost (§ 503 odst. 1 obč. zák.).

K obdobnému názoru dochází i Eichlerová,¹⁹⁹ která mj. poukazuje na skutečnost, že rozhodnutí o tom, zda určitá část závodu bude jeho pobočkou, náleží do působnosti statutárního orgánu.²⁰⁰ Nezbyvá než souhlasit s jejím závěrem, že by bylo nepřijatelné, aby „podřízený“ orgán svým rozhodnutím věcně určoval působnost orgánu „nadřízenému“.

Poněkud opatrnější přístup zastává Šuk, který se kloní k pojetí formálně-materiálnímu. Ačkoli nikterak nepopírá podmínku podstatné změny struktury závodu nebo podstatné změny v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti (dále jen „předmět podnikání“),²⁰¹ pro smluvní partnery společnosti podle Šuka mnohdy nebude bez vynaložení nepřiměřeného úsilí možné předem posoudit, zda jde o podstatnou změnu, a tudíž zda je i dán zákonný požadavek souhlasu valné hromady. Sankce relativní neplatnosti je proto z tohoto pohledu velice problematická.²⁰²

Mám za to, že argumentace ve prospěch materiálního výkladu části závodu je přesvědčivá, když pro ni svědčí výklad jazykový, systematický, historický i

¹⁹⁸ Čech, P., Flídr, J. Nové nejasnosti (op. cit.), s. 11.

¹⁹⁹ Eichlerová, K. Transakce s podstatnou částí obchodního závodu. *Obchodněprávní revue*, 9/2015, s. 251.

²⁰⁰ Srov. dikci § 503 odst. 1 obč. zák., podle níž „Pobočka je taková část závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou.“

²⁰¹ Podle autora nebude souhlasu valné hromady podléhat převod jedné z 30 poboček společnosti, které působí v témže předmětu podnikání a mají přibližně stejný obrat, neboť v takovém případě nebude zpravidla naplněna podmínka „podstatné změny“.

²⁰² Šuk, P. In Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 411.

teleologický. Je-li totiž, jak ostatně dovodil i Nejvyšší soud, sledovaným účelem ochrana společníků před závažnými zásahy do majetkové struktury společnosti, nelze tuto ochranu vztahovat na splnění formálních požadavků. Závažným zásahem mohou být i dispozice s majetkem významným, leč nikterak neorganizovaným.

K ochraně smluvních partnerů společnosti pak lze dodat, že mohou nalézt alespoň částečnou pomoc v případných sankčních ujednáních, nejčastěji v podobě smluvních pokut. Bude-li právo smluvního partnera na zaplacení smluvní pokuty vázáno na skutečnost, zda byl společností (statutárním orgánem) pravdivě informován o případné nutnosti schválení transakce valnou hromadou, zvyšuje se s ohledem na přísnou odpovědnost členů statutárního orgánu pravděpodobnost, že smluvní strany zvolí správný postup. Takové ujednání však nebude moci být součástí uzavírané převodní smlouvy, neboť by i ono v případě nesplnění zákonných podmínek bylo stíženo relativní neplatností.²⁰³

Proti schopnosti statutárního orgánu rozeznat charakter zamýšleného převodu části závodu přitom obvykle nemůže být větších námitek.²⁰⁴ V pochybnostech bude samozřejmě vhodné valné hromadě záměr raději předložit.

3.2.4. Dílčí závěry

Byť statutárnímu orgánu v rámci obchodního vedení obecně přísluší také rozhodovat o dispozicích s majetkem společnosti, jeho působnost nalézá své omezení v případě dispozic se závodem nebo s takovou jeho částí, která by znamenala podstatný zásah do struktury závodu či předmětu podnikání společnosti. Není přitom určující, do jaké míry jde o část závodu vykazující hospodářskou a funkční samostatnost, prvořadý je její význam pro společnost.

S ohledem na ochranu dobré víry třetích osob, jimž nemusí být význam části závodu z pohledu společnosti zřejmý, lze uvažovat o zmírnění dopadů absence

²⁰³ Ustanovení § 48 z. o. k. je nutno ve vztahu k § 579 odst. 1 obč. zák. považovat za *lex specialis*.

²⁰⁴ Srov. analogicky usnesení ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 535/2014, v němž Nejvyšší soud dovodil povinnost jednatelky znát stav hospodaření společnosti a způsob, jakým společnost vede účetnictví.

vyžadovaného souhlasu v podobě výkladové korekce § 48 z. o. k.,²⁰⁵ anebo prostřednictvím zvážení posouzení případné námitky relativní neplatnosti ze strany společnosti jako rozporné s dobrými mravy.²⁰⁶ Jakkoli praktický dopad takového zmírnění bude značný, samotná dělba kompetencí mezi valnou hromadu a statutární orgán jím dotčena není.

Z dosavadního rozboru dále plyne, že působnost valné hromady v oblasti převodu závodu nebo jeho části představuje nejen kompetenci, kterou statutární orgán nemůže bez souhlasu valné hromady samostatně realizovat, nýbrž i oblast, v níž může být ze strany nejvyššího orgánu úkolován. Svědčí-li valné hromadě nejen schvalovací, nýbrž i rozhodovací působnost, je současně třeba připustit, aby statutárnímu orgánu směla udělit i pokyn k její realizaci.²⁰⁷ Tím spíše když valné hromadě nenáleží samostatné zástupčí oprávnění,²⁰⁸ bez něž nelze svěřenou působnost efektivně vykonat.

Předmětem dalšího výkladu pak zůstává kvantifikovat, jakou dispozici s částí závodu lze považovat za mající za následek *podstatnou* změnu dosavadní struktury závodu nebo předmětu podnikání společnosti. V tomto ohledu nemám zásadnějších námitek proti závěru, že o podstatnou změnu struktury závodu půjde tehdy, jestliže by v důsledku transakce závod zcela ztratil svůj charakter (především svoji organizovanost), anebo pokud by již nebyl schopen sloužit k naplňování zamýšleného účelu, zpravidla dovozovaného z předmětu podnikání vyjádřeného ve společenské smlouvě a s přihlédnutím k reálné činnosti společnosti. Rovněž budou podstatnou změnu v předmětu podnikání představovat situace, kdy společnost zcela ztratí

²⁰⁵ Blíže srov. Čech, P., Flidr, J. Nové nejasnosti (op. cit.), s. 12 a násl.

²⁰⁶ Eichlerová, K. Transakce s podstatnou částí (op. cit.), s. 252.

²⁰⁷ V podrobnostech např. Černá, S., Čech, P. Kde jsou hranice (op. cit.), s. 456. Shodně také Pokorná, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1052.

²⁰⁸ Viz závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1634/2004.

možnost uskutečňovat svoji dosavadní podnikatelskou činnost nebo nebude moci provozovat svoji hlavní podnikatelskou činnost (*core business*).²⁰⁹

Co ovšem v případě, kdy žádný předmět podnikání nelze označit za hlavní? Existuje množství společností, které se věnují řadě oborů, přičemž žádný z nich není sám o sobě klíčový.²¹⁰

Mohlo by se zdát, že kritérium *podstatnosti* bude znamenat většinou, jinak řečeno převažující změnu v předmětu podnikání společnosti. Tento názor však nesdílím. Bylo-li by úmyslem zákonodárce normovat požadavek převažující změny, nebylo nic snazšího než jej užít výslovně. Že nešlo o pojem zákonodárci neznámý, dokládá úprava § 202 odst. 2 písm. a) z. o. k., která normuje právo společníka, který nesouhlasil s rozhodnutím valné hromady o „*změně převažující povahy podnikání společnosti*“, ze společnosti vystoupit.

Mám za to, že právě toto ustanovení je pro další nástin působnosti valné hromady významné, a to nejen s ohledem na interpretaci specifikované části závodu. Nezbytné je proto blíže se zabývat i samotným pojmem *předmět podnikání*.

3.3. Působnost valné hromady – předmět podnikání a jeho povaha

3.3.1. Předmět podnikání

Předmět podnikání představuje určení trhů, na nichž má být společnost aktivní,²¹¹ přičemž výkonem činností, které do předmětu podnikání spadají, společnost realizuje účel, za nímž byla založena.²¹² Na rozdíl od jiných forem

²⁰⁹ Srov. Eichlerová, K. Transakce s podstatnou částí (op. cit.), s. 251.

²¹⁰ Obecně tuto možnost připouští i Štenglová, I. Vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným. *Právní rádce*, 1/2017, s. 30.

²¹¹ Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. Právo obchodních korporací (op. cit.), s. 296.

²¹² Viz Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 7.

právnických osob však úprava kapitálových společností specifikaci účelu společnosti nevyžaduje. Jeho uvedení ve společenské smlouvě je zcela dobrovolné.²¹³

Pro určení předmětu podnikání to samé neplatí. Předmět podnikání v obou formách kapitálové společnosti tvoří nezbytnou součást společenské smlouvy,²¹⁴ rovněž se povinně zapisuje do obchodního rejstříku.²¹⁵

Takový přístup nerozporuji. Současné obligatorní uvádění obojího by bylo částečně nadbytečné, neboť hranice mezi účelem a předmětem podnikání nemusí být vždy jasná. V konkrétním případě se obojí může prolínat, obzvláště bude-li účel společnosti vymezen detailněji. Jinak bude spíše platit, že účel založení společnosti je oproti předmětu podnikání pojmem s větší mírou abstrakce. Z tohoto důvodu se v případě obchodního rejstříku jeví jako účelnější stanovit povinný zápis předmětu podnikání, neboť bude zpravidla třetím osobám poskytovat bližší představu o činnosti, které se společnost věnuje.

V praxi nicméně hojně dochází k tomu, že předmět podnikání bývá ztotožňován s výčtem živnostenských oprávnění. Obchodní rejstřík tak do značné míry zdvojuje evidenci rejstříku živnostenského, což se jeví nejen jako neúčelné a zbytečné,²¹⁶ nýbrž se tím taktéž snižuje vypovídající schopnost o skutečné činnosti společnosti. Z volné živnosti označené jako „*Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona*“, která ž zahrnuje osm desítek oborů činnosti, totiž vůbec neplyne, na jakém segmentu trhu společnost reálně působí.

Velice pregnantně se k tomuto problému vyjádřil Vrchní soud v Praze, když shrnul, že z právní úpravy nevyplývá, že by „*údaj o předmětu podnikání*

²¹³ Mám za to, že by nebylo chybou účel založení společnosti určit např. tak, že společnost „...je založena za účelem dosahování přiměřeného zisku a podpory zaměstnanosti v obci“.

²¹⁴ Ustanovení § 146 odst. 1 písm. b) a § 250 odst. 2 písm. a) z. o. k.

²¹⁵ Ustanovení § 25 odst. 1 písm. b) ZVR.

²¹⁶ Srov. *Eichlerová, K.* Může prokurista překročit své zástupčí oprávnění? *Obchodní právo*, 7/2014, poznámka pod čarou č. 8.

navrhovatelky coby akciové společnosti zapsaný v obchodním rejstříku měl být totožný s označením živnostenského oprávnění. V posuzovaném případě tedy „otrocky“ korespondovat s názvem jediné shora uvedené volné živnosti, která zahrnuje osmdesát rozličných činností... [...] Lze naopak plně souhlasit s odvolatelkou, že údaj o předmětu podnikání podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku, by měl třetím osobám, veřejnosti poskytovat informace o skutečné povaze předmětu podnikání toho kterého podnikatele a který je vymezen jeho zakladatelskými dokumenty (stanovami, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou), jež jsou výrazem vůle zakladatelů, resp. společníků, nikoli dublovat údaje v živnostenském rejstříku.“²¹⁷

3.3.2. Určení a změna předmětu podnikání

Bylo konstatováno, že určení předmětu podnikání tvoří nedílnou součást společenské smlouvy kapitálové společnosti. Těmi, kdo jeho prostřednictvím určí pro podnikání společnosti základní rámec, jsou tedy (nikoli nelogicky) její zakladatelé. V průběhu trvání společnosti nicméně mohou nastat okolnosti odůvodňující změnu dosavadního předmětu podnikání, ať již v podobě jeho rozšíření, zúžení, anebo ve změně poměru, jakým se jednotlivé oblasti na podnikání společnosti podílejí.

Rozšíření i zúžení předmětu podnikání nepochybně lze podřadit pod obecné vymezení obchodního vedení, neboť v sobě spojuje nejen organizaci podnikatelské činnosti, nýbrž i obecně rozhodnutí o podnikatelském záměru.²¹⁸ Přesto vzniká spor, zda se statutární orgán může od stanoveného předmětu podnikání odchýlit. Potíž nastává s ukotvením předmětu podnikání ve společenské smlouvě, když z obecné zásady legality²¹⁹ mj. vyplývá povinnost statutárního orgánu jednat v souladu se společenskou smlouvou, nikoli mimo její rámec.

²¹⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 11. 2010, sp. zn. 7 Cmo 66/2010.

²¹⁸ V tuto chvíli je ponecháno stranou určení základního zaměření obchodního vedení, o němž pojednává subkapitola 3.4.

²¹⁹ Černá, S. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újm. *Obchodněprávní revue*, 2/2014, s. 37.

Ke změně společenské smlouvy jsou navíc v obou formách kapitálové společnosti oprávnění primárně všichni společníci, případně také kvalifikovanou většinou hlasů valná hromada, svěří-li jí tuto působnost společenská smlouva.²²⁰ Zdá se proto, že statutární orgán není oprávněn se od předmětu podnikání uvedeného ve společenské smlouvě odchýlit, nedojde-li k její změně ze strany společníků.

Změna společenské smlouvy přitom není záležitostí nenáročnou. Pomineme-li uvedený způsob změny, jehož složitost bude odvislá především od počtu společníků a případných požadavků na svolání valné hromady, je současně třeba změnu společenské smlouvy osvědčit veřejnou listinou.²²¹ Praxe si ovšem bude mnohdy žádat rychlé a operativní řešení. Nepřekvapí proto, že statutární orgán může hledat i jiné možnosti.

Jednou z nich je obecné oprávnění statutárního orgánu vyhotovit úplné znění společenské smlouvy, dojde-li k její změně na základě jiné právní skutečnosti.²²² Tou nemusí být zdaleka pouze rozhodnutí valné hromady. Soudy v minulosti dovodily, že takovou právní skutečností může být i novelizace zákona, již stačí pouze promítnout do společenské smlouvy, netřeba ji současně také osvědčovat veřejnou listinou.²²³

S takto založenou argumentací se setkal Vrchní soud v Olomouci, když rozhodoval o odvolání společnosti, která požádala o zápis změny předmětu podnikání v obchodním rejstříku, který prvoinstanční soud pro absenci změny společenské smlouvy osvědčené veřejnou listinou odmítl. Společnost argumentovala, že již před zápisem došlo k rozšíření jejich živnostenských oprávnění na základě ohlášení

²²⁰ Ustanovení § 147 odst. 1, § 171 odst. 1 písm. a) a b), § 190 odst. 2 písm. a), § 416 odst. 1 a § 421 odst. 2 písm. a) z. o. k.

²²¹ Dále ustanovení § 172 odst. 1 a § 416 odst. 2 z. o. k.

²²² Ustanovení § 197 a § 433 z. o. k.

²²³ Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2014, sp. zn. 7 Cmo 171/2014, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5347/2014.

doručeného živnostenskému úřadu, které tak lze považovat za jinou právní skutečnost, na jejímž základě dochází ke změně společenské smlouvy.

Nejvyšší soud ovšem takový výklad odmítl. Připustil sice že „závěr o tom, že se v důsledku určité právní skutečnosti mění společenská smlouva, nemusí být v právním předpisu upraven výslovně“, nicméně musí „být jednoznačně odvoditelný z kontextu jednotlivých ustanovení. [...] Tak tomu ale není u změny předmětu podnikání. Jak shora uvedeno, taková změna je změnou společenské smlouvy a obchodní zákoník ani jiný právní předpis nestanoví (a ani z nich nevyplývá), že by získáním podnikatelského oprávnění nad rámec dosavadního předmětu podnikání došlo ke změně společenské smlouvy. I když je pravdou, že splněním podmínek stanovených zákonem č. 455/1991 Sb. vzniká oprávnění k podnikatelské činnosti podle tohoto zákona, neznamená to, že by tím došlo ke změně společenské smlouvy.“²²⁴

Je zřejmé, že výklad právních skutečností způsobujících změnu společenské smlouvy je v pojetí Nejvyššího soudu poměrně restriktivní. Naděje pro statutární orgán mohla svitnout úvodní pasáží odůvodnění, v níž dovolací soud konstatoval, že „není pochyb o tom, že změni-li společnost předmět podnikání, musí se odpovídajícím způsobem změnit i společenská smlouva, jejíž podstatnou náležitostí předmět podnikání je.“ Z toho by se mohlo podávat, že změna společenské smlouvy představuje jednání až *ex post* reflektující faktickou změnu v předmětu podnikání společnosti. Ačkoli by tím nebyla dotčena povinnost zajistit změnu společenské smlouvy standardním způsobem, statutárnímu orgánu by taková interpretace poskytovala o něco širší diskreci při výkonu podnikatelské činnosti.

Jakékoli úvahy tímto směrem však dovolací soud rázně utnul závěrečnou pasáží, když vlastní závěry označil za logické, neboť „o udělení živnostenského oprávnění bude žádat jednatel společnosti, nikoli její společníci (či jediný společník) a do působnosti jednatele nepatří rozhodnout o změně předmětu podnikání (a tedy i společenské smlouvy), když takové zásadní rozhodnutí přísluší výhradně společníkům.

²²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 844/2006.

Za stavu dovozovaného dovolatelkou by však fakticky rozhodoval o změně společenské smlouvy jednatel, což obchodní zákoník nepřipouští.“

3.3.3. Faktická změna předmětu podnikání?

Stanovisko citovaného rozhodnutí se zdá být jasné – statutární orgán není oprávněn se od předmětu podnikání uvedeného ve společenské smlouvě odchýlit. Ke stejnému závěru se navíc tentýž senát Nejvyššího soudu přihlásil i v některých svých pozdějších rozhodnutích.²²⁵ Přesto mám za to, že by nebylo správné faktické odchýlení se od předmětu podnikání společnosti zcela vyloučit.

Předně je třeba uvést, že tuzemské právo neuplatňuje doktrínu *ultra vires*. Uvedení předmětu podnikání ve společenské smlouvě ani jeho zápis do obchodního rejstříku tak z pohledu třetích osob nemají na rozsah zástupčího oprávnění statutárního orgánu žádný vliv. Společnost proto zaváže jakékoli právní jednání, které se slučuje s její právní povahou,²²⁶ bez zřetele na předmět její činnosti (§ 20 odst. 1 obč. zák.). Z tohoto pohledu není platnosti případného jednání člena statutárního orgánu na překážku, že tak činil mimo rozsah předmětu podnikání uvedeného ve společenské smlouvě.

Dále se domnívám, že jednání členů statutárního orgánu zaslouží komplexnější pohled. Nikterak nerozporuji postavení společníků jako zakladatelů společnosti, a tudíž osob, které mají určit její směřování. I v teorii zaznívá, že je v kompetenci valné hromady, aby určila zásady dalšího rozvoje společnosti.²²⁷ Výkonným orgánem společnosti však je orgán statutární. Judikatura jej místy

²²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 923/2006, ze dne 27. 2. 2008, sp. zn. 29 Cdo 12/2007, ze dne 8. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 1267/2006.

²²⁶ Blíže viz Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 265.

²²⁷ Dědič, J., Štenglová, I., Kříž, R., Čech, P. Akciové společnosti. 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 447.

označuje dokonce za hlavní výkonný, řídicí a jednatelský orgán společnosti.²²⁸ Takové označení přitom plyne nejen z kompetencí statutárního orgánu, ale i z povahy jeho činnosti, která má zpravidla každodenní povahu.

Mám pak za to, že s ohledem na množství rozličných situací, které může praxe přinést, by bylo v rozporu s uvedenou charakteristikou, aby byl statutární orgán zbaven jakékoli možnosti se od stanoveného předmětu podnikání odchýlit.²²⁹

Nebude nejspíš sporu, že je v zájmu společnosti s ručením omezeným, jejímž předmětem podnikání je provozovat v horském středisku restauraci, bar a malý stánek se zmrzlinou,²³⁰ aby jednatel rozhodl o uzavření stánku například z důvodu, že zmrzlinu začal v obci prodávat republikově známý soutěžitel, jemuž nemůže společnost marketingem, kvalitou zmrzliny, výhodnou polohou stánku ani cenou konkurovat. Bylo by absurdní jej nutit vyčkat na změnu společenské smlouvy a současně přihlížet tomu, jak v prodeji zmrzliny společnost prohlubuje svoji ztrátu, neboť veškeré zákazníky odlákal druhý soutěžitel.

Stejně lze ovšem uvažovat i opačným směrem. Pochybí člen statutárního orgánu, využije-li ve prospěch společnosti příležitost, aniž dojde k předchozí změně společenské smlouvy? Jsem přesvědčen, že nikoliv.

Člen statutárního orgánu je povinen svoji funkci vykonávat s péčí řádného hospodáře, tedy s potřebnými znalostmi, pečlivostí a s nezbytnou loajalitou (§ 159 odst. 1 obč. zák.). Požadavek loajality judikatura vykládá jako povinnost jednat v souladu se zájmy společnosti a provádět ty činnosti, které jsou společnosti ku prospěchu.²³¹ Obdobně britské právo příznačně na členy správní rady klade výslovnou

²²⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3613/2015, ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1355/2017, či ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1876/2017.

²²⁹ Tím spíše bude takový závěr platit u větších společností s rozmanitým předmětem podnikání.

²³⁰ Předpokládáme, že jsou formulovány tři konkrétní předměty podnikání.

²³¹ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005, ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007, či ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.

povinnost jednat způsobem, o němž mohou v dobré víře soudit, že bude s největší pravděpodobností podporovat úspěch společnosti ku prospěchu jejích společníků.²³²

Má-li statutární orgán naplnit tyto cíle, musí mít svěřenu i odpovídající působnost. Jinými slovy ryze formální interpretace kompetencí statutárního orgánu musí ustoupit tam, kde jsou dány zvláštní důvody a oprávněný zájem společnosti. Tím není řečeno, že mu ustoupí vždy. V konkrétním případě bude třeba zvážit okolnosti, které podobný postup odůvodní.

Především bude významné, v jaké míře má k odchýlení se od stávajícího předmětu podnikání dojít. Soudím, že odchylky by neměly být podstatného charakteru. Koneckonců, zásadní změny zákonodárce výslovně, ať již přímo či nepřímo, svěřuje do působnosti valné hromady.²³³ Mělo by proto jít o změny nepodstatné, zejména navazující na činnosti, kterým se společnost dosud věnovala.

S tím samozřejmě souvisí míra obecnosti či naopak přesnosti, s jakou společníci předmět podnikání ve společenské smlouvě prvotně vymezí, případně jaké jiné mantinely statutárnímu orgánu určí. Nerozporuji ani jejich oprávnění rozšíření podnikatelských aktivit zcela zakázat. Může být zcela legitimním zájmem společníků, aby se společnost věnovala konkrétní podnikatelské činnosti a své aktivity nikterak nerozšiřovala.²³⁴ Nestanoví-li ovšem společníci takové omezení, je dovození přiměřené kompetence statutárního orgánu k faktické změně předmětu podnikání i v jejich zájmu. Stěží totiž mohou při založení společnosti předvídat všechny možnosti, které se v průběhu času vyskytnou.

²³² Srov. čl. 172 odst. 1 Companies Act 2006: „*A director of a company must act in the way he considers, in good faith, would be most likely to promote the success of the company for the benefit of its members...*“

²³³ Viz např. již zmíněná ustanovení § 190 odst. 2 písm. i), § 202 odst. 2 písm. a) a § 421 odst. 2 písm. m) z. o. k.

²³⁴ Bude-li dána vůle společníků, nevidím relevantní důvody, jež by svědčily jiné úvaze.

Zvážit bude třeba i případnou časovou omezenost naskytnuvší se příležitosti, stejně jako reálnost včasné změny společenské smlouvy. Na druhou stranu je zřejmé, že i v případě, kdy uvedené okolnosti nebudou svědčit odchýlení se od předmětu podnikání před změnou společenské smlouvy, bude jednání člena statutárního orgánu obtížně postižitelné, nevznikne-li z něj společnosti újma. V případě její existence naopak bude člen statutárního orgánu o to hůře prokazovat, že z jeho strany k porušení povinností nedošlo.

Dodejme, že určitý limit pro možnost statutárního orgánu odchýlit se od předmětu podnikání uvedeného ve společenské smlouvě představuje i obecná povinnost právnické osoby oznámit rejstříkovému soudu bez zbytečného odkladu změnu skutečností zapsaných do veřejného rejstříku.²³⁵ Mám nicméně za to, že v případě předmětu podnikání bude zápisu podléhat změna nikoliv dočasné, nýbrž spíše ustálenější povahy. Zápis jakékoli, byť jednorázové a krátkodobé změny v předmětu podnikání, by byl v rozporu s požadavkem na efektivní fungování nejen společností, nýbrž i obchodního rejstříku.²³⁶

3.3.4. Změna převažující povahy podnikání

Bylo-li dovozeno, že nelze vyloučit omezené možnosti statutárního orgánu k faktickému odchýlení se od předmětu podnikání uvedeného ve společenské smlouvě, zbývá vyložit ustanovení § 202 odst. 2 písm. a) z. o. k., jež pro účely společnosti s ručením omezeným normuje právo společníka, který nesouhlasil s rozhodnutím valné hromady o „*změně převažující povahy podnikání společnosti*“, ze společnosti vystoupit.

Není pochyb, že změna převažující povahy podnikání může být dána rozhodnutími analyzovanými v předchozí části disertační práce, tj. převodem závodu či jeho části, jakož i změnou společenské smlouvy. Štenglová dále dovozuje, že by

²³⁵ Ustanovení § 120 odst. 3 obč. zák.

²³⁶ K požadavku efektivity srov. např. *Holeček, J. Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. Právní rádce, 6/2005, s. 26 a násl.*

taková změna mohla spočívat i ve faktickém opuštění převažující povahy podnikání, aniž by o něm bylo rozhodnuto valnou hromadou.²³⁷

Vyvstává proto otázka, zda § 202 odst. 2 písm. a) z. o. k. vnímat výlučně jako ustanovení regulující právo společníka vystoupit ze společnosti v návaznosti na jinou právní skutečnost, jíž bude výkon působnosti ze strany nejvyššího orgánu společnosti, anebo rovněž jako samostatné kompetenční ustanovení.

Prvnímu a restriktivnímu výkladu nasvědčuje systematické zařazení ustanovení do dílu 4 upravujícího zánik účasti společníka ve společnosti. Z jazykového hlediska nicméně není sporu, že § 202 odst. 2 písm. a) z. o. k. s oprávněním valné hromady rozhodnout o změně převažující povahy podnikání počítá, byť gramaticky jej přímo nenormuje. Kombinace jazykového a systematického výkladu tedy k jednoznačnému řešení nevedou. Nepochybí proto společnost, která působnost k rozhodnutím o změně převažující povahy podnikání explicitně valné hromadě svěří.

Přikláním se nicméně k závěru, že taková kompetence bude valné hromadě svědčit i bez výslovné úpravy ve společenské smlouvě. S ohledem na postavení valné hromady jako nejvyššího orgánu lze totiž jen stěží připustit, aby statutární orgán mohl proti vůli společníků změnit povahu podnikání společnosti do té míry, že bude převažujícím způsobem, tedy většinově jiná, než jakou ji společníci při založení společnosti zamýšleli.

To platí tím spíše, má-li ke změnám v předmětu podnikání, který povahu podnikání přímo ovlivňuje, docházet zásadně cestou změn společenské smlouvy, nejde-li o převod závodu (jeho části) nebo o faktickou změnu v podnikání popsanou shora. Takový výklad navíc odpovídá i charakteristice společnosti s ručením omezeným, která, na rozdíl od společnosti akciové, není ryzí formou kapitálové

²³⁷ Štenglová, I. Vystoupení společníka (op. cit.), s. 32.

společnosti, a jsou proto pro ni typické užší vazby nejen mezi nejvyšším a statutárním orgánem.

Bylo by ovšem chybou domnívat se, že povaha podnikání společnosti je dána pouze jeho předmětem, tj. obory, v nichž společnost podniká. Jde o pojem širší.

V první řadě bude povaha podnikání dána skutečností, zda společnost sama provozuje svůj závod, anebo jeho provoz na smluvním základě svěří jiné osobě, čímž společnost zbaví efektivního oprávnění závod řídit a postaví ji do role pasivního příjemce pachtovného. Dovožuji proto, že ačkoli stávající právní úprava nepřevzala zákonem vyžadovaný souhlas pro nájem (*pacht* v nynější terminologii) závodu, není statutární orgán společnosti s ručením omezeným k propachtování závodu samostatně oprávněn, neboť by tím jednal v rozporu s dovozenou kompetencí valné hromady určit převažující povahu podnikání společnosti.²³⁸ Samozřejmě za předpokladu, že půjde o pacht, který takovou povahu převažujícím způsobem mění.²³⁹

Mám dále za to, že povaha podnikání může být vedle předmětu podnikání a způsobu provozování závodu ovlivněna také kombinací řady dalších faktorů. Půjde např. o rozhodnutí, na jakých geografických trzích společnost působí, do jaké míry produkované zboží či nabízené služby zajišťuje s vlastní přidanou hodnotou, anebo se naopak stane závislou na nákupu komplementů.

Rovněž nebude v samostatné působnosti statutárního orgánu podnikání společnosti fakticky ukončit, neboť takové rozhodnutí je oproti změně převažující povahy podnikání ještě zásadnějšího významu, a tudíž je třeba působnost k jeho přijetí přiznat orgánu nejvyššímu (*a minori ad maius*).

²³⁸ S ohledem na nutnost dovození takového závěru výkladem se však kloním k závěru, že na absenci souhlasu valné hromady nelze bez dalšího striktně aplikovat § 48 z. o. k.

²³⁹ Nepůjde o případy, kdy společnost propachtuje pouze jeden ze svých mnoha závodů.

3.3.5. Dílčí závěry

Předmět podnikání obecně značí činnosti, kterým se společnost v rámci svého podnikání věnuje. Přestože do působnosti statutárního orgánu v rámci obchodního vedení náleží mj. i organizace podnikatelské činnosti, změny v předmětu podnikání s ohledem na jeho povinné zakotvení ve společenské smlouvě zásadně spadají do kompetence společníků. Výjimku představují ta faktická odchylení se statutárního orgánu, která jsou odůvodněna oprávněným zájmem společnosti a současně představují změnu spíše nepodstatného charakteru. Při posouzení, jaká změna je či není podstatná, je třeba přihlídnout jak ke stávajícímu předmětu podnikání, tak k reálné možnosti dosáhnout předchozí včasné změny společenské smlouvy.

Ve společnosti s ručením omezeným lze navíc z § 202 odst. 2 písm. a) z. o. k. dovodit, že statutární orgán není oprávněn k žádnému jednání, jež by mělo za následek změnu převažující povahy podnikání společnosti. Statutární orgán tak nemůže bez souhlasu valné hromady fakticky ukončit činnost společnosti,²⁴⁰ ani zpravidla propachtovat její závod. Soudím, že takový závěr koresponduje s povahou společnosti s ručením omezeným, v níž se prolínají kapitálové i osobní prvky.

Zbývá dodat, že učiněný výklad k problematice předmětu podnikání současně nasvědčuje závěru, že za dispozici spadající do působnosti valné hromady je třeba považovat převod i takové části závodu, která představuje menší než většinovou změnu v předmětu podnikání společnosti. Pomineme-li již zmíněnou dikci odlišující se od § 202 odst. 2 písm. a), je třeba zopakovat, že ke změně předmětu podnikání společnosti, nejde-li o omezenou možnost faktické změny, musí dojít na základě předchozí změny společenské smlouvy. Odporovalo by potom principu přiměřenosti, aby změna předmětu podnikání byla vázána z hlediska počtu hlasů na jednotný či přinejmenším kvalifikovaný souhlas společníků se změnou společenské smlouvy,

²⁴⁰ Mám za to, že svévolné ukončení činnosti společnosti není v kompetenci statutárního orgánu ani ve společnosti akciové. Vzhledem k závažnosti a mnohdy i nevratnosti následků, které takové rozhodnutí může mít, je nutno *per analogiam* k § 421 odst. 2 písm. j) z. o. k. trvat na kompetenci valné hromady.

zatímco tak zásadní dispozice, jakou je převod části závodu, podléhala schválení většinou prostou,²⁴¹ a to navíc pouze tehdy, pokud by jejím důsledkem byla alespoň většinová (převažující) změna v předmětu podnikání společnosti.²⁴²

Jakkoli si pak jsem vědom obtížnosti jakékoli kvantifikace, přikláním se k názoru, že schválení ze strany valné hromady může dle okolností podléhat i převod části závodu, který bude znamenat zhruba třetinovou až poloviční změnu v předmětu podnikání společnosti.

3.4. Působnost valné hromady – základní zaměření obchodního vedení

3.4.1. Obecně

Z předchozí subkapitoly je zřejmé, že základní mantinely pro činnost statutárního orgánu vyplývají ze společenské smlouvy, v níž společníci určí obory, ve kterých společnost provozuje svoji činnost. V návaznosti na § 202 odst. 2 písm. a) z. o. k. pak bylo v poměrech společnosti s ručením omezeným dále dovozeno, že statutární orgán není bez souhlasu valné hromady oprávněn činit ani rozhodnutí, která převažující povahu podnikání společnosti mění. Vedle již zmíněných podnikatelských oborů může jít například o stanovení geografických trhů, na nichž společnost působí, jakož i o jiná rozhodnutí koncepčního charakteru.

V této souvislosti je nezbytné zmínit, že obchodní zákoník dokonce výslovně konstruoval obecnou povinnost statutárního orgánu řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a

²⁴¹ Pokorná, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 1007. V této souvislosti lze samozřejmě zvažovat, zda byl požadavek prosté většiny zvolen vhodně.

²⁴² Prostou změnou společenské smlouvy v předmětu podnikání navíc nedochází k dispozicím s majetkem společnosti. I z tohoto důvodu představuje pro společníky oproti převodu části závodu potenciálně méně rizikovou záležitost.

společenskou smlouvou. Obdobně jako stávající úprava však taktéž normoval obecný zákaz udělovat statutárnímu orgánu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti.²⁴³

Takto vyjádřená norma připouštěla dvojí výklad.²⁴⁴ Judikatura nakonec dovodila přípustnost zásahů, které se obchodního vedení v dlouhodobém horizontu týkají, byť do něj bezprostředně nezasahují. Tyto zásahy do řízení společnosti se měly týkat dlouhodobého usměrňování podnikatelské činnosti, např. „z hlediska zásad dlouhodobé investiční politiky, rozhodování, jakým směrem se společnost bude vyvíjet, které významné aktivity bude rozvíjet a které naopak utlumí či zruší apod.“²⁴⁵

3.4.2. Stávající úprava a dílčí závěry

Přestože byl zákonodárce při rekodifikaci soukromého práva postaven před možnost výše uvedené judikurní závěry vtělit do právního předpisu explicitně, neučinil tak. Naopak, nová právní úprava možnost usměrňování obchodního vedení spíše zatemnila, když zákon o obchodních korporacích nepřevzal ani obecnou povinnost statutárního orgánu řídit se zásadami stanovenými valnou hromadou.

Nedokonalost zvoleného řešení navíc umocňuje, že v případě dozorčí rady zákon povinnost řídit se zásadami schválenými valnou hromadou ponechává,²⁴⁶ stejně jako určení základního zaměření obchodního vedení v monistické akciové

²⁴³ Ustanovení § 194 odst. 4 ObchZ konkrétně znělo: „*Představenstvo se řídí zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami. Jejich porušení nemá vliv na účinky jednání členů představenstva vůči třetím osobám. Nestanoví-li tento zákon jinak, není nikdo oprávněn dávat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti.*“ Pro poměry společnosti s ručením omezeným jeho obdobnou aplikaci zakládal § 135 odst. 2 ObchZ.

²⁴⁴ Blíže k oběma možnostem výkladu viz Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 718 a násl.

²⁴⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008, či ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.

²⁴⁶ Srov. § 446 odst. 2 z. o. k. s § 194 odst. 4 a § 200 odst. 3 ObchZ.

společnosti normuje ve prospěch správní rady.²⁴⁷ Přesto mám za to, že valné hromadě i nadále oprávnění ke stanovení základních zásad obchodního vedení náleží.

Předně je třeba vyjít z dikce § 195 odst. 2 a § 435 odst. 3 z. o. k., která zakazuje *pokyny* týkající se obchodního vedení. *A contrario*, jiná ovlivnění obchodního vedení jsou přípustná. Že si existence jiných způsobů ovlivnění působnosti orgánu společnosti byl zákonodárce vědom, dokládá právě úprava kompetencí dozorčí a správní rady, v níž zákon hovoří o *zásadách schválených valnou hromadou*, resp. o *základním zaměření* obchodního vedení.

Z toho je možné dovodit, že i současná úprava rozlišuje mezi způsoby, jakými je možné obchodní vedení ovlivnit, přičemž zakazuje pouze některé z nich.

Dále je třeba uvést, že přiznává-li zákon společníkům právo podílet se prostřednictvím valné hromady na řízení společnosti, stěží lze vyloučit jakýkoli zásah do její činnosti.²⁴⁸ Mají-li mít společníci možnost ovlivnit podnikání společnosti, nelze jim oprávnění stanovit základní zaměření obchodního vedení odepřít.²⁴⁹ Postrádá navíc valného smyslu, aby valná hromada mohla prostřednictvím změn společenské smlouvy ovlivnit obory podnikání, v nichž společnost působí, současně však neměla žádný vliv např. na geografické lokality, na nichž je společnost aktivní.²⁵⁰ Obojí přitom může mít na činnost společnosti zásadní dopad.

²⁴⁷ O kompetencích správní rady při obchodním vedení společnosti pojednává subkapitola 5.4.

²⁴⁸ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník (op. cit.), s. 719.

²⁴⁹ K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004: „...valná hromada je nejvýznamnějším orgánem společnosti, jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí, zásadním způsobem ovlivňujícím další existenci a činnost společnosti, včetně rozhodování o personálním složení dalších orgánů společnosti, zatímco další orgány společnosti plní pouze funkce směřující k zajištění řádného chodu společnosti, a to představenstvo k jejímu obchodnímu vedení a dozorčí rada ke kontrole její činnosti.“

²⁵⁰ Že nebylo úmyslem zákonodárce zbavit nejvyšší orgán možnosti rámcově ovlivňovat obchodní vedení, dokládá i pasáž důvodové zprávy, v níž se výslovně konstatuje dokonce i oprávnění valné hromady vyhradit si působnost v oblasti obchodního vedení (viz subkapitola 3.5.2). Bylo by

Je však třeba zároveň podotknout, že nedostatek výslovné úpravy nasvědčuje závěru, že v případě absence základních zásad obchodního vedení stanovených valnou hromadou je statutární orgán oprávněn tyto zásady stanovit sám (§ 163 obč. zák.) Stejně tak je přípustné, aby působnost k jejich určení společenská smlouva svěřila do výlučné působnosti valné hromady, popř. aby společenská smlouva zavázala statutární orgán vypracovat základní zaměření podnikatelské činnosti a předložit jej nejvyššímu (či jinému) orgánu ke schválení.²⁵¹ V praxi bude takový požadavek zpravidla reprezentován povinností předkládat valné hromadě střednědobé či dlouhodobé plány rozvoje společnosti.

3.5. Působnost valné hromady – výhrada působnosti ve společnosti s ručením omezeným

3.5.1. Doktrinální prameny

Vedle již zmíněných kompetencí valné hromady, které omezují působnost statutárního orgánu k obchodnímu vedení společnosti, svěřuje zákon valné hromadě společnosti s ručením omezeným taktéž specifické oprávnění vyhradit si rozhodování případů, které podle zákona náleží do působnosti jiného orgánu společnosti (§ 190 odst. 3 z. o. k.). V návaznosti na něj vzniká otázka, zda by si valná hromada mohla zcela nebo zčásti vyhradit i rozhodování o obchodním vedení.

Mnozí autoři starší komentářové literatury ponechali za účinnosti obdobné úpravy v obchodním zákoníku tuto otázku nezodpovězenou.²⁵² Pouze Dědič uvedl, že

nekonzistentní připustit, aby si valná hromada mohla vyhradit jakoukoli otázku obchodního vedení, současně jej však nemohla koncepčně ovlivnit.

²⁵¹ Srov. Dvořák, T. In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník (op. cit.), s. 539 a násl.; Eichlerová, K. Kde končí působnost představenstva (op. cit.), s. 76.

²⁵² Např. Koblíha, I., Kalfus, J., Krofta, J., Kovařík, Z., Kozel, R., Pokorná, J., Svobodová, Y. Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem. 1. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 350 a násl.; Pelikánová, I. Komentář k obchodnímu zákoníku (op. cit.), s. 456 a násl.; Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník (op. cit.), s. 422 a násl.

valná hromada nebude k pokynům do oblasti obchodního vedení oprávněna ani na základě svého usnesení či případné změny společenské smlouvy. Překvapivě však vzápětí dodal, že nelze vyloučit, že „*společenská smlouva nebo valná hromada určí, že o obchodním vedení společnosti s ručením omezeným nerozhoduje jednatel (jednatelé), a že o obchodním vedení společnosti s ručením omezeným rozhoduje valná hromada, popř. o jakých otázkách obchodního vedení valná hromada rozhoduje.*“²⁵³

Soudím totiž, že obě tvrzení Dědiče si odporují. Již výše bylo predestřeno, že tam, kde zákon valné hromadě svěřuje rozhodovací působnost, je současně třeba připustit i její oprávnění statutární orgán při realizaci této působnosti blíže instruovat. Nevidím navíc přílišného rozdílu mezi rozhodnutím valné hromady o otázce obchodního vedení a pokynem do této oblasti, neboť potenciální důsledky obojího jsou z pohledu statutárního orgánu v podstatě tytéž – vznik povinnosti jednat v souladu s rozhodnutím (pokynem), často v podobě navazujícího zastoupení společnosti.

Příliš bohaté k možnému vyhrazení si působnosti v oblasti obchodního vedení nejsou ani novější doktrinální prameny. Tím méně aby kladnému závěru byly nakloněny. Šuk s ohledem na zákaz udělování pokynů do oblasti obchodního vedení (§ 195 odst. 2 z. o. k.) uvádí, že si valná hromada nemůže „*ani postupem podle § 190 odst. 3 atrahovat rozhodování o záležitostech spadajících do obchodního vedení. Jestliže tak přesto učiní, bude se na takové rozhodnutí hledět, jako kdyby nebylo přijato*“.²⁵⁴ Co do výsledku stejný názor zastávají i Pokorná a Lochmanová.²⁵⁵

²⁵³ Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Díl II. (op. cit.), s. 1112.

²⁵⁴ Šuk, P. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 413.

²⁵⁵ Pokorná, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 1010; Lochmanová, L. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace & praxe*, 7-8/2015, s. 24.

Stěžejní, byť prakticky jediný argument doktríny při výkladu § 190 odst. 3 z. o. k. tedy spočívá na obecném zákazu udělovat statutárnímu orgánu pokyny týkající se obchodního vedení.

K tomu je ovšem třeba vysvětlit, že jiný závěr lze ve světle dříve učiněné argumentace jen stěží přijmout. Bylo-li totiž dovozeno oprávnění valné hromady udílet pokyny v záležitostech, v nichž jí svědčí působnost rozhodovací, stojí § 190 odst. 3 a § 195 odst. 2 z. o. k. v kontradiktorním postavení, a nemohou proto ani nalézt souběžné uplatnění v rámci stejného kompetenčního okruhu.

Ustanovení § 195 odst. 2 tak ve vztahu k § 190 odst. 3 z. o. k. nevyhnutelně představuje *lex specialis*, což mj. plyne i ze skutečnosti, že zatímco atrahovací kompetenci normuje zákonodárce pro působnost jiných orgánů obecně, zákaz udílení pokynů stanoví pro konkrétní oblast obchodního vedení.

3.5.2. Judikatura

Pokud jde o judikaturu, ani z ní nevyplývá, že by valná hromada směla na základě § 190 odst. 3 z. o. k. zasahovat do obchodního vedení.

V jednom z projednávaných případů se tak jednatel, který prodal byt ve vlastnictví společnosti pod jeho tržní cenou, nezprostil své odpovědnosti prostým poukazem, že jednal na základě předchozího souhlasného rozhodnutí valné hromady.²⁵⁶ Pokud by snad Nejvyšší soud spatřoval v § 190 odst. 3 z. o. k. oporu pro možnost valné hromady rozhodnout i otázku obchodního vedení, měl ideální příležitost takový závěr dovodit.

Ani z jiných rozhodnutí dovolacího soudu se odlišný úsudek nepodává.²⁵⁷ Naopak, Nejvyšší soud²⁵⁸ nejenže v oblasti obchodního vedení odmítá udílení pokynů

²⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 250/2015.

²⁵⁷ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 535/2014.

²⁵⁸ V rozsudku ze dne 24. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008, Nejvyšší soud dovodil, že společníci musí „respektovat zákonná omezení plynoucí z právní úpravy společnosti s ručením omezeným, zejména pak z ustanovení upravujících působnost obligatorně zřizovaných orgánů“. Ačkoli je možné

i vyhrazení si působnosti ze strany valné hromady, současně se spíše skepticky staví i ke kompetenčnímu přesunu v rámci úprav společenské smlouvy.²⁵⁹ O to více je pak překvapivé znění důvodové zprávy, dle níž „zachována zůstává možnost atrahování si působnosti jiného orgánu valnou hromadou s tím, že toto se dotýká také obchodního vedení.“²⁶⁰

Zvolená textace je krajně nešťastná. Panovala-li za účinnosti minulé právní úpravy převážná judikturní i doktrinální shoda na závěru, že § 190 odst. 3 z. o. k. na záležitosti obchodního vedení nedopadá, nelze tak zásadní průlom do dělby kompetencí činit bez současné změny dikce zákona. Důvodovou zprávu je tudíž třeba v citované části pro absenci jakékoli argumentace odmítnout.

3.5.3. Dílčí závěry *de lege ferenda*

Na nemožnosti valné hromady atrahovat si otázku obchodního vedení nemá být nic měněno ani *de lege ferenda*. Zveřejněný návrh novely zákona o obchodních korporacích²⁶¹ naopak počítá s tím, že takovou možnost výslovně zapoví.²⁶² Přesto je třeba bez ohledu na shora vyslovenou výhradu přisvědčit důvodové zprávě v tom, že „s ohledem na smíšenou povahu s.r.o. je namístě umožnit společníkům, aby měli možnost ovlivňovat faktický chod společnosti.“²⁶³

argumentovat, že dovolací soud odmítl pouze přesun kompetencí na orgán zákonem nepředvídaný, odůvodnění rozhodnutí svědčí o celkově spíše rezervovaném vztahu ke kompetenčním úpravám. A to přesto, že částečný přesun působnosti i na orgán zákonem nepředvídaný v sobě skrývá přinejmenším výhodu v podobě vzniku povinnosti členů takového orgánu jednat s péčí řádného hospodáře. Vždy totiž půjde, na rozdíl od valné hromady, o orgán volený (§ 152 odst. 2 a § 159 odst. 1 obč. zák.).

²⁵⁹ Se shodným závěrem v prostředí akciové společnosti také *Pihera, V.* Tvrdé jádro a měkká slupka. Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*, 5/2012, s. 146.

²⁶⁰ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích (op. cit.), s. 45.

²⁶¹ Sněmovní tisk č. 207. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=207>.

²⁶² Navrhovaný § 190 odst. 3 z. o. k. zní: „Valná hromada si může vyhradit rozhodování případů, které podle tohoto zákona náleží do působnosti jiného orgánu společnosti; tím není dotčen § 195.“

²⁶³ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích (op. cit.), s. 45.

Nejen s ohledem na citovaný rozsudek soudím, že obzvláště v menších společnostech jsou členové statutárního orgánu vystaveni silnému tlaku ze strany společníků, na který by právní úprava neměla reagovat plošným zákazem, nýbrž jeho koncepčním řešením. Stav, kdy jsou členové statutárního orgánu pod hrozbou odvolání z funkce nakonec stejně nuceni požadavkům společníků vyhovět, není v konečném důsledku ku prospěchu žádné ze zúčastněných stran. Že přitom dovolenost pokynů do oblasti obchodního vedení není jevem nikterak revolučním, dokládají například úprava britská či německá, které obě pokyny ze strany nejvyššího orgánu připouštějí.²⁶⁴

Štenglová v této souvislosti uvádí, že stávající úprava zajišťuje členům statutárního orgánu „*vysokou míru nezávislosti při výkonu obchodní. To logicky odpovídá míře jejich odpovědnosti za výkon funkce. Mají-li jednatelé zajišťovat obchodní vedení s péčí řádného hospodáře, nelze je omezovat příkazy či zákazy třeba i nejvyššího orgánu společnosti.*“²⁶⁵ Správně tak naznačuje, že úskalí případného dovolení pokynů do oblasti obchodního vedení spočívá zejména v oblasti odpovědnostních vztahů.

Soudím proto, že základními kameny jakýchkoli případných úvah *de lege ferenda* musí být ochrana člena statutárního orgánu, jemuž je pokyn udělen, a dále ochrana osob, které mohou být realizací pokynu dotčeny – tj. zejména (menšinových) společníků, věřitelů a samotné společnosti. Nevidím přitom zásadního argumentu proti připuštění i z pohledu společnosti nevýhodných pokynů, bude-li dán souhlas

²⁶⁴ O britském právu pojednává subkapitola 8.5.3, k německé regulaci je třeba podotknout, že tamní úprava společnosti s ručením omezeným (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) připustnost pokynů do oblasti obchodního vedení dovozuje z možnosti omezení zástupčího oprávnění jednatelů. Blíže viz s. *Baumbach, A., Hueck, A. et al. Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. 21. Auflage. München: C. H. Beck, 2017, s. 838 a násl.*

²⁶⁵ *Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 438.*

všech společníků a současně nebude ohrožena dobytnost pohledávek věřitelů společnosti.

Jakkoli se tedy zákaz udělování pokynů do oblasti obchodního vedení může za současného stavu právní vědy i praxe zdát korporativnímu právu imanentní a nedotknutelný, debata na toto téma nepochybně má své místo.

3.6. Působnost valné hromady v německém právu

3.6.1. Nepsaná působnost valné hromady – rozhodnutí

Holzmüller

Otázka hranic působnosti nejvyššího a statutárního orgánu při závažných zásazích do majetkové struktury nebo podnikání společnosti není doménou pouze tuzemskou, nýbrž se s ní ve větší či menší míře setkáváme v řadě dalších jurisdikcí, mj. i v německé.

Na rozdíl od české úpravy německé právo jakékoli ustanovení zakotvující působnost valné hromady při převodu závodu nebo jeho části postrádá. Pouze § 179a AktG²⁶⁶ vyžaduje pro smlouvu, jíž by akciová společnost převedla veškerý svůj majetek na jinou osobu (aniž by šlo o postup podle tamního zákona o přeměnách), souhlas valné hromady. To však nezabránilo Spolkovému soudnímu dvoru (*Bundesgerichtshof*), aby se kompetence nejvyššího orgánu i tak nepokusil dovodit.

Vše začalo rozsudkem ze dne 25. 2. 1982, sp. zn. II ZR 174/80, známého pod označením *Holzmüller*. V něm se předmětem posouzení stalo rozhodnutí představenstva komanditní společnosti na akcie, která obchodovala se dřevem. Představenstvo rozhodlo o vyčlenění provozování přístavu, jenž sloužil mimo jiné jako překladiště dřeva a byl nejcennější částí majetku společnosti, do nově založené

²⁶⁶ Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I S. 1089), dále jen „AktG“.

dceřiné společnosti.²⁶⁷ Jelikož se transakce uskutečnila bez předchozího schválení valnou hromadou, obrátil se minoritní akcionář na soud. Argumentoval, že představenstvo nebylo oprávněno o záležitosti samostatně rozhodnout, neboť zatímco provozování přístavu bylo „*srdcem podnikání společnosti*“, samotný obchod se dřevem se mezitím stal celkem bezvýznamným.

Spolkový soudní dvůr svoji argumentaci založil na § 119 odst. 2 AktG, který opravňuje představenstvo požádat valnou hromadu o pokyn týkající se obchodního vedení a dobrovolně tak založit její působnost k rozhodnutí v konkrétní otázce.²⁶⁸ Dovodil přitom, že je sice zásadně na uvážení představenstva, zda žádost valné hromadě podle § 119 odst. 2 AktG předloží, nicméně existuje množina zásadních rozhodnutí, která představují „*tak hluboký zásah do práv akcionářů a jejich majetkových zájmů vtělených do akcií, že představenstvo nemůže rozumně předpokládat, že by je mohlo přijmout na vlastní odpovědnost bez zapojení valné hromady. V takových případech poruší představenstvo povinnost náležitě péče, pokud nevyužije možnosti § 119 odst. 2 AktG a věc valné hromadě nepředloží.*“

Rozhodnutí, které podle doktríny založilo tzv. nepsané kompetence valné hromady (*ungeschriebene Hauptversammlungskompetenzen*), se stalo předmětem značné kritiky. Teorie Spolkovému soudnímu dvoru především vyčetla, že vytvořil prostředí značné právní nejistoty, když současně nestanovil jasná kritéria, pomocí nichž by bylo možné linii mezi působností obou orgánů určit. Jiní zase rozporovali samotné oprávnění soudní soustavy zasáhnout do kompetencí orgánů společnosti

²⁶⁷ Předtím nicméně valná hromada schválila změnu stanov, v níž určila, že „*společnost může zakládat další obchodní společnosti, stejně jako v nich získat podíl. Společnost také může svůj závod zcela nebo zčásti vložit do jiných společností.*“

²⁶⁸ Podobnou úpravu obsahuje po rekodifikaci také tuzemské právo v § 51 odst. 2 z. o. k. K tomu blíže viz subkapitola 7.2.

stanovených zákonem, načež důsledky soudního rozhodnutí považovali za nepřipustnou tvorbu práva.²⁶⁹

Problematickou se doktrína *Holzmüller* ukázala být i z teoreticko-právního pohledu. Ustanovení § 119 odst. 2 AktG, které Spolkový soudní dvůr pro své závěry využil, totiž konstruuje zcela dobrovolnou žádost statutárního orgánu předložit konkrétní otázku k rozhodnutí valné hromadě. Zřejmě by bylo méně konfliktní učinit tak na pozadí zákonné působnosti valné hromady, např. v otázkách změn stanov, základního kapitálu či přeměn společností. S tímto přístupem by navíc bývalo bylo snazší i stanovení většiny potřebné k přijetí usnesení, jímž valná hromada o předložené otázce rozhoduje.²⁷⁰

3.6.2. Zužující pojetí – rozhodnutí *Macroton, Gelatine I, II*

Rozhodnutím *Holzmüller* tak započaly desetiletí trvající dohady, kam až nepsaná působnost valné hromady sahá.²⁷¹ Příliš světla nepřineslo ani rozhodnutí téhož senátu Spolkového soudního dvora ze dne 25. 11. 2002, sp. zn. II ZR 133/01, ve věci *Macrotron*. V něm soud dovodil, že do kompetence valné hromady rovněž spadá rozhodnutí o delistování akcií společnosti. Neučinil tak ovšem na základě společnických práv, nýbrž na podkladě obecné ochrany vlastnického práva zakotvené v čl. 14 odst. 1 ústavního zákona,²⁷² čímž došlo ke značnému rozšíření

²⁶⁹ Löbbe, M. Corporate Groups: Competences of the Shareholders' Meeting and Minority Protection – the German Federal Court of Justice's recent Gelatine and Macrotron Cases Redefine the Holzmüller Doctrine. *German Law Journal*, 9/2004, s. 1064.

²⁷⁰ Srov. Löbbe, M. Corporate Groups (op. cit.), s. 1067 a 1068.

²⁷¹ Hledáno bylo zejména kvantitativní kritérium, jímž by bylo možné se v praxi řídit. Blíže s odkazem na německou literaturu Čech, P. Vymezení části podniku a působnost valné hromady. *Právní rádce*, 11/2006, s. 12.

²⁷² Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Mai 1949 (BGBl. S. 1).

argumentačních východisek způsobilých k dovozování nepsaných kompetencí valné hromady.²⁷³

K zásadní revizi závěrů z rozhodnutí *Holz Müller* tak Spolkový soudní dvůr přistoupil až o více než dvě desetiletí později, kdy své závěry podstatným způsobem korigoval, a to jak z hlediska šíře nepsané působnosti valné hromady, tak i způsobu jejího dovození.

V rozsudcích označených jako *Gelatine I, II*,²⁷⁴ Spolkový soudní dvůr posuzoval případ akciové společnosti zabývající se výrobou a prodejem želatiny a vedlejších produktů. Společnost provozovala svoji činnost mj. prostřednictvím dceřiných společností, přičemž mezi členy seskupení z různých důvodů docházelo k převodu účastnických cenných papírů, což se stalo předmětem žaloby menšinových společníků. Spolkový soudní dvůr nabídnutou příležitost využil k tomu, aby některá úskalí plynoucí z rozhodnutí *Holz Müller* blíže vysvětlil.²⁷⁵

Nejdříve argumentoval historickými souvislostmi oddělení vlastnictví a správy akciové společnosti, když poukázal, že již na konci Výmarské republiky byla valné hromadě odňata pozice klíčového orgánu pro další osud akciové společnosti, neboť valná hromada se s ohledem na své různorodé složení, které může být mnohdy náhodné, již ze své podstaty nehodí pro to, aby se podílela na řízení akciové společnosti. Poukázal, že v globální ekonomice, v níž je důležité být operativně schopen využít naskytnuté příležitosti stejně jako čelit případným rizikům, by „*příliš úzká vázanost požadavkem získat souhlas valné hromady, která nezasedá trvale, nýbrž je pravidelně svolávána s vynaložením značných časových i finančních nákladů, byla naprosto nepraktická a způsobilá ochromení společnosti.*“ Na základě toho pak Spolkový soudní dvůr judikoval, že kompetence valné hromady zákonem výslovně

²⁷³ Blíže viz *Bötcher, L., Blasche, S.* The Limitations of the Management Board's Directive Powers in German Stock Corporations. *German Law Journal*, 5/2010 (vol. 11), s. 501.

²⁷⁴ Rozsudky Spolkového soudního dvora ze dne 26. 4. 2004, sp. zn. II ZR 154/02 a sp. zn. II ZR 155/02.

²⁷⁵ Podrobněji viz *Löbbe, M.* Corporate Groups (op. cit.), s. 1072.

neupravené se mohou týkat pouze takových rozhodnutí představenstva, která se dotýkají „*elementární působnosti valné hromady rozhodovat o struktuře společnosti a co do důsledků se blíží stavu, který lze přivodit pouze změnou stanov.*“²⁷⁶

Při nalézání kvantitativní hranice Spolkový soudní dvůr výslovně odmítl doktrínou diskutované rozmezí 10 až 50 % hodnoty z rozličných ukazatelů (např. majetek, hospodářský výsledek), nýbrž odkázal na skutkový stav předchozího rozhodnutí ve věci *Holzmüller*, v němž vyčleněná část závodu tvořila až 80 % celkového majetku společnosti.

V argumentační rovině přitom částečně odmítl kritiku užití § 119 odst. 2 AktG, když poukázal na výhodu tohoto přístupu spočívající ve skutečnosti, že porušení povinnosti ze strany představenstva způsobí účinky pouze uvnitř společnosti. Doktrínou navrhovaná analogie k jiným kompetencím valné hromady je sice k nastínění kritérií doktríny *Holzmüller* teoreticko-právně vhodnější, avšak by zřejmě znamenala posouzení představenstvem činěných opatření jako neplatných. Spolkový soudní dvůr se proto rozhodl absorbovat prvky vhodné z obou přístupů.²⁷⁷

3.6.3. Dílčí závěry

Německé akciové právo, na rozdíl od tuzemské úpravy, nemá kompetenční ustanovení obecně regulující transakce se závodem nebo jeho částí. Ačkoli § 179a AktG stanoví obligatorní souhlas valné hromady s převodem veškerého majetku společnosti, jiné zásadní transakce zůstávají stranou výslovné úpravy. Spolkový soudní dvůr nicméně dovodil, že bez ohledu na znění stanov společnosti²⁷⁸ svědčí valné hromadě působnost v otázkách, které představují hluboký zásah do práv akcionářů a jejich majetkových zájmů a jejichž dopad se blíží stavu, který lze přivodit pouze změnou stanov.

²⁷⁶ Čech, P. Několik doplňujících poznámek k výkladu § 67a ObchZ. *Právní rozhledy*, 7/2007, s. 256.

²⁷⁷ Blíže viz *Löbke, M. Corporate Groups* (op. cit.), s. 1075.

²⁷⁸ *Plessis, J., Großfeld, B., Luttermann, C., Saenger, I., Sandrock, O. German Corporate Governance in International and European Context*. Berlin: Springer, 2007, s. 55.

Pro české právo může být inspirativní, že i Spolkový soudní dvůr vychází ze zjevného materiálního pojetí, když absentují jakékoli požadavky na organizovanost či ucelenost předmětu dispozice. Oproti zákonu o obchodních korporacích však selhání představenstva k získání vyžadovaného souhlasu valné hromady zpravidla nepovede k (relativní) neplatnosti učiněného právního jednání, čímž je ochrana společníků do jisté míry relativizována.

Daleko za tuzemskou právní úpravou pak německé právo zůstává, pokud jde o význam dispozic podléhajících (nepsané) kompetenci valné hromady. Zatímco společníci tuzemské kapitálové společnosti jsou chráněni i při převodu části závodu, jejíž význam je z pohledu celkové struktury závodu nebo činnosti společnosti menší než poloviční, v Německu musí zpravidla jít o dispozice nejméně tříčtvrtinové.

3.7. Shrnutí

Přestože obchodním vedením obecně rozumíme organizování a výkon podnikatelské činnosti společnosti, nikoliv každá aktivita statutárního orgánu spadající do uvedeného rámce skutečně obchodní vedení společnosti představuje. Působnost statutárního orgánu je totiž omezena kompetencemi nejvyššího orgánu, které formují hranici, jíž statutární orgán nemůže o své vůli překročit.

Základní rámec pro působení statutárního orgánu určuje společenská smlouva. Prostřednictvím předmětu podnikání je stanoveno, jakému oboru podnikání se společnost věnuje, resp. na jakých trzích působí. Od předmětu podnikání se statutární orgán nesmí bez předchozí změny společenské smlouvy odchýlit, ledaže bude jeho počínání odůvodněno oprávněným zájmem společnosti a současně bude v podnikání společnosti představovat změnu nikoliv podstatného charakteru.

V majetkových dispozicích je statutární orgán omezen při převodu a zastavení závodu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatný zásah do struktury závodu či předmětu podnikání společnosti. Není určující, do jaké míry jde o část závodu vykazující hospodářskou a funkční samostatnost, rozhodující je její význam pro společnost. Za změnu mající za následek podstatný zásah přitom může být dle

okolností považována i dispozice s částí závodu, jejíž dopad na původní stav bude i menší než poloviční.

Ve společnosti s ručením omezeným pak do působnosti valné hromady dále obecně náleží i přijímání rozhodnutí majících za následek změnu převažující povahy podnikání společnosti. Statutární orgán tak mj. není oprávněn samostatně rozhodnout o propachtování závodu ve vlastnictví společnosti, nýbrž ani činit jiná, svým dopadem obdobná rozhodnutí. Z tohoto důvodu nemůže také podnikání společnosti fakticky ukončit, byť stejný závěr lze dovodit i v prostředí společnosti akciové.

Z druhé strany je v obou formách kapitálové společnosti vyloučeno, aby valná hromada přes své postavení nejvyššího orgánu do obchodního vedení společnosti přímo zasahovala. Kompetence k obchodnímu vedení svědčí výhradně statutárnímu orgánu, jemuž není nikdo oprávněn udělovat jakékoli pokyny.²⁷⁹ Oporu pro opačný závěr nelze hledat ani v oprávnění valné hromady společnosti s ručením omezeným atrahovat si působnost jiného orgánu, neboť § 195 odst. 2 z. o. k. je ve vztahu k § 190 odst. 3 z. o. k. ustanovením speciálním.

Je však současně třeba podotknout, že valné hromadě obou kapitálových společností svědčí oprávnění ovlivňovat obchodní vedení alespoň prostřednictvím zásad, jimiž se má statutární orgán řídit. Tyto zásady se mohou týkat např. geografických trhů, na nichž společnost působí, anebo obecných a dlouhodobých zásad činnosti společnosti.

²⁷⁹ O výjimkách z obecného zákazu pojednává kapitola 7.

4. HRANICE OBCHODNÍHO VEDENÍ – BĚŽNÉ, NEOBVYKLÉ A MIMOŘÁDNÉ OBCHODY

4.1. Obecně

V předchozí kapitole bylo dovozeno, že organizování podnikatelské činnosti společnosti není výlučnou doménou statutárního orgánu. Vedle obchodního vedení, které statutárnímu orgánu náleží výlučně, může do oblasti podnikatelského rozhodování svojí působností taktéž ingerovat orgán nejvyšší. Současně bylo nastíněno, že právní režim výkonu obou kompetenčních okruhů se z pohledu statutárního orgánu značně liší. Zatímco obchodní vedení tvoří oblast, do níž valná hromada nemůže zasahovat svými rozhodnutími nebo pokyny, v rámci vlastní působnosti může valná hromada konkrétní záležitost nejen sama rozhodnout, nýbrž také statutární orgán při její realizaci blíže instruovat.

V této souvislosti je nezbytné pokusit se posoudit, zda je podnikatelské rozhodování představováno prostým souhrnem obou kompetenčních okruhů,²⁸⁰ anebo lze ve vztahu k působnosti nejvyššího a statutárního orgánu vyhledat i oblasti jiné. Jelikož se ze zákona výslovná odpověď nepodává, budou především rozebrány dosavadní doktrinální a judikатурní prameny, stejně jako posouzena argumentace v nich uvedená.

4.2. Doktrinální prameny

Eliáš obchodní vedení již dříve charakterizoval jako „*průběžnou správu společnosti a jejího podniku*“,²⁸¹ přičemž s odkazem na starší rakouskou literaturu

²⁸⁰ Jinými slovy, zda obchodní vedení zahrnuje veškerou působnost v oblasti podnikatelského rozhodování, kterou zákon nesvěřuje valné hromadě.

²⁸¹ Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným (op. cit.), s. 162.

doplnil, že obchodní vedení bývá vymezováno také jako „*obyčejné provozování živnosti společenské*“ zahrnující „*opatření pravidelná*“.²⁸²

K tomu je třeba uvést, že obdobná stanoviska jsou do značné míry důsledkem dříve platné právní úpravy, když zákon o společnostech s omezeným ručením (58/1906 Ř. z.), který byl na našem území platný do roku 1950, sice v § 21 normoval působnost jednatelů k „*vedení obchodů*“ či ke „*správě podniku*“, blíže však jejich působnost nevymezil. Tehdejší doktrína proto odkazovala na úpravu veřejné obchodní společnosti obsaženou ve všeobecném zákoníku obchodním (č. 14/1863 ř. z.),²⁸³ jež předpokládala jednomyslný souhlas všech společníků při tzv. „*mimořádných opatřeních*“, zatímco k „*pravidelnému vedení závodu*“, resp. k „*obyčejnému provozování živnosti společenské*“, byl každý společník oprávněn samostatně, ledaže se svého oprávnění vzdal.²⁸⁴

Snad právě se zřetelem ke starší úpravě i Dědič nejdříve pro potřeby veřejné obchodní společnosti vymezil obchodní vedení jako „*řešení denních provozních záležitostí*“, aby následně obdobné pojetí vztáhl i na obě formy společnosti kapitálové.²⁸⁵

Takový přístup přitom není v tuzemských podmínkách zdaleka ojedinělý, neboť se s podobným pojetím můžeme setkat i v pozdějších dílech jiných autorů. Např. Černá s Čechem na podkladě německé úpravy veřejné obchodní společnosti dospívají i pro potřeby české akciové společnosti k závěru, že se obchodním vedením rozumí „*všechna jednání, resp. opatření, která s sebou přináší obvyklý provoz obchodního podniku společnosti*“.²⁸⁶ Z jejich názoru ve své stati vychází rovněž

²⁸² Malovský-Wenig, A. Příručka obchodního práva (op. cit.), s. 202.

²⁸³ Hermann-Otavský, K. Všeobecný zákoník obchodní. Díl I. Praha: Československý Kompas, 1929, s. 714.

²⁸⁴ Randa, A. Soukromé obchodní právo rakouské. Praha: J. Otto, 1908, s. 263; Malovský-Wenig, A. Příručka obchodního práva (op. cit.), s. 201 a násl.

²⁸⁵ Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Prospektrum, 1997, s. 278, 382 a 589.

²⁸⁶ Černá, S., Čech, P. Kde jsou hranice (op. cit.), s. 455.

Eichlerová,²⁸⁷ obdobně pak i Havel uvádí, že obchodní vedení bývá chápáno jako „rutinní denní činnost podniku“.²⁸⁸

Z dosavadního rozboru je tedy patrné, že někteří autoři nepojímají obchodní vedení pouhým negativním výčtem jako vše, co zbývá z oblasti podnikatelského rozhodování, odečteme-li působnost valné hromady, nýbrž v obchodním vedení nalézají další prvek jej pozitivně definující, a sice jeho „obyčejnost“, resp. pravidelnou, každodenní či obvyklou povahu.

Bývá pak dovozováno, že mezi obchodním vedením a působností valné hromady leží třetí oblast působnosti, kterou tvoří záležitosti vybočující z mezí obvyklosti, leč současně nedosahující stupně mimořádnosti pro podnikatelskou činnost společnosti (a tedy i výslovného svěřením do kompetence valné hromady).²⁸⁹ Jejich rozhodování sice na základě zbytkové působnosti (§ 163 obč. zák.) náleží orgánu statutárnímu,²⁹⁰ současně však na ně nedopadá obecný zákaz udělování pokynů, jenž je použitelný pouze pro oblast obchodního vedení.²⁹¹

4.3. Judikatura

Pokud jde o judikaturu Nejvyššího soudu, rozhodnutí, které by komplexně analyzovalo potenciální obvyklou či každodenní povahu obchodního vedení, dosud chybí. To však neznamená, že by dovolací soud byl k charakteru obchodního vedení zcela netečný. Z některých rozhodnutí je možné určitě rysy obchodního vedení dovodit.

²⁸⁷ Eichlerová, K. Kde končí působnost představenstva (op. cit.), s. 71 a 75.

²⁸⁸ Havel, B. Obchodní korporace (op. cit.), s. 82.

²⁸⁹ Eichlerová, K. Kde končí působnost představenstva (op. cit.), s. 76.

²⁹⁰ Dvořák, T. In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník (op. cit.), s. 539.

²⁹¹ Srov. Eichlerová, K. Kde končí působnost představenstva (op. cit.), s. 71, 75 a 76.

V již citovaných rozhodnutích Nejvyšší soud uvedl, že se obchodním vedením rozumí mj. „*rozhodování o provozních záležitostech*“,²⁹² zatímco z jiných se blíže podává, že obchodní vedení spočívá v rozhodování otázek „*běžného života*“ společnosti či jejího „*každodenního chodu*“.²⁹³ Odkázat lze i na Nejvyšší správní soud, jenž obchodní vedení charakterizoval jako „*průběžnou pravidelnou správu záležitostí společnosti a jejího podniku, tzn. rozhodování o [...] otázkách běžného života.*“²⁹⁴

Vyjma těchto spíše úsečných formulací lze poukázat zejména na rozsudek ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005, v němž Nejvyšší soud nejprve připustil, že „*rozhodnutí o tom, zda společnost uhradí dluh, může být, ve vazbě na konkrétní okolnosti případu (např. na majetkovou situaci společnosti, případnou spornou povahu dluhu, či na význam placené částky pro společnost), součástí obchodního vedení společnosti.*“

Právě užitá podmíněná formulace je zásadní. Ačkoli rozhodnutí o úhradě dluhu nepochybně spadá do obecné charakteristiky obchodního vedení, v konkrétním případě dovolací soud s paušálním konstatováním nepřišel. Naopak, rámec obchodního vedení podmínil posouzením okolností konkrétního případu, čímž jasně naznačil, že obchodní vedení není pojmem se stále totožným, nýbrž s proměnlivým obsahem.²⁹⁵ Aby přitom bylo možné o proměnlivé hranici obchodního vedení vůbec

²⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009, či ze dne 25. 8. 2016, sp. zn. 6 Tdo 738/2016.

²⁹³ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004, ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, ze dne 5. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005, ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009, nebo z nedávné doby rozsudek téhož soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015.

²⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003, a s odkazem na něj shodně i rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1355/2017, a ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1876/2017.

²⁹⁵ Ke škodě tak však dovolací soud zřejmě učinil spíše za účelem nastínění jakési spodní hranice obchodního vedení, byť kompetenční význam navazující pasáže odůvodnění není vůbec zřejmý. Srov. „*Může však také jít pouze o rozhodnutí, které podle své povahy patří do působnosti svěřené*

hovořit, je zřejmé, že mezi obchodním vedením a působností svěřenou valné hromadě musí existovat oblast další.

4.4. Argumentační východiska a dílčí závěry

4.4.1. Historický a systematický výklad

Argumentační rovina doktrinálních pramenů, která by svědčila existenci oblasti neobvyklých, leč současně nikoliv mimořádných rozhodnutí, z převážné části příliš bohatá není. Bylo předestřeno, že někteří autoři obchodní vedení vykládají v návaznosti na starší rakouskou úpravu veřejné obchodní společnosti, jiní zase na tutéž formu obchodní společnosti v právu německém.

Přestože nelze tvrdit, že by šlo o argumenty zcela chybné, soudím, že samy o sobě nejsou dostačující. Zvláště přihlédneme-li k odlišnostem, které panují mezi veřejnou obchodní společností na straně jedné a kapitálovými společnostmi na straně druhé. Zatímco v prvním případě je zájem na silnější rozhodovací pozici společníků dán již jejich neomezeným ručením za dluhy společnosti, v kapitálových společnostech tento důvod chybí.

Z pohledu interpretace historické vůle zákonodárce, byť její význam bývá některými autory zpochybňován,²⁹⁶ se jako nápomocné zase jeví odůvodnění vládního návrhu obchodního zákoníku, které k obchodnímu vedení poznamenává, že jde o „provádění základní hospodářské činnosti“.²⁹⁷ Pojem základní činnosti přitom míří stejným směrem jako atributy záležitostí *obvyklých, každodenních* či *běžných*.

(společenskou smlouvou, stanovami či vnitřními předpisy) některému z jednatelů či dokonce do působnosti některého zaměstnance společnosti. Jistě by např. nebylo možné učinit závěr, že v každé obchodní společnosti (tedy např. i společnosti s tisíci zaměstnanci a miliardovým obrátem) musí o zaplacení každého dluhu rozhodovat v rámci obchodního vedení statutární orgán.“

²⁹⁶ Knapp hovoří o nejméně spolehlivém výkladu. In *Knapp, V. Teorie práva* (op. cit.), s. 171.

²⁹⁷ *Eliáš, K. Obchodní společnosti* (op. cit.), s. 98.

Proti tomu lze však namítnout, že bylo-li úmyslem zákonodárce normovat obchodní vedení pouze jako rozhodování otázek obvyklých či běžných, nic mu nebránilo stanovit tak výslovně. Konečně s pojmem běžného obchodního styku,²⁹⁸ jenž s obdobným smyslem reguluje transakce určitého „nevybočujícího“ charakteru,²⁹⁹ se můžeme setkat jak v minulé, tak ve stávající právní úpravě.³⁰⁰

Je tedy zřejmé, že názory na rozhodnutí vybočující z mezí obchodního vedení, leč nedosahující stupně mimořádnosti, se mohou různit. Přesto mám za to, že jejich existenci je třeba dovodit, a to primárně s ohledem na § 47 z. o. k a § 163 obč. zák.

4.4.2. Logický a teleologický výklad

Ustanovení § 47 z. o. k. předpokládá možnost společníků omezit jednatelské oprávnění členů statutárního orgánu.³⁰¹ Porovnáme-li dikci § 47 z. o. k. s obecným zákazem udělovat pokyny týkající se obchodního vedení, je možné mezi obojím vnímat určitý terminologický rozdíl. Dědič poukazuje, že zatímco omezení jednatelského oprávnění je vždy negativní v tom smyslu, že konkrétní jednání zakazuje zcela, anebo dokud nejsou splněny stanovené předpoklady (např. souhlas valné hromady), pokyn může spočívat i v (pozitivním) příkazu k určitému jednání.³⁰² Soudím nicméně, že rozdíl mezi oběma instituty se z pohledu statutárního orgánu značně stírá.

²⁹⁸ Vedle běžného obchodního styku lze odkázat i na právní úpravu rodinného závodu, která v § 702 obč. zák. hovoří o záležitostech „*mimo obvyklé hospodaření*“.

²⁹⁹ K výkladu pojmu běžného obchodního styku srov. Tomášek, P. Novela zákona o registru smluv – výkladové nejasnosti tzv. obchodní výjimky. *Obchodněprávní revue*, 1/2018, s. 10.

³⁰⁰ Ustanovení § 13, § 57, § 255 a § 310 z. o. k., resp. ustanovení § 120b, § 161f a § 196a ObchZ.

³⁰¹ Omezení jednatelského oprávnění může být obsaženo ve společenské smlouvě, jiném vnitřním předpisu společnosti, ale také např. v prostém usnesení valné hromady. Přestože pak § 47 hovoří o orgánu obecně, není sporu, že praktický dopad bude ustanovení mít zejména na orgán statutární. Jak totiž správně poukazuje Lasák, „základním orgánem obchodní korporace, který je oprávněn za obchodní korporaci jednat, je její statutární orgán“. Lasák, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 389.

³⁰² Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Díl III. (op. cit.), s. 2380 a násl.

Jestliže společníci omezí členy statutárního podmínkou získání předchozího souhlasu valné hromady, nepochybně tím zasahují do jeho kompetencí,³⁰³ neboť v takovém případě není statutární orgán oprávněn předmětné jednání samostatně učinit. Ačkoli stanovením takové povinnosti společníci primárně neurčují, jaká jednání má statutární orgán realizovat, je zřejmé, že mohou jejich obsah do značné míry předurčit, a to prostřednictvím odpírání svého souhlasu do doby, než bude zamýšlené jednání odpovídat jejich představám.³⁰⁴

Jaký je potom rozdíl, dosáhnou-li společníci svého záměru přímým pokynem, anebo postupným odmítáním udělení svého souhlasu či jeho hrozbou? Domnívám se, že velice subtilní, je-li vůbec nějaký.

Jakkoli by tedy bylo případně možné argumentovat, že § 47 z. o. k. míří pouze na množinu právního jednání za společnost, nikoliv na obchodní vedení společnosti,³⁰⁵ v předchozích částech této práce bylo dovozeno, že obchodní vedení a jednání za společnost tvoří navazující části téhož faktického procesu. Bude-li statutární orgán omezen při zastupování společnosti, je současně omezen i při

³⁰³ Srov. i odůvodnění usnesení ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008, v němž Nejvyšší soud uvedl: „*Zákaz komukoli zasahovat do obchodního vedení společnosti zajišťuje představenstvu vysokou míru nezávislosti při výkonu této činnosti. [...] avšak ani akcionáři nemají právo zasahovat do výkonu funkce představenstva. Pokyny valné hromady vůči představenstvu se nesmí týkat obchodního vedení společnosti. [...] Pokud má být představenstvo ve vztahu ke společnosti plně odpovědné za výkon své funkce, není možné tuto odpovědnost založit v případě, kdy je omezeno pokyny valné hromady při výkonu obchodního vedení společnosti.*“ Dále viz také usnesení téhož soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.

³⁰⁴ Stejného výsledku je dosaženo také tehdy, pokud statutární orgán na základě předchozích konzultací či jen prosté znalosti představ společníků předloží ke schválení jednání, které valná hromada bez dalšího odsouhlasí.

³⁰⁵ Mám navíc za to, že odlišná dikce § 47 z. o. k. by mohla nasvědčovat závěru, že omezení „jednatelského oprávnění“ nemusí být představováno pouze omezením zástupčího oprávnění (tj. oprávnění jednat za společnost „navenek“). K zřejmě odlišnému přístupu za dřívější úpravy srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 9. 1994, sp. zn. 7 Cmo 134/1994, či náznakem také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 5 Tdo 653/2013.

přijímání mnohých rozhodnutí,³⁰⁶ neboť ta bez možnosti své realizace ztrácejí praktické opodstatnění.³⁰⁷

Dovozuji proto, že instituty omezení jednatelského oprávnění a obecného zákazu udělování pokynů stojí z velké části proti sobě, a tudíž je vyloučeno jejich současné užití na stejnou kompetenční oblast. Na základě tohoto předpokladu tak zbývá posoudit, jak široce uplatnitelný § 47 z. o. k. je.

Postrádá smysl zvažovat jeho aplikaci na případnou spornou množinu rozhodnutí, která významu obchodního vedení nedosahují,³⁰⁸ neboť není-li v jejich případě nezbytné trvat na rozhodování statutárního orgánu, tím méně logické se jeví vyžadování souhlasu valné hromady. Pokud pak jde o kompetence, jejichž výkon již podle dikce zákona svědčí valné hromadě, bylo by jakékoli další omezení duplicitní, a tudíž nadbytečné.³⁰⁹

Aby tak § 47 z. o. k. našel své praktické uplatnění, je třeba dovést existenci působnosti, která náleží statutárnímu orgánu, avšak nepodléhá zákazu udělování pokynů.³¹⁰ Takovou působností je právě množina rozhodnutí neobvyklých, přesahujících rámec obchodního vedení, která statutárnímu orgánu svědčí na základě jeho zbytkové působnosti.

Právě zbytková působnost statutárního orgánu přitom skýtá další, byť spíše podpurný argument pro dovození předmětné kompetenční oblasti. Jestliže totiž připustíme, že podnikatelské rozhodování tvoří zásadní část působnosti statutárního

³⁰⁶ Se shodným závěrem také *Eichlerová, K.* Kde končí působnost představenstva (op. cit.), s. 70.

³⁰⁷ Zájem společníků na zvýšené míře kontroly přitom bude dán zejména právě v případech, kdy má společnost vstupovat do právních vztahů s dalšími subjekty.

³⁰⁸ Její existence by se mohla podávat z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005, byť předmětná pasáž odůvodnění není jasná. Viz poznámka shora.

³⁰⁹ *Eichlerová, K.* Kde končí působnost představenstva (op. cit.), s. 76.

³¹⁰ Mám za to, že dikce § 47 z. o. k. nenasvědčuje jeho výlučné aplikaci na stanovení základních zásad obchodního vedení, o nichž bylo pojednáno v subkapitole 3.4 a jež na základě zbytkové působnosti náleží do působnosti statutárního orgánu.

orgánu, nenalézal by § 163 obč. zák., vyjma stanovení základních zásad obchodního vedení, přílišného uplatnění, mělo-li by obchodní vedení představovat veškerou oblast podnikatelského rozhodování zbývající po odečtení působnosti valné hromady.³¹¹

Uvedme dále, že závěr o existenci třetí oblasti podnikatelských rozhodnutí lze podpořit i teleologickým výkladem. V již citovaném rozsudku ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005, Nejvyšší soud akcentoval specifika jednotlivých společností i v rámci kompetenčního rozdělení, když se přiklonil k proměnlivosti hranice obchodního vedení, a to mj. v návaznosti na význam rozhodnutí z pohledu společnosti. Praxe přitom zná celou škálu rozličných kapitálových společností – od malých jednočlenných, v nichž se společník aktivně zajímá o záležitosti společnosti, po velké korporace s roztržštěnou vlastnickou strukturou, kde valná hromada zasedá nejvýše několikrát ročně. Právě s ohledem na tyto rozdíly by bylo mimořádně kazuistické a neefektivní, měla-li by hranice výlučné a nedotknutelné působnosti statutárního orgánu mít stále tytéž kontury.

Zbývá pak podotknout, že pro vyjasnění kritérií proměnlivosti obchodního vedení může být inspirací i německá úprava veřejné obchodní společnosti. Podle ustanovení § 116 odst. 1 HGB³¹² v sobě oprávnění k obchodnímu vedení zahrnuje „všechna jednání, které s sebou nese obvyklý provoz obchodní živnosti.“ Doktrína v návaznosti na něj rozlišuje mezi tzv. běžnými (*gewöhnliche Geschäfte*) a neobvyklými obchody (*ungewöhnliche Geschäfte*).³¹³ Podotýká však, že za běžné obchody není možné bez dalšího považovat obchody, které se obecně jeví být související s běžným provozem, nýbrž je nutné vzít v potaz velikost společnosti,

³¹¹ Srov. částečně i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006. Ze závěru, že představenstvu akciové společnosti na základě zbytkové působnosti náleží i definování strategických cílů společnosti, rovněž plyne existence množiny podnikatelského rozhodování, která přesahuje hranice obchodního vedení, přestože není svěřena do působnosti orgánu nejvyššího.

³¹² Handelsgesetzbuch vom 10. Mai 1897 (RGBl. I S. 219).

³¹³ *Baumbach, A., Hopt K. J. Handelsgesetzbuch*, 34. Auflage. München: C. H. Beck, 2010, s. 592.

význam a potenciální riziko obchodu pro její budoucí podnikání, jakož i předchozí praxi ve společnosti.³¹⁴

4.5. Shrnutí

Obchodní vedení je pojmem neostrým, a tudíž poskytujícím relativně široké pole pro úvahy o svých hranicích. V teorii i judikatuře můžeme vysledovat názorový proud, dle něhož obchodní vedení netvoří veškerou působnost statutárního orgánu v oblasti podnikatelského rozhodování, která zbývá po odečtení kompetencí valné hromady, nýbrž jde především o přijímání rozhodnutí běžných a z pohledu podnikání společnosti obvyklých.

Přestože lze uvést řadu argumentů ve prospěch tohoto názoru i proti němu,³¹⁵ přikláním se k závěru, že mezi obchodním vedením a kompetencemi valné hromady je třeba hledat další oblast působnosti, kterou tvoří záležitosti neobvyklé, leč nedosahující stupně mimořádnosti, a tedy ani výslovného svěřením do působnosti valné hromady.

Vedle možného historického výkladu mě k této interpretaci vede především dikce § 47 z. o. k., který předpokládá omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu, mj. v podobě zákazu činit určitá jednání zcela, anebo bez souhlasu valné hromady (jiného orgánu).

Ačkoli je možné hledat terminologický rozdíl mezi omezením a pokynem, obojí v obecné rovině představuje nástroj zásahu do kompetencí statutárního orgánu. Jelikož pak zákon výslovně zakazuje udílení pokynů do oblasti obchodního vedení, je zřejmé, že aplikační dosah § 47 z. o. k. je v rovině obchodního vedení vyloučen. Nezbyvá proto než dovést, že mezi obchodním vedením a působností explicitně

³¹⁴ Ebenroth, C. T., Boujong, K., Joost, D. *Handelsgesetzbuch*. Band 1. München: C. H. Beck/Franz Vahlen, 2001, s. 1432.

³¹⁵ Pelikánová k tomu uvádí, že pojem obchodního vedení „je pln nejasností“. In Pelikánová, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku* (op. cit.), s. 456.

svěřenou valné hromadě stojí další kompetenční oblast spočívající v záležitostech neobvyklých.

I jejich rozhodování sice na základě § 163 obč. zák. rovněž náleží statutárnímu orgánu, obecný zákaz udílení pokynů se na ně však neuplatní. Je proto ponecháno na vůli společníků, zda se rozhodnou do této oblasti působnosti zasáhnout, anebo i v jejím případě ponechají statutárnímu orgánu volné uvážení.

5. ROZHODOVÁNÍ O OBCHODNÍM VEDENÍ

5.1. Obecně

Způsoby, jakými statutární orgán rozhoduje o záležitostech obchodního vedení, se různí. Určující je především forma kapitálové společnosti a počet i složení statutárních orgánů, které společnost zřizuje. Zákon o obchodních korporacích přitom vlastní komplexní úpravu rozhodování statutárního orgánu neobsahuje. Z velké části se tak uplatní subsidiární úprava zákoníku občanského.

Obecně společnost vytváří statutární orgán o jednom členu (individuální), nebo o více členech (kolektivní).³¹⁶ V případě individuálního orgánu náleží rozhodování z povahy věci jeho jedinému členovi, ledaže má společnost individuálních orgánů více. Kolektivní orgán naproti tomu rozhoduje o záležitostech společnosti ve sboru, vždy je také povinen zvolit svého předsedu.³¹⁷

Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů. Je-li jednatelů více, tvoří každý z nich samostatný individuální statutární orgán, pokud společenská smlouva neurčí, že jednatelé vytvářejí jediný orgán kolektivní.³¹⁸ V akciové společnosti s dualistickým systémem vnitřní struktury je jediným statutárním orgánem představenstvo.³¹⁹ Byť samotné označení může vyvolávat dojem kolektivního orgánu,³²⁰ připouští se i představenstvo jednočlenné.³²¹

³¹⁶ Ustanovení § 152 odst. 1 a § 156 odst. 1 obč. zák.

³¹⁷ Ustanovení § 156 odst. 1 obč. zák. a § 44 odst. 3 z. o. k.

³¹⁸ Ustanovení § 44 odst. 5 a § 194 z. o. k.

³¹⁹ V prostředí akciové společnosti nenalezneme ustanovení obdobné § 44 odst. 5 z. o. k.

³²⁰ Tak tomu bylo převážně za účinnosti minulé právní úpravy, která v § 194 odst. 3 ObchZ normovala minimálně tříčlenné představenstvo, pakliže nešlo o společnost s jediným akcionářem.

³²¹ Podle § 439 odst. 1 z. o. k. má představenstvo 3 členy, neurčí-li stanovy jinak. Měl-li by zákonodárce *jiným* počtem na mysli pouze počet vyšší, stanovil by tak výslovně, stejně jako učinil v jiných podobných případech (např. § 158 odst. 1 obč. zák. a § 440 odst. 1 z. o. k.). K tomu lze dodat, že zvláštní úprava může minimální počet členů představenstva stanovit odlišně. Např. § 8 odst. 1 zákona

V akciové společnosti monistického typu je pak statutární orgán reprezentován statutárním ředitelem.

Jelikož § 194 odst. 2 z. o. k. pro účely kolektivního statutárního orgánu ve společnosti s ručením omezeným odkazuje na užití právní úpravy představenstva akciové společnosti, bude o obou orgánech dále pojednáno společně. Naopak více jednatelům jako individuálním statutárním orgánům je věnována samostatná subkapitola. To samé platí i pro výklad o statutárním řediteli, který bude doplněn o další specifika obchodního vedení monistické akciové společnosti.

5.2. Kolektivní statutární orgán

5.2.1. Zasedání orgánu a účast na něm

Kolektivní statutární orgán rozhoduje o obchodním vedení na svém zasedání,³²² anebo mimo něj.³²³ Ani přijetí rozhodnutí na zasedání orgánu však neznamená, že by se jej museli fyzicky účastnit všichni jeho členové, neboť lze uvažovat i o účasti „na dálku“, např. prostřednictvím videokonference, telekonference, telefonu či skypu.³²⁴ Lasák v této souvislosti správně poukazuje, že jinou než fyzickou účast člena na zasedání orgánu je třeba odlišovat od situací, kdy orgán rozhoduje zcela mimo své zasedání.³²⁵ Dále již však nerozebírá, že dikce zákona není zcela jasná.

č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, normuje povinně nejméně tříčlenné představenstvo.

³²² Zatímco občanský zákoník užívá pojmu *zasedání* orgánu (§ 158 odst. 2 obč. zák.), zvláštní úprava akciové společnosti počítá s jeho *jednáním* (§ 440 odst. 2, § 458 a § 459 z. o. k.). S ohledem na totožný význam obou pojmů jsou nadále v této práci užívány společně.

³²³ Místo zasedání orgánu zákon blíže nespecifikuje. Zpravidla půjde o sídlo společnosti, ale vyloučeno není ani místo jiné. Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 3. 1927, sp. zn. R I 1163/2 (Vážný 6878), či rozhodnutí téhož soudu ze dne 25. 8. 1928, sp. zn. R I 549/28 (Vážný 8248).

³²⁴ Lasák, J. In Lavický, P. a kol. Občanský zákoník (op. cit.), s. 807.

³²⁵ Lasák, J. In Lavický, P. a kol. Občanský zákoník (op. cit.), s. 814.

Podle § 158 odst. 2 obč. zák. platí, že společenská smlouva může „připustit rozhodování orgánu i mimo zasedání v písemné formě nebo s využitím technických prostředků“. Z předmětného ustanovení není zřejmé, zda reguluje dva možné způsoby rozhodování orgánu i mimo své zasedání (v písemné formě a s využitím technických prostředků),³²⁶ anebo normuje dvě samostatné skutkové podstaty – rozhodování orgánu mimo své zasedání v písemné formě na straně jedné a rozhodování orgánu s využitím technických prostředků na straně druhé.

Soudím, že gramatický výklad vede spíše k prvnímu závěru, tudíž že připuštěním ze strany společenské smlouvy je podmíněno pouze rozhodování orgánu mimo své zasedání, nikoliv pak jiná než fyzická účast člena na zasedání statutárního orgánu.³²⁷ Tomuto závěru svědčí i druhá věta § 156 odst. 1 obč. zák., která bez dalšího předpokládá usnášeníschopnost orgánu i za „jiné účasti“ většiny jeho členů.³²⁸

Vyvstává nicméně otázka, jaké technické prostředky využité při rozhodování orgánu mimo své zasedání, které současně nepředstavují hlasování v písemné formě (*per rollam*), má zákonodárce na mysli.³²⁹ Lze zřejmě uvažovat o hlasování prostřednictvím on-line formulářů a aplikací, zatímco hlasování v písemné formě bude činěno zpravidla pomocí e-mailu či poštovních služeb.³³⁰

V souvislosti se zasedáním statutárního orgánu dodejme, že stranou větší pozornosti zůstala otázka jeho svolání. Pouze pro poměry monistické akciové společnosti zákon stanoví, že jednání správní rady svolává její předseda (§ 458 odst.

³²⁶ Tedy zda obě spojení „v písemné formě“ a „s využitím technických prostředků“ navazují na „rozhodování orgánu i mimo zasedání“.

³²⁷ Ta by však v každém případě neměla být pravidlem, nýbrž odůvodněnou výjimkou.

³²⁸ Opačně ale Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 786.

³²⁹ Při interpretaci tendující k druhému výkladu by o významu technických prostředků nebylo větších pochyb.

³³⁰ K zachování písemné formy i při jednání učiněném elektronickými prostředky srov. § 562 odst. 1 obč. zák.

1 z. o. k.). Neupraví-li způsob svolávání statutárního orgánu společenská smlouva, nezbyde než analogicky užít právě stručnou³³¹ úpravu akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury. Ve zbytku lze zvažovat analogické užití spolkového práva,³³² byť § 3 odst. 1 z. o. k. činí tento postup krajně nejistým.

5.2.2. Usnášeníschopnost a potřebná většina hlasů

K přijetí rozhodnutí statutárního orgánu dochází na základě hlasování jeho členů. Podle obecné úpravy občanského zákoníku je orgán schopen se usnášet za přítomnosti nebo jiné účasti většiny svých členů a rozhoduje většinou hlasů zúčastněných členů.³³³ Ustanovení § 440 odst. 1 z. o. k. však pro akciovou společnost a v návaznosti na § 194 odst. 2 z. o. k. i pro poměry kolektivního statutárního orgánu ve společnosti s ručením omezeným dále stanoví, že „*představenstvo rozhoduje většinou hlasů přítomných členů, ledaže stanovy určí vyšší počet*“.

Zakotvení většinového rozhodování ani dovětek spočívající v určení vyšší než prosté většiny hlasů žádné problémy nečiní, neboť korespondují s § 158 odst. 1 obč. zák. Společenská smlouva tedy může diferenciovat počet hlasů potřebných k přijetí rozhodnutí např. tak, že pro určitá rozhodnutí bude dostačující prostá většina hlasů, zatímco jiná bude třeba přijmout většinou kvalifikovanou, či dokonce jednomyslně.³³⁴ K převzetí se v návaznosti na předchozí kapitolu nabízí rozlišení obchodního vedení a rozhodnutí přesahujících rámec obvyklosti. V každém případě je však zapotřebí, aby společenská smlouva záležitosti, ve kterých má statutární orgán rozhodovat jinou než prostou většinou, stanovila s notnou dávkou určitosti. Je potom již na statutárním orgánu, aby nejvyšší orgán upozornil na případné výkladové obtíže.

³³¹ Ke kritice srov. Černá, S., Štenglová, I., Čech, P. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 4/2012, s. 332.

³³² Srov. zejména § 246 odst. 3 a § 249 obč. zák.

³³³ Ustanovení § 156 odst. 1 obč. zák.

³³⁴ Nižší než většinový počet je vyloučen z povahy věci.

O poznání složitější je otázka usnášeníschopnosti statutárního orgánu, kterou § 440 odst. 1 z. o. k. výslovně neřeší. Štenglová poukazuje, že z tohoto důvodu subsidiární uplatnění nalézá § 156 odst. 1 obč. zák., tedy usnášeníschopnost orgánu za přítomnosti většiny jeho členů. V rozporu s tím však v navazující části dodává, že „zákon o obchodních korporacích omezuje určení většiny hlasů potřebné k přijetí rozhodnutí představenstva ve stanovách jen tím, že musí jít o rozhodnutí většinové, byť by bylo počítáno z jakéhokoliv počtu hlasů.“³³⁵

Mám za to, že druhé tvrzení není přesné.³³⁶ Sama Štenglová na jiném místě poukazuje, že je zákon o obchodních korporacích vůči občanskému zákoníku v pozici speciálního předpisu, a proto je regulace obsažená v občanském zákoníku podpůrně použitelná.³³⁷ Není proto důvodu subsidiárně neuplatnit ani druhou větu § 156 odst. 1 obč. zák.

Lze připustit, že opačným směrem by bylo možné zvažovat, zda zákonodárce první větou § 440 odst. 1 z. o. k. nezamýšlel zcela nahradit druhou větu § 156 odst. 1 obč. zák., tedy zvolnit kvorum usnášeníschopnosti i na nižší než většinovou úroveň. Pro takový závěr však nenacházím dostatečnou oporu, neboť chtěl-li zákonodárce v obdobných případech normovat možnost odchýlení se nejen nahoru, nýbrž i níže, stanovil tak výslovně.³³⁸

Domnívám se proto, že by nebylo správné první větě § 440 odst. 1 z. o. k. přiřkládát jiný normativní význam, než jaký plyne z druhé věty § 156 odst. 1 obč. zák.

³³⁵ Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 785.

³³⁶ Jde nejspíš o pozůstatek prvního vydání komentáře, ve kterém autorka zřejmě se subsidiární aplikací § 156 odst. 1 obč. nepočítala. In Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 700.

³³⁷ Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 9.

³³⁸ Např. ustanovení § 169 odst. 1 a § 412 odst. 1 z. o. k.

V tomto směru je úprava zákona o obchodních korporacích duplicitní, a tudíž i nadbytečná.³³⁹

5.2.3. Předseda kolektivního orgánu a počet hlasů

Z § 440 odst. 1 z. o. k. se dále podává, že každý člen statutárního orgánu má jeden hlas. Štenglová dané ustanovení považuje za kogentní, když opačnou úpravu by považovala za nepřipustný zásah do obchodního vedení.³⁴⁰ Podobně se k donucující povaze druhé věty § 440 odst. 1 z. o. k. staví i další autoři, podle nichž jde o otázku statusu kapitálové společnosti.³⁴¹ Ačkoli úmysl zákonodárce zřejmě skutečně směřuje ke kogentní úpravě, neboť jinak by šlo o konstatování zjevně nadbytečné, je nutno se ptát, zda jde o řešení nevyhnutelné.

Jak poukazuje Hurychová,³⁴² na níž v podrobnostech odkazují, v otázce dispozitivnosti pravidel zákona o obchodních korporacích lze vysledovat dva přístupy. První, poměrně rozšířený a poněkud formalistický přístup, vymezuje statusové otázky široce, přičemž jeho zastánci dovozují jen takovou možnost odchýlení se, kterou zákon výslovně předpokládá. Druhý, spíše liberální a nikoli tak častý přístup, staví na autonomii vůle jako na základním principu prolínajícím se soukromým právem. Podle jeho zastánců je nutné možnost odchýlení se posuzovat v každém jednotlivém případě, a to z hlediska smyslu a účelu (funkce) zkoumané normy.

³³⁹ Se shodným závěrem také Hejda, J., Vaněčková, V. In Jahelka, P., Josková, L., Hejda, J. Vaněčková, V. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání. Praha: Linde, 2013, s. 246 a s. 500 a násl.

³⁴⁰ Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 785.

³⁴¹ Filip, V., Lasák, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, II. díl (op. cit.), s. 2053.

³⁴² Hurychová, K. Schvalování odměn členů řídicích orgánů akciových společností. *Obchodněprávní revue*, 11-12/2016, s. 308 a násl.

Domnívám se potom, že odchýlení se od stanoveného počtu hlasů nemusí nutně být projevem libovůle společníků, nýbrž i výsledkem zcela legitimní úvahy. Nenalézám zásadní překážky, které by měly společníkům bránit, aby při stanovení pravidel pro rozhodování zohlednili např. míru znalostí nebo zkušeností členů statutárního orgánu. Naopak, takový přístup by mnohdy byl ku prospěchu rozhodovacího procesu.³⁴³ Stávající právní úpravu proto nepovažuji za jedinou možnou, nýbrž za otevřenou dalším diskuzím, a to především pohledem případných legislativních změn.

Dále je třeba vyložit vztah druhé věty § 440 odst. 1 z. o. k. a § 44 odst. 3 z. o. k., který pro případ rovnosti hlasů v kolektivním orgánu stanoví, že rozhodující je hlas předsedy. Není zřejmé, zda druhou větu § 440 odst. 1 z. o. k. interpretovat pouze jako zákaz určení, aby členové statutárního orgánu disponovali více hlasy (nakolik jde o závěr diskuzní), anebo rovněž jako vyloučení právě možného rozhodujícího hlasu předsedy.³⁴⁴

Mám za to, že druhá varianta by aplikační dosah § 44 odst. 3 z. o. k. nepřiměřeně zúžila. Samo ustanovení vylučuje své užití na poměry osobních společností, dalším omezením i na společnosti kapitálové by se aplikační dosah zúžil pouze na družstvo a subsidiárně na unijní formy obchodních korporací. Nevidím navíc rozumný důvod, proč připustit rozhodující hlas předsedy v poměrech družstva, zatímco u obou forem kapitálové společnosti trvat na patové situaci. Dovožuji proto, že v případě rovnosti hlasů při rozhodování kolektivního statutárního orgánu bude hlas předsedy rozhodující i v kapitálové společnosti, pokud neurčí společenská smlouva jinak.³⁴⁵ Ta podle německé doktríny může rozhodující hlas svěřit

³⁴³ Josková zase opačně dovozuje, že jiná úprava by zakládala nerovnost mezi členy statutárního orgánu. In *Josková, L. Jednatelé jako kolektivní orgán. Rekodifikace & praxe*, 10/2013, s. 3.

³⁴⁴ S tímto názorem bylo možné se setkat v dřívějším vydání komentáře *Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích*. 1. vydání (op. cit.), s. 700. Nutno však dodat, že ve druhém vydání komentáře se již Štenglová k takovému závěru nepřiklání.

³⁴⁵ Shodně *Josková, L. Jednatelé* (op. cit.), s. 3. V německém právu srov. s. 114.

kterémukoli členovi statutárního orgánu, např. v závislosti na oboru, o němž je hlasováno.³⁴⁶

5.2.4. Faktická rovina obchodního vedení

Shora předestřené závěry zbývá posoudit ve světle analýzy judikatury obsažené v druhé kapitole, z níž se podává, že obchodní vedení není tvořeno pouze rozhodováním, nýbrž má i svoji rovinu faktickou. Oporu pro rozlišení rozhodovací a faktické složky obchodního vedení přitom můžeme částečně nalézt i gramatickým výkladem stávající úpravy. Zatímco první věta § 195 odst. 1 a § 435 odst. 2 z. o. k. obdobně stanoví, že statutárnímu orgánu *náleží* obchodní vedení, ustanovení druhé věty § 195 odst. 1 z. o. k. již při stanovení většinového pravidla počítá s *rozhodováním* o obchodním vedení.³⁴⁷ I proto mám za to, že by bylo chybou právní režim obou rovin ztotožnit.

Bylo již dovozeno, že rozhodováním o obchodním vedení dochází k vytvoření vůle společnosti, přičemž faktická rovina tomuto rozhodování nejen předchází (např. navazování vztahů s klienty), nýbrž na něj i navazuje (např. poskytování odborných rad klientům). Samotné konstrukce vůle společnosti se ale tato předcházející ani navazující činnost netýkají. V prvním případě dochází pouze k přípravě podmínek pro potenciální rozhodnutí, v druhém zase k jeho realizaci v rámci mantinelů z takového rozhodnutí vyplývajících.

Soudím proto, že pro jednání v rámci faktické roviny obchodního vedení se většinový princip neuplatní. Koneckonců představa, kdy jsou oprávněni vyhledávat nové obchodní partnery např. pouze dva jednatelé společně, je zjevně absurdní.

³⁴⁶ Srov. Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. Münchener Kommentar zum Aktiengesetz. Band 3. 3. Auflage. München: C. H. Beck/Verlag Franz Vahlen, 2014, s. 114; Mertens, H., Cahn, A. Kölner Kommentar zum Aktiengesetz. Band 2/1. 3. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2010, s. 106.

³⁴⁷ S většinovým rozhodováním, byť ne ve výslovné návaznosti na obchodní vedení, počítá v prostředí akciové společnosti i § 440 odst. 1 z. o. k.

5.3. Jednatelé jako individuální statutární orgány

Vedle kolektivního statutárního orgánu připouští stávající úprava společnosti s ručením omezeným taktéž existenci více statutárních orgánů jednočlenných. Tak tomu je vždy, má-li společnost více jednatelů a současně společenská smlouva nestanoví, že jednatelé vytvářejí jeden orgán kolektivní.

Na rozdíl od kolektivního orgánu, v jehož případě odkazuje zákon na obdobné užití akciového práva (§ 194 odst. 2 z. o. k.) a na nějž lze subsidiárně vztáhnout úpravu občanského zákoníku, regulace rozhodování více jednatelů jako individuálních orgánů je spíše skromná. Pouze druhá věta § 195 odst. 1 z. o. k. stanoví, že *„má-li společnost více jednatelů, kteří netvoří kolektivní orgán, vyžaduje se k rozhodnutí o obchodním vedení společnosti souhlas většiny z nich, ledaže společenská smlouva určí jinak.“*

První patrnou změnou oproti jednatelům tvořícím kolektivní statutární orgán je skutečnost, že většina potřebná k přijetí rozhodnutí o obchodním vedení se neodvíjí od počtu osob zúčastněných na rozhodování, nýbrž je normována jako většina z jejich fixního celkového počtu. Jde o úpravu logickou a zajišťující společnosti stabilitu vyplývající ze shodné vůle většiny.

Štenglová nicméně z oboustranně dispozitivního charakteru normy dříve dovodila, že nemusí nutně jít o rozhodování většinové.³⁴⁸ Dle jejího názoru je možné si představit i situaci, kdy společenská smlouva stanoví, že k přijetí rozhodnutí o obchodním vedení postačí např. hlasy dvou ze čtyř jednatelů.³⁴⁹

³⁴⁸ Viz dřívější vydání komentáře Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. 1. vydání (op. cit.), s. 384. Ve druhém vydání nicméně již tento závěr přítomen není.

³⁴⁹ Obdobně k této otázce i Hejda, J. In Jahelka, P., Josková, L., Hejda, J. Vaněčková, V. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 248. Autor zde však nepřesně uvádí, že o jiné než většinové rozhodování by mohlo jít i v případě, kdy budou jednatelé tvořit kolektivní orgán. Takový závěr však není správný (viz shora).

Přestože je takovým úsudkem popřen princip většinového rozhodování, s jejím závěrem souhlasím. Má-li mít zákonné dělení na kolektivní jednatelský orgán či na více orgánů individuálních vůbec nějaký smysl, je patrné, že více individuálních orgánů bude spjato méně intenzivními vazbami, které se tak mohou projevit i ve způsobu jejich rozhodování.³⁵⁰

Považoval bych nicméně za absurdní, aby bylo řádně přijato rozhodnutí, pro které sice hlasovali dva jednatelé, zbylí dva však byli proti. Za této situace dochází k přijetí dvou opačných rozhodnutí, a tudíž žádného z nich, neboť stěží můžeme v rámci jediné osoby zvažovat současné vytvoření dvou zcela protichůdných vůlí. Jinak tomu ovšem je, pokud jednatel možnosti vyjádřit svůj nesouhlas s navrhovaným (či přijatým) rozhodnutím vůbec nevyužije. Tehdy nezbývá než uzavřít, že svojí nečinností umožnil přijetí rozhodnutí ostatními jednateli.

Dovozuji tudíž, že rozhodnutí o obchodním vedení společnosti je obecně přijato v okamžiku, kdy se pro něj vysloví zákonem či společenskou smlouvou stanovený počet jednatelů. Nejde-li o počet hlasů celkově většinový, bude se na rozhodnutí hledět jako na přijaté do doby, než bude případně revokováno rozhodnutím jiným. V případě menšího než celkově většinového počtu hlasů přitom revokace rozhodnutí nemusí být zdaleka věcí výjimečnou. Pro rozhodování jednatelů netvořících kolektivní orgán totiž zákon žádné další podmínky (např. vyhotovení zápisu) nestanoví. V praxi se tak může stát, že ostatní jednatelé nebudou o přijatém rozhodnutí souběžně informováni.³⁵¹

³⁵⁰ Oporu můžeme hledat i komparativním srovnáním s první větou § 440 odst. 1 z. o. k., která v prostředí kolektivního orgánu nepřipouští jakoukoli odchylku, nýbrž pouze odchýlení se směrem nahoru.

³⁵¹ Eichlerová k tomu uvádí, že v případě individuálních orgánů „nemusí probíhat diskuse ani hlasování, dokonce nemusejí o věci být informovány všechny orgány, stačí, že se shodně většina z nich.“ In Eichlerová, K. Jednatelé – kolektivní, nebo individuální orgán? *Rekodifikace & praxe*, 7-8/2015, s. 35.

Z toho je mj. patrné, že rozhodování jednatelů jako individuálních statutárních orgánů může být oproti kolektivním orgánům méně formalizováno, a tudíž být i rychlejší a efektivnější. Na druhé straně absence pravidel platných pro orgány kolektivní vnáší do rozhodování jednatelů větší míru nejistoty. Jeví se proto jako nanejvýš žádoucí, aby pravidla rozhodování o obchodním vedení nebyla ponechána na zákonné úpravě, nýbrž aby ze strany společnosti došlo k jejich alespoň rámcové specifikaci.

5.4. Akciová společnost s monistickým systémem vnitřní struktury

5.4.1. Obecně

Jednou z nejviditelnějších změn, kterou rekodifikace soukromého práva v prostředí obchodních korporací přinesla, je legislativní ukotvení akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury.³⁵² Přestože název nové formy akciové společnosti, která je tradičním rysem anglo-amerického právního prostředí, vyvolává dojem, že půjde o společnost vždy s jediným voleným orgánem, podle § 396 odst. 2 z. o. k. monistická společnost jako své orgány zřizuje správní radu a statutárního ředitele.

Zatímco u správní rady zákon počítá i s jejím pojetím jako kolektivního orgánu (§ 457 z. o. k.), v případě statutárního ředitele v doktríně spíše zaznívá podpora pro existenci jediného unipersonálního orgánu,³⁵³ a to přestože např. ani britské úpravě není existence více výkonných ředitelů (*managing directors*) cizí.³⁵⁴ Jak ovšem ve

³⁵² Do té doby bylo možné se s monistickou akciovou společností v tuzemském právu setkat pouze v návaznosti na regulaci evropské společnosti.

³⁵³ Např. *Martinka, M.* Možnost stanovení variabilního počtu členů statutárního orgánu a dozorčí rady. *Právní rádce*, 2/2017, s. 40; *Lasák, J.* In *Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol.* Zákon o obchodních korporacích, II. díl (op. cit.), s. 2183.

³⁵⁴ *Dine, J., Koutsias, M.* Company Law. 8th ed. Suffolk, UK: Palgrave Macmillan, 2014, s. 137; *Boyle, A. J., Birds, J.* Company Law. 9th ed. Bristol, UK: Jordan Publishing, 2014, s. 574.

svém stanovisku ozřejmil Nejvyšší soud, nebrání se ani konstrukci, kdy je statutární ředitel společnosti současně předsedou její jednočlenné správní rady.³⁵⁵ Variabilita možných přístupů tak je v tuzemském právu dosti široká.

Pokud jde o působnost obou orgánů, statutárním orgánem společnosti je statutární ředitel, kterému náleží obchodní vedení.³⁵⁶ V tomto ohledu se tedy statutární ředitel v ničem neliší od představenstva dualistické akciové společnosti, k němuž jej zákonodárce v § 456 odst. 1 z. o. k. připodobňuje dokonce výslovně.³⁵⁷

Do působnosti správní rady naproti tomu zákon svěřuje určení základního zaměření obchodního vedení společnosti a dohled nad jeho řádným výkonem.³⁵⁸ Vzhledem k § 456 odst. 2 z. o. k., který správní radu přirovnává k radě dozorčí, dopadá na rozhodování správní rady taktéž § 449 odst. 2 z. o. k., tedy úprava terminologicky totožná s regulací představenstva společnosti (§ 440 odst. 1 z. o. k.). Pro způsob rozhodování správní rady se tedy uplatní závěry shora dovozené pro poměry kolektivního statutárního orgánu.

Omezil-li by se zákonodárce na dosud uvedená ustanovení, pravděpodobně by oblast obchodního vedení monistické společnosti byla prosta zásadnějších výkladových problémů. Postačilo by odkázat na již uvedenou judikaturu týkající se stanovení zásad obchodního vedení³⁵⁹ a nanejvýš vymežit vztah mezi správní radou a valnou hromadou. Zákon o obchodních korporacích však současně správní radě

³⁵⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015, a v návaznosti na něj i usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. 14 Cmo 312/2015.

³⁵⁶ Ustanovení § 463 odst. 1 a 4 z. o. k.

³⁵⁷ Pro způsob rozhodování statutárního ředitele o obchodním vedení s ohledem na tvrzenou nemožnost zřídit vícero statutárních ředitelů není třeba cokoli dodávat.

³⁵⁸ Ustanovení § 460 odst. 1 z. o. k.

³⁵⁹ V souladu s ní si Dědič a Lasák pod základním zaměřením obchodního vedení představují „vytyčení určitých mantinelů, v nichž se může statutární ředitel jako orgán obchodního vedení pohybovat“, které tak může spočívat např. ve schvalování dlouhodobých plánů (finanční, marketingový, investiční apod.) nebo rozpočtu. In *Dědič, J., Lasák, J.* Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (2. část). *Obchodněprávní revue*, 4/2013, s. 98.

přiznává kompetenci k „*jakékoli věci týkající se společnosti, ledaže ji tento zákon svěřuje do působnosti valné hromady*“.³⁶⁰ Tím určení skutečného rozsahu kompetencí správní rady mimořádně znejistil.

5.4.2. Působnost správní rady v oblasti obchodního vedení – doktrinální prameny

Štenglová vychází z kogentní povahy kompetencí orgánů společnosti, přičemž ve shodě s Šukem dovozuje, že stanoví-li zákon výslovně, že statutárnímu řediteli přísluší obchodní vedení společnosti s výjimkou jeho základního zaměření, které přísluší správni radě, je třeba toto ustanovení považovat ve vztahu k § 460 odst. 2 z. o. k. za *lex specialis*.³⁶¹ Jinými slovy oba autoři dopad § 460 odst. 2 z. o. k. vykládají restriktivně, tj. jako oprávnění správní rady rozhodnout nikoliv jakoukoli záležitost, která nenáleží do působnosti valné hromady, nýbrž také statutárního ředitele. Tím fakticky staví předmětné ustanovení téměř naroveň § 163 obč. zák., tedy do polohy zbytkové působnosti.

V zásadě obdobný názor zastává i Hampel, dle jehož názoru může správní rada určit základní směr obchodního vedení, tím však není rozhodování o konkrétních otázkách, tedy např. o zásobování či prodeji zboží. Působnost správní rady v oblasti obchodního vedení je tak podle Hampelova názoru zaměřena „*na jeho strategický směr, na vymezení základních mantinelů výroby, služeb nebo počtu zaměstnanců*“.³⁶²

Dědič s Lasákem se naproti tomu domnívají, že si správní rada může vedle základního zaměření obchodního vedení atrahovat i rozhodování jeho jednotlivých složek, když § 460 odst. 2 z. o. k. vnímají jako kompetenční omezení statutárního ředitele. Dodávají však, že správní rada bude zpravidla mít odstup od (běžného)

³⁶⁰ Ustanovení § 460 odst. 2 z. o. k.

³⁶¹ Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 820.

³⁶² Srov. Hampel, P. In Bělohávek, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. III. díl. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1938.

obchodního vedení, a proto „možnost, že by správní rada zasáhla do individuálního projevu obchodního vedení, je za normálních okolností nepravděpodobná.“³⁶³

Stanovisko Čecha se Šukem je pak poněkud rozporuplné. Podobně jako Štenglová oba autoři vycházejí z donucující povahy ustanovení regulujících působnost orgánů společnosti,³⁶⁴ načež § 463 odst. 4 z. o. k. považují ve vztahu k § 460 odst. 2 z. o. k. za *lex specialis*. Druhým dechem však dodávají, že správní rada coby klíčový orgán monistického systému je oprávněna vyhradit si část obchodního vedení, případně vázat statutárního ředitele při obchodním vedení svými pokyny.³⁶⁵

5.4.3. Působnost správní rady v oblasti obchodního vedení – další argumentace a dílčí závěry

Není sporu, že správní rada může ovlivnit obchodní vedení společnosti prostřednictvím stanovení zásad, jimiž se má statutární ředitel řídit. V návaznosti na závěry učiněné v subkapitole 4.4 je také třeba připustit, že je to právě správní rada, komu podle § 460 odst. 2 z. o. k. náleží i rozhodování záležitostí přesahujících rámec obvyklosti. Pokud pak jde o možnost přímého zásahu do oblasti obchodního vedení, stávající úprava není jasná, když relevantními argumenty lze podpořit oba možné směry.

Nejvyšší soud se nicméně ve shora citovaném stanovisku přiklonil spíše k restriktivnímu výkladu, když uvedl, že správní radě náleží „*veškerá působnost, jíž zákon nesvěřuje valné hromadě či statutárnímu řediteli*“. Přesto se domnívám, že by bylo na místě dovést oprávnění správní rady rozhodnout i konkrétní otázku obchodního vedení, a to z následujících důvodů.

Nejvýznamnějším argumentem je samotná dikce § 460 odst. 2 z. o. k., která z působnosti správní rady vylučuje pouze kompetence svěřené valné hromadě. Pro

³⁶³ Dědič, J., Lasák, J. Monistický systém, 2. část (op. cit.), s. 99.

³⁶⁴ Konkrétně uvádí, že „*působnost výslovně svěřenou zákonem statutárnímu řediteli nelze „předat“ stanovami (ani jinak) správní radě (či jinému orgánu společnosti)*“.

³⁶⁵ Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 326 a násl.

zužující výklad tak zásadního kompetenčního ustanovení by musel Nejvyšší soud předeštit pádné důvody, které však v jeho odůvodnění nenacházím. Naopak, doslovné znění § 460 odst. 2 z. o. k. se s ohledem na postavení správní rady jako „stěžejního orgánu správy akciové společnosti“³⁶⁶ jeví jako nanejvýš logické. U valné hromady jako nejvyššího orgánu společnosti je z povahy věci vyloučeno, aby se jiný orgán vlomil do její působnosti. Statutární ředitel je však správní radě podřízen.³⁶⁷ Částečné atrahování si jeho působnosti tudíž není v rozporu s postavením obou orgánů, nýbrž přirozeným důsledkem jejich vzájemného vztahu.

Rovněž skutečnost, že zákon na rozdíl od dualistické společnosti výslovně nestanoví zákaz udělovat statutárnímu řediteli pokyny týkající se obchodního vedení,³⁶⁸ nasvědčuje závěru, že určité zásahy ze strany správní rady možné jsou.

Dále je třeba uvést, že pakliže by zákonodárce zamýšlel pojmout § 460 odst. 2 z. o. k. jako „pouhé“ svěření zbytkové působnosti, nebylo nic snazšího, než převzít formulaci § 163 obč. zák. Navíc již jen taková normotvorba by posilovala postavení správní rady jako výkonného orgánu, přičemž není bez významu, že ve společnosti s ručením omezeným i dualistické společnosti akciové jsou naproti tomu zbytková působnost i oprávnění k obchodnímu vedení současně svěřeny do rukou téhož orgánu. Postrádá *ratione legis* část „výkonné“ působnosti orgánu přisoudit, zatímco jinou část mu nenávratně odejmout.

Potíž přitom nenastává ani v povaze orgánu, který má o otázce obchodního vedení rozhodnout. Zatímco při posuzování případného oprávnění valné hromady (*de*

³⁶⁶ Srov. následující pasáž citovaného stanoviska Nejvyššího soudu: „Byť zákonodárce (poněkud nešťastně) přiřknul i monistickému systému vnitřní struktury dva obligatorně zřizované volené orgány, nelze pomíjet, že stěžejním orgánem správy akciové společnosti je v tomto systému správní rada (srov. zejména § 460 odst. 2 z. o. k.)...“

³⁶⁷ Dědič, J., Lasák, J. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (1. část). *Obchodněprávní revue*, 3/2013, s. 68.

³⁶⁸ Zůstává otázkou, zda pro dovození takového zákazu je dikce § 456 odst. 1 potažmo § 463 odst. 3 z. o. k. dostačující.

lege ferenda) může být některými namítnuto, že taková rozhodnutí nebudou „kryta“ kvalitou péče řádného hospodáře, nýbrž nanejvýš loajalitou společníků, v případě správní rady jako voleného orgánu tento důvod potenciálních obav chybí.³⁶⁹

Dovozuji proto, že kompetence správní rady atrahovat si k rozhodnutí záležitost obchodního vedení anebo udělit statutárnímu řediteli v této oblasti pokyn,³⁷⁰ je v souladu s jejím specifickým postavením. Tato působnost však není bezbřehá. Její limity je třeba hledat v postavení statutárního ředitele jako orgánu, kterému primárně zákon obchodní vedení svěřuje. Četnost a význam ingerencí ze strany správní rady by tak měly odpovídat stavu, kdy hlavním orgánem obchodní vedení je statutární ředitel. Správní rada tedy může do působnosti statutárního ředitele *ad hoc* zasáhnout, popř. si rozhodování určité oblasti obchodního vedení vyhradit, nesmí však na sebe každodenní rozhodování o běžných otázkách plně převzít.³⁷¹

5.5. Shrnutí

Rozhodování o obchodním vedení se liší podle formy kapitálové společnosti i způsobu jejího vnitřního uspořádání. Má-li společnost jediný kolektivní statutární orgán, je schopen se usnášet za přítomnosti nebo jiné účasti většiny svých členů a rozhodnutí přijímá prostou většinou hlasů. Nebrání se však tomu, aby pro některá rozhodnutí byla stanovena podmínka kvalifikované většiny či dokonce jednomyslného souhlasu.

Úprava společnosti s ručením omezeným je charakteristická subsidiárním postavením více jednatelů jako individuálních statutárních orgánů. Výhoda této

³⁶⁹ Shodně *Havel, B.* A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*, 6/2013, s. 174.

³⁷⁰ Praktický rozdíl mezi oběma instituty se značně stírá, neboť v obojím případě nepochybně dochází ke vzniku povinnosti statutárního ředitele se takovým rozhodnutím či pokynem řídit. Opačně však dovozuje *Bodlák*, který se navíc staví odmítavě i k možnosti udílení pokynů ze strany správní rady. In *Bodlák, F.* Správní rada akciové společnosti v České republice a Itálii. *Obchodněprávní revue*, 3/2015, s. 67.

³⁷¹ K působnosti správní rady srov. také *Havel, B.* A ještě k tzv. absolutoriu (op. cit.), s. 174 a násl.

organizace spočívá v oblasti obchodního vedení především v menší formalizaci rozhodovacího procesu a taktéž v možnosti stanovit k přijetí rozhodnutí i menší než celkově většinový počet hlasů.³⁷²

Specifická a značně nejistá je situace v akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury. Zákon svěřuje obchodní vedení do působnosti statutárního ředitele, ten je však povinen se řídit základním zaměřením stanoveným správní radou. Té navíc coby klíčovému orgánu monistické společnosti náleží kompetence atrahovat si působnost statutárního ředitele a sama konkrétní otázku obchodního vedení rozhodnout. Zcela na sebe obchodní vedení převzít však ani správní rada nesmí.

³⁷² I v případě rozhodování kolektivního statutárního orgánu může sice k přijetí rozhodnutí dojít na základě celkově nikoli většinového počtu hlasů, nicméně s ohledem na obecnou povinnost člena statutárního orgánu účastnit se jeho zasedání budou takové případy spíše výjimkou.

6. DELIMITACE A DELEGACE OBCHODNÍHO VEDENÍ

6.1. Obecně

Obchodní vedení je pojmem zahrnujícím rozličnou škálu nejrůznějších činností, a to od zpracování administrativních podkladů, přes přijímání podnikatelských rozhodnutí, až po jednání s obchodními partnery či úřady. Obzvláště ve větších společnostech může četnost uvedených aktivit být natolik vysoká, že nebude možné, natož pak praktické, aby se každé z nich věnoval statutární orgán jako celek.³⁷³

O méně intenzivní problém by mohlo jít v prostředí faktické roviny obchodního vedení,³⁷⁴ když v předchozí kapitole bylo dovozeno, že se pro ni striktně většinový princip neuplatní. I tehdy ale, zůstaneme-li v rovině rozhodovací, jde o množinu nesmírně širokou. Postačí mít na zřeteli, že každé zastoupení společnosti je výsledkem dříve utvořené vůle, která přijetím podnikatelského rozhodnutí vzniká.

Eichlerová v této souvislosti správně poukazuje, že právní jednání za společnost v sobě může *de facto* obsahovat i rozhodnutí o jeho uskutečnění, neboť obojí splyne v jedno tehdy, je-li osoba zastupující společnost zároveň oprávněna předmětnou otázku samostatně rozhodnout.³⁷⁵

Tuto část jejího tvrzení je zapotřebí zdůraznit. Sama skutečnost, že konkrétní osobě svědčí zástupčí oprávnění, ještě bez dalšího neznámá, že je oprávněna právně

³⁷³Srov. *Griffin, S.* Company Law: Fundamental Principles. 4th edition. Harlow, UK: Pearson Education, 2006, s. 284; *Bruce, M.* Rights and Duties of Directors 2016. 15th ed. Croydon, UK: Bloomsbury Professional, 2016, s. 29.

³⁷⁴ Paušálně platným ale takový závěr ani zdaleka není, neboť reaguje pouze na působnost stále vykonávanou ze strany členů statutárního orgánu. Navíc nelze současně vždy předpokládat, že faktická rovina obchodního vedení bude z pohledu statutárního orgánu méně náročná.

³⁷⁵ *Eichlerová, K.* Jednatelé (op. cit.), s. 35.

jednat podle svého uvážení. Naopak, přestože zákon svěřuje zástupčí oprávnění celé řadě osob,³⁷⁶ rozhodovací působnost náleží z převážné části pouze orgánu statutárnímu, ať již na základě jeho kompetence k obchodnímu vedení, anebo v rámci zbytkové působnosti.³⁷⁷

Právě statutární orgán je tedy bez ohledu na zástupčí oprávnění jiných osob ohniskem rozhodovací působnosti při správě kapitálové společnosti. Množství záležitostí, k nimž se jeho kompetence upínají, tak může dosáhnout značného počtu. Řešit tuto situaci je v praxi možné především dvojím způsobem – delimitací obchodního vedení (v případě kolektivního orgánu³⁷⁸) či jeho delegací.³⁷⁹

6.2. Delimitace obchodního vedení

6.2.1. Obecně

Delimitace obchodního vedení (též označovaná za *horizontální delegaci*³⁸⁰) spočívá v rozdělení působnosti statutárního orgánu na oblasti, které jsou následně spravovány jednotlivými členy statutárního orgánu samostatně. Konkrétně podle § 156 odst. 2 obč. zák. platí, že je-li působnost jednotlivých členů orgánu rozdělena

³⁷⁶ Např. zaměstnanci společnosti (§ 166 odst. 1 obč. zák.), osobě pověřené při provozu závodu určitou činností (§ 430 odst. 1 obč. zák.) či prokuristovi (§ 450 odst. 1 obč. zák.).

³⁷⁷ Srov. také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4554/2015, v němž soud dovodil, že nelze „přehlížet, že prokurista je (jak zdůrazněno výše) toliko smluvním zástupcem (zmocněncem) této právnické osoby, aniž by byl (z titulu prokury) oprávněn činit rozhodnutí o jejím obchodním vedení“. Konečně zahrnovalo-li by snad zástupčí oprávnění automaticky i rozhodovací působnost, vznikla by takřka nekonečná řada kompetenčních sporů, které ovšem zákon nikterak neřeší.

³⁷⁸ Část doktríny nicméně dovozuje, že delimitovat působnost lze i v případě jednatelů tvořících individuální statutární orgány. Např. *Josková, L. Jednatelé* (op. cit.), s. 3; In *Eichlerová, K. Jednatelé* (op. cit.), s. 36.

³⁷⁹ Ačkoli je dále hovořeno o obchodním vedení, vztahují se učiněné závěry taktéž na rozhodnutí statutárního orgánu, která rámcem obchodního vedení, tj. jeho běžnou či obvyklou povahu, přesahují.

³⁸⁰ Např. *Dědič, J. Obecná úprava právnických osob v novém občanském zákoníku* (se zaměřením na její význam pro obchodní korporace). *Obchodní právo*, 1/2012, s. 7.

podle určitých oborů, není orgán povinen rozhodovat o záležitostech společnosti ve sboru, a tudíž ani za přítomnosti nebo jiné účasti většiny svých členů.

O jaké obory jde, plyne již z obecné charakteristiky obchodního vedení. Může jít o otázky obchodní, výrobní, finanční, personální, marketingové či jakékoli jiné. Někteří autoři dovozují, že působnost statutárního orgánu lze taktéž dělit podle jednotlivých částí závodu či dokonce geografických oblastí, v nichž společnost působí.³⁸¹

Rozdělení působnosti však podle druhé věty § 156 odst. 2 obč. zák. nezbavuje ostatní členy orgánu povinnosti dohlížet, jak jsou záležitosti společnosti spravovány. Přestože tedy statutární orgán nerozhoduje o delimitované působnosti ve sboru, lze očekávat přinejmenším společná informativní zasedání, na nichž se jednotliví členové vzájemně seznámí se způsobem, jakým jsou delimitované kompetence vykonávány.³⁸²

Nic dalšího zákon o delimitaci nestanoví. Není proto vyloučeno, aby statutární orgán rozhodl o delimitaci obchodního vedení zcela, anebo pouze z části. V případě částečné delimitace bude k rozhodování o obchodním vedení docházet ve dvou rovinách – individuálně každým členem statutárního orgánu v oborech, které mu byly vyčleněny, a kolektivně celým orgánem v oblastech zbývajících. Stejně tak je přípustné, aby delimitovaná působnost nebyla svěřena do rukou jediného člena statutárního orgánu, nýbrž současně několika z nich.

Hlavní výhoda rozdělení působnosti podle konkrétních oborů je zjevná. Delimitace zjednodušuje proces rozhodování o obchodním vedení tím, že umožňuje i samostatné rozhodování člena orgánu jinak kolektivního. Zákonodárce si však vystačil s poměrně stručnou úpravou, která některé otázky ponechává nezodpovězené.

³⁸¹ *Josková, L.* Rozdělení působnosti v rámci kolektivního orgánu a jeho dopad na odpovědnost. *Bulletin advokacie*, 7-8/2014, s. 47; *Dvořák, T.* In *Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol.* Občanský zákoník (op. cit.), s. 525.

³⁸² *Shodně Hampel, P.* In *Bělohlávek, A. J. a kol.* Komentář II. díl (op. cit.), s. 1829.

Tou hned úvodní je určení způsobu, jakým má k rozdělení působnosti dojít. Text normy žádné vodítko neobsahuje. Dikce zákona počítá již se stavem, kdy k delimitaci kompetencí došlo. Praxe bude zvažovat zejména delimitaci provedenou samotným statutárním orgánem, případně účast valné hromady (společníků) na tomto členění.

6.2.2. Rozhodnutí o delimitaci – statutární orgán

Delimitační rozhodnutí učiněné statutárním orgánem přijímá doktrína vcelku bezrozporně.³⁸³ Statutární orgán může o rozdělení působnosti podle jednotlivých oborů rozhodnout prostým usnesením, anebo jej začlenit do svého jednacího (organizačního) řádu. Byť tuzemské právo na rozdíl od německé úpravy s žádným takovým dokumentem výslovně nepočítá, doktrína³⁸⁴ i judikatura³⁸⁵ jeho existenci dovozují.

Pro funkční rozhodnutí o delimitaci obchodního vedení bude zapotřebí zpravidla přijetí dvou usnesení – prvního, kterým bude působnost rozdělena podle konkrétních oborů, a druhého, jímž budou vyčleněné obory přiřazeny jednotlivým členům statutárního orgánu. Není však vyloučeno, aby k obojímu statutární orgán přistoupil v rámci jediného usnesení.

Otázkou zůstává, zda se i pro poměry delimitace uplatní obecný princip většinového rozhodování. Při jejím řešení mám za to, že je třeba vyjít z charakteru, jaký delimitační rozhodnutí má.

Delimitací svých kompetencí statutární orgán do budoucna rozmělnuje princip kolektivního rozhodování, když správu vyčleněných oborů svěřuje do samostatné

³⁸³ Např. Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 112; Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 123 a násl.

³⁸⁴ Hampel, P. In Bělohávek, A. J. a kol. Komentář II. díl (op. cit.), s. 1828.

³⁸⁵ Např. v rozsudku ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005, hovoří Nejvyšší soud v souvislosti s rozdělením působnosti o vnitřních předpisech, v usnesení ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 931/2013, zase o statutu a organizačním řádu.

působnosti jednotlivých členů. Přestože ostatním vzniká povinnost na výkon delimitovaných kompetencí dohlížet, je zřejmé, že ve srovnání s kolektivním rozhodováním půjde o činnost méně intenzivní. Na člena, jemuž byla konkrétní oblast působnosti svěřena, naopak budou oproti kolektivnímu rozhodování kladeny vyšší nároky, alespoň co se jeho samostatnosti a v jejím důsledku i následné odpovědnosti týče.

Podíváme-li se pak na relevantní důvody, které člena statutárního orgánu mohou vést k hlasování proti delimitaci působnosti, bude jimi zpravidla vlastní přesvědčení o nevhodnosti delimitace jako celku či o personálním obsazení jednotlivých oborů. Prvně zmíněné přitom zpravidla bude zahrnovat i druhé, neboť myšlenka delimitace bude nevhodná především tehdy, pokud odborné či jiné předpoklady na straně členů statutárního orgánu nedovolují rozdělení působnosti po personální stránce řádně dostát.

Domnívám se proto, že rozhodování o delimitaci působnosti statutárního orgánu musí být jednomyslné a že není možné členovi orgánu vnutit kompetence k samostatnému rozhodování bez jeho souhlasu. Takové rozhodnutí by bylo v rozporu se smluvním, a tedy i zásadně konsenzuálním základem výkonu funkce člena voleného orgánu.³⁸⁶ Není přitom bez významu, že i německé akciové právo pro schválení organizačního řádu představenstva stanoví požadavek jednomyslnosti.³⁸⁷

6.2.3. Rozhodnutí o delimitaci – valná hromada (společníci)

O něco méně jednoznačná se jeví delimitace působnosti založená společenskou smlouvou, případně prostým usnesením valné hromady.

³⁸⁶ Srov. *Havel, B.* Předpokládané změny obchodního práva při rekodifikaci práva soukromého aneb nad návrhem obchodního zákona. *Obchodněprávní revue*, 1/2009, s. 5; *Svejkovský, J., Deverová, L. a kol.* Právníky osoby v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 94 a násl.

³⁸⁷ Ustanovení § 77 odst. 2 AktG.

V rozsudku ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005, takovou možnost Nejvyšší soud zjevně připustil, když uvedl, že „rozhodnutí o tom, zda společnost uhradí dluh, může být [...] součástí obchodního vedení společnosti. Může však také jít pouze o rozhodnutí, které podle své povahy patří do působnosti svěřené (společenskou smlouvou, stanovami či vnitřními předpisy) některému z jednatelů.“³⁸⁸ V pozdějším rozhodnutí nicméně tentýž soud v rozporu se svým předchozím tvrzením dodal, že „je věcí vnitřního jednacího pořádku představenstva, jak bude organizována jeho rozhodovací činnost, kdy bude představenstvo rozhodovat jako kolektivní orgán a které záležitosti popřípadě svěří jednotlivým členům představenstva.“³⁸⁹

Judikatura tedy jednoznačné řešení neposkytuje. Je proto nezbytné se blíže zabývat povahou delimitačního rozhodnutí, a to především s ohledem na zákaz udělování pokynů týkajících se obchodního vedení

Není sporu, že se delimitační rozhodnutí obchodního vedení dotýká, neboť se jím určuje způsob, jakým má být o obchodním vedení rozhodováno. Je-li však obchodní vedení současně pojímáno jako rozhodování běžných či obvyklých záležitostí, vzniká pochybnost, zda i delimitační usnesení takové požadavky splňuje, když z povahy věci půjde o rozhodnutí spíše jednorázového a dlouhodobého charakteru.³⁹⁰ Eichlerová k tomu uvádí, že „obecné nastavení podmínek, za kterých má být obchodní vedení uskutečňováno, podle mého názoru nelze považovat za běžné rozhodnutí, ale za velmi významné rozhodnutí, které přesahuje rámec obchodního vedení, protože stojí nad ním.“³⁹¹

³⁸⁸ Stejný závěr se ostatně podává již z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 4. 12. 1933, sp. zn. Zm I 908/31 (Vážný 4867 tr.).

³⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 632/2013.

³⁹⁰ Stejně tak lze zvažovat, zda rozčlenění působnosti podle jednotlivých oborů vůbec naplňuje znaky organizace a výkonu podnikatelské činnosti, neboť v jeho důsledku striktně vzato ke vzniku přímých dopadů na podnikání společnosti nedochází.

³⁹¹ Eichlerová, K. Kde končí působnost představenstva (op. cit.), s. 74.

Přijmeme-li tento závěr,³⁹² není zřejmě důvodu společníkům bránit, aby oborové členění působnosti do společenské smlouvy vtělili.³⁹³ Tím spíše, když podobným směrem jako delimitace míří také jiná rozhodnutí týkající se obchodního vedení, u nichž zákonodárce v § 158 obč. zák. autonomní úpravu ve společenské smlouvě dokonce výslovně předpokládá. Právě s ohledem na tuto úpravu lze však doporučit, aby bylo delimitace dosaženo úpravou společenské smlouvy, anebo prostřednictvím usnesení valné hromady sice neměnicího společenskou smlouvu, ale přijatého stejnou kvalifikovanou většinou. Nelze totiž vyloučit, že soudy takový požadavek nakonec *per analogiam* dovodí.

Nejistým nicméně zůstává, zda mohou společníci nejen rozhodnout o rozčlenění působnosti dle jednotlivých oborů, nýbrž také o jejich personálním obsazení. Odmítavě se k této možnosti staví Štenglová, podle níž³⁹⁴ „*ani v případě, že společenská smlouva vymezi strukturální rozdělení funkcí v kolektivním statutárním orgánu, nemůže rozhodnout o jejich osobním obsazení [...] ani nejvyšší orgán obchodní korporace [...] má-li statutární orgán odpovídat za to, že vykonává*

³⁹² Pozitivně se k možnému zakotvení delimitace do společenské smlouvy staví i další autoři. Např. Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 112; Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 124.

³⁹³ Argumentem *a maiori ad minus* je pak třeba rovněž připustit, aby byla statutárnímu orgánu společenskou smlouvou uložena i obecná povinnost delimitovat svoji působnost, aniž by současně bylo stanoveno, o jaké konkrétní obory má jít. Takový postup se jeví být vhodným v případech, kdy společníci nejsou natolik kvalifikovaní, aby působnost dle jednotlivých oborů sami vymezili, avšak mají na delimitaci zájem např. z důvodů snadnějšího posuzování výkonů jednotlivých členů statutárního orgánu.

³⁹⁴ Zřejmě v návaznosti na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008, či v poměrech společnosti s ručením omezeným na usnesení téhož soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 15 Tdo 294/2009.

obchodní vedení s péčí řádného hospodáře, je třeba mu umožnit, aby mohl představu, kterou si pro další fungování společnosti vytvořil, také realizovat.“³⁹⁵

S jejím závěrem souhlasím pouze potud, mělo-li by přidělení jednotlivých oborů být prosazeno proti vůli členů statutárního orgánu, neboť pouze v takovém případě by došlo k nepřipustnému narušení jimi očekávané a nesené odpovědnosti.³⁹⁶ Bude-li však valná hromada volit nové členy statutárního orgánu do předem vyčleněných pozic, s ohledem na imanentní souhlas osob ucházejících se o funkci člena voleného orgánu nevidím relevantní překážky, které by valné hromadě v jejím postupu měly bránit.³⁹⁷

Připomeňme v této souvislosti, že judikatura již dříve v návaznosti na dikci zákona³⁹⁸ dovodila, že předsedu představenstva jsou oprávněni zvolit pouze členové představenstva, nikoliv valná hromada.³⁹⁹ S ohledem na shora uvedené však soudím, že není rozumného důvodu, proč by společenská smlouva nemohla oprávnění volit předsedu kolektivního statutárního orgánu svěřit valné hromadě.⁴⁰⁰ Stěží bychom dovozovali jakýkoli zásah do odpovědnostních vztahů, neboť funkce předsedy kolektivního orgánu má převážně organizační charakter.⁴⁰¹

³⁹⁵ Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 124.

³⁹⁶ Obdobný závěr se uplatní také tehdy, jestliže společníci, aniž by určili personální obsazení, rozhodnou o rozdělení působnosti statutárního orgánu podle určitých oborů, avšak takové rozdělení bude z pohledu členů statutárního orgánu zjevně nesplnitelné.

³⁹⁷ Prakticky totožná situace nastane, pakliže společníci provedou rozdělení působnosti, vč. personálního obsazení jednotlivých oborů, již u stávajících členů statutárního orgánu, avšak za předpokladu jejich (byť i konkludentního) souhlasu s tímto postupem.

³⁹⁸ Ustanovení § 44 odst. 3 a § 439 odst. 2 z. o. k., resp. § 194 odst. 3 ObchZ.

³⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 3646/2008.

⁴⁰⁰ V poměrech společnosti s ručením omezeným mám s ohledem na § 190 odst. 3 z. o. k. navíc za to, že tak valná hromada může učinit bez dalšího.

⁴⁰¹ K postavení předsedy kolektivního statutárního orgánu srov. Hurychová, K. In Hurychová, K., Tomášek, P., Zvara, M. Obchodní korporace v judikatuře (op. cit.), s. 212.

6.2.4. Odpovědnost při delimitaci

Bylo již řečeno, že rozdělení působnosti podle jednotlivých oborů neznamena, že by členové statutárního orgánu mohli být k působnosti jim nepřidělené zcela neteční. Naopak, z § 156 odst. 2 obč. zák. plyne obecná povinnost „*dohlížet, jak jsou záležitosti právnícké osoby spravovány.*“

Mezi rozhodováním „vlastní“ působnosti a dohlížením na „cizí“ kompetence lze však spatřovat kvalitativní rozdíl. Rozhodování klade na člena statutárního orgánu vyšší požadavky jak z hlediska znalostí, pečlivosti, tak i časové náročnosti. Povinnost dohledu naproti tomu vždy bude spíše rámcového a méně intenzivního charakteru.⁴⁰² Výstižně ji popisuje Hampel, který hovoří o „*odpovědnosti významově nižšího řádu*“.⁴⁰³

Zjistí-li členové statutárního orgánu při svém dohledu, že některý z nich nevykonává svěřenou působnost řádně, je třeba posoudit jejich oprávnění do delimitované působnosti zasáhnout.⁴⁰⁴

V případě rozdělení kompetencí na jednotlivé obory a jejich současném obsazení ze strany společníků zřejmě mnoho možností členové statutárního orgánu nemají. Jejich povinností bude především informovat nejvyšší, potažmo kontrolní orgán, byl-li zřízen. Zde je třeba souhlasit se Štenglovou, že čekání na rozhodnutí valné hromady může být v některých situacích poměrně neoperativní, a tudíž i nebezpečné.⁴⁰⁵ Že by však toto riziko mělo společníkům v rozhodnutí o delimitaci zcela bránit, se nedomnívám.

⁴⁰² Dvořák dokonce dohledovou povinnost považuje za spíše iluzorní, neboť jí bude zpravidla bránit neznalost oborů řízených ostatními členy případně nemožnost věnovat dohledu dostatečný časový prostor. In Dvořák, T. In Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník (op. cit.), s. 525.

⁴⁰³ Hampel, P. In Bělohávek, A. J. a kol. Komentář II. díl (op. cit.), s. 1829.

⁴⁰⁴ Německý přístup k zásahům do delimitované působnosti shrnuje Josková, L. Rozdělení působnosti (op. cit.), s. 49 a násl.

⁴⁰⁵ Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 124.

Složitě bude oprávnění statutárního orgánu posoudit, jestliže společenská smlouva delimituje působnost, avšak personální obsazení ponechá na statutárním orgánu samotném. V takovém případě mám za to, že bude statutární orgán v rámci určených oborů oprávněn své rozhodnutí změnit a působnost znovu přerozdělit. Nepochybně silnější však bude jeho postavení, pokud obě fáze delimitace společenská smlouva ponechá zcela v jeho rukou.

Otázkou nicméně zůstává, zda by statutární orgán mohl záležitost delimitované působnosti sám rozhodnout i bez předchozího odebrání svěřené kompetence.

Štenglová bez dalšího uvádí, že to možné není, když jako jedinou přípustnou variantu vidí odebrání působnosti a její následný výkon ze strany kolektivního orgánu.⁴⁰⁶ K takovému výkladu se nepřikláním, neboť praktický rozdíl mezi oběma možnostmi nebude nijak velký. Lze sice v obecné rovině uvažovat o námitce, že bez odebrání působnosti svědčí rozhodovací oprávnění stále jedinému členovi statutárního orgánu a kolektivnímu orgánu tak rozhodovací působnost vůbec nenáleží, formalističnost tohoto přístupu je ovšem zjevná. Rozhodne-li totiž statutární orgán záležitost jinak svěřenou do působnosti některého z jeho členů, je současně zřejmá jeho vůle tomuto členovi kompetenci k přijetí rozhodnutí odejmout.

Zájem na kolektivním a trahování si určité záležitosti navíc nemusí být dán pouze pochybením ze strany člena statutárního orgánu, nýbrž může spočívat i v důležitosti rozhodované otázky pro společnost. Ta samozřejmě může případným dohadům předejít výslovnou úpravou ve společenské smlouvě.

6.3. Delegation obchodního vedení

6.3.1. Obecně

Na rozdíl od delimitace, při níž obchodní vedení zůstává v působnosti statutárního orgánu a ke změně dochází pouze ve způsobu rozhodování o něm,

⁴⁰⁶ Tamtéž.

delegace spočívá v částečném přenesení kompetencí mimo statutární orgán, a to zpravidla na zaměstnance společnosti, potažmo na fakultativní orgány zřízené společenskou smlouvou nebo na osoby s jiným právním vztahem ke společnosti.⁴⁰⁷

Za účinnosti obchodního zákoníku byla možnost delegace obchodního vedení výslovně připuštěna zákonem. Novým ustanovením § 66d ObchZ⁴⁰⁸ tak byl postaven najisto závěr, který již dříve dovozovala judikatura,⁴⁰⁹ a sice že statutární orgán společnosti může obchodním vedením pověřit zcela nebo zčásti jiného.

Rekodifikace stejné ani jiné podobné pravidlo nepřebírá. Přesto se doktrína i nadále staví k delegaci obchodního vedení kladně.⁴¹⁰ Částečnou oporu v dikci zákona by snad bylo možné spatřovat v § 159 odst. 1 obč. zák. Ten nepřímou stanoví povinnost člena voleného orgánu, který zjistí, že na svoji funkci nestačí, z toho pro sebe vyvodit důsledky. Vyvozením důsledků může být nejen odstoupení z funkce,⁴¹¹ nýbrž právě také přerozdělení agendy v rámci delegace nebo delimitace obchodního vedení.⁴¹²

Mám nicméně za to, že nebude přípustná delegace obchodního vedení na valnou hromadu ani dozorčí radu. U dozorčí rady je byť i částečný výkon obchodního vedení vyloučen s ohledem na její kontrolní úlohu. Stěží by dozorčí rada mohla řádně dohlížet na výkon působnosti statutárního orgánu, měla-li by současně také vykonávat část jeho kompetencí. V případě valné hromady zase výkon obchodního vedení, tj. běžné každodenní činnosti, vylučuje jednak její „nestálý“ charakter,⁴¹³ dále pak

⁴⁰⁷ Srov. Řeháček, O. Zabezpečování obchodního vedení akciové společnosti a jednání za tuto společnost po novele obchodního zákoníku. *Právní rozhledy*, 6/2012, s. 213.

⁴⁰⁸ Novela obchodního zákoníku provedená zákonem č. 351/2011 Sb.

⁴⁰⁹ Viz např. již opakovaně zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005.

⁴¹⁰ Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 113; Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. Právo obchodních korporací (op. cit.), s. 358.

⁴¹¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 12. 1937, sp. zn. Zm II 424/37 (Vážný 6079 tr.).

⁴¹² Konečně měl-li by zákonodárce na mysli výlučně odstoupení z funkce, stanovil by tak výslovně.

⁴¹³ Valná hromada není permanentně zasedajícím orgánem, nýbrž spíše *ad hoc* svolávaným shromážděním společníků.

hierarchie orgánů společnosti. Je totiž vyloučeno, aby statutární orgán jednostrannou delegací přiznal kompetenci orgánu nejvyššímu, tj. v jistém smyslu jemu nadřazenému.

6.3.2. Rozhodnutí o delegaci

Nezbytnou součástí každého rozhodnutí o delegaci obchodního vedení je vymezení delegované působnosti a určení osob či orgánů, kterým je působnost svěřována. Žádný požadavek výlučné formy delegačního rozhodnutí z díkce zákona ani judikatury neplyne. Rozhodnout o delegaci obchodního vedení tedy lze jak prostým usnesením statutárního orgánu obsaženým v zápise z jednání, tak schválením organizačního řádu nebo jiného vnitřního dokumentu.⁴¹⁴

K Hampelovu názoru, podle něž společníci mohou prostřednictvím společenské smlouvy vytvořit organizační strukturu, která přenese výkon určité části obchodního vedení například na generálního ředitele společnosti,⁴¹⁵ je třeba uvést, že Nejvyšší soud zastává stanovisko opatrnější. V usnesení ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008, judikoval, že „*společníci musí respektovat zákonná omezení plynoucí z právní úpravy společnosti s ručením omezeným, zejména pak z ustanovení upravujících působnost obligatorně zřizovaných orgánů,*“ a nemohou tak ujednáním ve společenské smlouvě „*odejmout obligatorně zřizovanému orgánu (jednateli) část jeho působnosti svěřené mu zákonem a svěřit ji do působnosti zákonem nepředvídaného orgánu společnosti zřizovaného společenskou smlouvou.*“

Citované usnesení jen dokresluje zdrženlivost dovolacího soudu, pokud jde o míru dispozitivnosti právní úpravy působnosti orgánů kapitálové společnosti. I zde ovšem vystává oprávněná námitka, zda společníkům coby „tvůrcům společnosti“ skutečně upírat právo více ovlivnit její organizační strukturu. Tím intenzivněji za

⁴¹⁴ Druhou možností lze doporučit zejména společnostem s rozsáhlejší dělbou kompetencí, neboť s počtem samostatných delegačních rozhodnutí se snižuje jejich přehlednost, a naopak zvyšuje riziko kompetenčních konfliktů.

⁴¹⁵ Hampel, P. In Bělohlávek, A. J. a kol. Komentář II. díl (op. cit.), s. 1828.

situace, kdy ani dovolací soud své stanovisko o žádnou bližší argumentaci neopírá.⁴¹⁶ Zcela proto souhlasím se závěrem naznačovaným Ronovskou a Havlem, podle nichž by nedotčeny měly zůstat pouze „*stěžejní minimální kompetenční struktury povinných orgánů*“.⁴¹⁷

6.3.3. Odpovědnost při delegaci

Vedle usnadnění vnitřního chodu společnosti s sebou delegace přináší i rizika spočívající v potenciální proměně odpovědnostních vztahů. Z povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře nepochybně plyne, že požadavek pečlivosti, loajality a informovanosti dopadá na samotné delegační rozhodnutí, tedy na určení delegovaných kompetencí i výběr osoby, které má být kompetence svěřena. Výběr je třeba učinit především s ohledem na její odborné schopnosti, znalosti a způsobilost svěřené úkoly řádně plnit. Čím širší je rozsah zmocnění a náročnost delegovaných činností, tím kvalitnější musí výběr osoby být.⁴¹⁸

S řádnou péčí při výběru však povinnosti členů statutárního orgánu nekončí. Jak dále Nejvyšší soud dovodil, delegací se statutární orgán nezabaví „*povinnosti sledovat a dohlížet na to, jakým způsobem jsou svěřené činnosti prováděny. Tato kontrolní činnost [...] vychází z požadavku na výkon působnosti této funkce s péčí řádného hospodáře [...] Takový požadavek vede k tomu, aby každý z členů představenstva zajistil, aby činnosti, které jsou vykonávány či zajišťovány představenstvem, byly prováděny s dobrou péčí, tedy ku prospěchu společnosti tak, aby nebyly poškozovány zájmy společnosti a jejích akcionářů, ale naopak, aby pro ni byly přínosné.*“

⁴¹⁶ Ani z judikatury vztahující se ke stávající právní úpravě však žádný zásadní zvrát v názorech dovolacího soudu není patrný. Srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015, či usnesení téhož soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016.

⁴¹⁷ Ronovská, K., Havel, B. Kogentnost úpravy právnických osob a její omezení autonomií vůle, nebo vice versa? *Obchodněprávní revue*, 2/2016, s. 38.

⁴¹⁸ Srov. závěry z usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.

Rozhodovací praxe tedy v oblasti delegace obchodního vedení dovodila podobnou povinnost dohledu, jaká podle výslovné dikce zákona náleží členům statutárního orgánu při delimitaci kompetencí. Že nejde o závěr zdaleka ojedinělý, dokládají i další rozhodnutí.

Například v usnesení ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2287/2010, Nejvyšší soud posuzoval jednání likvidátora družstva, který zaplatil za služby v oblasti daňového poradenství částku přesahující rámec sjednané paušální odměny, přestože šlo o služby, které měly být v této odměně zahrnuty. Likvidátor se hájil svojí důvěrou v osobu, na níž delegoval část své působnosti, když současně tvrdil, že *„její činnost nebyl povinen soustavně kontrolovat, přezkoumávat a porovnávat s předmětem uzavřených smluv o poskytování ekonomických služeb a daňového poradenství.“* Dovolací soud však jakékoli úvahy tímto směrem rázně odmítl, když s odkazem na dřívější rozhodnutí uzavřel, že *„zajistí-li člen statutárního orgánu záležitost spadající do výkonu jeho funkce tak, že jejím provedením pověří osobu mající potřebné odborné znalosti, je povinen s ohledem na požadavek péče řádného hospodáře (§ 194 odst. 5 obch. zák.) výkon delegované působnosti (mimo jiné) kontrolovat.“*

Velice přehledně pak můžeme povinnosti při delegaci obchodního vedení shrnout na základě pozdějšího rozhodnutí, v němž Nejvyšší soud dovodil povinnost členů statutárního orgánu i) prověřit, zda jde o osobu kvalifikovanou, ii) vytvořit jí podmínky pro výkon funkce a také iii) výkon svěřené působnosti efektivně kontrolovat.⁴¹⁹

Obzvláště v návaznosti na posledně zmíněnou povinnost se jako obhajitelný jeví závěr o možnosti statutárního orgánu rozhodnout konkrétní otázku obchodního vedení i tehdy, došlo-li k její delegaci na jinou osobu.⁴²⁰ V konečném důsledku je to právě statutární orgán, komu zákon kompetenci k obchodnímu vedení přiznává a

⁴¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.

⁴²⁰ Srov. Hampel, P. In Bělohávek, A. J. a kol. Komentář II. díl (op. cit.), s. 1828.

jemuž podle judikatury náleží i oprávnění o delegaci rozhodnout a výkon delegované působnosti kontrolovat.

6.4. Shrnutí

Delimitace a delegace obchodního vedení představují nástroje, jimiž lze upravit rozsah záležitostí, o nichž statutární orgán rozhoduje ve sboru. Zatímco delimitace spočívá v rozdělení působnosti mezi jednotlivé členy statutárního orgánu, kteří následně o určených otázkách rozhodují samostatně, při delegaci je působnost svěřena osobě či orgánu stojícím mimo orgán statutární, nejčastěji zaměstnanci společnosti.

O rozdělení působnosti podle jednotlivých oborů může rozhodnout sám statutární orgán, případně může delimitace být obsažena ve společenské smlouvě či v usnesení valné hromady přijatém kvalifikovanou většinou. Členovi statutárního orgánu však s ohledem na zvýšené nároky vyplývající ze samostatného výkonu svěřených kompetencí nelze oblast působnosti přidělit proti jeho vůli. Pro ostatní členy statutárního orgánu pak platí, že jsou povinni na výkon delimitované působnosti dohlížet, přičemž jde-li o delimitaci založenou rozhodnutím statutárního orgánu, mohou také svým usnesením do delimitované působnosti zasáhnout a konkrétní otázku rozhodnout kolektivně.

Ani delegace obchodního vedení nezbavuje členy statutárního orgánu odpovědnosti za jeho výkon. Ti jsou především povinni prověřit, zda obchodní vedení delegují na kvalifikovanou osobu, dále ji efektivně kontrolovat a vytvářet jí podmínky pro řádný výkon svěřené působnosti. Vylučuje se však jakákoli delegace kompetencí ze strany statutárního orgánu na valnou hromadu nebo dozorčí radu.

7. POKYNY DO OBLASTI OBCHODNÍHO VEDENÍ

7.1. Obecně

Obecný zákaz udělovat pokyny do oblasti obchodního vedení zákon prolamuje na dvou místech. První výjimku tvoří úprava tzv. vyžádaných pokynů, když dikce § 51 odst. 2 z. o. k. umožňuje členovi statutárního orgánu požádat o pokyn orgán nejvyšší.⁴²¹ Druhý nástroj je představován § 81 z. o. k., na jehož základě může orgán řídicí osoby udělovat pokyny orgánům osoby řízené.

Zatímco oblast vyžádaných pokynů byla do tuzemského právního řádu začleněna zjevně podle předlohy německého akciového práva (§ 119 odst. 2 AktG⁴²²), úprava koncernových pokynů volně navazuje na dřívější regulaci smluvního koncernu, která umožňovala řídicí osobě udělovat pokyny osobě řízené, došlo-li mezi oběma osobami k uzavření ovládací smlouvy.⁴²³

Pro obě výjimky z obecného zákazu je typické, že si zákonodárce vystačil s relativně kusou úpravou, když některé otázky ponechal stranou výslovné dikce zákona. Předmětem následujících pasáží je tyto sporné body předeštit a pokusit se nalézt možná řešení. K oblasti koncernových pokynů je však třeba uvést, že byla již relativně komplexním způsobem podrobena detailnímu rozboru ze strany Černé.⁴²⁴ S ohledem na to není předmětem této kapitoly závěry Černé nad nezbytnou míru opakovat, jako spíše doplnit některé postřehy vlastní.

⁴²¹ Zákonodárce sice v případě § 195 odst. 2 a § 435 odst. 3 z. o. k. odkazuje na § 51 odst. 1 z. o. k., jedná se však o legislativní pochybení.

⁴²² Podle § 119 odst. 2 AktG platí: „*O otázkách obchodního vedení může valná hromada rozhodovat pouze tehdy, pokud si to představenstvo vyžádá.*“

⁴²³ Ustanovení § 190b odst. 2 ObchZ.

⁴²⁴ Literatura je citována níže.

7.2. Vyžádané pokyny do oblasti obchodního vedení

7.2.1. Úvodní otázky

Podle § 51 odst. 2 z. o. k. platí, že „člen statutárního orgánu kapitálové společnosti může požádat nejvyšší orgán obchodní korporace o udělení pokynu týkajícího se obchodního vedení; tím není dotčena jeho povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.“

Pokynem lze v obecné rovině rozumět jednostranný příkaz k jednání, který obsahuje návod chovat se určitým způsobem. Takovým chováním může být jak (aktivní) konání, tak zdržení se určitého jednání.⁴²⁵

Úpravu vyžádaných pokynů zákonodárce vystavěl na principu dobrovolnosti.⁴²⁶ Statutárnímu orgánu není uloženo si pokyn týkající se obchodního vedení v konkrétní situaci vyžádat, nýbrž se normuje obecné oprávnění člena statutárního orgánu tak učinit, aniž by současně byl omezován okruhem otázek, u nichž lze takto postupovat. Statutární orgán je tedy oprávněn předložit valné hromadě k rozhodnutí jakoukoli otázku, která do rámce obchodního vedení spadá.⁴²⁷

Zákon nicméně nestanoví povinnost nejvyššího orgánu pokyn udělit. Její případné dovození by popřelo pojetí členů statutárních orgánů jako profesionálů, jimž společníci zpravidla jako osoby podnikání méně znalé svěřují správu společnosti.⁴²⁸

⁴²⁵ Černá, S. O koncernu (op. cit.), s. 35.

⁴²⁶ Shodně stanoví také německé akciové právo. Viz Schmidt, K. Gesellschaftsrecht. 2. Auflage. München: Carl Heymanns Verlag, 1991, s. 703; Wackerbarth, U., Eisenhardt, U. Gesellschaftsrecht II. Recht der Kapitalgesellschaften. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2013, s. 150.

⁴²⁷ Bylo-li pak ve čtvrté kapitole dovozeno, že statutárnímu orgánu na základě § 163 obč. zák. náleží také působnost svojí důležitostí přesahující běžnou povahu obchodního vedení, není zřejmě důvodu, proč by obdobně statutární orgán nemohl požádat i o pokyn týkající se záležitostí z pohledu společnosti významnějších. Konečně do této oblasti může valná hromada zasáhnout svým pokynem i bez jeho předchozí žádosti.

⁴²⁸ Se shodným závěrem Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 156.

Jistě by však bylo možné zvažovat, že se společníci ve společenské smlouvě k udělení pokynu v určeném okruhu záležitostí dobrovolně zaváží.⁴²⁹

Pokud již valná hromada k udělení pokynu přistoupí, je pokyn pro statutární orgán závazný. Byť někteří autoři zastávají opačný názor,⁴³⁰ pravděpodobnost, že by zákonodárce explicitně reguloval žádosti o nezávazné konzultace, není příliš vysoká. Pro jejich realizaci ostatně zvláštní zákonná úprava není zapotřebí, jak se podává nejen z tuzemské, ale i německé doktríny.⁴³¹

Závaznosti pokynů rovněž nasvědčuje skutečnost, že zákonodárce s úpravou vyžádaných pokynů dále pracuje, a to v souvislosti s normováním výjimky z obecného zákazu udělovat pokyny do oblasti obchodního vedení.⁴³² Zmiňuje-li, že zákazem udělovat pokyny týkající se obchodního vedení není dotčen právě § 51 odst. 2 z. o. k., naznačuje tím spíše závaznost takových pokynů.⁴³³

Tu je však třeba posuzovat i ve světle konkrétnosti uděleného pokynu. Čím konkrétněji bude pokyn formulován, tím méně prostoru statutárnímu orgánu zbyde pro vlastní uvážení. Rozdílné tedy budou možnosti statutárního orgánu, kterému valná hromada udělí obecný pokyn k prodeji nemovitosti, než pokud současně určí také minimální prodejní cenu i osobu kupujícího.

Závazný naopak nikdy nebude pokyn neurčitý nebo nesrozumitelný (§ 553 odst. 1 obč. zák.), byť k takové situaci by v praxi s ohledem na předchozí žádost

⁴²⁹ Dopad na odpovědnost členů statutárního orgánu by však ani při porušení takové povinnosti nebyl nikterak velký. Z povinnosti péče řádného hospodáře totiž plyne požadavek schopnosti samostatného rozhodování, případně zajištění posouzení ze strany kvalifikované osoby.

⁴³⁰ Např. *Hampel, P.* In *Bělohávek, A. J. a kol.* Komentář II. díl (op. cit.), s. 1829.

⁴³¹ *Černá, S.* O koncernu (op. cit.), s. 35; *Hüffer, U., Koch, J.* Aktiengesetz. 12. Auflage. München: C. H. Beck, 2016, s. 852 a 854.

⁴³² Ustanovení § 195 odst. 2 a § 435 odst. 3 z. o. k.

⁴³³ S ní pracuje i právo německé – blíže viz *Spindler, G., Stilz, E., Hoffmann, J.* Kommentar zum Aktiengesetz: AktG. Band 1. 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2010, § 119, Rn. 18 [beck-online.beck.de].

statutárního orgánu zásadně nemělo dojít.⁴³⁴ Závaznost budou postrádat také pokyny nezákonné, tedy např. pokyny porušující právní předpisy, mezi nimi i pokyny udělené nejvyšším orgánem bez předchozí žádosti orgánu statutárního. I nevyžádaný pokyn nicméně může sloužit jako podnět, jehož realizaci následně mohou členové statutárního orgánu shledat jako souladnou se zájmy společnosti.⁴³⁵

7.2.2. Kdo může o pokyn požádat

Již zodpovězení otázky, kdo může o pokyn požádat, je v prostředí kolektivního statutárního orgánu i více individuálních statutárních orgánů značně sporné.

Zatímco Lasák výslovně stanovisko nezaujímá,⁴³⁶ Šuk soudí, že i rozhodnutí o tom, zda statutární orgán požádá o pokyn týkající se obchodního vedení, je součástí obchodního vedení. V návaznosti na již rozebrané způsoby kolektivního rozhodování pak dovozuje, že i pro vyžádání si pokynu je zapotřebí rozhodnutí kolektivního orgánu, případně většinového rozhodnutí více individuálních statutárních orgánů.⁴³⁷

Štenglová naproti tomu vychází z gramatického výkladu § 51 odst. 2 z. o. k., který oprávnění požádat o pokyn přiznává *členovi statutárního orgánu*, nikoliv orgánu jako celku. Podotýká, že neobstojí argumentace potenciálně šikanózním výkonem práva ze strany členů statutárního orgánu, kteří svůj názor neprosadili a byli přehlasováni, neboť ochranu proti zjevnému zneužití práva poskytuje § 8 obč. zák. Dovozuje tedy, že i jednotlivý člen statutárního orgánu je oprávněn požádat nejvyšší orgán o pokyn týkající se obchodního vedení, když předmětné ustanovení z hlediska svého účelu představuje možnost obrany těch členů statutárního orgánu, kteří přijaté

⁴³⁴ K formulaci pokynu viz níže.

⁴³⁵ Srov. Lasák, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 430.

⁴³⁶ Byť z užívání doslovné dikce zákona spíše plyne, že oprávnění přiznává kterémukoli členovi statutárního orgánu.

⁴³⁷ Srov. Šuk, P. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 155.

rozhodnutí považují za chybné.⁴³⁸ Nemusí přitom jít pouze o situace, kdy byl člen orgánu přehlasován, této možnosti lze podle autorky využít i v situacích, kdy statutární orgán přijetí konkrétního rozhodnutí teprve zvažuje.⁴³⁹

Podobné stanovisko zastává i Hampel. V souladu se Štenglovou uvádí, že právo vyžádat si pokyn týkající se obchodního vedení náleží i jedinému členovi statutárního orgánu, přičemž kolektivnímu orgánu jako celku svědčí pouze tehdy, souhlasí-li s žádostí všichni jeho členové, neboť „*kolektivní vůle takto prosazená případnou většinou nemůže zakládat právo představenstva dotaz učinit.*“⁴⁴⁰

K Hampelovu názoru je třeba uvést, že při oprávnění každého jednotlivého člena statutárního orgánu požádat o pokyn postrádá smysl současně dovozovat stejné oprávnění pro případ jednomyslného rozhodnutí kolektivního orgánu, neboť může-li o pokyn požádat každý jeho člen samostatně, nemá přílišného významu, aby tak pod podmínkou jednomyslnosti činil i statutární orgán jako celek.⁴⁴¹

Pokud jde o stanovisko zastávané Štenglovou, nelze rozporovat, že je argumentačně podložené a logické. Obdobné však platí i pro Šuka. Je tudíž zřejmé, že řešení předmětné otázky závisí spíše na subjektivním příklonu k té či oné argumentaci, než na existenci jediného a jednoznačného výkladu.

V této souvislosti soudím, že příhodné by spíše bylo dovodit, aby o vyžádání pokynu statutární orgán rozhodl jako o kterékoli jiné otázce obchodního vedení, tedy

⁴³⁸ Slovy Štenglové se takový člen statutárního orgánu „*nespokojí jen s tím, že si zajistí alibi zaznamenáním toho, že hlasoval proti tomuto rozhodnutí podle § 194 odst. 1 a § 440 odst. 3 z. o. k.*“

⁴³⁹ Štenglová, I. Pokyny týkající se obchodního vedení kapitálových společností. In Zoufalý, V. (ed.). XXII. Karlovarské právnické dny. Praha: Leges, 2014, s. 39 a násl.

⁴⁴⁰ Hampel, P. In Bělohávek, A. J. a kol. Komentář II. díl (op. cit.), s. 1829.

⁴⁴¹ V úvahu přichází snad jen snaha „rozmělnit“ odpovědnost jednotlivce prostřednictvím přijetí kolektivního rozhodnutí. Nutno však dodat, že i Hampel na stejném místě s ohledem na oprávnění každého člena statutárního orgánu hovoří o „*problému víceméně teoretickém*“.

zásadně při zachování kolektivního principu, nedošlo-li k delimitaci působnosti podle jednotlivých oborů.

Předně je třeba přisvědčit, že stanovením pravidel rozebraných v páté kapitole zákonodárce vychází z kolektivního rozhodování, přičemž možnost samostatného rozhodování člena statutárního orgánu představuje pouze výjimku z obecného pravidla. Má-li pak podáním žádosti o udělení pokynu dojít k přesunu rozhodovací působnosti ze statutárního na nejvyšší orgán, vidím jako opodstatněný požadavek, aby o přesunu bylo rozhodnuto stejným způsobem, jakým by statutární orgán přijímal rozhodnutí „ve věci samé“. Pokládám bych za nekonzistentní, aby k rozhodnutí určité záležitosti byl statutární orgán oprávněn jako celek, zatímco k jejímu vyjmutí z působnosti statutárního orgánu byl každý jeho člen oprávněn samostatně.

Tento výklad navíc nezbavuje člena, který s přijatým rozhodnutím nesouhlasil, jakékoli možnosti obrany. Hrozí-li společnosti vznik újmy, lze zvážit jak informování členů kontrolního orgánu, byl-li zřízen, tak samotných společníků. Oběma skupinám přitom zákon světuje prostředky, jakými proti přijatému rozhodnutí mohou, byť nepřímo, zasáhnout.⁴⁴²

Nelze navíc pominout, že prosté vyžádání si pokynu by z pohledu člena, který o pokyn žádá, zpravidla ani nebylo dostačující. Ve společnostech s více společníky spadá udělení pokynu do působnosti valné hromady, o jejímž svolání rozhoduje kolektivní orgán ve sboru.⁴⁴³ Pro člena statutárního orgánu, který má v úmyslu postupovat podle § 51 odst. 2 z. o. k., zákon obdobné oprávnění výslovně nestanoví.⁴⁴⁴

⁴⁴² Za všechny jmenujme právo svolat valnou hromadu (či požadovat její svolání), resp. právo volit a odvolávat členy statutárního orgánu.

⁴⁴³ Pokorná, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 983.

⁴⁴⁴ Výkladem jej dovozuje Štenglová, I. Pokyny (op. cit.), s. 42.

Z funkčního pohledu je tedy žádost jediného člena statutárního orgánu možné zvažovat zřejmě pouze⁴⁴⁵ v případech jednatelů, kteří tvoří individuální orgány.⁴⁴⁶

Jakkoli je tedy z dosud učiněného rozboru nepochybné, že smysl zákona připouští různé výklady, přikláním se k názoru, že postupovat podle § 51 odst. 2 z. o. k. je statutární orgán oprávněn zásadně kolektivně, přičemž výjimku tvoří případy, kdy o pokyn týkající se obchodního vedení požádá jednotlivý člen statutárního orgánu v oblasti, jež mu byla delimitací svěřena do samostatné působnosti.⁴⁴⁷ Bude však zajímavé sledovat, jak se k předestřené otázce postaví judikatura a zda nezaujme například stanovisko kompromisní.⁴⁴⁸

K uvedené problematice pak zbývá dodat, že v německém právu předmětný spor nevystává. Z ustanovení § 119 odst. 2 AktG jasně plyne, že k žádosti o pokyn týkající se obchodního vedení je oprávněno představenstvo jako orgán. Požadavek jediného člena představenstva podle tamní doktríny dokonce nepostačuje ani tehdy, pokud by na základě delimitace byl k rozhodnutí konkrétní otázky sám oprávněn.⁴⁴⁹

⁴⁴⁵ Ledaže by se člen statutárního orgánu spokojil s rozhodnutím otázky až v rámci „řádné“ valné hromady, tj. zejména v případech blízkého termínu jejího konání, anebo u záležitostí, jejichž rozhodnutí není z pohledu společnosti akutní.

⁴⁴⁶ K samostatnému oprávnění těchto jednatelů svolat valnou hromadu viz např. Šuk, P. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 386.

⁴⁴⁷ Za samozřejmou považuje tuto možnost Štenglová, I. Pokyny (op. cit.), s. 41.

⁴⁴⁸ Kompromis by mohl spočívat v primárním požadavku na kolektivní vyžádání si pokynu, a to za současného dovození výjimečných situací připouštějících i individuální žádost (např. nebude-li statutární orgán schopen se z různých důvodů usnášet).

⁴⁴⁹ Hüffer, U., Koch, J. Aktiengesetz. (op. cit.), s. 853. Nutno ovšem zmínit, že německé akciové právo předpokládá jako spádovou variantu také jednomyslné rozhodování představenstva, pokud stanovy nebo jednací řád představenstva neurčí jinak. Tak je ale v mnoha případech činěno, neboť dispozitivní regulace zákona by v praxi působila příliš těžkopádně a neprakticky. Srov. Kropff, B., Semler, J. Münchener Kommentar zum Aktiengesetz. Band 3. 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2004, § 77, Rn. 9.

7.2.3. Formulace a odůvodnění žádosti o pokyn

Úvahy o formulaci pokynu je třeba činit s vědomím obecné charakteristiky společníků obsažené v rozhodnutí Spolkového soudního dvora ve věci *Holzmüller*. Zatímco statutární orgán je složen z profesionálů vázaných přísným standardem péče řádného hospodáře, účast společníků může mít ryze investiční a z hlediska podnikatelského rozhodování i apatický charakter.⁴⁵⁰

Již z toho je zřejmé, že statutární orgán není oprávněn předložit valné hromadě obecnou otázku, jak se má v konkrétní situaci zachovat, neboť takové jednání by stěží mohlo být považováno za informované, a tedy za souladné s povinností jednat s péčí řádného hospodáře.⁴⁵¹ Nepochybně není úlohou valné hromady aktivně vymýšlet možná řešení, jako spíše posoudit předložené varianty a vybrat některou z nich.⁴⁵²

Štenglová k tomu správně uvádí, že takový požadavek plyne i z právní úpravy svolávání valné hromady. Součástí pozvánky na valnou hromadu jsou totiž v obou formách kapitálové společnosti i návrhy jednotlivých usnesení, přičemž v poměrech akciové společnosti zákon rovněž explicitně požaduje zdůvodnění předkládaných návrhů.⁴⁵³ Kvalifikovaný rozbor důvodů, které jednatele k předložení žádosti vedly, by však neměl absentovat ani ve společnosti s ručením omezeným.⁴⁵⁴

Požadavek kvalifikovaného zdůvodnění přitom nelze chápat jako neměnnou kategorii. Vždy je třeba zvážit okolnosti konkrétního případu, zejména obecnou informovanost společníků o záležitostech společnosti, a především pak význam

⁴⁵⁰ Srov. také *Balýová, L.* Péče řádného hospodáře ve volených orgánech obchodních korporací ve světle rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 7-8/2014, s. 215.

⁴⁵¹ *Lasák, J.* In *Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol.* Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 428.

⁴⁵² Neurčí-li společenská smlouva jinak, provede valná hromada „výběr“ prostřednictvím usnesení přijatého prostou většinou hlasů, neboť zákon požadavek kvalifikované většiny nestanoví.

⁴⁵³ Ustanovení § 184 odst. 1 a z § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k.

⁴⁵⁴ *Štenglová, I.* In *Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.* Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 155.

rozhodované otázky pro společnost. Členové statutárního orgánu jsou navíc povinni být připraveni reagovat na dotazy z valné hromady vzešlé,⁴⁵⁵ jejich sdělení vůči společníkům musí být srozumitelná a, jak dovodila německá doktrína, postačující k věcně správnému utvoření si úsudku o rozhodované záležitosti.⁴⁵⁶

Naproti tomu zřejmě není povinností členů statutárního orgánu při formulaci návrhu usnesení⁴⁵⁷ určit veškeré detaily pokynu, o jehož udělení žádají. Je-li v rukou statutárního orgánu samotné vyžádání si pokynu, je třeba připustit i jeho oprávnění určit rozsah, v jakém má být pokyn udělen.

7.2.4. Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře

Z ustanovení § 51 odst. 2 z. o. k. věty za středníkem se podává, že možností vyžádat si pokyn týkající se obchodního vedení není dotčena povinnost člena statutárního orgánu jednat s péčí řádného hospodáře. Není proto sporu, že samotné rozhodnutí o vyžádání si pokynu musí být s tímto požadavkem v souladu. Svolal-li by statutární orgán valnou hromadu za účelem udělení pokynu v záležitosti zcela bezvýznamné, způsobil by společnosti škodu minimálně ve výši nákladů na svolání valné hromady.⁴⁵⁸

O poznání méně jasná je odpověď na otázku, zda by statutární orgán mohl požádat i o pokyn pro společnost nevýhodný. Lasák uvádí, že § 51 odst. 2 z. o. k. mří *„spíše na situace, kdy člen orgánu obchodní korporace uvažuje z hlediska obchodního vedení o dvou a více srovnatelných variantách, které v souladu s pravidlem podnikatelského úsudku považuje za srovnatelné z hlediska obhajitelného zájmu kapitálové společnosti, a hodlá rozhodnutí o tom, která z možných variant obchodního*

⁴⁵⁵ Lasák, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 429.

⁴⁵⁶ Srov. Hüffer, U., Koch, J. Aktiengesetz. (op. cit.), s. 853.

⁴⁵⁷ S formulací prostřednictvím návrhu usnesení pracuje i právo německé. Blíže viz Schmidt, K., Lutter, M. Aktiengesetz. Kommentar. Band 1. 3. Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2015, s. 1872.

⁴⁵⁸ Shodně Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 155.

*vedení společnosti má dostat přednost, přenést na nejvyšší orgán obchodní korporace.*⁴⁵⁹

Podobné stanovisko zastávají i Štenglová a Balýová.⁴⁶⁰ Prvně uvedená autorka dovozuje, že „předmětem žádosti vlastně mohou být jen takové pokyny, které vedou k výběru ze zhruba rovnocenných variant řešení určité situace anebo které vedou k výběru z několika možných způsobů investování volných prostředků společnosti“, byť své tvrzení mírně relativizuje pasáží, podle níž člen statutárního orgánu nesmí požádat o udělení takového pokynu, z něhož „zjevně nebo s vysokou pravděpodobností vznikne společnosti ničím nevyvážená či nedostatečně vyvážená újma.“⁴⁶¹

S těmito názory se ztotožňuji částečně. Přestože nebude větší pře v názoru, že statutární orgán není oprávněn navrhnout nejvyššímu orgánu udělení pokynu, který se s ohledem na všechny okolnosti jeví z pohledu společnosti jako zcela jistě nevýhodný, nelze současně pominout systematické zařazení § 51 odst. 2 z. o. k. V předchozím odstavci totiž právní úprava nově výslovně zakotvuje tzv. pravidlo podnikatelského úsudku (*business judgment rule*), jehož podstatou je nepřičítat členům orgánů ty důsledky jejich rozhodnutí, které nemohli v době svého rozhodování rozumně předpokládat.⁴⁶² V praxi půjde např. o případy, kdy se určitá investice ukázala v delším časovém horizontu jako nevýhodná, avšak členové orgánu mohli v době svého rozhodování považovat její riziko za přiměřené.

⁴⁵⁹ Lasák, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 429.

⁴⁶⁰ Balýová, L. Péče řádného hospodáře (op. cit.), s. 215.

⁴⁶¹ Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 156.

⁴⁶² K východiskům a koncepci pravidla podnikatelského úsudku srov. Borsík, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*, 7-8/2015, s. 194 a násl.; Kožiak, J. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*, 4/2012, s. 109 a násl.

Právě v těchto a jiných podobných situacích, kdy statutární orgán přijímá rozhodnutí s vyšší mírou rizika, budou jeho členové zpravidla vyhledávat „posvěcení“ svého rozhodnutí ze strany valné hromady. Jako obhajitelný se mi proto jeví úsudek, dle něhož dojde na straně členů statutárního orgánu k částečné modifikaci jejich odpovědnosti, předloží-li záležitost k rozhodnutí taktéž orgánu nejvyššímu. Touto optikou je tedy možné § 51 odst. 1 z. o. k. v jisté míře vnímat jako návětí k odstavci druhému. Ostatně určitou modifikaci odpovědnosti členů statutárního orgánu předpokládal i zákonodárce.⁴⁶³

7.2.5. Realizace pokynu a možnost odchýlení se od něj

Bylo již řečeno, že uděleným pokynem je statutární orgán vázán. Vzniká pak otázka, zda udělený pokyn nahrazuje rozhodnutí statutárního orgánu, anebo je zapotřebí, aby jej statutární orgán „potvrdil“. Soudím, že takové potvrzení není nutné za předpokladu, že je pokyn svojí konkrétností pro další postup statutárního orgánu dostačující.⁴⁶⁴ Jiní autoři však dovozují, že je nezbytné, aby statutární orgán následně rozhodl o provedení pokynu, a to za účelem zhodnocení, jestli se podmínky, za nichž byl pokyn udělen, materiálně nezměnily v neprospěch společnosti.⁴⁶⁵

S tím úzce souvisí posouzení, zda se statutární orgán může od uděleného pokynu odchýlit. Mám za to, že z vázanosti statutárního orgánu uděleným pokynem plyne, že odchýlení se není zpravidla možné. Výjimkou budou situace, kdy se podmínky, z nichž společníci na valné hromadě při udělení pokynu vycházeli, změní do té míry, že by se uposlechnutí pokynu jevílo jako zcela nerozumné. V takovém případě bude povinností statutárního orgánu umožnit valné hromadě své rozhodnutí

⁴⁶³ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích (op. cit.), s. 64.

⁴⁶⁴ V opačném případě je zapotřebí, aby statutární orgán pokynem nepokryté otázky svým rozhodnutím „dotvořil“.

⁴⁶⁵ Lasák, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 430.

revokovat, či dokonce, není-li na revokaci dostatek času, udělený pokyn neuposlechnout.⁴⁶⁶

Lze přitom souhlasit s Lasákem, že na tuto otázku může reagovat společenská smlouva výslovnou úpravou, v níž vymezí podmínky, za kterých se statutární orgán může od pokynu odchýlit.⁴⁶⁷ Praktická bude taková úprava zejména ve větších společnostech s roztržštěnou vlastnickou strukturou, v nichž může být získání souhlasu valné hromady obtížnější.

Štenglová potom k závaznosti pokynů dále uvádí, že „přenesl-li člen orgánu na valnou hromadu v souladu se zákonem konkrétní rozhodnutí v oblasti obchodního vedení, odňal sám sobě právo takové rozhodnutí přijmout.“⁴⁶⁸ K tomu je třeba uvést, že uvedený závěr neplatí bezvýjimečně. Jestliže bude valná hromada nečinná (např. rozhodne-li se pokynem vůbec nezabývat), přičilo by se efektivitě a plynulosti podnikatelského rozhodování, aby statutární orgán rozhodnutí v dané věci nikdy nemohl přijmout. Nebude-li přitom z okolností plynout něco jiného, je třeba nečinnost valné hromady posuzovat zpravidla podle výsledku jejího nejbližšího zasedání.

7.3. Koncernové pokyny

7.3.1. Úvodní otázky

Koncernová úprava v § 81 odst. 2 z. o. k. normuje oprávnění orgánu řídicí osoby „udělovat orgánům řízené osoby pokyny týkající se obchodního vedení, jsou-li v zájmu řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídicí osoba koncern“. Druhý odstavec pak dodává, že „člen orgánu řízené osoby nebo její prokurista nejsou při výkonu funkce zbaveni povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře; odpovědnosti za

⁴⁶⁶ Shodně např. Štenglová, I. Pokyny týkající se obchodního vedení (op. cit.), s. 46.

⁴⁶⁷ Lasák, J. In Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích, I. díl (op. cit.), s. 431.

⁴⁶⁸ Štenglová, I. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 156.

újmu se však zproští, prokáží-li, že mohli rozumně předpokládat, že byly splněny podmínky podle § 71 odst. 1 a 2.“

Esenciální podmínkou pro možnost udělení pokynů týkajících se obchodního vedení je tedy existence koncernu. Jím se rozumí seskupení osob podrobených jednotnému řízení (§ 79 odst. 1 z. o. k.). Není zapotřebí, aby řídící osoba přistoupila k jednotnému řízení v celé šíři činnosti řízené osoby. Postačí, pokud koordinaci a koncepčnímu řízení podrobí alespoň jednu z významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu (§ 79 odst. 2 z. o. k.).⁴⁶⁹

To vylučuje, aby znaky koncernu naplnilo uskupení, v němž ovládací osoba prosazuje svůj vliv pouze nahodile a příležitostně. Čech a Šuk uvádějí, že dokonce ani dlouhodobé a systematické ovládání sledující výlučně zájem ovládací osoby samo o sobě rámec koncernu nenaplní, neboť nezbytným předpokladem jeho existence je také *zájmová jednota*⁴⁷⁰ „*upínající se ke skupině jako celku a přerůstající zájmy jednotlivých zúčastněných osob, ba dokonce i osoby řídící.*“⁴⁷¹

K tomu je však třeba doplnit, že *zájmová jednota* může spočívat i v podpoře zájmu osoby řídící. Typicky půjde o seskupení, kdy mateřská společnost vytváří strukturu společností dceřiných, jejichž jediným účelem je podpora podnikání společnosti mateřské.⁴⁷² V těchto případech, v praxi rozhodně nikoliv ojedinělých, bude koncernový zájem představován právě zájmem řídící osoby. Komparativně lze odkázat například na kanadskou úpravu, která dokonce výslovně stanoví podmínky,

⁴⁶⁹ Takovou složkou nebo činností mohou být např. jednotlivé oblasti řízené pod pojem obchodního vedení. Jednotné řízení tedy může spočívat v koordinaci obchodních aktivit, nákupu surovin, personální politiky, jakož i záležitostí finančních, marketingových i jiných.

⁴⁷⁰ Srov. dikci § 79 odst. 2 z. o. k., z níž plyne požadavek dlouhodobého prosazování „*koncernových zájmů v rámci jednotné politiky koncernu*“.

⁴⁷¹ Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 223.

⁴⁷² Lze si představit např. podnikatelské seskupení, na jehož vrcholu stojí společnost zabývající se dálniční výstavbou, která současně zakládá dceřiné společnosti, jejichž jediným úkolem je zajišťovat a mateřské společnosti poskytovat dostatečné zdroje pro výstavbu dálnic (surovinové, personální atd.).

za nichž mohou členové správní rady dceřiné společnosti, jejímž jediným společníkem je společnost mateřská, sledovat zájmy nikoli vlastní společnosti, nýbrž právě společnosti mateřské.⁴⁷³

Existence sledovaného zájmu je přitom pro udílení koncernových pokynů zásadní, neboť § 81 odst. 1 z. o. k. podmiňuje možnost udílení pokynů ze strany řídicí osoby sledovaným „zájmem řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídicí osoba koncern.“

Obě dosud uvedené dikce však, alespoň co se jazykového vyjádření týče, nejsou jednotné. Zatímco § 79 odst. 1 z. o. k. hovoří o prosazování *koncernových zájmů*, § 81 odst. 1 z. o. k. počítá se *zájmem řídicí osoby nebo jiné osoby, se kterou tvoří řídicí osoba koncern*, tedy se zájmem jakéhokoli člena podnikatelského seskupení. Stejně ostatně normuje i § 72 odst. 1 z. o. k. Nejasným proto zůstává, zda jde pouze o pojmovou nedůslednost zákonodárce, anebo má uvedené rozlišení normativní význam.

Havel uvádí, že „zákon nedává možnost volného zásahu do obchodního vedení řízené osoby, ale sleduje i zde podstatu koncernu a jeho účelu“, přičemž dovozuje, že je možné pokyny týkající se obchodního vedení činit v koncernovém zájmu, za který považuje zájem řídicí osoby, členů koncernu nebo koncernu samotného.⁴⁷⁴ Podobné stanovisko zastává i Černá, která dodává, že zájem koncernu není prostou sumou zájmů členů koncernu a stejně tak jej nelze ani ztotožnit se zájmem řídicí osoby.⁴⁷⁵

S tím lze, s výjimkou uvedenou shora, souhlasit. Koneckonců i návrh novely zákona o obchodních korporacích vychází z právní úpravy vystavěné na *zájmu*

⁴⁷³ Těmito podmínkami jsou především výslovná opora ve stanovách dceřiné společnosti a současně zákaz činit tak v případě společnosti, která se nachází v úpadku, popř. tímto jednáním úpadek způsobit (srov. čl. 187 Corporations Act 2001).

⁴⁷⁴ Havel, B. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 228.

⁴⁷⁵ Černá, S. O koncernu (op. cit.), s. 34.

koncernu.⁴⁷⁶ Přípustný tedy není jakýkoli pokyn týkající se obchodního vedení řízené osoby, nýbrž pouze ten, který je veden koncernovým zájmem. Ten však, v konkrétním případě, bude moci být zpravidla ztotožněn se zájmem řídící osoby nebo jiného člena koncernu.⁴⁷⁷

7.3.2. Oblast, v níž může být pokyn udělen

Výše citovaná stanoviska nicméně explicitně nezodpovídají otázku, zda pokyny týkající se obchodního vedení musí nejen sledovat společný koncernový zájem, nýbrž být i nutně projevem jednotného řízení. Jinými slovy, zda by bylo možné zvažovat připuštění pokynu i tehdy, nebude-li směřovat ke složce nebo činnosti v rámci podnikání koncernu, která je ze strany řídící osoby podrobena jednotnému řízení.

Kloním se k závěru, že takové pokyny *a priori* nelze vyloučit. Předně z dikce zákona (§ 81 odst. 1 z. o. k) se jiný požadavek, než je sledování koncernových zájmů, výslovně nepodává. Nejistým nicméně zůstává, zda v oblasti, která není podrobena jednotnému řízení, můžeme vůbec o koncernovém zájmu hovořit.

Soudím, že s ohledem na vzájemnou provázanost jednotlivých složek činnosti koncernu nelze s jistotou tvrdit opak. Bude-li koncernové řízení spočívat v koordinaci peněžních toků (např. *cash pooling*), nevidím důvod, proč současně řídící osobě bránit, aby osobě řízené udělila pokyn spočívající v příkazu najmout nového finančního ředitele, byť by jinak do personálních otázek členů koncernu nezasahovala. Koncernový zájem v takovém případě i nadále spočívá ve výhodách finanční koordinace, byť je realizován jinou cestou.

Stejnému úsudku ostatně svědčí i skutečnost, v jaké šíři může být koncernový zájem vymezen. Černá jako příklady uvádí hospodářskou stabilitu celku, posílení

⁴⁷⁶ Srov. sněmovní tisk č. 207 (op. cit.), navrhované znění § 72 odst. 1 a § 81 odst. 1 z. o. k.

⁴⁷⁷ Pokyny, které budou v koncernovém zájmu, avšak současně již nikoliv v přímém zájmu některého z členů koncernu, budou spíše výjimkou, budou-li vůbec.

konkurenceschopnosti seskupení, ale i zájem na udržení zaměstnanosti v koncernu.⁴⁷⁸ Prostředky k naplnění těchto cílů se mohou prolínat celou škálou obchodního vedení, přesto však § 79 odst. 2 z. o. k. podmínku komplexního řízení veškeré činnosti řízené osoby nestanoví.

7.3.3. Kdo uděluje pokyn a komu může být udělen

Na rozdíl od předešlé právní úpravy,⁴⁷⁹ zákon o obchodních korporacích nepředpokládá udílení pokynů řídicí osobou, nýbrž jejím orgánem. Havel tento posun odůvodňuje snahou zdůraznit, že „pokyn může dát pouze ten, kdo sám má povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.“⁴⁸⁰ Mám však za to, že jde o úsudek nesprávný.

Předně, nositelem jednotného řízení je řídicí osoba, nikoliv její orgány (§ 79 odst. 2 z. o. k.). Rovněž řídicí osoba je tím, komu náleží případná povinnost nahradit nebo jinak vyrovnat vzniklou újmu.⁴⁸¹ Zejména je ovšem třeba uvést, že byť bude pokyn týkající se obchodního vedení zpravidla udělen statutárním orgánem řídicí osoby, nejsou jeho členové povinováni péčí řádného hospodáře vůči řízené osobě, ale osobě řídicí. Koncernové právo ovšem chrání osobu řízenou. Podmínky, zda může její orgán pokyn akceptovat, je proto třeba zásadně posuzovat její optikou, resp. pohledem jejích orgánů. Není proto rozhodující, s jakou péčí na straně řídicí osoby byl pokyn udělen, nýbrž jaký má jeho potenciální realizace dopad na činnost osoby řízené (§ 81 odst. 2 z. o. k.).⁴⁸²

S vědomím toho nečiní obtíže, aby pokyn do oblasti obchodního vedení vzešel i od řídicí osoby, která je osobou fyzickou. Je-li naopak v postavení řídicí osoby

⁴⁷⁸ Černá, S. O koncernu (op. cit.), s. 34.

⁴⁷⁹ Ustanovení § 190b odst. 2 ObchZ.

⁴⁸⁰ Havel, B. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 227.

⁴⁸¹ Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 227; Černá, S. O koncernu (op. cit.), s. 35.

⁴⁸² Srov. také Černá, S. Jaké standardy platí pro koncernové pokyny? A lze koncernového prospěchu dosáhnout porušením zákona či smlouvy? *Obchodní právo*, 4/2018, s. 126.

kapitálová společnost,⁴⁸³ bude udělení pokynu spadat do působnosti jejího statutárního orgánu. Není přitom vyloučeno, aby i statutární orgán řídicí osoby postupoval podle § 51 odst. 2 z. o. k. a vyžádal si pokyn orgánu nejvyššího.

Část teorie navíc dovozuje, že za relevantní bude nutné považovat i pokyny projevené jiným způsobem, bude-li zřejmé, že vychází od řídicí osoby.⁴⁸⁴ S tím lze souhlasit, neboť samotné udělení pokynu (tj. nikoli rozhodnutí o něm) spadá do oboru zastoupení společnosti, k němuž jsou oprávněny i jiné osoby než členové statutárního orgánu.

Rubem stejné mince je poté otázka, komu na straně řízené osoby může být pokyn udělen. S ohledem na výlučnou působnost k obchodnímu vedení je nutno trvat na orgánu statutárním. Soudím přitom, že delegace obchodního vedení na tomto závěru nic nemění, a to vzhledem ke zmíněné ochraně řízené osoby, která je zajištěna prostřednictvím s péčí řádného hospodáře učiněného posouzení dopadů potenciální realizace pokynu.⁴⁸⁵ Možností přímého udělení pokynů i jiným osobám (např. vrcholným zaměstnancům řízené osoby) by ochrana skrze péči řádného hospodáře byla nivelizována.

7.3.4. Předpoklad vyrovnání újmy

Z § 81 odst. 1 z. o. k. se dále podává, že člen (statutárního) orgánu řízené osoby není zbaven povinnosti vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře. Bez ohledu na existenci koncernu je proto povinen sledovat zájmy řízené osoby a nikoli jiných členů koncernu. Výjimku z tohoto základního pravidla normuje věta za středníkem, podle níž se členové statutárního orgánu odpovědnosti za újmu zproští, prokáží-li, že mohli rozumně předpokládat splnění podmínek dle § 71 odst. 1 a 2 z. o. k., tedy

⁴⁸³ Řídicí osobou ale mohou být i jiné formy obchodních korporací, jakož i jiné formy právnických osob.

⁴⁸⁴ Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 227.

⁴⁸⁵ K prokuristovi srov. Havel, B. In Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 228.

především vyrovnání újmy „*přiměřeným protiplněním nebo jinými prokazatelnými výhodami plynoucími z členství v koncernu*“ (§ 72 odst. 2 z. o. k.).⁴⁸⁶

Je zapotřebí zdůraznit, že zákon nepodmiňuje zproštění odpovědnosti skutečným vyrovnáním újmy, která řízené osobě vznikla, nýbrž rozumným předpokladem jejího vyrovnání. Pro posouzení, zda členové statutárního orgánu realizací pokynu porušili péči řádného hospodáře, tedy není vyrovnání újmy rozhodující. Rozumný předpoklad bude na jejich straně dán např. dlouhodobou praxí, kdy ze strany řídicí osoby v minulosti docházelo k pravidelnému vyrovnání újmy, anebo různými formami příslibu či zajištění, že se tak v budoucnu stane. V takovém případě sice nebude moci řízená osoba svůj nárok na náhradu újmy způsobené realizací pokynu uplatnit vůči členům svého statutárního orgánu, avšak její právo vůči řídicí osobě zůstane nedotčeno.⁴⁸⁷

Nejasným zůstává, jakým způsobem, resp. v jakém rozsahu, musí řídicí osoba újmu vyrovnat.⁴⁸⁸ Není sporu, že tak lze učinit náhradou újmy, tj. zejména ekvivalentním peněžitým plněním či jiným způsobem, který § 2951 obč. zák. předpokládá. Zákon však užívá pojmu *vyrovnání*, čímž obě situace odlišuje, jak ostatně vyplývá i z textace § 72 odst. 2 z. o. k., která předpokládá nikoliv prostou náhradu újmy, nýbrž *přiměřené protiplnění* a zejména *poskytnutí prokazatelných výhod plynoucích z členství v koncernu*.

Černá se ve své stati přiklání spíše k názoru, že ze strany řídicí osoby musí jít o kompenzaci zásadně ekvivalentní, tedy nahrazující to, oč řízená osoba v důsledku

⁴⁸⁶ Dalšími předpoklady jsou uveřejnění existence koncernu na internetových stránkách a vznik újmy v koncernovém zájmu (§ 72 odst. 1 a § 79 odst. 3 z. o. k.).

⁴⁸⁷ Shodně Havel, B. In Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 229.

⁴⁸⁸ K možným výkladům srov. Pelikán, R. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. Obczan.cz. Dostupné z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich>.

plnění pokynu přišla.⁴⁸⁹ Tímto výkladem však koncernová úprava do značné míry ztrácí svoji atraktivitu. Bude-li řídicí osoba povinna k ekvivalentní náhradě újmy (ať již kterýmkoli způsobem), její ochota k udílení pokynů, a tedy i k realizaci vlastní představy o fungování koncernu, klesne.⁴⁹⁰ Nelze navíc pominout, že chtěl-li by zákonodárce normovat požadavek rovnocenné náhrady újmy, mohl tak stanovit výslovně. Neučinil-li tak, lze dovozovat spíše opak. Konečně i požadavek *přiměřeného* protiplnění svědčí spíše pro závěr, že vyrovnání újmy nemusí být zcela ekvivalentní.

Kloním se proto k širšímu pojetí koncernové vstřícnosti tak, jak jej vymezili např. Čech se Šukem, podle nichž je třeba mezi řídicí a řízenou osobou třeba hledat vztah „*rozumné celkové rovnováhy*“, která je narušena tehdy, pokud suma výhod, které řízené osobě plynou z členství v koncernu, a velikost újmy, jež řízená osoba utrpěla, stojí v celkové hrubé nerovnováze.⁴⁹¹ Současně však platí, že protiplnění nebo jiné výhody musí být vždy prokazatelné,⁴⁹² byť prokazatelnost a vyčíslitelnost nelze zcela směřovat.⁴⁹³

7.4. Shrnutí

Zákon o obchodních korporacích obsahuje dvě výjimky z obecného zákazu udělovat statutárnímu orgánu pokyny týkající se obchodního vedení – vyžádané pokyny, jejichž podstatou je předchozí dobrovolná žádost statutárního orgánu, a

⁴⁸⁹ Černá, S. O koncernu (op. cit.), s. 38 a násl.

⁴⁹⁰ Nepůjde-li o případy, kdy jsou (kvantifikovatelné) výhody plynoucí řízené osobě z členství v koncernu oproti způsobené újmě ve zjevné převaze.

⁴⁹¹ Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností (op. cit.), s. 230.

⁴⁹² Havel, B. In Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích (op. cit.), s. 211.

⁴⁹³ Za poskytnutou výhodu lze považovat i využívání koncernového *goodwillu*, jenž zahrnuje např. i renomé společnosti či vztahy se zákazníky, tedy hodnoty existující a prokazatelné, leč obtížně vyčíslitelné.

koncernové pokyny vystavěné na pokynech udělovaných řízené osobě ze strany osoby řídící.

Přestože § 51 odst. 2 z. o. k. pracuje s oprávněním člena statutárního orgánu, principu kolektivního rozhodování odpovídá spíše restriktivní výklad, který žádost o pokyn týkající se obchodního vedení svěřuje do rukou kolektivního statutárního orgánu (či společného rozhodování více individuálních statutárních orgánů), ledaže došlo k rozdělení jeho působnosti podle jednotlivých oborů. S ohledem na formální požadavky svolání valné hromady je třeba, aby statutární orgán formuloval svoji žádost jako návrh usnesení, jehož součástí je kvalifikovaný rozbor důvodů, které jej k podání žádosti vedly.

Zákon nestanoví povinnost nejvyššího orgánu pokyn udělit. Učiní-li tak však, je udělený pokyn pro statutární orgán závazný. Výjimku představují situace, kdy se podmínky, z nichž společníci při udělení pokynu vycházeli, změni do té míry, že by se uposlechnutí pokynu jevílo jako zcela nerozumné. V takovém případě je povinností statutárního orgánu umožnit valné hromadě revokaci svého usnesení, či dokonce pokyn vůbec neuposlechnout.

Koncernové pokyny oproti § 51 odst. 2 z. o. k. představují jeden z nástrojů jednotného řízení, tj. působení mezi dvěma právně samostatnými, leč ekonomicky provázanými osobami. Chybná je textace § 81 odst. 1 z. o. k., která oprávnění udělovat pokyny svěřuje orgánu řídící osoby, když nositelem jednotného řízení, jakož i tím, komu zákon ukládá nahradit újmu z plnění pokynů vzešlou, je osoba řídící.

Pokud jde o osobu řízenou, samotné členství v koncernovém seskupení nezbavuje členy jejího statutárního orgánu povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Ti však nebudou odpovědni za újmu, která z plnění pokynu řízené osobě vznikne, pakliže mohli rozumně předpokládat její vyrovnání přiměřeným protiplněním nebo jinými prokazatelnými výhodami, jež řízené osobě z členství v koncernu plynou. Požadavek vyrovnání újmy přitom neznamená její ekvivalentní náhradu, nýbrž nastolení rozumné celkové rovnováhy. Ta je narušena tehdy, pokud

suma výhod, které řízené osobě plynou z členství v koncernu, a velikost újmy, kterou řízená osoba v důsledku vlivu řídicí osoby utrpěla, jsou v hrubé nerovnováze.

8. PODNIKATELSKÉ ROZHODOVÁNÍ VE VELKÉ BRITÁNII

8.1. Úvod do britského práva obchodních společností

8.1.1. Prameny práva a formy obchodních společností

Velká Británie se tradičně řadí mezi státy s angloamerickým (anglosaským) systémem práva, označovaným jako *common law*.⁴⁹⁴ Na rozdíl od zemí s kontinentálním typem právní kultury, pro které je z pohledu pramenů práva charakteristické psané právo v podobě zákonů, u jurisdikcí zemí *common law* je typický význam soudů při utváření práva (*case law*), stejně jako jejich relativně volnější úvaha při rozhodování konkrétních případů. To ovšem neznamená, že by zákony byly britskému právu cizí. Naopak, zvláště se vstupem Velké Británie do Evropské unie stoupl význam běžné legislativní činnosti, již právní nauka tradičně přiznává i oprávnění přetvořit dosavadní právo soudcovské.⁴⁹⁵

Pro regulaci obchodních společností (*company law*) platí uvedené dvojnásob. Přestože je i nadále část britského práva obchodních společností tvořena *case law*, stěžejní pramen představuje britský zákon o společnostech (Companies Act 2006).⁴⁹⁶ Ten, podobě jako tuzemský zákon o obchodních korporacích, představuje jednotný rámec pro regulaci všech forem obchodních společností.⁴⁹⁷

⁴⁹⁴ K významové různorodosti pojmu *common law* viz např. *Rudd, G. R. The English Legal System*. London: Butterworths, 1962, s. 3 a násl.

⁴⁹⁵ *Slapper, G., Kelly, D. The English Legal System*. 4th ed. London, UK: Cavendish Publishing, 1999, s. 3 a 44.

⁴⁹⁶ Dále také jako „CA 2006“ či jen „zákon“.

⁴⁹⁷ Na rozdíl od práva německého, jež úpravu konkrétních forem obchodních společností zpravidla svěřuje zvláštním předpisům.

Při jejich členění Companies Act 2006 rozlišuje mj. společnosti soukromé (*private company*), veřejné (*public company*) a společnosti s omezeným (*limited company*) a neomezeným ručením svých společníků (*unlimited company*).⁴⁹⁸

Jakkoli tedy jedním z primárních cílů založení obchodní společnosti bývá oddělenost jejího jmění od jmění jejích společníků, Companies Act 2006 nebrání ani založení společnosti, při jejímž úpadku⁴⁹⁹ jsou společníci povinni vnést dodatečný majetek až do výše nezbytné pro uspokojení věřitelů.⁵⁰⁰ Vzhledem ke zřejmým ekonomickým rizikům této formy uspořádání, která je podobná tuzemským osobním společnostem, je zakládání společností s neomezeným ručením svých společníků i v britském právu spíše raritní, a to i přes jejich jinak celkem benevolentní zákonnou regulaci.⁵⁰¹

Pokud jde o společnosti s omezeným ručením svých společníků, Companies Act 2006 rozlišuje dva druhy omezeného ručení, a sice v doslovném překladu omezení podílem (*limited by shares*) a omezení garancí (*limited by guarantee*).

Za *company limited by guarantee* je považována společnost, jejíž společníci⁵⁰² se prostřednictvím stanov⁵⁰³ zaváží v případě likvidace společnosti přispět určitou částkou, je-li to zapotřebí k úhradě dluhů společnosti nebo poplatků spojených s její likvidací (čl. 3 odst. 3 CA 2006).⁵⁰⁴ Její limit musí být specifikován v garančním

⁴⁹⁸ Vzájemné kombinace jsou možné, nestanoví-li zákon jinak.

⁴⁹⁹ Dokud je společnost solventní, společníci s věřiteli do kontaktu prakticky nepřicházejí.

⁵⁰⁰ Boyle, A. J., Birds, J. Company Law (op. cit.), s. 95. Srov. zejména čl. 74 Insolvency Act 1986.

⁵⁰¹ Davies, P. Introduction (op. cit.), s. 11.

⁵⁰² Užití pojmu společník (*shareholder*) není v této souvislosti zcela přesné, neboť *company limited by guarantee* nevytváří základní kapitál, s jehož existencí je spjata existence podílů (*shares*). Přesnější by proto bylo hovořit o členovi společnosti (*member of a company*), který je obdobou tuzemského člena korporace.

⁵⁰³ Výraz *stanovy* (v orig. znění *articles of association*) je ekvivalentem pojmu *společenské smlouvy* užívané v ostatních kapitolách této disertační práce pro označení právního jednání, jímž se kapitálová společnost zakládá.

⁵⁰⁴ O takový případ půjde zejména tehdy, je-li společnost v úpadku.

prohlášení (*statement of guarantee*) a tvoří přílohu návrhu na registraci (zápis) společnosti. Výše příspěví každého společníka však nesmí přesáhnout hodnotu uvedenou v garančním prohlášení, čímž se *company limited by guarantee* odlišuje od společností s neomezeným ručením svých společníků.⁵⁰⁵ V praxi bývá *company limited by guarantee* i s ohledem na absenci podílů zakládána převážně za nepodnikatelským účelem, např. jako sportovní klub, charitativní organizace či jiná forma sdružení osob.⁵⁰⁶

Naproti tomu ručení omezené výši podílu v případě *company limited by shares* značí povinnost základajících společníků uhradit společnosti cenu podílu, přičemž jejich odpovědnost za dluhy společnosti je limitována právě touto úhradou. Je-li podíl plně splacen, nelze se po nich domáhat čehokoli dalšího. Založení *company limited by shares* tak mj. předpokládá existenci kapitálu, který společníci do společnosti vnášejí.

8.1.2. *Private company limited by shares a public limited company*

Z dosud předestřeného výkladu plyne, že tuzemskému pojetí kapitálových společností nejvíce odpovídá britská *company limited by shares*. Ta může mít podobu soukromou (*private company limited by shares*, zkráceně jako *Ltd*) nebo veřejnou (*public limited company*, zkráceně jako *Plc*).⁵⁰⁷ Základní rozdíl mezi oběma formami je především dvojit.

Zaprvé, *Ltd* nesmí veřejnosti nabízet žádné cenné papíry (ať již účastnické nebo jiné), přičemž nabídkou veřejnosti se rozumí zásadně každá nabídka, byť vůči části veřejnosti, u níž nelze předpokládat, že bude přístupná pouze osobě, která

⁵⁰⁵ *Mayson, S., French, D., Ryan, Ch.* Company Law. 33rd ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2016, s. 52 a násl.

⁵⁰⁶ *Hannigan, B.* Company Law. 4th ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2016, s. 13.

⁵⁰⁷ Podle čl. 4 odst. 1 CA 2006 je soukromou každá obchodní společnost, která není veřejnou společností.

nabídku obdrží.⁵⁰⁸ *Plc* naopak může nejen své podíly nabízet veřejnosti, nýbrž i být kótována na London Stock of Exchange, byť v obou případech jde o oprávnění společnosti, nikoliv o její povinnost.⁵⁰⁹

Druhý rozdíl spočívá v minimální výši základního kapitálu. Zatímco pro soukromou společnost zákon žádnou spodní hranici nestanoví, načež může utvářet základní kapitál teoreticky i ve výši jediné libry,⁵¹⁰ veřejná společnost podléhá základnímu kapitálu ve výši nejméně 50 000 liber.⁵¹¹ I Velká Británie tak podobně jako Česká republika překračuje minimální požadavek stanovený unijním právem,⁵¹² když podle kodifikační komise 25 000 EUR „*není dostatečných, aby zajistilo, že společnost má dostatečné finanční zdroje k tomu, aby se mohla účastnit významných ekonomických aktivit.*“ Tamní doktrína nicméně dovozuje, že jedinou funkcí minimální výše základního kapitálu je odradit společníky od lehkomyšlného zakládání veřejných společností.⁵¹³

Při komparaci s tuzemským právem lze shrnout, že *private company limited by shares* v základních rysech odpovídá tuzemské společnosti s ručením omezeným,⁵¹⁴ když obě formy obchodní společnosti je možné založit se zanedbatelnou výší základního kapitálu, jejich cenné papíry nejsou veřejně

⁵⁰⁸ Srov. čl. 755 a 756 CA 2006.

⁵⁰⁹ *Mayson, S., French, D., Ryan, Ch.* Company Law (op. cit.), s. 57.

⁵¹⁰ Srov. *Dine, J., Koutsias, M.* Company Law (op. cit.), s. 5. Davies a Worthington nicméně poukazují, že rozdíl mezi soukromými a veřejnými společnostmi není pouze věcí uvedených odlišností, nýbrž je také projevem sociálního a ekonomického významu společnosti, protože jsou veřejné společnosti přísněji regulovány z řady důvodů, které mnohdy s nabídkou cenných papírů veřejnosti ani nespojují. In *Davies, P., Worthington, S.* Gower's Principles (op. cit.), s. 13.

⁵¹¹ Ustanovení čl. 763 odst. 1 CA 2006.

⁵¹² Podle čl. 6 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a rady č. 2012/30/EU činí základní kapitál akciové společnosti nejméně 25 000 EUR.

⁵¹³ Srov. *Mayson, S., French, D., Ryan, Ch.* Company Law (op. cit.), s. 58.

⁵¹⁴ Shodně *Pelikánová, I.* Komentář k obchodnímu zákoníku (op. cit.), s. 329.

obchodovatelné, a tudíž i obě zpravidla slouží podnikání menšího rozsahu.⁵¹⁵ *Public company (limited by shares)* naproti tomu uvedené atributy popírá, což značí její podobnost spíše s českou společností akciovou.

Není-li pak v této kapitole dále výslovně uvedeno jinak, má se společností (obchodní společností) na mysli jak společnost soukromá (*Ltd*), tak veřejná (*Plc*).

8.2. Organizační struktura a působnost orgánů *Ltd* a *Plc*

Struktura orgánů obchodní společnosti je ve Velké Británii tradičně založena na monistickém systému vnitřního uspořádání, který předpokládá existenci dvou orgánů – valné hromady (*general meeting*) a správní rady (*board of directors*). Na rozdíl od většiny kontinentálních jurisdikcí tak britské právo nerozlišuje zvláštní kontrolní (dozorčí) orgán, jemuž by byl svěřen dohled nad činností orgánu výkonného (statutárního).

Tento pro anglo-americké prostředí charakteristický rys je však zejména ve větších společnostech do určité míry relativizován zaměřením členů správní rady na exekutivní/výkonnou (*executive directors*) a neexekutivní (*non-executive directors*) úlohu. Zatímco výkonný člen správní rady zpravidla věnuje veškerý svůj čas práci pro společnost, často souběžně jako její zaměstnanec, a příjem od společnosti pro něj mívá zásadní povahu,⁵¹⁶ náplní činnosti neexekutivních členů je vedle tvorby strategie společnosti zejména dohled nad její činností,⁵¹⁷ přičemž ani jedna z obou kompetencí povětšinou každodenní povahu nemá.⁵¹⁸

⁵¹⁵ Srov. také § 137 odst. 4 a § 142 odst. 1 z. o. k.

⁵¹⁶ *Mayson, S., French, D., Ryan, Ch. Company Law (op. cit.), s. 430.*

⁵¹⁷ *Boyle, A. J., Birds, J. Company Law (op. cit.), s. 364.*

⁵¹⁸ K postavení neexekutivních členů správní rady např. *Roach, L. Concentrate Company Law. 2nd ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013, s. 112 a násl.*

Do působnosti valné hromady⁵¹⁹ svěřuje zákon úpravu stanov, změnu právní formy společnosti (např. ze soukromé na veřejnou), rozhodnutí o vydání nových podílů, jakož i dobrovolné zrušení společnosti s likvidací.⁵²⁰ V obecné rovině jde o rozhodnutí, jimiž mohou být dotčeny zájmy společníků a k jejichž přijetí budou společníci vybaveni⁵²¹ zpravidla stejně dobře jako členové správní rady.

Vedle uvedených kompetencí, které z hlediska své četnosti nejsou pro běžný chod společnosti typické, leč přesto svým dopadem zásadní, normuje Companies Act 2006 působnost valné hromady taktéž při udělování souhlasu v záležitostech významných z pohledu požadavků na dobrou správu a řízení společnosti (*corporate governance*). Jde např. o jmenování auditorů společnosti či schvalování transakcí, při nichž mohou být členové správní rady vystaveni střetu zájmů.⁵²²

Zákonem stanovená působnost valné hromady má přitom kogentní povahu. Companies Act 2006 tak limituje rozsah, v jakém stanovy společnosti mohou založit výlučné oprávnění správní rady, když zákonná působnost valné hromady představuje minimální standard kompetencí, které musí valné hromadě vždy zůstat zachovány.⁵²³

Totéž ovšem platí, jde-li o působnost zákonem svěřenou správní radě. Ohledně jejích kompetencí je však britský zákonodárce o poznání skoupější. Do (výlučné) působnosti správní rady svěřuje Companies Act 2006 v zásadě dva okruhy činností – pravidelnou tvorbu ročních výkazů (zpráv) a běžnou administraci společnosti,

⁵¹⁹ Ať už jde o výslovné svěření určité otázky k rozhodnutí valné hromadě, anebo o požadavek souhlasu valné hromady s konkrétním rozhodnutím.

⁵²⁰ Srov. *McLaughlin, S.* Unlocking Company Law. 3rd ed. Abingdon, UK: Routledge, 2015, s. 257 a násl.; *Davies, P.* Introduction (op. cit.), s. 122.

⁵²¹ Ačkoli *Davies* a *Worthington* obsah anglického pojmu *well-equipped* blíže nerozvádějí, mám za to, že mají na mysli zejména vybavenost relevantními informacemi. Zřejmě vychází z očekávání, že při rozhodnutích, která se společníků přímo dotýkají, budou společníci zpravidla schopni význam přijímaného rozhodnutí sami posoudit. In *Davies, P., Worthington, S.* Gower's Principles (op. cit.), s. 364 a násl.

⁵²² Tamtéž.

⁵²³ *Mayson, S., French, D., Ryan, Ch.* Company Law (op. cit.), s. 383.

konkrétně komunikaci se správcem britského obchodního rejstříku (*Companies House*). Povinností členů správní rady tak je zajistit každoroční vyhotovení určených výkazů, jejich ověření, zaslání kopií správci obchodního rejstříku a zpravidla také jejich předložení společníkům na valné hromadě.⁵²⁴

Ke složení nebo způsobu rozhodování správní rady nestanoví Companies Act 2006 dokonce téměř ničeho. Pouze z čl. 154 CA 2006 vyplývá povinnost veřejné společnosti utvářet nejméně dvoučlennou správní radu, zatímco správní rada soukromých společností může mít i člena jediného.

8.3. Působnost při podnikatelském rozhodování

8.3.1. Companies Act 2006

Pokud jde o kompetence v oblasti podnikatelského rozhodování (*decision-making about the company's business activities*), Companies Act 2006 je výslovně, a to dokonce ani zčásti, nesvěřuje do rukou žádného z orgánů společnosti.⁵²⁵ Tento, z komparativního pohledu spíše ojedinělý přístup, vychází z obecného přesvědčení britské právní vědy, že by mělo zůstat pouze věcí společnosti a jejích stanov, nikoliv kogentních zákonných norem, jakou roli mají při rozhodování o záležitostech společnosti hrát společníci a které kompetence mají být svěřeny správní radě.⁵²⁶

Davies a Worthington k tomu uvádějí, že jde patrně o důsledek historického vývoje britského obchodního práva, které tradičně vychází ze smlouvy o sdružení, resp. o společnosti (*partnership*),⁵²⁷ která společníkům poskytovala značně široký

⁵²⁴ Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles (op. cit.), s. 365 a násl.

⁵²⁵ Stranou pozornosti zůstává nejen rozdělení působnosti mezi valnou hromadu a správní radu, nýbrž také kompetenční vztah mezi správní radou a vrcholným managementem společnosti.

⁵²⁶ Srov. Dignam, A. Lowry, J. Company Law. 8th ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2014, s. 290; Farrar, J. H., Hannigan, B. Farar's Company Law. 4th ed. London, UK: Butterworths, 1998, s. 363 a násl.; Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles (op. cit.), s. 356.

⁵²⁷ Smlouvou o sdružení vznikl mezi zúčastněnými osobami závazek společného podnikání, přičemž ke vzniku partnerství nebylo zapotřebí žádné veřejnoprávní ingerence, ani nedocházelo k vytvoření

prostor, aby si vnitřní záležitosti svého partnerství sami upravili. Poukazují také na ideově-teoretické souvislosti, kdy je kořeny kompetencí správní rady nutné hledat nikoli u samostatně stojící autority státu, nýbrž u společníků, kteří je prostřednictvím stanov delegují společnosti, což jen podtrhuje přirozenou povahu britského práva obchodních společností, v jehož středu stojí společník.⁵²⁸

Uvedená flexibilita britského práva má vedle historických kořenů svůj původ rovněž i ve formálně-technickém pojetí právní úpravy. Zatímco německé právo pro obchodní společnosti počítá vesměs se zvláštní a do určité míry oddělenou regulací, Companies Act 2006 upravuje nejrůznější formy společností vč. společností neziskových.⁵²⁹

I proto jsou britská pravidla natolik variabilní, přestože i ve Velké Británii mezi obchodními společnostmi mohou panovat zásadní rozdíly. Zatímco pro kótované společnosti je typická role společníků jako pasivních investorů a svěřeni řízení společnosti do rukou profesionálního managementu, v menších společnostech naopak jsou společníci a členové správní rady zpravidla tytéž osoby. Jak s trochou nadsázky na příkladu malé stavební společnosti poukazuje Dignam: „*V reálném světě [členové správní rady – pozn. aut.] nesedí vedle sebe v oblecích, ale venku pokládají cihly za každého počasí. Místností správní rady je špinavá stavební buňka, nikoli luxusní střešní byt ve 22. podlaží, a její členové zřídka kdy, pokud vůbec někdy, budou přemýšlet, zda jednají jako společníci, anebo jako členové správní rady.*“⁵³⁰

8.3.2. Vzorové stanovy

Přestože bylo předestřeno, že Companies Act 2006 správní radě ani valné hromadě kompetenci k přijímání rozhodnutí o podnikatelské činnosti výslovně

nové právnické osoby oddělené od zúčastněných osob. K tomu viz *Dignam, A. Hicks and Goo's Cases & Materials on Company Law*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 95.

⁵²⁸ *Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles* (op. cit.), s. 356.

⁵²⁹ *Davies, P. Introduction* (op. cit.), s. 107.

⁵³⁰ *Dignam, A. Hicks and Goo's Cases* (op. cit.), s. 214.

nesvěřuje, bývá právě správní rada doktrínou označována za nejdůležitější rozhodovací orgán společnosti.⁵³¹ Legislativní důvody tohoto závěru je nutno hledat v subsidiárních pravidlech britského práva obchodních společností, jimiž jsou vzorové stanovy obchodních společností⁵³² vydávané státním tajemníkem (*Secretary of State*),⁵³³ zvláště pro *Plc* i *Ltd*.

Vzorové stanovy upravují řadu otázek, které v jiných jurisdikcích standardně bývají ponechány úpravě zákonné, jako jsou např. volba a odvolání členů správní rady, způsob jejího rozhodování, podíly společníků na zisku či právě oblast podnikatelského rozhodování. Podle čl. 20 odst. 2 CA 2006 se přitom ujednání vzorových stanov stávají součástí vlastních stanov společnosti do té míry, v jaké nebylo jejich užití vlastními stanovami společnosti vyloučeno nebo modifikováno, což normativní regulaci vzorových stanov staví na silně dispozitivní základ.⁵³⁴

Pokud jde o působnost, kterou vzorové stanovy správní radě svěřují, pro *Ltd* i *Plc* obecně platí, že „v mezích stanov jsou členové správní rady odpovědní za

⁵³¹ Např. *McLaughlin, S.* Unlocking (op. cit.), s. 267; *Davies, P., Worthington, S.* Gower's Principles (op. cit.), s. 355.

⁵³² Model Articles for Private Companies Limited by Shares (dále jen „MA Ltd“) a Model Articles for Public Companies (dále jen „MA Plc“). Dostupné z: <https://www.gov.uk/guidance/model-articles-of-association-for-limited-companies>.

⁵³³ Výraz *Secretary of State* lze předložit jako funkci státního tajemníka, resp. vládního ministra. Konkrétně vydávání vzorových stanov náleží ministrovi pro obchod, inovace a dovednosti (*Secretary of State for Business, Innovation and Skills*). In *Dignam, A. Lowry, J.* (op. cit.), s. 290.

⁵³⁴ Shodně také doktrína dovozuje, že „rozdělení působnosti mezi společníky a členy správní rady je, v mezích zákona, ponecháno zcela na úvaze těch, kteří připravují stanovy“. In *Wild, Ch., Weinstein, S.* Smith and Keenan's Company Law. 17th ed. Edinburgh, UK: Pearson Education, 2016, s. 346.

vedení⁵³⁵ podnikatelské činnosti společnosti, za jehož účelem mohou vykonávat veškerou působnost společnosti.“⁵³⁶

V porovnání s jinými právními řády stojí za povšimnutí, že vzorové stanovy nerozlišují povahu ani význam rozhodnutí, jež správní radě svěřují. Vzorové stanovy tak, nejsou-li modifikovány ujednáním společníků, zakotvují ve prospěch správní rady velice silnou kompetenci, která na jejich základě může činit nejen rozhodnutí běžná,⁵³⁷ nýbrž i rozhodnutí svým významem neobvyklá a mimořádná, ať již se přímo dotýkají podnikání společnosti, anebo jiných oblastí.⁵³⁸

Zejména v malých soukromých společnostech však může být vůlí společníků, kteří nemají současně ambici stát se členy správní rady, určitá omezení správní rady ve stanovách zakotvit. Jednou z alternativ je převzetí pravidla známého z institutu smlouvy o sdružení, konkrétně čl. 24 odst. 8 Partnership Act 1890. Podle něj platí, že „jakákoli změna oproti běžným záležitostem spojeným s podnikáním v rámci smlouvy o sdružení musí být odsouhlasena většinou společníků, přičemž k žádné změně v povaze podnikání nemůže dojít bez souhlasu všech existujících společníků.“⁵³⁹

Možností, jakými se lze autonomní úpravou od řešení obsaženého ve vzorových stanovách odchýlit, je samozřejmě vícero. Zákon ani vzorové stanovy žádné mantinely neurčují. Společníci tak mohou optovat pro zdánlivě jakoukoli dělbu

⁵³⁵ Pojem *management of company's business* může být přeložen jako řízení, vedení, správa, popř. organizace podnikatelské činnosti společnosti. S ohledem na skutečnost, že tyto nuance v zásadě nejsou v britském právu normativně významné, nečiní mnohost relevantních překladů větší potíže.

⁵³⁶ Čl. 3 MA Ltd i MA Plc.

⁵³⁷ V britském právu se lze v souvislosti s každodenní běžnou činností setkat s pojmy *day-to-day business* či *day-to-day control*. Např. Loose, P., Griffiths, M., Impey, D. *The Company Director: Powers, Duties and Liabilities*. 12th ed. Bristol, UK: Jordan Publishing, 2015, s. 379; Roach, L. *Concentrate Company Law* (op. cit.), s. 66.

⁵³⁸ To ovšem neznamená, že by doktrína a praxe s rozhodnutími různého významu nadále nepracovaly, např. při modelování působnosti, která by měla zůstat svěřena valné hromadě. Srov. např. Kershaw, D. *Company Law in Context*. 2nd ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2012, s. 190 a násl.

⁵³⁹ Davies, P., Worthington, S. *Gower's Principles* (op. cit.), s. 357.

kompetencí, která vyhovuje jejich představám. Z tohoto důvodu je také téměř nemožné činit jakékoli paušální závěry o typickém rozdělení působnosti mezi valnou hromadu a správní radu, neboť jde o skutečnosti značně individuální.⁵⁴⁰

8.3.3. Listing Rules a UK Corporate Governance Code

Vedle zákonné úpravy a na ni navazujících vzorových stanov je třeba rovněž zmínit další prameny práva obchodních společností, a sice FCA Listing Rules⁵⁴¹ a britský kodex *corporate governance* (UK Corporate Governance Code⁵⁴²). Zatímco první pramen představuje burzovní pravidla vydávaná britským regulátorem kapitálového trhu (Financial Conduct Authority), která dopadají na každou společnost, jejíž cenné papíry jsou na kapitálovém trhu obchodovány, *UK Corporate Governance Code* stanoví požadavky na zvláštní výšeč kótovaných společností (*premium listed companies*), které se musí kodexu podřídít, anebo vysvětlit které jeho části nedodržují a z jakých důvodů tak činí (*comply or explain rule*).⁵⁴³

Na rozdíl od Companies Act 2006, britský kodex *corporate governance* rozdělení působnosti v oblasti podnikatelského rozhodování zcela ze zřetele nepouští. Již podle úvodního principu obsaženého v čl. A1 by každá společnost „*měla být řízena efektivní správní radou, která je kolektivně zodpovědná za dlouhodobý úspěch společnosti*“ a jejíž úlohou je „*určení strategických cílů společnosti, zajištění finančních a lidských zdrojů nezbytných pro jejich dosažení, a přezkum činnosti managementu společnosti.*“

Jinými slovy podle kodexu nemá být podstatou činnosti správní rady pravidelné přijímání konkrétních, byť významnějších rozhodnutí o podnikání společnosti, natož pak její každodenní a běžná správa. Úkolem členů správní rady je

⁵⁴⁰ Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles (op. cit.), s. 356 a 358.

⁵⁴¹ Dostupné z: <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/LR.pdf>.

⁵⁴² Dostupné z: <https://www.frc.org.uk/directors/corporate-governance-and-stewardship/uk-corporate-governance-code>.

⁵⁴³ Srov. Hannigan, B. Company Law (op. cit.), s. 588 a násl.; Mayson, S., French, D., Ryan, Ch. Company Law (op. cit.), s. 202 a 430.

strategické řízení společnosti a dohled nad způsobem, jakým management společnosti (nejčastěji vrcholní zaměstnanci) svoji činnost vykonává. To ostatně odpovídá specifikům kótovaných společností, zejména co se jejich velikosti a počtu přijímaných rozhodnutí týče.

FCA Listing Rules pak jdou v míře konkrétnosti ještě dál, když podle svého ekonomického významu⁵⁴⁴ rozlišují tři druhy transakcí, a sice transakce s hodnotou přesahující 25 % společnosti, transakce s hodnotou od 5 do 25 % a transakce s menší než pětiprocentní hodnotou. Pro realizaci první a nejvýznamnější kategorie transakcí vyžadují FCA Listing Rules předchozí souhlas valné hromady, a to za současného poskytnutí detailních informací ze strany správní rady s cílem zmenšit náklady společníků na učinění informovaného rozhodnutí. U zbylých dvou kategorií transakcí FCA Listing Rules předchozí souhlas společníků nepředpokládají, normují však alespoň obecnou povinnost správní rady společníky o uskutečnění transakce informovat.⁵⁴⁵ Výjimku tvoří transakce realizované v rámci běžného obchodního styku, na něž žádné z uvedených pravidel nedopadá.⁵⁴⁶

8.4. Správní rada – svolání a rozhodování

8.4.1. Obecně

O způsobu, jakým se správní rada svolává, ani o průběhu jejího jednání Companies Act 2006 ničeho nestanoví. Zákon se omezuje pouze na úpravu zápisů z jednání správní rady a některých souvisejících otázek. Ve zbývajícím rozsahu tak opět ponechává na vůli společníků, aby pravidla pro fungování správní rady blíže upravili, jinak se užije subsidiární úprava vzorových stanov, potažmo pravidla *common law*.

Právě vzorové stanovy obsahují relativně podrobnou regulaci jak svolávání správní rady, tak průběhu jejího jednání včetně samotného rozhodování. Většina

⁵⁴⁴ K výpočtu srov. Listing Rule 10, Annex 1.1.

⁵⁴⁵ *Kershaw, D. Company Law (op. cit.), s. 207.*

⁵⁴⁶ Čl. 10.1 písm. c) FCA Listing Rules.

pravidel je pro soukromou i veřejnou společnost shodných, přičemž s ohledem na své zakotvení ve vzorových stanovách jde rovněž o úpravu dispozitivní.

8.4.2. Svolání jednání

Svolat jednání správní rady může každý její člen. Oznámení o jednání (*notice of meeting*) zašle svolávající člen sám, anebo prostřednictvím tajemníka (sekretáře) společnosti (*company secretary*). Oznámení musí zahrnovat den, čas a místo jednání. Jestliže se předpokládá i jiná než osobní účast členů správní rady, musí oznámení obsahovat také způsob vzájemné komunikace.⁵⁴⁷ O programu jednání vzorové stanovy poněkud překvapivě mlčí. Povinnost jej uvést proto zpravidla dána není, ačkoli to v praxi bude obvyklé.⁵⁴⁸

Oznámení se doručuje všem členům správní rady, nevyžaduje se však jeho písemná forma. Vzorové stanovy taktéž obsahují možnost člena správní rady se práva na řádné doručení oznámení o jejím jednání vzdát. Lze tak učinit i zpětně, nejpozději však do 7 dnů po skončení jednání.⁵⁴⁹

Pokud jde o předstih, s jakým má být jednání správní rady svoláno, vzorové stanovy žádnou lhůtu nenormují. V konkrétním případě bude rozhodující především důvodné očekávání, že se členové správní rady jednání skutečně zúčastní.⁵⁵⁰ S ohledem na okolnosti je tedy přípustné svolat jednání dny, hodiny, ba dokonce i minuty před jeho plánovaným začátkem, přičemž v potaz je nutné vzít i dosavadní praxi.⁵⁵¹

V případě *Browne v. La Trinidad* (1887) 37 Ch D 1 bylo pět minut dostačujících za situace, když vzdálenost ani jiné aktivity členovi správní rady v jeho účasti na jednání nebránily. V rozhodnutí *Re Homer District Consolidated Gold*

⁵⁴⁷ Čl. 9 odst. 1 a 2 MA Ltd, resp. čl. 8 odst. 1 až 4 MA Plc.

⁵⁴⁸ *Wild, Ch., Weinstein, S. Smith and Keenan's* (op. cit.), s. 265.

⁵⁴⁹ Čl. 9 odst. 3 a 4 MA Ltd, resp. Čl. 8 odst. 5 a 6 MA Plc.

⁵⁵⁰ Srov. *Griffin, S. Company Law Handbook*. 3rd ed. London, UK: The Law Society, 2013, s. 269.

⁵⁵¹ *Wild, Ch., Weinstein, S. Smith and Keenan's* (op. cit.), s. 265.

Mines Ltd, ex parte Smith (1888) 39 Ch D 546 zase ani tři hodiny nebyly shledány jako důvodné, neboť člen správní rady měl na stejný čas již naplánované jiné jednání. Konečně v případě *Bentley-Stevens v. Jones* [1974] 1 WLR 638 dovedl soud porušení pravidel pro svolání správní rady také tehdy, když oznámení o svolání správní rady na pondělní ráno bylo členovi správní rady doručeno teprve předcházející den.⁵⁵²

K nedodržení předepsaných pravidel pro svolání správní rady Companies Act 2006 ani vzorové stanovy žádný právní následek výslovně nestanovují. Obecně bývá spíše přijímáno, že automatickým následkem není neplatnost usnesení na jednání přijatých, neboť soudy nebudou zasahovat do vnitřních záležitostí společnosti na žádost menšiny členů správní rady,⁵⁵³ a to zejména v případech, kdy je zřejmé, že by ani účast člena správní rady na výsledek jejího rozhodnutí neměla žádný vliv.⁵⁵⁴ V rozhodnutí *Browne v. La Trinidad* (1887) 37 Ch D 1 k tomu soudce Lindley LJ uvedl: „*Domnívám se, že nejdůležitější je, aby se soud pevně držel pravidla, jež opakovaně judikoval, a sice nezasahovat za účelem přinucení společností podříditi své jednání striktním pravidlům, pokud by žalované odchýlení se mohlo stejně být kdykoli jindy napraveno.*“⁵⁵⁵

To nicméně neznamená, že z vadně svolaného jednání neplynou pro dotčeného člena správní rady žádné právní následky. Podle *common law* náleží nezúčastnivšímu se členovi právo na svolání nového jednání.⁵⁵⁶ Pokud však o svolání

⁵⁵² Přesto však soud odmítl vyslovit neplatnost přijatých usnesení, neboť ani přítomnost člena správní rady by výsledek nikterak neovlivnila. K tomu viz dále.

⁵⁵³ *Loose, P., Griffiths, M., Impey, D. The Company Director* (op. cit.), s. 586; *Wild, Ch., Weinstein, S. Smith and Keenan's* (op. cit.), s. 265.

⁵⁵⁴ Podobně je pak chráněna i dobrá třetích osob. Viz *Girvin, S., Frisby, S., Hudson, A. Charlesworth's Company Law*. London, UK: Sweet & Maxwell, 2010, s. 382.

⁵⁵⁵ *Griffin, S. Company Law Handbook* (op. cit.), s. 270. Jak se ale uvádí tamtéž, tato logika je narušena, pokud by účast člena správní rady mohla ostatní členy ovlivnit, aby bývali hlasovali proti rozhodnutí, které bylo nakonec přijato.

⁵⁵⁶ S ohledem na obecné právo člena správní rady považovat svolání jejího jednání je nicméně praktická využitelnost tohoto závěru spíše malá.

v rozumné době nepožádá, vzdává se tím svého práva a veškerá usnesení správní rady jsou nadále považována za platná.⁵⁵⁷

8.4.3. Rozhodování

Pro rozhodování správní rady je charakteristický kolektivní a většinový princip.⁵⁵⁸ Jak příznačně poznamenal soudce Romer LJ v rozhodnutí *Re H R Harmer Ltd* [1959] 1 WLR 62, „společníci jsou oprávněni očekávat, že správní rada bude plnit své funkce jako celek, a že členové správní rady budou jednat obvyklým způsobem. Společníci jsou oprávněni těžit z kolektivní zkušenosti členů správní rady a očekávat, že správní rada a každý její člen mohou svobodně vyjádřit svůj názor na společném jednání.“⁵⁵⁹

Aby byla správní rada usnášeníschopná, je třeba dodržet vyžadované kvorum, tedy minimální počet členů zúčastněných na rozhodování. Kvorum může být podle vzorových stanov „času od času měněno členy správní rady,“ nesmí však být nižší než dva.⁵⁶⁰ V praxi tak může být správní rada usnášeníschopná i za účasti menšího než nadpolovičního počtu svých členů.⁵⁶¹

Není-li stanovené kvorum dodrženo, nesmí správní rada hlasovat o žádném návrhu vyjma návrhu na své příští svolání.⁵⁶² Pokud však člen správní rady záměrně její jednání zmaří, nemůže se nedodržení předepsaného kvora dovolat.

⁵⁵⁷ *Wild, Ch., Weinstein, S. Smith and Keenan's* (op. cit.), s. 265.

⁵⁵⁸ *Pennington, R. Company Law*. 7th ed. London, UK: Butterworths, 1995, s. 769 a násl.; *Loose, P., Griffiths, M., Impey, D. The Company Director* (op. cit.), s. 158; *McLaughlin, S. Unlocking* (op. cit.), s. 267.

⁵⁵⁹ *Mayson, S., French, D., Ryan, Ch. Company Law* (op. cit.), s. 452.

⁵⁶⁰ Čl. 11 odst. 2 MA Ltd, resp. čl. 10 odst. 2 MA Plc.

⁵⁶¹ V doktríně bývá dokonce diskutováno, zda by v kolektivní správní radě mohlo být kvorum naplněno i za účasti jediného jejího člena. Srov. např. *Cassidy, J. Concise Corporations Law*. 5th ed. Annandale, N.S.W.: Federation Press, 2006, s. 277.

⁵⁶² Čl. 11 odst. 1 MA Ltd, resp. čl. 10 odst. 1 MA Plc. Pokud pak aktuální počet členů správní rady stanoveného kvora ani dosáhnout nemůže, připouští se, aby stávající členové rozhodli o volbě nových

K přijetí rozhodnutí dochází, vyjádří-li s ním svůj souhlas většina přítomných⁵⁶³ členů. To neplatí pouze tehdy, má-li společnost (*Ltd*) jediného člena správní rady a současně její stanovy nevyžadují, aby měla správní rada členů více.⁵⁶⁴

Vzorové stanovy ve zjevné návaznosti na dřívější judikaturu⁵⁶⁵ dále připouštějí i rozhodování správní rady mimo své jednání, pokud „*všichni oprávnění členové správní rady dají vzájemně jakýmkoli společným způsobem najevo, že sdílejí stejný pohled na danou záležitost*“. Takové rozhodnutí může mít například podobu písemného návrhu, jehož kopie jsou jednotlivými členy správní rady podepsány, ale i jakoukoli jinou.⁵⁶⁶

Otázkou zůstává, zda by stanovy společnosti mohly přísnou jednomyslnost rozvolnit. Vzhledem k jejich opakovaně zmiňované dispozitivní povaze mám za to, že takovému závěru nic nebrání. Ponechává-li zákon na vůli společníků i tak zásadní otázku, jakou působnost správní radě svěří, stěží by bylo možné uzavřít, že rozhodnutí mimo své jednání může správní rada přijmout pouze s obligatorním souhlasem všech svých členů.⁵⁶⁷ Tím spíše se pak mohou společníci od vzorových stanov odchýlit,

členů správní rady, potažmo aby za tímto účelem svolali valnou hromadu (srov. čl. 11 odst. 3 MA Ltd. resp. čl. 11 MA Plc).

⁵⁶³ Za přítomné se považují i členové, kteří se neúčastní jednání v místě, kde se koná, a to za předpokladu, že je zajištěna jejich možnost komunikovat s ostatními (čl. 10 MA Ltd, resp. čl. 9 MA Plc).

⁵⁶⁴ Čl. 7 MA Ltd, resp. čl. 13 MA Plc.

⁵⁶⁵ V rozhodnutích *Runciman v Walter Runciman plc* [1992] BCLC 1084 at 1092 a *Base Metal Trading v Shamurin* [2004] EWCA Civ 1316 soudy dovodily, že účinky rozhodnutí přijatého na řádně svolaném jednání správní rady má také jakkoli neformální, leč jednomyslný souhlas všech jejích členů. Jde o projev dříve judikované zásady anglického práva (*Duomatic principle*), podle níž mohou společníci svůj souhlas s konkrétním jednáním vyslovit nikoli pouze hlasováním na valné hromadě, nýbrž i jinou neformální cestou. K tomu bližší srov. *Worthington, S. Sealy & Worthington's Texts, Cases, & Materials in Company Law*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2016, s. 214 a násl.

⁵⁶⁶ Srov. čl. 8 MA Ltd, resp. podrobněji čl. 17 a 18 MA Plc.

⁵⁶⁷ K tomu srov. *Boyle, A. J., Birds, J. Company Law* (op. cit.), s. 568, kde autoři s odkazem rozhodnutí *Municipal Mutual Insurance Ltd v Harrop* [1998] 2 BCLC 540 dovozují nedostatečnost ústního

připouští-li se, aby členové správní rady přijali jakékoli pravidlo, které podle jejich názoru způsob přijímání rozhodnutí na úrovni správní rady vhodně upraví.⁵⁶⁸

Pokud jde o počet hlasů jednotlivých členů, pro *Plc* vzorové stanovy normují, že každý člen správní rady má jeden hlas.⁵⁶⁹ I přes jejich dispozitivní povahu je výslovně zdůrazněno, že se předmětná úprava užije v rozsahu, resp. za podmínek určených stanovami společnosti (čl. 13 odst. 2 MA *Plc*).⁵⁷⁰ Soudím proto, že nic nebrání společníkům, aby stanovili i jiné počty hlasů, např. v návaznosti na význam záležitosti, o níž členové správní rady hlasují. V případě rovnosti hlasů pak rozhoduje hlas předsedy správní rady nebo jiného člena, který jednání předsedá.⁵⁷¹

8.4.4. Delegace a delimitace působnosti

Stanovy mohou připustit, aby správní rada dále delegovala svoji působnost na jednotlivé členy správní rady, na výbory v jejím rámci utvářené či na zaměstnance společnosti.⁵⁷² Potřeba a význam delegace vychází z praktických obtíží, které vznikají při každodenním řízení společnosti, když obzvláště ve větších společnostech je stěží realizovatelné činit veškerá rozhodnutí o podnikání společnosti na úrovni jediného orgánu.⁵⁷³

Vzorové stanovy shodně pro *Ltd* i *Plc* normují oprávnění správní rady delegovat své kompetence. Přípustnost delegace dokonce stanoví pro jakoukoli

souhlasu většiny členů správní rady k platnému rozhodnutí správní rady s výjimkou, že by k takovému postupu byli oprávněni podle stanov (viz „...and there is no relevant article“).

⁵⁶⁸ Čl. 16 MA *Ltd*, resp. čl. 19 MA *Plc*.

⁵⁶⁹ V případě *Ltd* vzorové stanovy počet hlasů explicitně neřeší. Z logiky věci nicméně i pro poměry *Ltd* plyne, že každý člen správní rady má jeden hlas.

⁵⁷⁰ Srov. „Subject to the articles...“

⁵⁷¹ Čl. 13 odst. 1 MA *Ltd*, resp. čl. 14 odst. 1 MA *Plc*.

⁵⁷² Boyle, A. J., Birds, J. *Company Law* (op. cit.), s. 567; Loose, P., Griffiths, M., Impey, D. *The Company Director* (op. cit.), s. 159.

⁵⁷³ Griffin, S. *Company Law Handbook* (op. cit.), s. 270; Davies, P., Worthington, S. *Gower's Principles* (op. cit.), s. 361.

působnost správní rady, a to v rozsahu a za podmínek, které členové správní rady považují za vhodné,⁵⁷⁴ přičemž určí-li tak správní rada, může osoba, již byl výkon delegované působnosti svěřen, tuto působnost opětovně delegovat na další osoby.⁵⁷⁵

Rozsah delegačního oprávnění je tedy v poměrech subsidiárně platných vzorových stanov značně široký, prakticky neomezený.⁵⁷⁶ Správní rada přitom může delegaci kdykoli zcela nebo částečně revokovat⁵⁷⁷ stejně jako změnit její podmínky. Delegace působnosti navíc nebrání tomu, aby správní rada konkrétní otázku sama rozhodla, neboť, jak dovozuje britská doktrína, správní radu nelze zbavit její kompetence k řízení společnosti.⁵⁷⁸

Přestože pak vzorové stanovy ponechávají správní radě volnost i v otázce způsobů delegace kompetencí, z důvodu přehlednosti vnitřního fungování společnosti je žádoucí, aby správní rada svým rozhodnutím přesně určila, jaké záležitosti jsou delegovány a jmenovitě na které osoby. Na výslovném a přesném určení delegace přitom mají nepochybný zájem všechny strany, neboť je záhodno, aby si každý člen správní rady byl vědom jak kolektivní odpovědnosti, tak specifické působnosti jemu svěřené.⁵⁷⁹ Z toho mimo jiné vyplývá, že dispozitivní úprava delegačního oprávnění zahrnuje nejen delegaci vertikální, nýbrž i horizontální.

Právě v souvislosti s horizontální delegací následně vystává otázka, zda by působnost jednotlivých členů správní rady mohla být založena nejen vlastním

⁵⁷⁴ Srov. čl. 5 odst. 1 MA Ltd i MA Plc.

⁵⁷⁵ Čl. 5 odst. 2 a 3 MA Ltd i MA Plc.

⁵⁷⁶ Na kompetence svěřené správní radě zákonem nicméně toto oprávnění nedopadá. Srov. „...*the directors may delegate any of the powers which are conferred on them under the articles...*“

⁵⁷⁷ Např. *Schenone, S. Duties and Responsibilities of Directors and Company Secretaries in New Zealand*. 4th ed. Auckland, New Zealand: CCH New Zealand Limited, 2011, s. 507.

⁵⁷⁸ *Boyle, A. J., Birds, J. Company Law* (op. cit.), s. 567 a násl.

⁵⁷⁹ Srov. *Loose, P., Griffiths, M., Impey, D. The Company Director* (op. cit.), s. 160. Jak ovšem poukazuje McLaughlin, takové očekávání je spíše nerealistické, neboť praktická úroveň takové dokumentace je ve společnostech chabá. In *McLaughlin, S. Unlocking* (op. cit.), s. 268.

rozhodnutím správní rady, nýbrž i stanovami společnosti. Teorie se k takovému přístupu staví kladně, když připouští, aby stanovy výkonnému členovi správní rady svěřily některá individuální oprávnění k řízení společnosti,⁵⁸⁰ přičemž je přípustné tak učinit rovněž prostřednictvím smlouvy o výkonu funkce, popř. smlouvy pracovní.⁵⁸¹

Zbývá potom podotknout, že další požadavky týkající se delegace působnosti ve vybraných kótovaných společnostech stanoví i *UK Corporate Governance Code*. Ten v návaznosti na požadavek efektivního fungování správní rady ukládá společnostem vést formální seznam záležitostí výslovně vyhrazených k rozhodování správní radě, zatímco výroční zpráva vedle něj obsahuje také detailní prohlášení, která rozhodnutí přijímá správní rada a jaká mohou být delegována na management společnosti (čl. A.1.1.).

8.5. Pokyny valné hromady

8.5.1. Do konce 19. století

Klíčová otázka, zda valné hromadě svědčí kompetence udělovat členům správní rady pokyny při řízení společnosti,⁵⁸² je v britském právu předmětem dlouhodobých diskuzí. Bylo již řečeno, že tamní právo obchodních společností vychází z dřívějšího pojetí smlouvy o sdružení (*partnership*). Nepřekvapí proto, že i mocenské rozložení sil uvnitř společnosti je tomuto vývoji poplatné, když za tradiční zdroj veškeré moci bývala považována kolektivní vůle společníků – v obchodní společnosti tvořících valnou hromadu.

Touto optikou byla správní rada vnímána jako orgán určený k naplňování vůle společníků⁵⁸³ a její členové považováni za zástupce společníků, kteří na činnost správní rady dohlíželi. Společníci tak kdykoli i prostou většinou hlasů mohli přijmout

⁵⁸⁰ Loose, P., Griffiths, M., Impey, D. *The Company Director* (op. cit.), s. 158.

⁵⁸¹ Srov. *Harold Holdsworth & Co (Wakefield) Ltd v. Caddies* [1955] 1 WLR 352.

⁵⁸² Je nutno podotknout, že britská doktrína ani judikatura příliš nerozlišují, zda má jít o pokyn do oblasti podnikatelského rozhodování, anebo o jiný.

⁵⁸³ Srov. *Griffin, S. Company Law Handbook* (op. cit.), s. 350.

pro členy správní rady závaznou instrukci, v níž určili, jakým směrem se má správní rada při podnikatelském rozhodování ubírat.⁵⁸⁴

Jednoduše lze přístup soudů na konci 19. století ilustrovat na rozhodnutí *Isle of Wight Railway Company v Tahourdin* (1884) LR 25 Ch D 320. V něm soud společníkům, kteří nesouhlasili s postupem správní rady, vzkázal: „*Chcete-li změnit správu záležitostí společnosti, běžte na valnou hromadu a pokud s vámi budou ostatní souhlasit, přijmou rezoluci přikazující členům správní rady změnit svůj postup.*“⁵⁸⁵ Soud tedy jinými slovy připustil možnost zásahů do působnosti správní rady, stane-li se tak po formální stránce rozhodnutím valné hromady, a to i prostou většinou hlasů.⁵⁸⁶

Praktická schopnost valné hromady dohlížet a v případě potřeby též ovlivnit činnost společnosti přetrvala v britském prostředí po celé 19. století. Vzestup korporátních forem podnikání však začal dosavadní pojetí měnit. V expandujících, zejména široce vlastněných společnostech, nebyla primárním důvodem investice ze strany společníků účast na podnikatelském rozhodování, nýbrž vidina potenciálního zisku. Právě v jejich případě si realita obchodního života vyžádala postupnou koncentraci působnosti do rukou správní rady doprovázenou redukcí kompetencí zákonem svěřených valné hromadě.⁵⁸⁷

8.5.2. Do roku 1985

Již v roce 1906 se soud zabýval případem soukromé společnosti, jejíž stanovy svěřily řízení společnosti do rukou správní rady, když současně zakotvily možnost své změny „*čas od času prostřednictvím kvalifikované většiny hlasů*“, zatímco o možnosti udělovat členům správní rady pokyny stanovy mlčely.⁵⁸⁸ Jeden ze společníků

⁵⁸⁴ K tomu viz *Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles* (op. cit.), s. 358.

⁵⁸⁵ *Griffin, S. Company Law Handbook* (op. cit.), s. 351.

⁵⁸⁶ *Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles* (op. cit.), s. 358.

⁵⁸⁷ *Griffin, S. Company Law Handbook* (op. cit.), s. 351; *Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles* (op. cit.), s. 358.

⁵⁸⁸ *Automatic Self-Cleansing Filter Syndicate Co v. Cuninghame* [1906] 2 Ch. 34 CA.

následně vznesl požadavek prodeje celého majetku společnosti, pro který na valné hromadě společně s dalšími společníky shromáždil 1 502 z celkových 2 700 hlasů. Správní rada s usnesením valné hromady nesouhlasila a odmítla se jím řídit. Společník proto postup členů správní rady napadl žalobou. Tu však dovolací soud zamítl, když zdůraznil smluvní povahu stanov společnosti, jimiž společníci na základě jednomyslné vůle svěřili řízení společnosti do rukou správní rady. V takovém případě nebylo dle názoru soudu možné, aby valná hromada zasáhla do kompetencí správní rady jen prostou většinou hlasů.⁵⁸⁹

Davies v návaznosti na citované rozhodnutí i dřívější judikaturu poukazuje, že si nový přístup nezískal okamžité uznání, nicméně od roku 1909 začal být všeobecně respektován. Ačkoli se názory na míru zásahů ze strany valné hromady i v následujících letech lišily, a to i s ohledem na rozporuplnou textaci tehdy platných vzorových stanov,⁵⁹⁰ převažující doktrinní stanovisko shrnul soudce Greer LJ v případě *John Shaw & Sons (Salford) Ltd v Shaw* [1935] 2 KB 113 slovy: „*Jestliže bylo řízení společnosti svěřeno do rukou správní rady, pouze a pouze ona smí tuto působnost vykonávat. Jedinou cestou, jak může valná hromada kontrolovat výkon působnosti svěřené stanovami správní radě, je změna stanov, nebo, pokud se taková příležitost dle stanov naskytne, odmítnout znovu zvolit ty členy správní rady, s jejichž jednáním nesouhlasí. Nemohou si [společníci – pozn. aut.] sami přisvojit kompetence svěřené stanovami správní radě, stejně jako se členové správní rady nemohou zmocnit působnosti hlavního orgánu společníků.*“⁵⁹¹

K tomu je třeba podotknout, že z citované pasáže odůvodnění by se mohlo zdát, že v britském právu po převažující část 20. století nebyly pokyny valné hromady

⁵⁸⁹ K tomu srov. *Griffin, S. Company Law Handbook* (op. cit.), s. 351; *Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles* (op. cit.), s. 359.

⁵⁹⁰ *Boyle, A. J., Birds, J. Company Law* (op. cit.), s. 572.

⁵⁹¹ *Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles* (op. cit.), s. 359.

týkající se podnikatelského rozhodování připuštěny vůbec. Takový závěr by však byl chybný.

V konkrétních případech sice nebyla usnesení valné hromady přijatá prostou většinou hlasů shledána platnými, bylo tak ovšem činěno z důvodu, že stanovy společnosti zpravidla nesvědčovaly valné hromadě oprávnění udílet správní radě pokyny ani si vyhradit její působnost. Usnesení valné hromady se tak ocitla v rozporu s dělbou kompetencí obsaženou ve stanovách, aniž by přitom byla přijata většinou potřebnou k jejich změně.

S ohledem na obecně přípustnou modelaci kompetencí obou orgánů společnosti nicméně nebylo v britském právu ani v předmětném období sporu, že valná hromada mohla do kompetencí správní rady ingerovat zvláštní, kvalifikovanou většinou, tedy většinou stejnou, která je nutná ke změně stanov, tj. k (trvalému) přerozdělení kompetencí uvnitř společnosti.⁵⁹²

8.5.3. Od roku 1985 po současnost

Stejné řešení nakonec přijal zákonodárce v polovině 80. let i výslovně. Vzorové stanovy přidružené k tehdejšímu zákonu o společnostech (Companies Act 1985) svěřily správní radě kompetenci k výkonu veškeré působnosti společnosti, avšak v mezích „*ustanovení zákona, stanov a jakýchkoli pokynů [valné hromady – pozn. aut.] přijatých kvalifikovanou většinou.*“⁵⁹³

Obdobnou, byť přesnější úpravu obsahují i vzorové stanovy současné, když shodně pro soukromou i veřejnou společnost normují oprávnění společníků kvalifikovanou většinou „*instruovat členy správní rady k uskutečnění, anebo zdržení*

⁵⁹² Konzultace autora disertační práce s autorem předmětné pasáže v odborné literatuře [Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles (op. cit.), s. 359.] Paul L. Daviesem, vědeckým pracovníkem na Harris Manchester College, University of Oxford. Z judikatury viz např. *Gramophone & Typewriter Ltd v Stanley* [1908] 2 KB 89.

⁵⁹³ Čl. 70 Table A. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1985/805/made>.

se určitého jednání“.⁵⁹⁴ Jako kvalifikovanou přítom statutární právo určuje nejméně tří čtvrtinovou většinu počítanou z celkového počtu hlasů.⁵⁹⁵ To může být snadnou vidinou pro společnosti s výrazným majoritním akcionářem, naopak nesplnitelným přáním u společností s roztržitou vlastnickou strukturou.⁵⁹⁶ Právě proto bývá možnost udílení pokynů v praxi vlastní především společnostem soukromým.⁵⁹⁷

Udělení pokynu prostřednictvím usnesení přijatého kvalifikovanou většinou hlasů nicméně není jediným nástrojem, kterým mohou společníci do kompetencí správní rady zasáhnout. V případě *Barron v Potter* [1914] 1 Ch 895 vrchní soud dovodil oprávnění valné hromady rozhodnout otázku spadající do působnosti správní rady také tehdy, pakliže její členové nemohou či nechtějí své kompetence vykonávat, typicky pro spory mezi nimi vzniklé.⁵⁹⁸ To samé platí, nemá-li společnost dokonce žádné zvolené členy správní rady.⁵⁹⁹

8.6. Shrnutí a komparace s tuzemskou úpravou

V britském i českém právním prostředí se můžeme setkat s rozličnými formami obchodních společností, přičemž tuzemské společnosti s ručením omezeným nejlépe odpovídá britská *private company limited by shares*, zatímco akciová

⁵⁹⁴ Čl. 4 odst. 1 MA Ltd i MA Plc. Není však sporu, že by stanovy mohly zakotvit právo udílení pokynů i na základě prosté většiny hlasů. In *Hannigan, B.* Company Law (op. cit.), s. 183 a násl.

⁵⁹⁵ Viz čl. 283 CA 2006.

⁵⁹⁶ Srov. *Dine, J., Koutsias, M.* Company Law (op. cit.), s. 139; dále také *Kershaw, D.* Company Law (op. cit.), s. 193 a násl.

⁵⁹⁷ *Pennington, R.* Company Law (op. cit.), s. 768. Ke komparativnímu srovnání možnosti valné hromady zasahovat do působnosti správní rady pak viz *Kraakman, R.* The Anatomy of Corporate Law. A comparative and Functional Approach. 3rd ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2017, s. 57 a násl.

⁵⁹⁸ Blíže viz *Boyle, A. J., Birds, J.* Company Law (op. cit.), s. 573.

⁵⁹⁹ *Willcocks, P. G.* Shareholders' Rights and Remedies. Sydney, Australia: The Federation Press Pty Ltd, 1991, s. 10.

společnost nalézá svůj protějšek v *public limited company*. Jak shodných, tak zejména odlišných rysů je mezi oběma právními řady vícero.

Předně, britské právo vychází z monistického systému vnitřní struktury společnosti, jenž vedle valné hromady počítá se správní radou jako ústředním orgánem správy společnosti i její kontroly. Tato kumulace funkcí však zejména ve větších společnostech bývá relativizována specializací členů správní rady na úlohu exekutivní (výkonnou) či neexekutivní. Tuzemská akciová společnost naproti tomu tradičně vychází z dualistického modelu založeném na samostatném rozhodovacím i kontrolním orgánu, ačkoli je s účinností rekodifikace připuštěn též model monistický. Oproti britskému pojetí však české právo i v případě monistické akciové společnosti (alespoň formálně) zakotvuje existenci dvou volených orgánů (správní rady a statutárního ředitele), byť autonomní úprava prostřednictvím stanov společnosti umožňuje jejich faktické spojení v rukou jediné osoby.

V oblasti kompetencí orgánů společnosti lze částečnou shodu nalézt v působnosti valné hromady, jíž podle zákonné úpravy obou jurisdikcí náleží přijímat rozhodnutí zásadní povahy – např. o úpravě stanov, změně právní formy společnosti či jejím dobrovolném zrušení s likvidací. Na rozdíl od českého práva však CA 2006 nesvěřuje valné hromadě působnost v oblasti podnikatelského rozhodování, a to ani při dispozicích s významnou částí majetku společnosti. S určitou regulací zásadních transakcí se lze setkat pouze v případě společností, jejichž cenné papíry byly přijaty k obchodování na kapitálovém trhu.

Co víc, působnost v oblasti podnikatelského rozhodování nenormuje britské právo ani ve prospěch správní rady. Té ze zákona přísluší především zajistit pravidelnou tvorbu ročních výkazů a běžnou administraci společnosti spočívající v komunikaci se správcem obchodního rejstříku. Ačkoli obojí svědčí i statutárnímu orgánu tuzemských kapitálových společností, české právo navíc jasně stanoví, že statutárnímu orgánu náleží také obchodní vedení společnosti.

Obdobný výsledek bude přesto nakonec vlastní i mnoha britským společnostem, neboť mezeru statutárního práva vyplňují vzorové stanovy vydávané státním tajemníkem, které se na poměry společnosti užijí v rozsahu, ve kterém nebylo jejich užití ze strany společnosti vyloučeno nebo modifikováno. Vzorové stanovy přitom správní radě při řízení podnikatelské činnosti společnosti svěřují oprávnění vykonávat veškerou působnost. Srovnáme-li tuto působnost s tuzemskou kompetencí k obchodnímu vedení, je znatelně širší. Zatímco obchodní vedení zahrnuje každodenní správu běžných záležitostí společnosti, oprávnění správní rady v britském právu není, pomineme-li výjimky platné v prostředí kapitálového trhu, významem činěné transakce nikterak omezeno.

Přesto však ani správní rada nebude ve výkonu své působnosti zcela samostatná. Zejména v menších společnostech lze očekávat aktivní přístup společníků, kteří si ve stanovách společnosti rozhodování významnějších otázek vyhradí. Na rozdíl od českého statutárního práva, které se ke kompetenčním přesunům staví spíše negativně, má totiž úprava vzorových stanov silně dispozitivní charakter. Je tedy ponecháno pouze na vůli společníků, jaké kompetenční schéma pro fungování společnosti zvolí.

Snad právě proto je britské právo benevolentní také k *ad hoc* zásahům ze strany společníků. Ti mohou ingerovat do působnosti správní rady, učiní-li tak stejnou většinou, která je zapotřebí ke změně stanov. Česká jurisdikce naproti tomu zastává postoj dosti opačný. Udělovat pokyny do oblasti obchodního vedení je zakázáno, ledaže si statutární orgán pokyn sám vyžádá, anebo jde o specifický případ pokynů udílených v koncernovém seskupení. Nutno však dodat, že obchodní vedení nevyplňuje celou oblast podnikatelského rozhodování zbývající po odečtení působnosti valné hromady, nýbrž je mezi obojím třeba hledat působnost v záležitostech, které se vymykají běžné správě společnosti, avšak současně nedosahují stupně mimořádnosti, a tudíž ani výslovného svěřením valné hromadě. Právě do této oblasti mohou i v tuzemském právu pokyny společníků směřovat.

Pokud jde o způsob, jakým statutární orgány tuzemských kapitálových společností i správní rada ve Velké Británii podnikatelská rozhodnutí činí, pro oba právní řády je obecně charakteristický většinový princip rozhodování doplněný o možnost vertikální i horizontální delegace kompetencí. Typická britská volnost je patrná i v této oblasti. Zatímco v českém právu může být sporné, do jaké míry lze působnost statutárního orgánu delimitovat ze strany společníků, případně zda může být jednotlivým členům statutárního orgánu přiznána odlišná váha hlasů, v britském právu jsou diskutované otázky praktickou samozřejmostí.

9. ZÁVĚR

Prvním cílem této disertační práce bylo analyzovat dosavadní judikaturu vztahující se k pojmu obchodního vedení a posoudit, do jaké míry jeho označení za *vnitřní* složku působnosti statutárního orgánu o obsahu obchodního vedení skutečně vypovídá. Současně bylo záměrem pokusit se nastínit hranice obchodního vedení, a to jak s ohledem na působnost valné hromady, tak se zřetelem k limitům vyplývajícím ze samotného pojmu obchodního vedení.

Mám za to, že tyto cíle se podařilo naplnit. Konkrétně bylo zjištěno, že se obchodní vedení liší od zastupování společnosti, přičemž jej lze charakterizovat jako *řízení společnosti a jejího závodu, které spočívá v organizování a výkonu podnikatelské činnosti společnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech*. Jeho označení za vnitřní složku působnosti statutárního orgánu je nicméně částečně sporné, neboť v konkrétním případě se obchodní vedení může nejen projevovat vně kapitálovou společnost, ale také působit právní účinky na straně třetích osob.

Druhá složka vnitřní působnosti statutárního orgánu nespočívá v přímé organizaci ani výkonu podnikatelské činnosti, nýbrž představuje kompetence, které se týkají postavení kapitálové společnosti jako právnické osoby a které statutární orgán vykonává ve vztahu ke společnosti a jejím orgánům, potažmo jimi plní povinnosti společnosti vůči státu. Řadíme sem mj. změnu sídla společnosti i povinnost zajistit vedení účetnictví. Rozhodnutí o přemístění provozovny společnosti naopak spadá do rámce obchodního vedení.

Kompetence statutárního orgánu k obchodnímu vedení společnosti je ovlivněna a omezena působností valné hromady. Té náleží prostřednictvím společenské smlouvy určit, na jakých trzích společnost působí, stejně jako usměrňovat statutární orgán obecnými zásadami obchodního vedení. Valné hromadě rovněž náleží schvalovací i rozhodovací působnost při dispozicích se závodem společnosti nebo jeho částí, ve společnosti s ručením omezeným pak i přijímání jakýchkoli rozhodnutí majících za následek změnu převažující povahy podnikání společnosti.

Přestože je obchodní vedení pojmem neostrým, lze dovodit, že netvoří veškerou působnost statutárního orgánu v oblasti podnikatelského rozhodování, která zbývá po odečtení kompetencí valné hromady, nýbrž jde především o přijímání rozhodnutí běžných a z pohledu společnosti obvyklých. Mezi obchodním vedením a působností valné hromady se tedy nalézá třetí oblast, kterou tvoří záležitosti neobvyklé, leč nedosahující stupně mimořádnosti, a tedy ani explicitního svěřeni valné hromadě. I rozhodování těchto neobvyklých záležitostí sice na základě zbytkové působnosti náleží statutárnímu orgánu, obecný zákaz udílení pokynů se na ně však neuplatní.

Dalším cílem této disertační práce byl rozbor způsobů, jakými statutární orgán o obchodním vedení rozhoduje, včetně případů delimitace a delegace obchodního vedení.

Rozhodování o obchodním vedení se liší podle formy kapitálové společnosti i způsobu jejího vnitřního uspořádání. Má-li společnost jediný kolektivní statutární orgán, rozhoduje na základě většinového principu, ať již prostou či kvalifikovanou většinou hlasů, potažmo na základě jednomyslného souhlasu. Ve společnosti s ručením omezeným s více jednateli jako individuálními statutárními orgány bude výhodou menší formalizace rozhodovacího procesu, regulace monistické akciové společnosti se zase vyznačuje silným postavením správní rady, jíž coby klíčovému orgánu společnosti rovněž přísluší kompetence částečně si atrahovat působnost k obchodnímu vedení, které jinak podle zákona náleží statutárnímu řediteli.

Delegace a delimitace představují nástroje, jimiž lze upravit rozsah záležitostí, o nichž rozhoduje statutární orgán ve sboru. Delimitace spočívá v rozdělení působnosti statutárního orgánu podle jednotlivých oborů, které jsou následně přiděleny k samostatnému výkonu jeho jednotlivým členům. Rozhodnutí o delimitaci svědčí primárně statutárnímu orgánu, případně může být delimitace také obsažena ve společenské smlouvě či v usnesení valné hromady přijatém kvalifikovanou většinou. S ohledem na zvýšené nároky vyplývající ze samostatného výkonu svěřených

kompetencí však nelze členovi statutárního orgánu konkrétní oblast působnosti přidělit proti jeho vůli.

Delegace obchodního vedení naproti tomu spočívá v přenosu kompetencí mimo statutární orgán, nejčastěji na zaměstnance společnosti. Delegací se však členové statutárního orgánu nezavazují odpovědnosti za výkon delegované působnosti, neboť jsou povinni prověřit, zda obchodní vedení delegují na kvalifikovanou osobu, a dále ji efektivně kontrolovat a vytvářet jí podmínky pro řádný výkon svěřené působnosti.

Záměrem této práce rovněž bylo rozebrat způsoby, jakými nejvyšší orgán může přímo zasahovat do obchodního vedení společnosti, tedy do oblasti jinak výsostně svěřené statutárnímu orgánu. Výjimku zákonodárce normuje dvojí.

Za prvé vyžádané pokyny, jejichž podstatou je předchozí dobrovolná žádost statutárního orgánu. Přestože zákon pracuje s oprávněním člena statutárního orgánu, principu kolektivního rozhodování odpovídá spíše restriktivní výklad, který žádost o pokyn svěřuje do rukou kolektivního rozhodnutí. Rozhodne-li se nejvyšší orgán pokyn udělit, je pokyn pro statutární orgán závazný, nejde-li o situace, kdy se podmínky od doby udělení pokynu změnilo do té míry, že by se jeho uposlechnutí jevilo jako zcela nerozumné.

Druhou výjimku představují koncernové pokyny vystavěné na pokynech udělovaných řízené osobě ze strany osoby řídící. Členství v koncernovém seskupení samo o sobě nezavazuje členy statutárního orgánu řízené osoby povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, avšak ti se odpovědnosti za újmu zprostí, pakliže mohli rozumně předpokládat její vyrovnání přiměřeným protiplněním nebo jinými prokazatelnými výhodami, jež řízené osobě z členství v koncernu plynou. Požadavek vyrovnání újmy přitom neznamená její ekvivalentní náhradu, nýbrž nastolení rozumné celkové rovnováhy.

Konečně cílem disertační práce se stalo také srovnání tuzemské regulace podnikatelského rozhodování s právní úpravou Velké Británie. V této souvislosti bylo

zjištěno, že britská úprava kapitálových společností je oproti české značně liberální. Oblast podnikatelského rozhodování totiž zůstává stranou pozornosti zákona, načež je ponecháno zcela na autonomní vůli společníků, jaké kompetenční schéma pro fungování společnosti zvolí. Stejně tak je britské právo benevolentní v případě *ad hoc* zásahů ze strany společníků. Ti mohou kdykoli do působnosti správní rady ingerovat stejnou většinou, která je zapotřebí ke změně stanov.

Seznam literatury

a) Cizojazyčné monografie a odborné články

Baumbach, A., Hopt K. J. Handelsgesetzbuch, 34. Auflage. München: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-3-406-59034-4.

Baumbach, A., Hueck, A. et al. Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. 21. Auflage. München: C. H. Beck, 2017, 2230 s. ISBN 978-3-406-69106-5

Bötcher, L., Blasche, S. The Limitations of the Management Board's Directive Powers in German Stock Corporations. *German Law Journal*, 5/2010 (vol. 11), s. 493 a násl.

Boyle, A. J., Birds, J. Company Law. 9th ed. Bristol, UK: Jordan Publishing, 2014, 966 s. ISBN 978-1-84661-955-7

Bruce, M. Rights and Duties of Directors 2016. 15th ed. Croydon, UK: Bloomsbury Professional, 2016, 747 s. ISBN 978-1-78043-786-6

Cassidy, J. Concise Corporations Law. 5th ed. Annandale, N.S.W.: Federation Press, 2006, 416 s. ISBN 978-1862875975

Davies, P. Introduction to Company Law. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2010, 322 s. ISBN 978-0-19-920776-3

Davies, P., Worthington, S. Gower's Principles of Modern Company Law. 10th ed. London, UK: Sweet & Maxwell, 2016, 1225 s. ISBN 978-0-414-05626-8

Dignam, A. Hicks and Goo's Cases & Materials on Company Law. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2011, 660 s. ISBN 978-0-19-956429-3

Dignam, A., Lowry, J. Company Law. 8th ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2014, 503 s. ISBN 978-0-19-870413-3

Dine, J., Koutsias, M. Company Law. 8th ed. Suffolk, UK: Palgrave Macmillan, 2014, 278 s. ISBN 978-0-230-36207-9

Easterbrook, F. H., Fischel, D. R. The Economic Structure of Corporate Law. 1st ed. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1996, 370 s. ISBN 0-674-23539-8

Ebenroth, C. T., Boujong, K., Joost, D. Handelsgesetzbuch. Band 1. München: C. H. Beck/Franz Vahlen, 2001, 2933 s. ISBN 978-3-8006-2440-0

Girvin, S., Frisby, S., Hudson, A. Charlesworth's Company Law. London, UK: Sweet & Maxwell, 2010, 836 s. ISBN 978-1-84703-919-4

Goette, W., Habersack, M., Kalss, S. Münchener Kommentar zum Aktiengesetz. Band 3. 3. Auflage. München: C. H. Beck/Verlag Franz Vahlen, 2014, 1376 s. ISBN: 978-3-406-55453-7

Griffin, S. Company Law: Fundamental Principles. 4th edition. Harlow, UK: Pearson Education, 2006, 478 s. ISBN 978-0-582-78461-1

Griffin, S. Company Law Handbook. 3rd ed. London, UK: The Law Society, 2013, 505 s. ISBN 978-1-907698-53-8

Farrar, J. H., Hannigan, B. Farar's Company Law. 4th ed. London, UK: Butterworths, 1998, 802 s. ISBN 0-406-04800-2

Hannigan, B. Company Law. 4th ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2016, 795 s. ISBN 978-0-19-872286-1

Hüffer, U., Koch, J. Aktiengesetz. 12. Auflage. München: C. H. Beck, 2016, 2297 s. ISBN 978-3406691072

Kershaw, D. Company Law in Context. 2nd ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2012, 890 s. ISBN 978-0-19-960-932-1

Kraakman, R. The Anatomy of Corporate Law. A comparative and Functional Approach. 3rd ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2017, 281 s. ISBN 978-0-19-872431-5

Kropff, B., Semler, J. Münchener Kommentar zum Aktiengesetz. Band 3. 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2004, 1479 s. ISBN 978-3-406-45303-1.

Loose, P., Griffiths, M., Impey, D. The Company Director: Powers, Duties and Liabilities. 12th ed. Bristol, UK: Jordan Publishing, 2015, 782 s. ISBN 978-1-84661-971-7

Löbbe, M. Corporate Groups: Competences of the Shareholders' Meeting and Minority Protection – the German Federal Court of Justice's recent Gelatine and Macrotron Cases Redefine the Holz Müller Doctrine. *German Law Journal*, 9/2004, s. 1057 a násl.

Mayson, S., French, D., Ryan, Ch. Company Law. 33rd ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2016, 767 s. ISBN 978-0-19-877830-1

McLaughlin, S. Unlocking Company Law. 3rd ed. Abingdon, UK: Routledge, 2015, 510 s. ISBN 978-1-1387-8388-1

Mertens, H., Cahn, A. Kölner Kommentar zum Aktiengesetz. Band 2/1. 3. Auflage. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2010, 848 s. ISBN 978-3-452-27134-1

Pennington, R. Company Law. 7th ed. London, UK: Butterworths, 1995, 1082 s. ISBN 0-406-04574-7

Plessis, J., Großfeld, B., Luttermann, C., Saenger, I., Sandrock, O. German Corporate Governance in International and European Context. Berlin: Springer, 2007, s. 605. ISBN 978-3-662-54197-5

Roach, L. Concentrate Company Law. 2nd ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2013, 177 s. ISBN 978-0-19-965424-6

Rudd, G. R. The English Legal System. London: Butterworths, 1962, 263 s.

Schenone, S. Duties and Responsibilities of Directors and Company Secretaries in New Zealand. 4th ed. Auckland, New Zealand: CCH New Zealand Limited, 2011, 302 s. ISBN 978-0-86475-789-0

Schmidt, K. Gesellschaftsrecht. 2. Auflage. München: Carl Heymanns Verlag, 1991, 1627 s. ISBN 3-452-21957-7

Schmidt, K., Lutter, M. Aktiengesetz. Kommentar. Band 1. 3. Auflage. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2015, 2580 s. ISBN 978-3-504-31178-0

Slapper, G., Kelly, D. The English Legal System. 4th ed. London, UK: Cavendish Publishing, 1999, 560 s. ISBN 1-85941-466-4

Spindler, G., Stilz, E., Hoffmann, J. Kommentar zum Aktiengesetz: AktG. Band 1. 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2010, s. 2056 [beck-online.beck.de]. ISBN 978-3-406-60080-7.

Wackerbarth, U., Eisenhardt, U. Gesellschaftsrecht II. Recht der Kapitalgesellschaften. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2013, 320 s. ISBN 978-3-8114-9841-9

Wild, Ch., Weinstein, S. Smith and Keenan's Company Law. 17th ed. Edinburgh, UK: Pearson Education, 2016, 702 s. ISBN 978-1-4082-6149-1

Willcocks, P. G. Shareholders' Rights and Remedies. Sydney, Australia: The Federation Press Pty Ltd, 1991, 132 s. ISBN 1-86287-050-0

Worthington, S. Sealy & Worthington's Texts, Cases, & Materials in Company Law. Oxford, UK: Oxford University Press, 2016, 893 s. ISBN 978-0-19-872205-2

b) České monografie

Bartošíková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 660 s. ISBN 80-7179-441-4

Bělohlávek, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. II. díl. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 900 s. ISBN 978-80-7380-451-0

Bělohlávek, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. III. díl. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 821 s. ISBN 978-80-7380-451-0

Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A. Teorie práva. Praha: ASPI, 2004, 347 s. ISBN 80-7357-030-0

Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní). Praha: BOVA POLYGON, 2016, 373 s. ISBN 978-80-7273-177-0

Černá, S. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl. Praha: ASPI, 2006, 360 s. ISBN 80-7357-164-1

Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. Právo obchodních korporací. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 637 s. ISBN 978-80-7478-735-5

Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I., Dědič, J. a kol. Obchodní právo – podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 736 s. ISBN 978-80-7552-333-4

Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Prospektrum, 1997, 1303 s. 80-7175-059-X

Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. Praha: BOVA POLYGON, 2002, s. 851–1743. ISBN 80-7273-071-1

Dědič, J. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. Díl III. Praha: BOVA POLYGON, 2002, s. 1747–3055. ISBN 80-7273-071-1

Dědič, J., Štenglová, I., Kříž, R., Čech, P. Akciové společnosti. 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 672 s. ISBN 978-80-7400-404-9

Dvořák, J., Švestka, J., Zuklínová, M. a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 429 s. ISBN 978-80-7478-325-8

Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. Komplexní pohled na s.r.o. Praha: ASPI, 2002, 483 s. ISBN 80-86395-37-5

Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 650 s. 978-80-7478-633-4

Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 922 s. ISBN 978-80-7478-961-8

Eliáš, K. Obchodní společnosti. Praha: C. H. Beck, 1994, 338 s. ISBN 80-7049-090-X

Eliáš, K. Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektrum, 1997, 254 s. ISBN 80-7175-047-6

Eliáš, K., Pokorná, J., Dvořák, T. Kurs obchodního práva. Obchodní společnosti a družstva. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 503 s. ISBN 978-80-7400-048-5

Filip, V., Fyrbach, D. Společnost s ručením omezeným. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 588 s. ISBN 978-80-7552-231-3

Gerloch, A. Teorie práva. 6. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1

Havel, B. Obchodní korporace ve světle proměn. Praha: Auditorium, 2010, 196 s. ISBN 978-80-87284-11-7

Hermann-Otavský, K. Všeobecný zákoník obchodní. Díl I. Praha: Československý Kompas, 1929, 1787 s.

Hurychová, K., Tomášek, P., Zvára, M. Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů. Praha: Karolinum, 2016, 335 s. ISBN 978-80-246-3500-2

Jahelka, P., Josková, L., Hejda, J. Vaněčková, V. Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně návaznosti na české a evropské předpisy. 1. vydání. Praha: Linde, 2013, 784 s. ISBN 978-80-7201-917-5

Knapp, V. Teorie práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, 247 s. ISBN 80-7179-028-1

Kobliha, I., Kalfus, J., Krofta, J., Kovařík, Z., Kozel, R., Pokorná, J., Svobodová, Y. Obchodní zákoník: úplný text zákona s komentářem. 1. vydání. Praha: Linde, 2006, 1554 s. ISBN 80-7201-564-8

Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1608 s. ISBN 978-80-7478-537-5

Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1264 s. ISBN 978-80-7478-537-5

Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2379 s. ISBN 978-80-7400-529-9

Malovský-Wenig, A. Příručka obchodního práva. Praha: Československý kompas v Praze, 1947, 510 s.

Müllerová, L., Šindelář, M. Účetnictví, daně a audit v obchodních korporacích. Praha: GRADA Publishing, 2016, 207 s. ISBN 978-80-247-5806-0

Pauknerová, M., Tomášek, M. a kol. Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva. Praha: Karolinum, 2009, 424 s. ISBN 978-80-246-1687-2

Pelikán, R. Právní subjektivita. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 188 s. ISBN 978-80-7357-745-2

Pelikánová, I. Komentář k obchodnímu zákoníku. 2. díl (§ 56-260). 2. vydání. Praha: Linde, 1998, 1306 s. ISBN 80-7201-130-8

Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo. 1. díl. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, 576 s. ISBN 978-80-7357-525-0

Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. 2. díl. Praha: ASPI, 2006, 544 s. ISBN 80-7357-149-8.

Pokorná, J., Kovařík, Z., Čáp, Z. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2009, 1115 s. ISBN 978-80-7357-491-8

Raban, P. a kol. Obchodní zákoník. 5. vydání. Praha: EUROUNION, 2007, 766 s. ISBN 978-80-7317-060-8

Randa, A. Soukromé obchodní právo rakouské. Praha: J. Otto, 1908, 335 s.

Rouček, F. Česko-Slovenské právo obchodní. Svazek 2. Praha: V. Linhart, 1939, 870 s.

Rozehnal, A. a kol. Obchodní právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 730 s. ISBN 978-80-7380-524-1

Sommer, O. Učebnice soukromého práva římského. I. díl. Praha: 1933, 220 s.

Svejkovský, J., Deverová, L. a kol. Právnícké osoby v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 522 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

Ševčík, D. Společnost s ručením omezeným. Praha: Prospektrum, 2001, 286 s. ISBN 80-7175-099-9

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7

Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3

Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1128 s. ISBN 978-80-7400-540-4

Švestka, J., Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné. 1. díl. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, 459 s. ISBN 978-80-7357-468-0

Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8

Tichý, L. Obecná část občanského práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 372 s. ISBN 978-80-7400-483-4

Zuklínová, M. Právní jednání podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. – Komentář, srovnání se zahraničním a vybraná platná judikatura. 2. vydání. Praha: Linde, 2013, 189 s. ISBN 978-80-7201-918-2

c) České odborné články

Alexander, J. Prodej podniku, souhlas akcionářů a výklad § 67a ObchZ. *Právní rozhledy*, 21/2006, s. 787 a násl.

Bodlák, F. Správní rada akciové společnosti v České republice a Itálii. *Obchodněprávní revue*, 3/2015, s. 65 a násl.

Borsík, D. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend. *Obchodněprávní revue*, 7-8/2015, s. 193 a násl.

Čech, P. Vymezení části podniku a působnost valné hromady. *Právní rádce*, 11/2006, s. 4 a násl.

Čech, P. Několik doplňujících poznámek k výkladu § 67a ObchZ. *Právní rozhledy*, 7/2007, s. 254 a násl.

Čech, P. Epilog k výkladu pojmu "část podniku" v § 67a obchodního zákoníku. *Právní rádce*, 3/2009, s. 22 a násl.

Čech, P. Není změna společenské smlouvy jako změna společenské smlouvy. *Právní rádce*, 4/2015, s. 34 a násl.

Čech, P., Dědič, J., Štenglová, I. Právní důsledky změny koncepce sídla. *Obchodněprávní revue*, 4/2010, s. 100 a násl.

Čech, P., Flidr, J. Nové nejasnosti u dispozic s částí závodu, jež musí schválit valná hromada s. r. o. a a. s. *Rekodifikace & praxe*, 5/2015, 9 a násl.

Černá, S. O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. *Obchodněprávní revue*, 2/2014, s. 33 a násl.

Černá, S. Jaké standardy platí pro koncernové pokyny? A lze koncernového prospěchu dosáhnout porušením zákona či smlouvy? *Obchodní právo*, s. 126 a násl.

Černá, S., Čech, P. Kde jsou hranice obchodního vedení? *Právní fórum*, 5/2008, s. 453 a násl.

Černá, S., Štenglová, I., Čech, P. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 4/2012, s. 325 a násl.

Dědič, J. K právní povaze usnesení valné hromady v rekodifikaci soukromého práva. *Obchodněprávní revue*, 11/2011, s. 325 a násl.

Dědič, J. Obecná úprava právnických osob v novém občanském zákoníku (se zaměřením na její význam pro obchodní korporace). *Obchodní právo*, 1/2012, s. 2 a násl.

Dědič, J., Lasák, J. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (1. část). *Obchodněprávní revue*, 3/2013, s. 65 a násl.

Dědič, J., Lasák, J. Monistický systém řízení akciové společnosti: výkladové otázky (2. část). *Obchodněprávní revue*, 4/2013, s. 97 a násl.

Dědič, J., Šuk, P. Nad novelou zákona o obchodních korporacích (aneb sporné otázky nové úpravy zaměstnanecké participace). *Obchodněprávní revue*, 4/2017, s. 97 a násl.

Eichlerová, K. Může prokurista překročit své zástupčí oprávnění? *Obchodní právo*, 7/2014, s. 263 a násl.

Eichlerová, K. Jednatelé – kolektivní, nebo individuální orgán? *Rekodifikace & praxe*, 7-8/2015, s. 32 a násl.

Eichlerová, K. Transakce s podstatnou částí obchodního závodu. *Obchodněprávní revue*, 9/2015, s. 249 a násl.

Havel, B. Předpokládané změny obchodního práva při rekodifikaci práva soukromého aneb nad návrhem obchodního zákona. *Obchodněprávní revue*, 1/2009, s. 1 a násl.

Havel, B. Quo vadis obchodní vedení. *Obchodněprávní revue*, 3/2010, s. 70 a násl.

Havel, B. Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace. *Obchodněprávní revue*, 12/2011, s. 351 a násl.

Havel, B. A ještě k tzv. absolutoriu a také k přenosu obchodního vedení na správní radu. *Obchodněprávní revue*, 6/2013, s. 171 a násl.

Holeček, J. Revoluce v zápisech do obchodního rejstříku na obzoru. *Právní rádce*, 6/2005, s. 26 a násl.

Hurychová, K. Obchodní vedení veřejné obchodní společnosti po rekodifikaci. *Rekodifikace & praxe*, 7-8/2015, s. 3 a násl.

Hurychová, K. Schvalování odměn členů řídicích orgánů akciových společností. *Obchodněprávní revue*, 11-12/2016, s. 305 a násl.

Josková, L. Jednatelé jako kolektivní orgán. *Rekodifikace & praxe*, 10/2013, s. 2 a násl.

Josková, L. Rozdělení působnosti v rámci kolektivního orgánu a jeho dopad na odpovědnost. *Bulletin advokacie*, 7-8/2014, s. 46 a násl.

Koziak, J. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*, 4/2012, s. 108 a násl.

Lochmanová, L. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace & praxe*, 7-8/2015, s. 14 a násl.

Martinka, M. Možnost stanovení variabilního počtu členů statutárního orgánu a dozorčí rady. *Právní rádce*, 2/2017, s. 38 a násl.

Němečková, O. Obchodní vedení a vnitřní vztahy kapitálových společností v ČR a v Německu. *Právní rozhledy*, 22/2004, s. 824 a násl.

Pelikán, R. Nová úprava koncernů v českém zákoně o obchodních korporacích. *Obczan.cz*, dostupné z: <https://www.obczan.cz/clanky/nova-uprava-koncernu-v-ceskem-zakone-o-obchodnich-korporacich>.

Pihera, V. Poznámka k „výkladu“ § 67a ObchZ. *Právní rozhledy*, 2/2007, s. 66 a násl.

Pihera, V. Opět k § 67a ObchZ. *Právní rozhledy*, 12/2007, s. 444 a násl.

Pihera, V. Tvrdé jádro a měkká slupka. Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*, 5/2012, s. 142 a násl.

Pihera, V. Glosa k problematice tzv. souběhů. *Obchodněprávní revue*, 6/2014, s. 172 a násl.

Pokorná, A. Pravidlo podnikatelského úsudku. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2/2015, s. 81 a násl.

Rada, I. Povaha valné hromady a povinnosti uložené statutárním orgánu v souvislosti s jejím konáním. *Právní rozhledy*, 8/2003, s. 379 a násl.

Ronovská, K., Havel, B. Kogentnost úpravy právnických osob a její omezení autonomií vůle, nebo vice versa? *Obchodněprávní revue*, 2/2016, s. 33 a násl.

Řeháček, O. Jednání členů představenstva akciové společnosti a obchodní vedení akciové společnosti. *Bulletin advokacie*, 5/2008, s. 22 a násl.

Řeháček, O. Zabezpečování obchodního vedení akciové společnosti a jednání za tuto společnost po novele obchodního zákoníku. *Právní rozhledy*, 6/2012, s. 213 a násl.

Štenglová, I. Pokyny týkající se obchodního vedení kapitálových společností. In *Zoufalý, V. (ed.)*. XXII. Karlovarské právnické dny. Praha: Leges, 2014, s. 37 a násl.

Štenglová, I. Vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným. *Právní rádce*, 1/2017, s. 30 a násl.

Tomášek, P. Obnovení povinné kodeterminace – návrat nejistoty. *Obchodněprávní revue*, 2/2017, s. 37 a násl.

Tomášek, P. Novela zákona o registru smluv – výkladové nejasnosti tzv. obchodní výjimky. *Obchodněprávní revue*, 1/2018, s. 8 a násl.

Seznam internetových zdrojů

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>.

FCA Listing Rules. Dostupné z: <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/LR.pdf>.

Model Articles for Private Companies Limited by Shares, Model Articles for Public Companies. Dostupné z: <https://www.gov.uk/guidance/model-articles-of-association-for-limited-companies>.

Organizační statistika ČSÚ. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/organizacni-statistika>.

Sněmovní tisk č. 207. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=207>.

Table A. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1985/805/made>.

UK Corporate Governance Code. Dostupné z:

<https://www.frc.org.uk/directors/corporate-governance-and-stewardship/uk-corporate-governance-code>.

Seznam judikatury

a) Ústavní soud

nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 2. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 77/06 (zákon č. 37/2007 Sb.)

nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. 11. 2013, sp. zn. II. ÚS 4754/12

b) Nejvyšší soud ČSR

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 8. 10. 1924, sp. zn. Rv I 1352/24 (Vážný 4235)

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 9. 3. 1927, sp. zn. R I 1163/2 (Vážný 6878)

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 8. 1928, sp. zn. R I 549/28 (Vážný 8248)

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 4. 12. 1933, sp. zn. Zm I 908/31 (Vážný 4867 tr.)

rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20. 12. 1937, sp. zn. Zm II 424/37 (Vážný 6079 tr.)

c) Nejvyšší soud

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. 1 Odon 88/97

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2230/99

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2776/99

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2002

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2003, sp. zn. 21 Cdo 138/2003
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1634/2004
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. 26 Cdo 472/2004
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 1026/2004
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 781/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1194/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. 5 Tdo 956/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1208/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 32 Odo 1419/2004
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2006, sp. zn. 29 Odo 1246/2005
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2007, sp. zn. 32 Odo 302/2004
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1108/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 844/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 923/2006

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2007, sp. zn. 29 Odo 1120/2005
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 265/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2008, sp. zn. 29 Cdo 12/2007
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 204/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 1267/2006
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006
usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 5 Tdo 747/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 959/2008
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 3646/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 5 Tdo 1620/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. 7 Tdo 543/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 15 Tdo 294/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 5 Tdo 875/2009
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3775/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 5 Tdo 665/2010

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2636/2009
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3552/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 5 Tdo 149/2011
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2287/2010
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3949/2010
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3019/2009
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 5 Tdo 361/2011-II.
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 5 Tdo 585/2012
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 5 Tdo 780/2013
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2013, sp. zn. 5 Tdo 1177/2013
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 632/2013
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3910/2012
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 931/2013
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2974/2012
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 5 Tdo 298/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 4 Tdo 430/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2014, sp. zn. 5 Tdo 535/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 1104/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 5 Tdo 833/2014

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 5 Tdo 653/2013
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3158/2013
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 21 Cdo 1116/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5347/2014
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 21 Cdo 496/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 5330/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 5 Tdo 710/2015.
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3319/2013
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 250/2015
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3471/2013
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3772/2014
stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. 1226/2015
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 164/2014
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2310/2015
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3839/2015
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. 29 Cdo 396/2016
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 3 Tdo 750/2016
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2016, sp. zn. 6 Tdo 738/2016
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3122/2016
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 4393/2016
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 2525/2015

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3613/2015
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. 5 Tdo 1044/2016
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5291/2015
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1355/2017
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1876/2017
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2017, sp. zn. 29 Cdo 4554/2015
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 27 Cdo 2826/2017
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2791/2016

d) Nejvyšší správní soud

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. 2 As 77/2003
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2005, sp. zn. 4 Ads 13/2004
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2005, sp. zn. 4 Ads 29/2004
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 3 Ads 119/2010
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2012, sp. zn. 6 Ads 136/2012

e) Vrchní soudy

usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 9. 1994, sp. zn. 7 Cmo 134/1994
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 9. 2001, sp. zn. 7 Cmo 384/2000
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 11. 2010, sp. zn. 7 Cmo 66/2010
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2014, sp. zn. 7 Cmo 171/2014

usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. 14 Cmo 312/2015

f) Spolkový soudní dvůr

rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 25. 2. 1982, sp. zn. II ZR 174/80 –
Holzmüller

rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 25. 11. 2002, sp. zn. II ZR 133/01 –
Macrotron

rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 26. 4. 2004, sp. zn. II ZR 154/02 –
Gelatine I

rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 26. 4. 2004, sp. zn. II ZR 155/02 –
Gelatine II

g) Common law

Isle of Wight Railway Company v Tahourdin (1884) LR 25 Ch D 320

Browne v. La Trinidad (1887) 37 Ch D 1

Re Homer District Consolidated Gold Mines Ltd, ex parte Smith (1888) 39 Ch D
546

Automatic Self-Cleansing Filter Syndicate Co v. Cuninghame [1906] 2 Ch. 34 CA

Gramophone & Typewriter Ltd v Stanley [1908] 2 KB 89

Barron v Potter [1914] 1 Ch 895

John Shaw & Sons (Salford) Ltd v Shaw [1935] 2 KB 113

Harold Holdsworth & Co (Wakefield) Ltd v. Caddies [1955] 1 WLR 352

Re H R Harmer Ltd [1959] 1 WLR 62

Bentley-Stevens v. Jones [1974] 1 WLR 638

Runciman v Walter Runciman plc [1992] BCLC 1084 at 1092

Municipal Mutual Insurance Ltd v Harrop [1998] 2 BCLC 540

Base Metal Trading v Shamurin [2004] EWCA Civ 1316

Seznam právních předpisů

Právní předpisy jsou v disertační práci uváděny vždy v posledním platném a účinném znění.

Partnership Act 1890

Handelsgesetzbuch vom 10. Mai 1897 (RGBl. I S. 219)

Zákon č. 58/1906 Ř. z., o společnostech s omezeným ručením

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Mai 1949 (BGBl. S. 1)

Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I S. 1089)

Companies Act 1985

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Corporations Act 2001

Companies Act 2006

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. října 2012 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů

Seznam zkratek

AktG	Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I S. 1089)
CA 2006	Companies Act 2006
MA Ltd	Model Articles for Private Companies Limited by Shares
MA Plc	Model Articles for Public Companies
obč. zák.	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
z. o. k.	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZVR	Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů

Rozhodování statutárního orgánu ve vnitřních záležitostech kapitálové společnosti

Abstrakt

Disertační práce se zabývá problematikou rozhodování statutárního orgánu ve vnitřních záležitostech kapitálové společnosti.

Druhá kapitola analyzuje dosavadní judikaturu vztahující se k pojmu obchodního vedení a porovnává ji s doktrinárními prameny. Obchodní vedení je v této souvislosti odlišeno od ostatních kompetencí statutárního orgánu ve vnitřních záležitostech společnosti, přičemž je rovněž posouzeno, do jaké míry je označení obchodního vedení za *vnitřní* složku působnosti skutečně přiléhavé.

Navazující část pojednává o kompetencích valné hromady, které se přímo dotýkají oblasti podnikatelského rozhodování, zejména o změnách společenské smlouvy, schvalování významných dispozic s majetkem společnosti a o oprávnění valné hromady stanovit základní zásady obchodního vedení. Čtvrtá kapitola pak pojednává o hranicích vyplývajících ze samotného pojmu obchodního vedení, když srovnává doktrinární prameny, judikaturu, jakož i doplňuje vlastní argumentační východiska.

V páté části disertační práce je proveden rozbor procesu rozhodování o obchodním vedení se zvláštními pasážemi věnovanými kolektivnímu statutárnímu orgánu, více jednatelům jako individuálním orgánům a také akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury. Další kapitola rozebírá případy delegace a delimitace obchodního vedení, které představují nástroje, jakými statutární orgán může snížit množství záležitostí, o nichž rozhoduje ve sboru. Stranou pozornosti nezůstávají ani dopady delegace a delimitace působnosti na odpovědnost členů statutárního orgánu.

Sedmá kapitola pojednává o dvou výjimkách z obecného zákazu udělovat statutárnímu orgánu pokyny týkající se obchodního vedení. První je tvořena

problematikou vyžádaných pokynů, jejichž podstatou je předchozí dobrovolná žádost statutárního orgánu, druhá spočívá v oblasti koncernového práva a způsobech, jakými řídicí osoba ovlivňuje obchodní vedení členů podnikatelského seskupení.

Konečně cílem osmé kapitoly je rozebrat platnou úpravu podnikatelského rozhodování ve Velké Británii a provést její komparaci s regulací tuzemskou. Závěrečná devátá kapitola shrnuje poznatky učiněné v částech předcházejících.

Klíčová slova: rozhodování statutárního orgánu; vnitřní záležitosti; obchodní vedení

Decision-making by the statutory body in the relation to the capital company's internal affairs

Abstract

This dissertation considers the issue of decision-making by the statutory body in relation to the internal affairs of a capital company.

The second chapter analyses existing case law concerning the concept of business management and compares it with doctrinal sources. In this context, business management is distinguished from other areas of responsibility the statutory body has in relation to the company's internal affairs. It also assesses to what extent the designation of business management as an internal branch of power is truly appropriate.

The subsequent chapter discusses the competencies of the general meeting which directly affect the area of making business decisions; namely the amendment of articles of association, the approval of substantial property transactions and the power of general meeting to lay down the basic principles of how the business is managed. The fourth chapter is about the boundaries arising from the very notion of business management as compared to doctrinal sources and the practice of the courts. It draws conclusions from own research as well.

In the fifth part of the dissertation, the process of decision-making in regard to business management is analysed. In particular it considers the collective statutory body, the role of individual directors and the joint-stock company with a monistic system of internal structure.

The next chapter discusses the delegation and delimitation of powers to business management which represent the means through which the statutory body can reduce the number of areas where it must make active decisions. It further considers the impact of such delegation and delimitation of powers on the responsibility of the members of statutory body.

The seventh chapter deals with the two exceptions to the general prohibition which prevents giving the statutory body instructions regarding the management of the company's business. The first concerns the issue of requested instructions, the essence of which is the prior voluntary request from the statutory body; the second considers groups of companies and the way in which the dominant entity shapes business policy for members of the group.

Finally, the eighth chapter examines the present regulation of corporate decision-making in the United Kingdom and compares it with domestic Czech regulation. The final ninth chapter summarizes the findings learned in the preceding sections.

Key words: decision-making by the statutory body; internal affairs; business management